

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
DOKTORI ISKOLA

NEPARÁCZKI ANNA VIKTÓRIA

**A TERRORIZMUS ELLENI FELLÉPÉS ESZKÖZEI
A MAGYAR ÉS A NÉMET BÜNTETŐ ANYAGI JOGBAN**

PhD értekezés

TÉMAVEZETŐ:

Dr. habil. Kóhalmi László

Pécs

2017

Kézirat lezárásának ideje: 2017. január 2. napja

TARTALOMJEGYZÉK

Rövidítések jegyzéke.....	7
Tartalmi összefoglaló	9
A) Problémafelvetés	9
B) A kutatás célja.....	10
C) A kutatás módszerei.....	10
D) Az értekezés felépítése	11
Zusammenfassung	13
A) Problemstellung	13
B) Forschungsziel	14
C) Forschungsmethode	14
D) Gang der Untersuchung	15
I. Bevezetés	17
A) A terrorizmus elleni jogi fellépésről.....	17
B) A terrorizmus kriminológiai megközelítéséről.....	19
C) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépésről	22
II. A terrorizmus elleni magyar büntető anyagi jogi fellépésről	24
A) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést szolgáló bűncselekmények és azok rendszertani helye	24
B) A terrorcselekmény bűncselekménye [Btk. 314-316. §]	25
1. Jogi tárgy	25
2. Az egyes bűncselekményi változatok tényállásának elemzése	26
C) A terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása büntette [Btk. 317. §]	52
1. Jogi tárgy	52
2. A törvényi tényállás elemzése	53
D) A terrorizmus finanszírozásának büntette [Btk. 318. §].....	54
1. Jogi tárgy	55
2. A törvényi tényállás elemzése	55
E) Értelmező rendelkezés: a terrorista csoport fogalma [Btk. 319. §].....	60
1. A terrorista csoport tárgyi ismérvei	61
2. A terrorista csoport alanyi ismérvei	65
F) A terrorizmus támogatására uszítás büntette [Btk. 331. § (2) bekezdés].....	67

1. Jogi tárgy	67
2. A törvényi tényállás elemzése	67
III. A terrorizmus elleni német büntető anyagi jogi fellépésről	70
A) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést szolgáló bűncselekmények, és azok rendszertani helye	70
B) Súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete [StGB. 89a. §]	73
1. Jogi tárgy	73
2. A törvényi tényállás elemzése	74
C) Kapcsolatfelvétel a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetése érdekében [StGB. 89b. §]	80
1. Jogi tárgy	80
2. A törvényi tényállás elemzése	81
D) A terrorizmus finanszírozása [StGB. 89c. §]	83
1. Jogi tárgy	83
2. A törvényi tényállás elemzése	84
E) Útmutatás nyújtása a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetéséhez [StGB 91. §]	89
1. Jogi tárgy	90
2. A törvényi tényállás elemzése	90
F) Terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. §]	93
1. Jogi tárgy	94
2. A törvényi tényállás elemzése bűncselekményi változatonként	94
3. A terrorista szövetség fogalma	107
G) A tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása [StGB. 138. § (2) bekezdés] és a tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása büntetlensége [StGB. 139. § (1), (3), (4) bekezdése]	108
H) A terrorista bűncselekmények kapcsán a német elméleti szakirodalomban megjelenő koncepciókról	110
1. Az ún. ellenség-büntetőjogról	110
2. Az ún. szimbolikus büntetőjogról	110
IV. Nemzetközi elvárások a terrorizmus elleni fellépést szolgáló tényállásokkal kapcsolatban	112
A) A Btk. 314. § (1) bekezdése, és a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntettségére vonatkozó nemzetközi elvárások	113
1. Az ENSZ egyezmények rendelkezései	113

2. Az Európa Tanács egyezményeinek rendelkezései.....	122
3. Az Európai Unió kerethatározatainak rendelkezései.....	125
B) A terrorcselekmény szervezett elkövetésére [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont, Btk. 315. § (2) bekezdés, Btk. 318. § (2) bekezdés, Btk. 319. §] vonatkozó nemzetközi elvárások .	129
1. Az ENSZ egyezmények rendelkezései.....	129
2. Az Európa Tanács egyezményeinek rendelkezései.....	135
3. Az Európai Unió kerethatározatainak rendelkezései.....	138
C) A terrorcselekmény sui generis előkészületére, a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazásra, valamint a terrorizmus támogatására uszításra [Btk. 315. §, Btk. 316. § b) pont, Btk. 331. § (2) bekezdés] vonatkozó nemzetközi elvárások	141
1. Az ENSZ elvárásai	141
2. Az Európa Tanács egyezményeinek rendelkezései.....	144
3. Az Európai Unió kerethatározatainak rendelkezései.....	148
D) A terrorcselekménnyel fenyegetésre [Btk. 316. § a) pont] vonatkozó nemzetközi elvárások	156
1. Az ENSZ egyezmények rendelkezései.....	156
2. Az Európa Tanács egyezményeinek rendelkezései.....	163
3. Az Európai Unió kerethatározatainak rendelkezései.....	163
E) A terrorizmus finanszírozására [Btk. 318. §] vonatkozó nemzetközi elvárások	167
1. Az ENSZ elvárásai	167
2. Az Európa Tanács egyezményeinek rendelkezései.....	172
3. Az Európai Unió kerethatározatainak rendelkezései.....	174
4. A FATF ajánlásai	180
V. Következtetések.....	184
A) A Btk. 314. § (1) bekezdése, és a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntette.....	184
1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata	184
2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással	186
3. A dogmatikai probléma feloldása.....	187
B) A terrorcselekmény szervezett elkövetésére [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont, Btk. 315. § (2) bekezdés, Btk. 318. § (2) bekezdés, Btk. 319. §] vonatkozó büntetőjogi rendelkezések	189
1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata	189
2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással	197

3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok	202
C) A terrorcselekmény sui generis előkészületére, a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazásra, valamint a terrorizmus támogatására uszításra [Btk. 315. §, Btk. 316. § b) pont, Btk. 331. § (2) bekezdés] vonatkozó büntetőjogi rendelkezések	203
1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata	203
2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással	209
3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslat. 215	
D) A terrorcselekménnyel fenyegetés büntette [Btk. 316. § a) pont]	218
1. A nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata	218
2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással	220
3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok	220
E) A terrorizmus finanszírozásának büntette [Btk. 318. §]	227
1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata	227
2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással	229
3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok	232
Irodalomjegyzék.....	244
Felhasznált joganyagok jegyzéke.....	257

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

BGH	Bundesgerichtshof (Szövetségi Legfelsőbb Bíróság)
BGHSt	Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Strafsachen (Szövetségi Legfelsőbb Bíróság büntető ügyekben hozott döntései)
BH	Bírósági Határozatok
BJD	Büntetőjogi Döntvénytár
BJE	büntető jogegységi határozat
BT	Biztonsági Tanács
Btk.	2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
BT-Drs.	Bundestags-Drucksache (Szövetségi Parlament által kiadott dokumentumok)
DRiZ	Deutsche Richterzeitung
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete
ET	Európa Tanács
EU	Európai Unió
FATF	Financial Action Task Force on Money Laundering (Nemzetközi Pénzügyi Akciócsoport)
GA	Goltdammer's Archiv für Strafrecht
GVVG	Gesetz zur Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten vom 30.7.2009 (BGBl. I S. 2437.) (A súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmények előkészületének üldözéséről szóló törvény)
GVVG-ÄndG	Das Gesetz zur Änderung der Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten (GVVG-Änderungsgesetz) vom 12.06.2015 (BGBl. I S. 926). (A súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmények előkészületének üldözését módosító törvény)

HRRS	Höchstrichterliche Rechtsprechung
JZ	Juristenzeitung
LB	Legfelsőbb Bíróság
LG	Landgericht (Tartományi Bíróság)
Moneyval	Council of Europe's Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (az Európa Tanács szakértőkből álló bizottsága, amely a pénzmosás elleni és a terrorizmus finanszírozása elleni intézkedéseket vizsgálja)
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
NStZ	Neue Zeitschrift für Strafrecht
OLG	Oberlandsgericht (Tartományi Legfelsőbb Bíróság)
régi Btk.	1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről
StGB	Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I. S. 3322) (Büntető Törvénykönyv)
StV	Strafverteidiger
TE-SAT	Europol EU Terrorism Situation and Trend Report
VN	Vereinten Nationen (Egyesült Nemzetek Szervezete)
VStGB	Bundesrepublik Deutschland Völkerstrafgesetzbuch vom 26.06.2002 (BGBl. I S. 2254) (Nemzetközi bűncselekmények törvénykönyve)
ZIS	Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik
ZRP	Zeitschrift für Rechtspolitik
ZStW	Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft

A) Problémafelvetés

A terrorizmus napjaink egy olyan különösen veszélyes jelensége, amely a különböző megjelenési formákat ölt, és a nemzeti határokat átívelően jelent problémát. A nemzetközi terrorizmus erősödő térnyerésének kedvez az is, hogy a nyitott határok a terroristák mobilitását növelik.¹ A 2001. szeptember 11.-ei terrortámadások emléke világszerte kísért máig. A merényletek ugyanis nem csak a globális biztonság egyik meghatározó kihívásává váló terrorizmus jelentette komoly veszélyre hívták fel a figyelmet, hanem az államok sebezhetőségére is, amelyek már nem minden esetben képesek megvédeni a saját területüket és az állampolgáraikat.² A terrorizmus elleni fellépés 9/11 óta két formában történik: az Amerikai Egyesült Államok a terrorizmus ellen háborút hirdetett meg, és az újabb terrorista támadások megelőzése, elkerülése érdekében elsődlegesen katonai eszközökkel lép fel. Emellett mind nemzetközi, mind az európai szinten több jogi dokumentum született az elmúlt évtizedekben, és a nemzeti jogalkotás szintjén is új jogszabályokat fogadtak el a terrorizmus elleni hatékony fellépés érdekében.

A terrorizmus, illetve a nemzetközi terrorizmus jelenségének definícióját illetően továbbra sem létezik nemzetközi szinten egy általánosan elfogadott fogalom-meghatározás,³ azonban napjainkig számos terrorizmus elleni egységes fellépést sürgető konvenció született. Ezek az egyezmények a terroristák által elkövetett cselekményeket bűncselekménynek tekintik,⁴ és a terrorizmus egyes megjelenési formáinak büntetendővé nyilvánítása révén kívánnak fellépni a nemkívánatos jelenség ellen. Erre tekintettel a terrorizmus elleni fellépés elengedhetetlenül fontos eszközét jelenti a büntetőjogi fellépés.⁵

¹ Rebmann, 1985: 1735.

² Zhou, 2014: 1.

³ A terrorizmus fogalmának meghatározási kísérleteiről, és a nehézségekről lásd. Bartkó 2011: 17-56.; Póczik 2005: 1269-1278.; Zöller, 2009: 99-132.

⁴ Lásd. 40/61. számú ENSZ határozat, amelynek a megállapításai rendszeresen visszacsengenek az ENSZ terrorizmus elleni egyezményeinek preambulumban; valamint Zöller, 2009: 131.; Griesbaum, 2010: 365.; Tólas 2007: 5-6.

⁵ Zöller, 2009: 289.

B) A kutatás célja

A kutatás tárgyául a terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépés magyar és német eszközeit választottam. Az értekezés fő célja a terrorista elkövető(k) büntetőjogi felelősségre vonásának megkönnyítése, a hatékony jogalkalmazás elősegítése. Ezen fő cél elérése érdekében a disszertáció három kutatási célkitűzést kíván megvalósítani. Elsősorban (1) a terrorizmus elleni magyar büntetőjogi fellépést biztosító törvényi tényállások átfogó elemzésére és értelmezésére kerül sor azért, hogy feltárhatóvá váljanak a szabályozás dogmatikai problémái. Ezt követően a magyar büntetőjoghoz hagyományosan közel álló, másik kontinentális jogrendszerű ország, (2) Németország terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést biztosító szabályozásának bemutatására kerül sor. A német büntetőjogi szabályozás kiválasztását az indokolta, hogy a német törvényi példaképek, a modern német jogtudomány eredményei mindig jelentős hatással bírtak a magyar büntetőjog fejlődésére⁶, számos jogintézményünk német gyökerekkel rendelkezik. Ezen kívül a német joggyakorlatban már többször sor került a vonatkozó tényállások alkalmazására, így a külföldi kitekintéssel, a büntetőjogi szabályozások összehasonlításával feltárható, hogy ugyanazon személyek vonandóak-e terroristaként büntetőjogi felelősségre a két országban, amennyiben igen, a külföldi tapasztalatok használhatóak lesznek a magyar büntetőjogi fellépés során is a joggyakorlatban. Emellett a hatályos német büntetőjogi szabályozás átfogó ismertetése és a magyar büntetőjogi szabályozással összehasonlítása önmagában is novumot jelent. Az értekezés további célkitűzése annak vizsgálata is, hogy (3) a magyar büntetőjogi szabályozás teljeskörűen eleget tesz-e a nemzetközi és európai uniós elvárásoknak, felfedezhetőek-e etéren jogalkotói hiányosságok, amennyiben igen, azok kiküszöbölése szükséges. Ezen kutatási célkitűzések eléréséhez de lege ferenda javaslatokat fogalmazok meg a terrorizmus elleni magyar büntető anyagi jogi fellépés tökéletesítése, és a hatékony alkalmazhatósága érdekében.

C) A kutatás módszerei

Az értekezésben a klasszikus jogi kutatási módszereket alkalmaztam. A vonatkozó magyar és német törvények és törvényhozási anyagok (elsődleges források) mellett a rendelkezésre álló magyar és a nagy terjedelmű, külföldi - döntően német nyelvű – szakirodalmat (monográfiákat, tankönyveket, kommentárokat, szaktanulmányokat) vizsgáltam

⁶ Nagy, 2008b.: 21-46.

meg és értékeltem. Emellett sor került a joggyakorlat releváns megállapításainak feltérképezésére, majd a tényálláselemzés során a felhasználására. Az elmélet–gyakorlat szintézisének megteremtése érdekében a joggyakorlat során tett megállapítások nem külön fejezetben kerültek összegzésre, hanem a teoretikus megközelítést alkalmazó, deskriptív jellegű részekbe beépítésre kerültek. A nemzetközi elvárások rendszerezett bemutatásához az egyes nemzetközi szervezetek (Egyesült Nemzetek Szervezete, Európa Tanács, FATF, Moneyval), valamint az Európai Unió jogi dokumentumait (másodlagos források) használtam fel.

A terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést szolgáló tényállások elemzése során a dogmatikai központú, gyakorlat-orientált megközelítés mellett a tradicionális jogi értelmezési módszereket, így a nyelvtani, logikai, rendszertani és teleologikus értelmezési módszert használtam. A funkcionális jogösszehasonlítás követelményének megfelelően kiindulópontként bemutattam a terrorizmus elleni fellépést szolgáló magyar és német büntetőjogi tényállások hatályos szabályozásának szerkezetét, majd részletesen elemeztem a magyar és a német büntető törvénykönyv vonatkozó rendelkezéseit. Az összehasonlítás érdekében a közös hagyományokon nyugvó, kontinentális jogrendszerhez tartozó, ám mégis igen eltérő büntetőjogi szabályozással rendelkező két ország törvényi tényállásaiban a közös nevezőt igyekeztem megtalálni. Az egyes német – a magyar jogrendszer fogalomrendszerétől eltérő – fogalmak tisztázása során a hermeneutikai módszert is alkalmaztam.

A dogmatikai problémák feltárása és a nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata során a kritikai-elemző módszer alkalmazása nélkülözhetetlen volt.

D) Az értekezés felépítése

Az értekezés öt fejezetből épül fel. A kutatás tárgyául választott témát a terrorizmus elleni fellépés aktuális szükségességéről, a terrorizmus fogalmi meghatározásának nehézségeiről, valamint a kriminológiai és büntetőjogi megközelítésekről szóló I. fejezet vezeti be. Ezután következik az értekezés súlypontját jelentő három fejezet. A II. fejezetben a terrorizmus elleni magyar büntetőjogi fellépést szolgáló tényállások, a III. fejezetben a terrorizmus elleni német büntetőjogi fellépést szolgáló tényállások teljességre törekvő elemzésére kerül sor. Ezen fejezetek felépítése „tükörképszerűen” történt a funkcionális jogösszehasonlítás érdekében. Így a tényállások rendszertani helyének meghatározását és a rendszerezett áttekintésüket (II.A. és III.A.) követi az egyes bűncselekmények jogi tárgya és a tényállások elemzése (II.B. - II.F. és III.B. - III.G.). Az értekezés röviden kitér a terrorista

bűncselekmények kapcsán a német elméleti szakirodalomban megjelenő koncepciókra, így az ún. ellenség-büntetőjogra és az ún. szimbolikus büntetőjogra is (III.H.). A IV. fejezet a terrorizmus elleni fellépést szolgáló tényállásokkal kapcsolatos nemzetközi elvárásokkal foglalkozik. A nemzetközi dokumentumok releváns szabályainak bemutatására akként kerül sor, hogy a magyar terrorizmus elleni fellépést szolgáló tényállások szerint haladva, a bűncselekményi változatokat elkülönítve rendszerezem a vonatkozó ENSZ, ET és Európai Uniói rendelkezéseket. Végül az értekezés V. fejezetében kerül sor a kutatás céljának megvalósítása érdekében a következtetések levonására, majd ennek eredményeképpen de lege ferenda megoldási javaslatok megfogalmazására.

A) Problemstellung

Heutzutage stellt der Terrorismus ein besonders gefährliches Phänomen dar, der mit seinen verschiedenen Erscheinungsformen auch die Ländergrenzen übergreift. Die immer größere Ausbreitung des internationalen Terrorismus wird dadurch begünstigt, dass offene Grenzen die Mobilität der Terroristen erhöhen.⁷ Das Andenken an die Terroranschläge vom 11. September 2001 geistert bis heute weltweit herum. Die Gründe dafür sind darin zu suchen, dass die Attentate die Aufmerksamkeit nicht nur auf die ernsthaften Gefahren des Terrorismus richteten, die sogar zu einer der größten Herausforderungen der globalen Sicherheit wurden, sondern auch auf die Verwundbarkeit der Staaten, die nicht in allen Fällen die Sicherheit ihrer Staatsgebiete und deren Bürger garantieren können.⁸ Der Auftritt gegen den Terrorismus erfolgt seit dem 9/11 auf zwei Weisen: die Vereinigte Staaten von Amerika führt Krieg gegen den Terrorismus, und setzt vorerst militärische Mittel ein um die neuen terroristischen Anschläge vorzubeugen. Daneben wurden in den vergangenen Jahrzehnten sowohl auf internationaler als auch auf europäischer und nationaler Ebene mehrere Rechtsakten erlassen um den effizienten Auftritt gegen den Terrorismus zu verwirklichen.

Weiters umstritten ist der Begriff des Terrorismus, sowie des internationalen Terrorismus: eine staatenübergreifende Definition konnte auf der internationalen Ebene bislang nicht gefunden werden,⁹ aber mehrere internationale Konventionen wurden angenommen, die auf einen einheitlichen Auftritt dringen. Diese Konventionen sehen die von den Terroristen begangenen Taten als Straftaten an,¹⁰ und bevorzugen einen Auftritt durch die Kriminalisierung der einzelnen Erscheinungsformen des Terrorismus im nationalen Strafrecht. Somit wurde der strafrechtliche Auftritt ein unverzichtbares Mittel des Auftrittes gegen den Terrorismus.¹¹

⁷ Rebmann, 1985: 1735.

⁸ Zhou, 2014: 1.

⁹ Über die Begriffsversuche und deren Schwierigkeiten siehe: Bartkó, 2011: 17-56.; Póczik, 2005: 1269-1278.; Zöllner, 2009: 99-132.

¹⁰ Siehe VN Beschluss mit der Nummer 40/61.; sowie Griesbaum, 2010: 365.; Tálas, 2007: 5-6.; Zöllner, 2009: 131.

¹¹ Zöllner, 2009: 289.

B) Forschungsziel

Als Forschungsgegenstand habe ich die ungarischen und deutschen Mittel des Auftritts gegen den Terrorismus gewählt. Das Hauptziel meiner Forschung ist die Erleichterung des Verantwortlichmachens der Terroristen als Straftäter. Um dieses Hauptziel zu erreichen, möchte die Dissertation drei Forschungsziele verwirklichen. Erstens (1) werden die Tatbestände, die den strafrechtlichen Auftritt in Ungarn gewährleisten, umfassend analysiert und ausgelegt um deren dogmatische Probleme aufzudecken. Danach (2) wird die strafrechtliche Regelung bezüglich der Terrorismusverfolgung eines anderen Staates - der gleichermaßen kontinentaleuropäisches Rechtssystem hat und der über das ungarische Strafrecht herkömmlich nahe stehende strafrechtliche Regelung verfügt -, nämlich die Deutsche präsentiert. Die Auswahl der deutschen Regelung ist damit begründet, dass die modernen deutschen Gesetzesvorbilder, die Ergebnisse der deutschen Strafrechtslehre immer einen großen Einfluss auf die ungarische Strafrechtsentwicklung ausübten¹², und mehrere ungarische Rechtsinstitute haben deutsche Wurzeln. Außerdem wurden die einschlägigen Tatbestände in der deutschen Rechtsprechung mehrmals angewendet, somit kann mit dem Ausblick, beziehungsweise mit dem Rechtsvergleich nachgewiesen werden, ob die gleichen Personen als terroristische Straftäter zur strafrechtlichen Verantwortung gezogen werden, falls ja, die deutschen Erfahrungen könnten auch für die ungarische Rechtsanwendung maßgeblich sein. Daneben gilt die Darlegung der vollständigen wirksamen deutschen strafrechtlichen Regelung an sich als Novum. Weitere Zielsetzung der Dissertation ist (3) zu analysieren, ob die ungarische strafrechtliche Regelung die internationalen und europäischen Erwartungen vollständig erfüllt, ob Lückenhaftigkeit darin entdeckbar ist, falls ja, die sollten beseitigt werden. Um diese Forschungsziele zu erreichen, werde ich de lege ferenda Vorschläge erarbeiten, damit ich die Verbesserung der ungarischen strafrechtlichen Regelung, und deren effiziente Anwendung erziele.

C) Forschungsmethode

In der Dissertation habe ich die klassische juristische Forschungsmethode angewendet. Neben den einschlägigen ungarischen und deutschen Gesetze und Gesetzesmaterialien (primäre Quellen) habe ich die zur Verfügung stehende ungarische und die umfangreiche ausländische

¹² Nagy, 2008b.: 21-46.

– unter denen die Mehrheit die Deutsche bildet – Fachliteratur (sowie Monographien, Lehrbücher, Kommentare und Aufsätze) analysiert und bearbeitet. Ich habe die relevanten Feststellungen aus der Rechtsprechung auch offengelegt, und bei der Tatbestandsanalyse angewendet. Um eine Synthese zwischen der Theorie und Praxis zu schaffen, wurden die Feststellungen aus der Rechtsprechung nicht in einem selbstständigen Kapitel resümiert, sondern sie wurden in das deskriptive, theoretische Kapitel eingearbeitet. Zur systematisierten Vorführung der internationalen Vorgaben wurden die Rechtsakten der einzelnen internationalen Organen (sowie die Vereinte Nationen, Europarat, Finanzermittlungsgruppe für Geldwäsche, Moneyval), und der Europäischen Union (sekundäre Quellen) benutzt. Bei der Untersuchung der Tatbestände, die die strafrechtliche Terrorismusverfolgung dienen, habe ich eine dogmatische, aber zugleich praxisorientierte Annäherung verwendet, und daneben die traditionelle juristische, sowie die grammatische, logische, Systematik orientierte, und teleologische Auslegungsmethode angewendet. Um den funktionellen Rechtsvergleich durchführen zu können, habe ich als Ausgangspunkt die Regelungsstruktur der ungarischen und deutschen Tatbestände der Terrorismusverfolgung durchschaubar dargestellt, und die einschlägigen Vorschriften umfassend analysiert. Ich habe versucht, den Generalnenner von den zwei unterschiedlichen, aber mit einem verwandten juristischen Herkommen verfügenden nationalstaatlichen strafrechtlichen Regelungen zu finden. Bei der Klärung einzelner deutschen – von den Begriffen des ungarischen Rechtssystems abweichenden – Definitionen habe ich die hermetische Methode angewendet.

Zu der Offenlegung der dogmatischen Probleme und der Untersuchung der vollständigen Entsprechung von den internationalen Vorgaben war die Anwendung der kritisch-analytischen Methode unentbehrlich.

D) Gang der Untersuchung

Die Dissertation enthält fünf Kapitel. In der Einführung (I.) wird auf die Notwendigkeit des Auftrittes gegen den Terrorismus mit rechtlichen Mittel, auf die Schwierigkeiten der Begriffsbestimmung von dem Terrorismus, sowie auf die kriminologische und strafrechtliche Annäherung kurz eingegangen. Den Schwerpunkt der Dissertation bilden die Kapitel II-IV. Zuerst werden die ungarischen Straftatbestände zur Terrorismusbekämpfung umfassend analysiert und deren dogmatische Probleme beleuchtet (II.). Danach folgt – in der gleichen Struktur - die Untersuchung der deutschen Straftatbestände zur Terrorismusbekämpfung (III.).

Die Darstellung der ungarischen und deutschen strafrechtlichen Regelung erfolgt spiegelbildlich um den funktionalen Rechtsvergleich zu erleichtern. Zuerst wird also die systematische Ordnung der Tatbestände festgestellt und deren durchschaubare Übersicht präsentiert (II.A. und III.A.), danach werden das Rechtsgut und die Tatbestandsanalyse der einzelnen Straftaten dargestellt (II.B – II.F. und III.B. – III.G.). In der Dissertation werden in der deutschen Strafrechtslehre ausgearbeitete Konzeptionen bezüglich der Terrorismusverfolgung – sowie das Feindstrafrecht und das symbolische Strafrecht – auch vorgeführt (III.H.). In dem nächsten Kapitel werden die internationalen und europäischen Vorgaben offengelegt (IV.). Die Darstellung der relevanten Regelungen der internationalen und europäischen rechtlichen Dokumente erfolgt so, daß sie zu den bezüglichen ungarischen Tatbestände eingeordnet werden, und zuerst die Erwartungen der Vereinten Nationen, danach des Europarates, der Europäische Union, und letztlich – falls nötig ist – der sonstigen Organisationen werden analysiert. Zum Erreichen des Forschungsziels wird in der Konklusion (V.) die ungarische strafrechtliche Regelung zur Terrorismusverfolgung bezüglich der Erfüllung der internationalen Vorgaben untersucht, das Rechtsvergleich wird durchgeführt, und zum Schluss werden *de lege ferenda* Vorschläge zur Verbesserung der ungarischen Regelung formuliert.

I. BEVEZETÉS

„Fortélyos félelem igazgat

minket [...]”

József Attila: Hazám

A) A terrorizmus elleni jogi fellépésről

A terrorizmus elleni nemzetközi fellépés jogi alapjainak megteremtése, illetve bővítése jellemzően egy-egy jelentős terrortámadást követ.¹³ Így a híres-hírhedt 2001. szeptember 11-ei New York-i és washingtoni terrortámadások is világszerte új, terrorizmus elleni fellépést szolgáló jogi dokumentumok megszületéséhez vezettek:¹⁴ a merényletek célpontja ugyan az Amerikai Egyesült Államok volt, a támadás azonban széles értelemben a Nyugat ellen irányult.¹⁵ A 2004. március 11-ei madridi, a 2005. július 7-ei londoni, és a 2013. április 15-ei bostoni terrortámadások mind nemzetközi, mind európai és nemzeti szinten ismét hatással voltak a jogalkotásra.¹⁶ 2014 nyarán az Iszlám Állam¹⁷ nevű terrorista csoport Szíriában és Irakban jelentős területek felett szerezte meg az uralmat. Azóta a világ minden táján a híradások súlyos bűncselekményekről számolnak be: túszedéseket, különös kegyetlenséggel elkövetett emberöléseket és más bűncselekményeket követnek el a terrorista csoport tagjai. Az Iszlám Állam azonban nem csak a Közel-Keleten jelent fenyegetést. Európa biztonságát a menekülthullám révén közvetve, valamint a terrorista sejtek támadásai révén közvetlenül is

¹³ Az 1856-os belga merénylettel záradék III. Napóleon elleni sikertelen brüsszeli merényletet követően született meg, amely az első világháborúig más államok kiadatási egyezményeinek részévé is vált. Az 1934-es marseille-i merényletet követően – amelynek során horvát usztasák megölték Sándor jugoszláv királyt és Barthou francia külügyminisztert – 1937-ben két egyezményt is kötöttek a Népszövetségben a terrorizmus elleni küzdelem jegyében. A második világháborút követően az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében fogadtak el több egyezményt, amelyekkel a nemzetközi közösség a terrorizmus egy-egy megjelenési formájára – így a repülőgép eltérítések, diplomaták és más nemzetközileg védett személyek túsul ejtése stb. - reagált. Kardos, 2002: 125-128.; Kardos, 1999: 76-77.; Bartkó, 2011: 28-46.

¹⁴ Sieber – Vogel, 2015: 1.

¹⁵ Vincze, 2002: 202.

¹⁶ Lehner: 1.

¹⁷ Az Europol szakértői által készített, az európai terrorizmus okairól, forrásairól, tendenciáiról szóló TE-SAT jelentés 2015-ös kiadványa alapján az „Iraki és Levantei Iszlám Állam (ISIL) avagy más néven az Iraki és Szíriai Iszlám Állam (ISIS) egy szalafista dzsihadista katonai csoport. A szervezet magát az Iszlám Államnak (IS) nevezi. Az Iszlám Állam hivatalosan kora februárban került kizárára az al-Quaida szervezetéből, 2014 júniusában jelentette be a kalifátus megalakulását az uralma alatt tartott szíriai és iraki területeken.” Részletesen lásd. Europol EU Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT 2015.). Forrás: www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2015; valamint Selján, 2014: 63-74.

veszélyezteteti,¹⁸ amely a 2015. november 13-ai párizsi, a 2016. március 22-ei brüsszeli, 2016. július 14-ei nizzai és 2016. december 19-ei berlini terrortámadások óta kétségtelen tény. Az IS erősségét és összetételét illetően nincsenek pontos adatok, azonban az biztos, hogy a terrorista csoport egy része külföldi – köztük európai – harcosokból áll.¹⁹ Ezeknek a külföldi terrorista harcosoknak a száma évről évre növekszik: míg 2014-ben a 15.000 főre becsült külföldi harcosok közül körülbelül 4000 fő érkezett valamely európai országból addig 2015-re körülbelül 20.000 fő külföldi harcos lehet az IS soraiban,²⁰ amelyből az európai állampolgárok száma elérheti az 5000 főt is,²¹ köszönhetően az intenzív és jól működő toborzó kampánynak.²² Erre pedig a nyugati országok olyan állampolgárai a legfogékonyabbak, akik migráns felmenőkkel rendelkeznek, rosszul képzettek, anyagilag kiszolgáltatottak és a társadalom peremére szorultak. A napjainkra mérséklődő gazdasági világválság olyan pénzügyi hanyatlást eredményezett ugyanis, amelyben a szegények tovább szegényedtek, életük kilátástalanná vált. Az internet révén ezek a személyek könnyen radikalizálhatóak, és a kiképzés is jóval egyszerűbb lett: a technikai fejlődésnek köszönhetően elektronikus kiadványokkal technikai és taktikai segédletet kínálnak a radikalizált személynek a terrorcselekmény végrehajtásához. Emellett könnyen, szinte ellenőrzés nélkül mozoghatnak az Európai Unióban, mivel rendelkeznek valamely tagállam állampolgárságával; és helyismeretük, nyelvtudásuk is van.²³ Ezeknek a személyeknek a harcokhoz csatlakozás kiutat jelenthet a társadalmi, gazdasági, szociális problémákból, a fiatalok számára pedig motivációt jelent a kalandvágy is.²⁴ Az Iszlám Állam megjelenésére, és a külföldi terrorista harcosok új jelenségére szintén mind nemzetközi, mind európai és nemzeti szinten újabb jogi lépésekre kerül sor.

A kérdés, hogy a modern, különösen az iszlám által motivált terrorizmus jelentette aktuális fenyegetettséggel szemben büntetőjogi eszközökkel fel lehet-e lépni sikeresen, és ha

¹⁸ Zsebe, 2015: 23.

¹⁹ Payandeh, 2014: 241.

²⁰ Zsebe, 2015: 23.

²¹ TE-SAT 2015: 22.

²² Az Europol kiemelte, hogy az Iszlám Állam „vezetése többször felszólította a nyugati országokban, így az Európai Unió tagállamaiban élő muszlimokat arra, hogy kövessenek el válogatás nélküli terrorista cselekményeket bármely általuk elérhető célpont ellen. Például az Iszlám Állam szóvivőjének egy szeptemberben tartott beszédében sürgette ezen személyeket, hogy hajtsanak végre támadásokat Európában, különösen Franciaország ellen, bármely lehetséges módon. Kijelentette, hogy a nyugati országokban élő nem-muszlim polgárok csakúgy, mint a katonák, valamint a rendőrség és biztonsági szolgálatok tagjai legitím célpontok. Újabban az Iszlám Állam angol nyelven jelenik meg a médiában. [...] Ebből a célból megalakította az al-Hayat Média Központot („az élet média központot”), egy „propaganda gyárat”, amely terrorista propagandaanyagokat ad ki az arabtól eltérő más nyelveken, köztük angolul, franciául és németül. A nemzetközi harcosok megjelennek az Iszlám Állam propaganda termékeiben [...]” TE-SAT 2015: 21.

²³ Böröcz, 2014: 17-18.

²⁴ Zsebe, 2015: 24-26.

igen mennyiben, napjaink megoldatlan problémájaként jelentkezik.²⁵ Ezért „a terrorizmus természetét és megjelenési formáit kutató kriminológiának a jövőben is elsődleges célja lesz annak elősegítése, hogy a büntetőjog mind hatékonyabb eszközként szolgáljon a terror leküzdésében, az előkészületi magatartások tilalmazásával képes legyen a lehető legkorábban felismerni és megszakítani a terroristák terveit, és eközben ne kelljen feladnia a büntető felelősség érvényesítésének alkotmányos értékeit, a törvényességet és a humánusot.”²⁶

B) A terrorizmus kriminológiai megközelítéséről

Alig van olyan híradás, alig jelenik meg olyan újság, amely ne számolna be a világ valamely táján történt terrorista cselekményről.²⁷ A terrorizmus, illetve a terrorista meghatározását illetően azonban fogalmi bizonytalansággal találjuk szembe magunkat,²⁸ a definíciós nehézségek, illetve az egzakt definíció hiánya a témával foglalkozó szakirodalomban visszatérően megjelenik.²⁹

A terrorizmus egységes fogalmának hiánya *kettős okra* vezethető vissza. A terrorizmus fogalma körüli bizonytalanságot *egyrésről* az okozza, hogy a terrorizmus jelensége erősen átpolitizált, amelyet ráadásul a sértettek nézőpontjából lehet kizárólag megközelíteni.³⁰ A terrorizmus a hétköznapi szóhasználatban „kizáró-fogalom”: akit ezzel illetnek, annak a törekvései, céljai nem tarthatóak.³¹ *Másrésről* a terrorizmus fogalma a történelem során folyamatos változáson³² ment keresztül. Az ideológiailag motivált erőszak-alkalmazás például a francia forradalom, a német nemzeti szocializmus, vagy az orosz sztálinizmus idején állami rémuralmat jelentett, míg a XX. századra elsősorban az egyéni erőszak-alkalmazás kifejezésére használták.³³ A terrorizmus fajtái szerint különbség tehető az ideológiai; az etnikai, a vallási indíttatású; az állami; és a „kiválasztottak” terrorizmusa között. Az ideológiai indíttatású terrorizmus esetén a cél politikai előnyök szerzése, a társadalom destabilizálása, majd a hatalomátvétel. Ide tartoznak a szélsőbaloldali csoportok, például a német Vörös Hadsereg

²⁵ Zöller, 2010: 606.

²⁶ Korinek, 2005: 201.

²⁷ Zöller, 2010: 606.

²⁸ Zöller 2010: 610.

²⁹ Lásd. Huber, 1999: 26-35.; Józsa, 2002: 88-92.; Polt, 1989: 33.; Póczik, 2005: 1269-1278.; Póczik, 2006a.: 80-89.; Póczik, 2006b.: 51-55.; Korinek, 2015: 7-11.

³⁰ Példa rá a palesztíniai konfliktus, amely során mindkét fél – az izraeliek és a palesztinok is – azt állítják, hogy terroristákkal állnak szemben.

³¹ Zöller, 2010: 610.; Józsa, 2002: 89.

³² Lásd. Kronstein, 1999: 36-53.; Póczik, 2006a: 66-80.; Póczik, 2006b: 46-51.

³³ Zöller, 2010: 610.

Frakció vagy az olasz Vörös Brigádok; illetve a szélsőjobboldali csoportok, mint például a török Szürke Farkasok, vagy a Ku-Klux-Klan. Az etnikai, vallási terrorizmus esetén egy nemzeti kisebbség vagy népcsoport politikai és területi függetlenség elérésére törekszik, mint például az ír IRA vagy a baszk ETA. A harmadik típus az állami terrorizmus, amely esetében a terrorista szervezet valamely állam tudtával, segítségével vagy megbízásából követ el merényleteket. A negyedik csoportba a „kiválasztottak” terrorizmusa tartozik, amely esetén a küldetéstudattal rendelkező fanatikus személyek követnek el magányosan terrorcselekményt.³⁴ A terrorizmus jelenkori, XXI. századi megjelenési formáját³⁵ már az jellemzi, hogy hálózatba szervezett, de nagy önállósággal rendelkező laza csoportok „franchise”-szerű rendszerben, globális ideológiai-politikai célok elérése érdekében, nagyon korszerű, a világhálót használó médiapolitikával, globális fronton lépnek fel, döntően a korábban illegitimnek tekintett célpontokra csapnak le a totális háború logikáját követve, anyagi eszközeik pedig nem feltétlenül állami forrásból származnak.³⁶ A motiváció terén az is megállapítható, hogy a korábbi szélsőbaloldali, illetve szélsőjobboldali ideológiai indíttatású terrorizmust napjainkban felváltja az etnikai nacionalizmus - amelyre példát jelentenek a palesztin és a kurd terrorista szervezetek - és a vallási szélsőségeség, amelynek legveszélyesebb formája a szélsőséges iszlám.³⁷

Ahhoz, hogy a terrorizmus jelenségét más jelenségektől el tudjunk határolni, meg tudjuk magyarázni és fel tudunk lépni ellene szükséges a jelenség összetevőiben bizonyos állandóság: a vizsgált jelenség részeinek egy adott időszakon belül változatlanoknak kell lennie.³⁸ Napjaink nemzetközi terrorizmusa „nem különös és átmeneti jelenség, hanem rendszerspecifikum”, amely a „globalizált világ egyenlőtlen erőviszonyokon alapuló nemzetközi, gazdasági, politikai, szociális és kulturális rendszerében, illetve ezek alrendszerében szükségszerűen jön

³⁴ Korinek, 2010: 409-411.

³⁵ A XX. század „hagyományos” és a XXI. század „újfajta” terrorizmusának szembeállítása azonban csak látszólagos, mivel a „nemzetközi politikai terrorizmus logikai, tartalmi és szerkezeti tekintetben a régi terrorizmus egyenes folytatása és következménye: a terrorizmus modernizálódásának következő lépése, hiszen a terrorizmus módszertana együtt fejlődik a ma már globális társadalmi, technikai és technológiai fejlődéssel. [...] Valójában nem a terrorizmus jellege változik meg, hanem külső feltételrendszere. Ami az újfajta terrorizmusban újdonság, az a megváltozott keretfeltételekhez való alkalmazkodás eredménye, hiszen a globalizáció új eszközöket, új célpontokat, új finanszírozási és szervezési lehetőségeket bocsátott a terroristák rendelkezésére.” Póczik, 2014: 82-83.

³⁶ Korinek, 2010: 412.

³⁷ Józsa, 2002: 95.; Korinek, 2015: 20. Ugyanakkor „a vallási, mindenekelőtt az iszlamista terrorizmus, amelyre az „új terrorizmus” megtestesítőjeként tekintenek, egyben az effajta erőszak legrégebbi formája, hiszen a nagy francia forradalom előtt, tehát 1800 előtt, elképzelhetetlen volt az erőszakos terrormódszerek nem vallásos célokból való alkalmazása. Ily módon a terrorizmus fejlődése az utóbbi két évszázadban egy olyan ciklusnak tűnik, amelyben a többi változat [...] csak köztes szakaszt alkot, és végül megint elérkeztünk ahhoz a ponthoz, amelynél a fejlődés elkezdődött: a vallási terrorizmushoz.” Kőhalmi, 2015: 67-68.

³⁸ Hassemer, 1976: 501.

létre”.³⁹ A széles körben elfogadott kriminológiai fogalom alapján a terrorizmus módszeres erőszak-alkalmazást vagy ezzel való fenyegetést jelent, amelynek célja – lényegét tekintve – politikai: az adott társadalmi és politikai rendszer megváltoztatása akként, hogy a polgári lakosságban, az áldozatban, a társadalomban megalkuvó magatartás alakuljon ki.⁴⁰ A cél elérése érdekében alkalmazott eszköz egy köztörvényes bűncselekmény elkövetése, amely terrorcselekménnyé azáltal válik, hogy az elkövető politikai, ideológiai, vallási, etnikai stb. tartalmú törekvései elérése érdekében követi el.⁴¹ Az tehát kétségtelen, hogy a terrorakciók jogi szempontból bűncselekménynek minősülnek,⁴² a terrorista személy pedig egy bűnelkövető. A kérdés a büntetőjog szempontjából az, hogy mi az, ami a terrorizmus esetén tipikus, megkülönböztető ismérv lehet. A terrorizmus ugyanis többet jelent, mint az objektív tény, hogy valaki különösen súlyos bűncselekményeket követ el. További sajátossága az, hogy az elkövető ezt saját politikai, vallási, vagy más ideológiai céljai érdekében teszi. Ez alatt pedig az elkövető elképzelése szerint legitim társadalmi állapot elérése értendő. A terrorcselekmény, mint bűncselekmény megkülönböztető ismérvének tehát a speciális motiváció tekintendő.⁴³

Azonban a terrorista bűncselekmények fő jellegzetessége nem csak a közvetlen végcélban – a saját ideológiai elképzelésnek megfelelő társadalmi berendezkedés elérésében – áll; a terrorista ezen végcél elérése érdekében egy fontos köztes cél elérésére törekszik. Ez a köztes cél a félelem és rémület légkörének kialakítása.⁴⁴ A terrorizmus tehát egy kommunikációs stratégia: a bűncselekményi tényállások megvalósítása abból a célból történik, hogy a megfélemlítés révén a terrorista hasson a közvélemény alakulására,⁴⁵ a közfigyelem felkeltése miatt a terrorakciók megjelennek a médiában és félelmet keltenek a lakosságban. Napjaink terrorizmusának nem a közvetlen áldozatai képezik a valódi célközönségét, hanem azok, akik nem válnak ténylegesen sértetté, de valamilyen módon tudomást szereznek a terrorcselekményről és azonosulni tudnak a tényleges sértettekkel, így a valódi áldozatok csupán szimbolikus jelentőséggel bírnak.⁴⁶ Tehát a terrorcselekményeket azért üldözi olyan

³⁹ Póczik, 2006a: 65.

⁴⁰ Korinek, 2010: 407.; Póczik, 2006a: 64. és Póczik, 2006b: 45. idézi: Boaz Ganor: *Defining terrorism. Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter?* Forrás: <http://www.ict.org.il/articles/define.htm>

⁴¹ Korinek, 2010: 407-408. Azonban kriminológiai szempontból a nem politikai, hanem más indíttatású, más célokat szolgáló terrorcselekmények „esetében nem beszélhetünk terrorizmusról. Terror alkalmazásáról van ugyan szó, de az nem politikai célokat szolgál és nem következetesen alkalmazott eszköz: az egyedi merénylet terror, de nem terrorizmus”. Póczik, 2006a: 66.; Póczik, 2006b: 46.

⁴² Korinek, 2010: 407. és 425-426.; Póczik, 2006a: 66.; Póczik, 2006b: 46.

⁴³ Zöller, 2010: 611.

⁴⁴ Zöller, 2010: 612.; Janisch, 2008: 47.

⁴⁵ Ez a köztes cél, mint szükséges törvényi tényállási elem jelenik meg a 2002-es kerethatározat (1) bekezdésében is a terrorista célzatváltozatok között. Zöller, 2010: 612.

⁴⁶ Póczik, 2006a: 66.; Póczik, 2006b: 46.

intenzíven az állam, azért szükséges a terrorizmussal szembeni minél korábbi fellépés, mert a terrorista az emberek fejében, gondolkodásában akar hatást elérni.⁴⁷ A terrorizmus fő üzenete az államnak és a polgárainak, az, hogy nincsenek biztonságban. Ezzel kívánja a terrorista a fennálló hatalmi viszonyokat aláásni. Az állami rendfenntartó erők elveszítik a lakosság támogatását, ha a terrorista meggyőzi az embereket arról, hogy az állam nem képes a saját polgárait megvédeni. A terroristák a súlyos bűncselekmények elkövetésével az államot gyengének, segítségre szorúlónak tüntetik fel:⁴⁸ a modern terrorizmus azt kommunikálja az emberek felé, hogy senki sincsen biztonságban és bárki sértetté válhat.⁴⁹ Ezzel az államot túlreagálásra készítetik vagy – a legrosszabb esetben – elérik az állam destabilizálását.⁵⁰

C) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépésről

„Egy-egy jelenségcsoport kriminológiai megközelítése sokszor markánsan eltér a tételes jog szemléletétől, vizsgálati és fogalomrendszerétől.”⁵¹ Amíg a kriminológiai definíciók a terrorizmus jelenségét átfogóan, az összes lehetséges jellemző felsorakoztatásával kívánják meghatározni, addig a büntető anyagi jogi fogalomnak az alkalmazhatóság és jogbiztonság érdekében „be kell érnie a feltétlenül szükséges, de egyben elégséges, ugyanakkor egyértelműen definiálható és definiált fogalmi ismérvekkel”⁵².

A terrorizmus, illetve a nemzetközi terrorizmus jelenségének definícióját illetően továbbra sem létezik nemzetközi szinten egy általánosan elfogadott fogalom-meghatározás,⁵³ azonban napjainkig számos terrorizmus elleni egységes fellépést sürgető konvenció született. Ezek az egyezmények a terroristák által elkövetett cselekményeket, módszereiket bűncselekménynek tekintik,⁵⁴ és a terrorizmus egyes megjelenési formáinak büntetendővé nyilvánítása révén kívánnak fellépni a nemkívánatos jelenség ellen. Erre tekintettel a terrorizmus elleni fellépés elengedhetetlenül fontos eszközét jelenti a büntetőjogi fellépés.⁵⁵

⁴⁷ Janisch, 2008: 47.

⁴⁸ Janisch, 2008: 47.

⁴⁹ Míg például a RAF korábban a bűncselekmények sértettjeit célzottan választotta ki, és a sértettek politikai, gazdasági szerepében rejlett a kommunikációjuk szimbolikája, addig például az Al-Quaida tudatosan ártatlan személyeket tesz célponttá, és ezzel a fenti megfélemlítést kommunikálja. Zöller, 2010: 613.

⁵⁰ Janisch, 2008: 47.

⁵¹ Tóth 2013: 30.

⁵² Tóth, 2013: 31.

⁵³ A nemzetközi terrorizmus fogalmának meghatározási kísérleteiről, és a nehézségekről lásd. Bartkó, 2011: 17-56.; Póczik, 2005: 1269-1278.; Zöller, 2009: 99-132.

⁵⁴ Lásd. 40/61. számú ENSZ határozat; Tóth, 2007: 5-6.; Zöller, 2009: 131.; Griesbaum, 2010: 365.

⁵⁵ Zöller, 2009: 289.

A terror kíméletlenül erőszakos cselekvési módszer valamilyen igény érvényesítésére, amely a megfélemlítésben rejlő lehetőségeket használja ki,⁵⁶ s mint ilyen a politikai életben már régóta ismeretes.⁵⁷ A terrorizmus, mint társadalmi jelenség hozzávetőlegesen az 1970-s évek óta létezik.⁵⁸ Azonban maga a terrorcselekmény nem politikai tett, hanem köztörvényes bűncselekménynek tekintendő: egyrésztől azért, mert a terrorista elkövető „a céljait olyan eszközökkel kívánja elérni, amelyek egyetemes elutasításban részesülnek, másfelől pedig azért, mert legveszélyesebb formái ellen csak a nemzetközi büntetőjog intézményei lehetnek hatékonyak.”⁵⁹ A terrorcselekmények jelentős félelemkeltő hatásukkal megingathatják az állampolgárok bizalmát kormányukban, amelynek a biztonságukat kellene garantálnia. Ezt a veszélyt elkerülendő mind Magyarországon, mind Németországban a ’70-es évek terrorhulláma miatt szükségesnek mutatkozott a büntetőjogi fellépés⁶⁰ a terrorista támadások új formáival szemben: így a magyar Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény⁶¹ 261. §-ában szabályozásra került a terrorcselekmény tényállása, a német Büntető Törvénykönyv⁶² pedig kiegészült a 129a. §-szal, a „Terrorista szövetség alakítása”-val.⁶³ Azonban a határokon átívelő bűnözési formák – mint a terrorizmus – egy közös, egységes fellépést tesznek szükségessé a nemzetközi közösségben, ezért a későbbiek során mindkét ország terrorizmussal szembeni büntetőjogi tényállása jelentős módosításokat élt meg a nemzetközi elvárásoknak megfelelően.

⁵⁶ Vida – Szomora 2009: 396.

⁵⁷ Erdősy – Földvári – Horváth, 1989: 120.

⁵⁸ Korinek, 2010: 411.

⁵⁹ Korinek, 2005: 198.

⁶⁰ A magyar jogalkotó a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben szabályozta először a terrorista bűncselekményt azzal az indokkal, hogy a „szervezett bűnözés a kényszerítésnek és a zsarolásnak az eddig ismerteknél félelmetesebb, minőségileg új formáit hozta létre.” 1978. évi IV. törvény miniszteri indokolása. Magyar Közlöny. 1978/92. 1219.

A németországi terrorizmus elleni büntetőjogi fellépés – a magyar pönalizálással közel egyidőben, ám azt megelőzően született – 1976. augusztus 18. napján kelt ún. Anti-terror-törvényre vezethető vissza, ami a korabeli baloldali extrémizmus és –terrorizmus megfékezését szolgálta. Barna, 2004: 20.; Bützler, 2011: 382.

⁶¹ A továbbiakban: régi Btk.

⁶² Bundesrepublik Deutschland Strafgesetzbuch: In der Fassung der Bekanntmachung vom 13.11.1998 (BGBl. I S. 3322). (Az 1998. november 13. napján kelt német Büntető Törvénykönyv) A továbbiakban: StGB. vagy német Btk.

⁶³ „Bildung terroristischer Vereinigungen”

II. A TERRORIZMUS ELLENI MAGYAR BÜNTETŐ ANYAGI JOGI FELLÉPÉSRŐL

A) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést szolgáló bűncselekmények és azok rendszertani helye

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény⁶⁴ a terrorcselekményre vonatkozó szabályozás átláthatóvá tétele érdekében⁶⁵ három önálló tényállással kívánja megvalósítani a terrorizmus megjelenési formáival szembeni hatékony büntetőjogi fellépést: így a Btk. 314-316. §-ai szerinti terrorcselekménnyel, a Btk. 317. §-a szerinti terrorcselekmény feljelentésének elmulasztásával, valamint a Btk. 318. §-a szerinti terrorizmus finanszírozásával. Emellett a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény 64. §-ának megfelelően a Btk. 331. §-a szerinti háborús uszítás büntette kiegészült egy új (2) bekezdéssel, amely szintén a terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést hivatott biztosítani.

A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést biztosító tényállások közül a terrorcselekményt, a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztását és a terrorizmus finanszírozását rendszertanilag a Btk. XXX. fejezetében, *a közbiztonság elleni bűncselekmények között*, míg a háborús uszítást a Btk. XXXII. fejezetében, *a köznyugalom elleni bűncselekmények között* szabályozza a magyar jogalkotó.

A *terrorizmus elleni fellépést szolgáló büntetőjogi tényállások* hatályos szabályozásának szerkezete az alábbiaképpen⁶⁶ foglalható össze:

- 1) Súlyos bűncselekmények elkövetése terrorista célból [Btk. 314. § (1) bekezdés]
- 2) Tradicionális államzsarolás elkövetése terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés a) pont]
- 3) Terrorista csoport szervezése terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont]
- 4) Sui generis előkészületi jellegű terrorista magatartások
 - a) Általános előkészület: az 1) vagy a 2) pontban írtak sui generis előkészülete, azaz személyi, tárgyi, illetve anyagi feltételeinek biztosítása [Btk. 315. § (1) bekezdés és Btk. 318. § (1) bekezdés]

⁶⁴ A továbbiakban: Btk.

⁶⁵ A Btk. indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

⁶⁶ A hatályos tényállások szerkezeti áttekintéséhez *Tóth Mihály* által a terrorcselekmény régi Btk. szerinti szabályozásáról készített szerkezeti felépítést vettem alapul. Tóth, 2013: 36.

b) Speciális előkészület: az 1) vagy a 2) pontban írtak terrorista csoport keretében történő elkövetésére vonatkozó sui generis előkészülete, azaz a terrorcselekmény szervezett elkövetésének személyi, tárgyi, illetve anyagi feltételeinek biztosítása [Btk. 315. § (2) bekezdés és Btk. 318. § (2) bekezdés]

5) Terrorcselekménnyel fenyegetés [Btk. 316. § a) pont]

6) Terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás [Btk. 316. § b) pont]

7) Terrorizmust támogató uszítás [Btk. 331. § (2) bekezdés]

+ A megelőzés törvényi eszközei:

- Korlátlan enyhítés kilátásba helyezése [Btk. 314. § (3) bekezdés]

- Büntethetőséget megszüntető ok kilátásba helyezése [Btk. 315. § (3) bekezdés]

- Feljelentési kötelezettség előírása [Btk. 317. §]

+ Értelmező rendelkezések:

- A súlyos bűncselekmények tételes felsorolása [Btk. 314. § (4) bekezdés]

- A terrorista csoport fogalma [Btk. 319. §]

A továbbiakban a terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést szolgáló bűncselekmények tényállás elemzésére kerül sor a rendelkezésre álló szakirodalom (tankönyvek, kommentárok, valamint szaktanulmányok) felhasználásával. Ezáltal a dolgozat egyrészt átfogóan kívánja felvázolni a terrorizmus elleni magyar büntető anyagi jogi fellépést, másrészt a tényállás elemzés során felmerülő dogmatikai problémák feltárására törekszik.

B) A terrorcselekmény bűncselekménye [Btk. 314-316. §]

1. Jogi tárgy

A terrorcselekmény bűncselekményének *jogi tárgya* az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek kényszermentes cselekvőségéhez, működésük zavartalanságához, a lakosság félelemmentes, zavartalan, nyugodt életviteléhez fűződő társadalmi érdek.⁶⁷ *Blaskó* megfogalmazásában a terrorcselekmény jogi tárgya az állami szervek, más államok, nemzetközi szervezetek zavartalan, kényszerszertől mentes működéséhez, a lakosság megfélemlítéstől mentes életviteléhez fűződő társadalmi érdek,⁶⁸ míg *Mezőlaki*

⁶⁷ Belovics, 2014: 512.; Gál, 2013a. 5.; Gál, 2013b.: 9.; Gál, 2014a: 331.

⁶⁸ Blaskó, 2013: 17.

megfogalmazásában az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek kényszermentes működéséhez, a közbiztonsághoz, továbbá a személyek szabadságához és az anyagi javak sérthetlenségéhez fűződő társadalmi érdek.⁶⁹ *Vida* szerint a terrorcselekmény bűncselekményének jogi tárgya az állami szervek, más államok és nemzetközi szervezetek zavartalan és kényszerszertől mentes működéséhez fűződő társadalmi érdek, melyhez szorosan kapcsolódik az élethez, testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a személyiségi, politikai vagy vagyoni viszonyokhoz fűződő jogok és érdekek érvényesülése is. Együttes jogi tárgyként jelentkeznek ezek az egyébként is védelemben részesülő értékek és érdekek, tehát a terrorcselekményt komplex jogi tárgyú összetett bűncselekménynek kell tekinteni.⁷⁰ *Sántha* megfogalmazásában a terrorcselekmény jogi tárgya a közbiztonság, ezen belül egyrészt az állampolgárok, a lakosság biztonsága, másrészt az a társadalmi igény, hogy az államok, állami szervek, illetve a nemzetközi szervezetek saját döntéseiknek megfelelően, kényszerszertől mentesen működjenek. Másodlagos jogi tárgy pedig a személyhez kapcsolódó jogok, illetve a vagyoni jogosultságok.⁷¹

2. Az egyes bűncselekményi változatok tényállásának elemzése

a) A terrorcselekmény első alapesete: súlyos bűncselekmények elkövetése terrorista célból [Btk. 314. § (1) bekezdés]

A Btk. 314. §-a szabályozza a terrorcselekmény bűncselekményének első két alapesetét [Btk. 314. § (1) és (2) bekezdése], ezekhez kapcsolódóan tartalmazza a kiszabható büntetés korlátlan enyhítésére vonatkozó rendelkezést [Btk. 314. § (3) bekezdés], valamint a súlyos bűncselekményeket taxatív felsoroló értelmező rendelkezést [Btk. 314. § (4) bekezdés].

i) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 314. §

(1) *Aki abból a célból, hogy*

a) állami szervet, más államot vagy nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön,

⁶⁹ Mezőlaki, 2013a: 650.

⁷⁰ Vida, 2013: 77.

⁷¹ Sántha, 2013: 425.

b) a lakosságot megfélemlítse,

c) más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa vagy megzavarja, illetve nemzetközi szervezet működését megzavarja,

a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el, büntett miatt tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő. [...]

(3) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki

a) az (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott terrorcselekményt abbahagyja, mielőtt abból súlyos következmény származott volna, és

b) tevékenységét a hatóság előtt felfedi,

ha ezzel közreműködik a bűncselekmény következményeinek megakadályozásában vagy enyhítésében, további elkövetők felderítésében, illetve további bűncselekmények megakadályozásában.

(4) E § alkalmazásában személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény

a) az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], a testi sértés [164. § (2)-(6) és (8) bekezdés], a foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés [165. § (3) bekezdés],

b) az emberrablás [190. § (1)-(4) bekezdés], a személyi szabadság megsértése (194. §),

c) a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény [232. § (1)-(2) bekezdés], a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése [233. § (1)-(2) bekezdés],

d) a radioaktív anyaggal visszaélés [250. § (1)-(2) bekezdés],

e) a hivatalos személy elleni erőszak [310. § (1)-(5) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (311. §), a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak (312. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak [313. § (1) bekezdés],

f) a jármű hatalomba kerítése [320. § (1)-(2) bekezdés], a közveszély okozása [322. § (1)-(3) bekezdés], a közérdekű üzem működésének megzavarása [323. § (1)-(3) bekezdés], a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés [324. § (1)-(2) bekezdés], a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés [325. § (1)-(3) bekezdés],

g) a nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés [326. § (1)-(5) bekezdés], a haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés [329. § (1)-(3) bekezdés], a kettős felhasználású termékkel visszaélés [330. § (1)-(2) bekezdés],

h) a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] és a rongálás [371. § (1)-(6) bekezdés],

i) az információs rendszer vagy adat megsértése [423. § (1)-(4) bekezdés].”

ii) Tényállási elemek

A terrorcselekmény első alapesetét a Btk. 314. § (1) bekezdése szabályozza. Az (1) bekezdésben meghatározott tényállás a (4) bekezdés szerinti erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény elkövetése az (1) bekezdés a), b) vagy c) pontja szerinti valamely célzattal; ez a célzat emeli ki a terrorcselekmény bűncselekményét a „közönséges”, „mindennapos” bűncselekmények köréből.⁷²

A bűncselekménynek elsődleges és másodlagos elkövetési tárgyai vannak.⁷³ *Elsődleges elkövetési tárgya* a kényszerítés, a megfélemlítés, illetve a megváltoztatás, megzavarás címzettje, tehát állami szerv, más állam, nemzetközi szerv, vagy a lakosság.⁷⁴ A Btk. az állami szerv fogalmát nem határozza meg, így a bírói gyakorlatra bízva annak értelmezését. A bírói gyakorlat az állami szerv fogalmát más jogszabályokból vezeti le,⁷⁵ ilyennek minősülnek az Alaptörvényben felsorolt intézmények, az állami gazdasági és költségvetési szervek, az állam által alapított alapítványok,⁷⁶ továbbá a külföldi államok ilyen szervei is.⁷⁷ Általánosságban elmondható, hogy állami szerv az, amely jogszabály alapján közhatalmi, államigazgatási, önkormányzati igazgatási funkciót lát el.⁷⁸ Más állam – függetlenül annak politikai és társadalmi berendezkedésétől - Magyarországon kívül bármely más állam lehet.⁷⁹ Nemzetközi szervezetek azok, amelyeket államközi szerződésekkel hoznak létre, illetve amelyekben egy nemzetközi szerződéshez kapcsolódóan államok vállalnak feladatokat, védelem alá esnek továbbá az állami szerepvállalással létrejött nemzetközi társadalmi szervezetek is⁸⁰. Lakosság alatt az állam területén élő népesség összességét vagy meghatározott részét értjük.⁸¹ *Másodlagos elkövetési tárgy* bármely természetes élő személy (passzív alany), vagy az a dolog, amely a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekmények elkövetési tárgya.⁸² A terrorista

⁷² Belegi, 2015: 1194.

⁷³ Mezőlaki, 2013a: 650.

⁷⁴ Mezőlaki, 2013a: 650.; *Vida Mihály* ezzel ellentétben ezen elkövetési tárgyakat tekinti másodlagos elkövetési tárgyaknak. *Vida*, 2013: 77.

⁷⁵ Belegi, 2015: 1194.

⁷⁶ Mezőlaki, 2013a: 650.; *Vida*, 2013: 78.

⁷⁷ Mezőlaki, 2013a: 650.; *Belovics*, 2014: 512.

⁷⁸ Belegi, 2015: 1194.; *Sántha*, 2013: 425.

⁷⁹ *Vida*, 2013: 78.

⁸⁰ *Vida*, 2013: 78.

⁸¹ Mezőlaki, 2013a: 650.; *Vida*, 2013: 78.

⁸² Mezőlaki, 2013a: 650.; *Vida Mihály* álláspontja szerint ezek a terrorcselekmény közvetlen elkövetési tárgyai. *Vida*, 2013: 77. Elkövetési tárgyként (elsődleges avagy másodlagos jellegétől függetlenül) a fenti elkövetési tárgyakat emeli ki: *Belovics*, 2014: 512.; *Blaskó*, 2013: 17.; *Gál*, 2013a: 12.; *Gál*, 2014a: 331-332.; *Sántha*, 2013: 425.

bűnelkövetők jellemzően középületeket, légi, vasúti, vízi és közforgalmú tömegközlekedési járműveket vesznek célba.⁸³

A terrorcselekmény első alapesetének *elkövetési magatartására* a „bűncselekményt követ el” megfogalmazással utal a jogalkotó, majd a (4) bekezdés szerinti értelmező rendelkezés révén konkretizálja azt.⁸⁴ Így a terrorcselekmény első alapesetének elkövetési magatartásai azonosak a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmények elkövetési magatartásaival.⁸⁵ Ezek eszköz jellegű bűncselekmények, amelyek akkor válnak terrorcselekménnyé, ha a terrorista célból történő elkövetés megállapítható.⁸⁶

A terrorcselekmény első alapesete *szándékos és célzatos* bűncselekmény, ezáltal kizárólag egyenes szándékkal valósítható meg. A tényállás három, vagylagos terrorista célzatot határoz meg.

A *Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti célzat* az állami szerv, más állam, nemzetközi szervezet valaminek tevésére, nem tevésére vagy eltérésre kényszerítése. Lényege, hogy az elkövető a Btk. 314. § (4) bekezdésében meghatározott valamely bűncselekményt azért követi el, hogy az állami szerv, más állam, nemzetközi szervezet az akaratának megfelelő magatartást tanúsítson, ne tanúsítson semmilyen magatartást vagy valamely magatartást tűrjön el.⁸⁷ Tehát ekkor az elkövető célja az, hogy az állami szervre stb. hatást gyakoroljon.⁸⁸

A *Btk. 314. § (1) bekezdés b) pontja szerinti célzat* a lakosság megfélemlítése. A lakosság fogalma alatt bármely meghatározott területet benépesítő emberek értendők, amely fogalom a területi alapú kategorizálás mellett magában foglalhatja a más csoportképző ismérvek, így pl. nem, kor, nemzetiség stb. szerinti avagy ezek kombinációjaként létrehozott felosztást is.⁸⁹ A lakosság megfélemlítésének célja nem öncélú, valamilyen mögöttes célja van, amely a törvényi tényállás körén kívül esik (ezáltal a mögöttes cél bármi lehet, akár politikai cél elérése is). A közvetlen cél, a lakosság rettegésben tartása arra szolgál, hogy a közhatalmat gyakorló szervek a félelem általános légkörének, mint közállapotnak a megszüntetése érdekében az elkövető akaratának megfelelő magatartást tanúsítsanak. Így ezen terrorista célzat tulajdonképpen kiegészítő jellegű,⁹⁰ a törvényi tényállásban megfogalmazott másik két

⁸³ Gál, 2013a: 7.

⁸⁴ Blaskó, 2013: 17.

⁸⁵ Mezőlaki, 2013a: 651.; Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17.; Gál, 2013a: 7-8.; Gál, 2013b: 12.; Gál, 2014a: 332.

⁸⁶ Mezőlaki, 2013a: 651.; Sántha, 2013: 425.

⁸⁷ Belegi, 2015: 1194.

⁸⁸ Sántha, 2013: 426.

⁸⁹ Bócz, 2016: 153.

⁹⁰ Belegi, 2015: 1195.

célzattól független, és azokkal egyenrangú alternatíva.⁹¹ A lakosság megfélemlítésének szintén az lehet ugyanis a (mögöttes) következménye, hogy a fennálló hatalom megbukik, a rendszer instabillá válik.⁹²

A Btk. 314. § (1) bekezdés c) pontja szerinti célzat más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjének megváltoztatása vagy megzavarása, illetve nemzetközi szervezet működésének megzavarása. Ez a célzat a nemzetközi terrorizmus sajátja,⁹³ e fordulat megvalósulása csak más állammal kapcsolatban lehetséges, mert a magyar állam alkotmányos rendje elleni hasonló jellegű magatartások a Btk. XXIV. Fejezetében szabályozott valamely bűncselekmény vonatkozásában lesznek tényállásszerűek.⁹⁴

A terrorcselekménynek minősítésre csak akkor kerülhet sor, ha az adott ügyben a terrorista célzat megállapítható. A célzat meglétére vagy hiányára a cselekmény tárgyi és alanyi ismérveiből, a (4) bekezdés szerinti bűncselekmény elkövetési körülményeiből, jellemzőiből lehet következtetni.⁹⁵

iii) Stádiumok és tettesség

A terrorcselekmény első alapesetének *stádiumait* illetően többféle álláspont található a jogirodalomban.

Az *első álláspont alapján* a Btk. 314. § (4) bekezdésében taxatívén felsorolt bűncselekmények legalább egyikének kísérleti szakban meg kell valósulnia a terrorcselekmény első alapesetének megállapításához. Amennyiben a (4) bekezdés szerinti bűncselekmény csak kísérlet, a terrorcselekmény is csak kísérlet, feltéve, hogy az elkövetői terrorista célzat megállapítható.⁹⁶ Ezt alátámasztja az is, hogy a Btk. „a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el” megfogalmazást használja, nem pedig úgy fogalmaz a törvény, hogy „követ el vagy megkísérel”.⁹⁷ Befejezetten akkor valósul meg a terrorcselekmény első alapesete, ha a terrorista célok valamelyikének elérése érdekében a (4) bekezdés szerinti bűncselekmények valamelyike

⁹¹ Bócz, 2016: 155. Ehelyütt *Bócz Endre* hangsúlyozza azt is, hogy a büntetőjogi szakirodalomban „arra célzás sincsen sehol, hogy a lakosság megfélemlítését, mint célzatot, az a) pontban olvasható államzsarolási kontextusban kellene értelmezni”.

⁹² Sántha, 2013: 426.

⁹³ Sántha, 2013: 426.

⁹⁴ Belegi, 2015: 1195.

⁹⁵ Belegi, 2015: 1194.

⁹⁶ Belegi, 2015: 1194.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 333.

⁹⁷ Gál, 2013a: 9.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 333.

befejezetten megvalósul.⁹⁸ A terrorcselekmény első alapesetének kísérleti, illetve befejezett megvalósulásának vizsgálatakor figyelemmel kell lenni arra, hogy az eszköz jellegű bűncselekmények materiális avagy immateriális deliktumok. Amennyiben a (4) bekezdés szerinti bűncselekmény tényállása eredményt is tartalmaz (materiális deliktum), az elkövetési magatartás kifejtésével (a teljes kísérlet létrejöttével) még nem valósulnak meg befejezetten, így terrorista célból ezek valamelyikének elkövetési magatartása kifejtésével a terrorcselekmény első alapesete is kísérletként valósul meg, ha az eredmény bekövetkezik, az eszköz jellegű bűncselekmény befejezett, „elkövetett”, így maga a terrorcselekmény első alapesete is befejezetten megvalósul. Amennyiben azonban az eszköz bűncselekmény tényállása eredményt nem tartalmaz, a terrorcselekmény alapesete csak akkor valósul meg befejezetten, ha az elkövető terrorista célból az immateriális eszköz jellegű bűncselekményt befejezett stádiumba juttatja. Tehát a terrorcselekmény első alapesetének kísérlete az immateriális eszköz jellegű bűncselekmény elkövetési magatartása kifejtésének megkezdésével, de még be nem fejezésével valósul meg a terrorista célzat egyidejű megléte esetén.⁹⁹

A második álláspont szerint a bűncselekmény befejezetten megvalósul a Btk. 314. § (1) bekezdésében meghatározott elkövetési magatartás esetén a Btk. 314. § (4) bekezdésében felsorolt bűncselekmény kísérletével is, mivel a bűncselekmény terrorista célzatának megvalósulása nem tényállási elem. Erre tekintettel a terrorcselekmény első alapesetének kísérlete nincs.¹⁰⁰ Ennek oka a sajátos jogtechnikai megoldásban rejlik.¹⁰¹ Mivel a (4) bekezdés taxatív meghatározza az eszköz jellegű bűncselekményeket, az elkövetési magatartás azonban célcselekményt nem tartalmaz, a terrorcselekmény az eszköz jellegű bűncselekmény elkövetésével – pusztán az elkövető terrorista célzata alapján, követelés vagy fenyegetés nélkül is – megvalósul.¹⁰² Ezen álláspont alátámasztására szolgáló érv, hogy a terrorcselekmény megvalósulása szempontjából a terrorista célzatnak van döntő jelentősége, ezért az a törvényi megfogalmazás, hogy „személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el” akként értelmezhető, hogy a kísérletként való elkövetésük is – a célzatra tekintettel – befejezett bűncselekményt eredményez.¹⁰³

⁹⁸ Belegi, 2015: 1195.; Sántha, 2013: 427.

⁹⁹ Hiszen az „ellenkező felfogás oda vezetne, hogy pl. immateriális delictum nem teljes kísérlete esetén – amikor is az elkövető csak megkezdi az elkövetési magatartás kifejtését, de nem fejezi be – meg kellene állapítani a bűncselekmény elkövetését.” Blaskó, 2013: 17-18.

¹⁰⁰ Mezőlaki, 2013a: 652.; Belovics, 2014: 513.; Vida, 2013: 80-81.

¹⁰¹ Gál, 2013b: 13.-on hivatkozik Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál (2012): *Büntetőjog II. a 2012. évi C. törvény alapján*. HVG-ORAC, Budapest. 2012. 473.-on kifejtett álláspontjára.

¹⁰² Vida, 2013: 79.

¹⁰³ Vida, 2013: 81.

A terrorcselekmény első alapesete *immateriális bűncselekmény*, azaz nem szükséges, hogy a terrorista célzat valamelyikének eredményeképpen az állami szerv stb. a kényszerítésnek engedjen, a lakosság megfélemlítése bekövetkezzen, avagy más állam alkotmányos rendjének megzavarása ténylegesen bekövetkezzen.¹⁰⁴ Ezek a következmények a bűncselekmény bevégeztségét jelentenék.¹⁰⁵

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet.

iv) Egyéb rendelkezések

A Btk. 314. § (3) bekezdése *a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét* teremti meg. Ennek oka az, hogy az elkövetett bűncselekmény miatti büntetőjogi felelősségre vonásnál hasznosabb, ha a súlyos következményekkel járó terrorcselekmény nem valósul meg befejezetten.¹⁰⁶ Azonban a korlátlan enyhítés lehetőségéhez a jogalkotó szigorú, konjunktív feltételeket támaszt,¹⁰⁷ amelyek: a) a cselekmény abbahagyása, még mielőtt abból súlyos következmény származott volna, b) a tevékenység felfedése a hatóság előtt, és c) a bűncselekmény abbahagyása és a felfedés közrehat a bűncselekményből származó következmények megakadályozásában, enyhítésében, további elkövetők felderítésében, illetve a (4) bekezdés szerinti további bűncselekmények megakadályozásában.

Ad a) Abbahagyni csak a befejezett, de még be nem végzett bűncselekményt lehet.¹⁰⁸ Tehát ha a terrorcselekmény elkövetése folytán jelentkező súlyosabb következmény (halál, jelentős anyagi javak pusztulása) már bekövetkezett, a korlátlan enyhítést lehetővé tevő abbahagyás fogalmilag kizárt.¹⁰⁹ A súlyos következmény az elkövetési magatartás teljes köréhez kapcsolódhat, így lehet a súlyos beszámítás alá eső eszköz jellegű bűncselekmény megvalósulása, a terrorista célzat bekövetkezése, illetve a második alapeset esetén a követelés teljesítésével kapcsolatos rendkívüli következmény. A bűncselekmény súlyos következménye tehát relatív fogalom – mivel pedig azt a törvény nem határozza meg – a ténylegesen fennálló objektív helyzet megítélése és az abból származó lehetséges további lényeges súlyosbodás összevetésével kell megállapítani.¹¹⁰ A még kísérleti szakban lévő bűncselekmény esetén a Btk.

¹⁰⁴ Belegi, 2015: 1195.; Belovics, 2014: 513.; Sántha, 2014: 427.

¹⁰⁵ Belegi, 2015: 1195.

¹⁰⁶ Belegi, 2015: 1197.; Blaskó, 2013: 19.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 334.

¹⁰⁷ Belegi, 2015: 1197.

¹⁰⁸ Belegi, 2015: 1197.; Vida, 2013: 83.

¹⁰⁹ Belegi, 2015: 1197.; Mezölaki, 2013a: 652.; Sántha, 2013: 428.

¹¹⁰ Vida, 2013: 83-84.

10. § (4) bekezdés szerinti önkéntes visszalépés jöhet szóba.¹¹¹ Az abbahagyás megállapíthatóságát nem zárja ki, ha az elkövetőt arra külső körülmény vagy más személy magatartása készítette, mivel az önkéntesség nem törvényi feltétel.¹¹² Így a terrorcselekmény elkövetésének abbahagyása akkor is megállapítható, ha a hatóság tagjaival folytatott tárgyalásnak az eredménye.¹¹³

Ad b) Az abbahagyáson túlmenően az is szükséges, hogy az elkövető a tevékenységét felfedje a hatóság előtt, ez a rendelkezés gyakorlatilag önvádolást kíván meg az elkövetőtől.¹¹⁴ Fel kell tárnia tehát a cselekményt és körülményeit, így annak célját, motívumát és személyi bűnkapcsolatait is a hatóságnak.¹¹⁵

Ad c) A korlátlan enyhítésre azonban csak akkor kerülhet sor, ha az elkövető érdemben segíti is a bűnüldöző szervek felderítő munkáját, azaz közreműködik benne.¹¹⁶ Az elkövető önvádolását követően ugyanis a hatóságok feladata a bűncselekmény következményeinek megakadályozása vagy enyhítése, az elkövetők felderítése, illetve a további bűncselekmények megakadályozása. A konkrét eset körülményei alapján a bírói mérlegelés körébe tartozik annak eldöntése, hogy a szigorú együttes feltételek az elkövető javára megállapíthatóak-e.¹¹⁷

Társtettesi vagy bűnrészesi elkövetés esetén a korlátlan enyhítés lehetősége mindegyik elkövető esetén a saját cselekvőséghez kapcsolódhat. Ha azonban a cselekmény súlyos következménye – az elkövető abbahagyása ellenére – bármely okból vagy bármely másik elkövető cselekménye folytán bekövetkezik, a korlátlan enyhítés nem alkalmazható, az abbahagyást megvalósító magatartás csak enyhítő körülményként értékelhető.¹¹⁸

b) A terrorcselekmény második alapesete: tradicionális államzsarolás terrorista célből és a terrorista csoport szervezése [Btk. 314. § (2) bekezdés]

A terrorcselekmény második alapesetét a Btk. 314. § (2) bekezdése szabályozza. A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény 62. §-ának megfelelően 2016. július 17. napjától a terrorcselekmény második alapesete *két alternatív bűncselekményi változatot tartalmaz*: az a) pont továbbra is a terrorista célből

¹¹¹ Belovics, 2014: 514.

¹¹² Belegi, 2015: 1197.; Belovics, 2014: 514.; Blaskó, 2013: 19-20.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 334.; Mezölaki, 2013a: 652.; Sántha, 2013: 428.

¹¹³ BH.1993.597.

¹¹⁴ Belegi, 2015: 1197.

¹¹⁵ Belegi, 2015: 1198.; Mezölaki, 2013a: 652-653.

¹¹⁶ Belegi, 2015: 1198.; Mezölaki, 2013a: 653.

¹¹⁷ Belegi, 2015: 1198.

¹¹⁸ Vida, 2013: 84.

elkövetett tradicionális államzsarolást szabályozza, míg a b) pontba beiktatásra került a terrorista csoport szervezése, amelyet ekként szintén a legsúlyosabb szankcióval rendel büntetni a Btk. A kiszabható büntetés korlátlan enyhítésére vonatkozó rendelkezés a második alapesethez is kapcsolódik [Btk. 314. § (3) bekezdés].

b/1.) Tradicionális államzsarolás terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés a) pont]

i) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 314. §

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az a) pontban meghatározott célból

a) jelentős anyagi javakat kerít hatalmába, és azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé,[...]”

ii) Tényállási elemek

Az *elkövetési tárgy* a más tulajdonát képező jelentős anyagi javak.¹¹⁹ Az anyagi javak akkor minősülnek jelentősnek, ha azok nagy értékűek, ez azonban nem a Btk. 459. § (6) bekezdésében meghatározott nagy érték vagy jelentős érték fogalmára utal. A bűncselekmény minősítése ugyanis nem értékhatárfüggő. Ugyanakkor az ötmillió forintot meghaladó értékű vagyontárgy a jelentős anyagi javak vonatkozásában tényállásszerű lehet, de a vagyontárgy gazdasági, társadalmi jelentősége, eszmei értékének nagysága is meghatározó lehet, a pénzben kifejezhető értéket meghaladhatja.¹²⁰ Általánosságban az anyagi javak tehát akkor tekinthetők jelentősnek, ha alkalmas lehet arra, hogy a terrorista célzatú követelést a követelés címzettje komolynak tekintse, megállapítása ekként bírói mérlegelés tárgya.¹²¹ Bármilyen vagyontárgy ide sorolható az eset körülményeitől függően, amely kiemelt fontossággal bír Magyarországon vagy a nemzetközi közösség számára akár értéke akár pótolhatatlansága miatt.¹²² Az anyagi javak ingó és ingatlan dolgok egyaránt lehetnek.¹²³

¹¹⁹ Belovics, 2014: 512.; Mezőlaki, 2013a: 650-651.

¹²⁰ Belegi, 2015: 1196.; Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17.; Gál, 2013b: 12.; Gál, 2014a: 331.; Mezőlaki, 2013a: 650-651.; Sántha, 2013: 426.

¹²¹ Vida, 2013: 79.

¹²² Gál, 2013a: 7.

¹²³ Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17.

A Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja önálló *elkövetési magatartásként* tartotta fenn a jelentős anyagi javaknak az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott terrorista célból hatalomba kerítését,¹²⁴ majd a követeléstámasztást.

A terrorcselekmény ezen alapesetének elkövetési magatartásai egymással cél-eszköz viszonyban állnak, tehát a terrorcselekmény ezen alapesete összetett bűncselekmény (*delictum compositum*).¹²⁵

A bűncselekmény *eszközselekménye* a jelentős anyagi javak hatalomba kerítése. Az anyagi javak hatalomba kerítése az elkövető által az anyagi javak feletti ellenőrzés megszerzését¹²⁶ és (az elkövetőn kívüli) más személy vagy szervezet az anyagi javakhoz hozzáféréseinek kizárását, megakadályozását vagy lehetetlenné tételét jelenti.¹²⁷ Többnyire jogellenes birtokbavétellel és a rendelkezési jog gyakorolhatóságával valósul meg; azonban birtokba vétel nélkül is lehetséges¹²⁸ – mivel a Btk. nem a „birtokába kerít” kifejezést használja – például azzal, ha az elkövető pokolgépet rejt el az épületben.¹²⁹ A hatalomba kerítés történhet erőszakkal vagy anélkül, más módon is.¹³⁰

A bűncselekmény *célcselekménye* a követelés kikényszerítése úgy, hogy az elkövető az anyagi javak sértetlenül hagyását vagy visszaadását ennek teljesítésétől teszi függővé.¹³¹ A követeléstámasztás feltételszabást tartalmazó nyomatékos felhívás,¹³² felszólítás olyan cselekvésre vagy attól való tartózkodásra, amely a tettes akaratának felel meg,¹³³ azaz az elkövető akaratának felszólítás formájában történő kifejezésre juttatása.¹³⁴ Tehát a követelés tulajdonképpen egy fenyegetés¹³⁵, mivel a követelés tartalmát tekintve egy feltételszabás, ez adja a nyomatékát.¹³⁶ Közömbös a követelés tartalma, lehet jogos, jogosnak vélt, avagy jogtalan,¹³⁷ személyes (erkölcsi), politikai vagy vagyoni jellegű.¹³⁸ A követelés megvalósulhat szóban, írásban, vagy egyértelmű ráutaló magatartással is.¹³⁹ Lényege, hogy a követelés teljesítése a közlés szerint az anyagi javak sértetlenül hagyásának vagy visszaadásának feltétele

¹²⁴ Belegi, 2015: 1195.

¹²⁵ Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17.; Mezőlaki, 2013a: 651.; Vida, 2013: 79.

¹²⁶ Sántha, 2013: 426.

¹²⁷ Belegi, 2015: 1196.; Mezőlaki, 2013a: 651.

¹²⁸ Blaskó, 2013: 17.

¹²⁹ Belovics, 2014: 512.; Gál, 2013a: 8.; Gál, 2013b: 12-13.; Gál, 2014a: 332.; Mezőlaki, 2013a: 651.

¹³⁰ Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17-18.; Mezőlaki, 2013a: 651.

¹³¹ Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 17.

¹³² Blaskó, 2013: 18.

¹³³ Belegi, 2015: 1196.; Sántha, 2013: 426.; Mezőlaki, 2013a: 651.; Vida, 2013: 79.

¹³⁴ Belovics, 2014: 512.

¹³⁵ Sántha, 2013: 426.

¹³⁶ Mezőlaki, 2013a: 651.; Vida, 2013: 80.

¹³⁷ Belegi, 2015: 1196.; Belovics, 2014: 512.; Mezőlaki, 2013a: 651.; Sántha, 2013: 426-427.

¹³⁸ Vida, 2013: 79.

¹³⁹ Belegi, 2015: 1196.; Belovics, 2014: 512.

legyen; megvalósulhat az anyagi javak hatalomba kerítését követően, de azt megelőzően is.¹⁴⁰ A követelés címzettje állami szerv vagy nemzetközi szervezet,¹⁴¹ lehet kifejezetten megjelölt, azonban általában a címzettet a követelés tartalma alapján kell megállapítani.¹⁴² A feltétel bármi lehet, függetlenül attól, hogy az adott állami szerv, nemzetközi szervezet feladatkörébe tartozik-e a teljesítése, képes-e teljesíteni a követelést.¹⁴³ Amennyiben a címzett a követelést teljesíti, ez tényálláshoz nem tartozó többletmagatartást jelent, amely alapján a terrorcselekmény tettese terhére további bűncselekmény nem állapítható meg.¹⁴⁴

A tradicionális államzsarolás terrorista célból *szándékos és célzatos* bűncselekmény. A Btk. 314. § (2) bekezdése szerinti bűncselekmény a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti célból - állami szerv, más állam, nemzetközi szervezet valaminek tevésére, nem tevésére vagy eltérésre kényszerítése – történik. A Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti bűncselekményi változat *kettős célzatú*: a jelentős anyagi javak hatalomba kerítése a követelés érvényesítésének célzatával valósul meg, a követelés tartalma tekintetében pedig az (1) bekezdés a) pontja szerinti terrorista célzat is szükséges.¹⁴⁵

iii) Stádiumok és tettesség

A követeléstámasztás közlésének időpontjától függ az, hogy mikor következik be a bűncselekmény *befejezettsége*. Ha az elkövető a jelentős anyagi javak sértetlenül hagyását vagy visszaszolgáltatását feltételként valamely állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítéséhez köti, a bűncselekmény befejezetten megvalósul.¹⁴⁶ A tradicionális államzsarolás terrorista célból bűncselekményi változat *kísérlete* két esetben fordulhat elő: egyrészt akkor, ha az elkövető a jelentős anyagi javak hatalomba kerítését a terrorista célból megkezdte, de követelést még nem támasztott; másrészt akkor, ha a terrorista cél elérése érdekében az elkövető – még a hatalomba kerítés megkezdését megelőzően –

¹⁴⁰ Belegi, 2015: 1196.

¹⁴¹ Belovics, 2014: 512.; Gál, 2013a: 8.; Gál, 2013b: 13.; Gál, 2014a: 332.; Mezőlaki, 2013a: 651.; Sántha, 2013: 427. *Blaskó Béla* álláspontja szerint ha a követelés címzettje magánszemély, azonban nyilvánvaló, hogy – mivel ő nem képes a teljesítésre – csupán a követelés közvetítésére használja fel az elkövető, a terrorcselekmény megvalósul. Egyébként, ha a követelés címzettje nem állami szerv vagy nemzetközi szervezet, más bűncselekmény valósul meg. Blaskó, 2013: 18.

¹⁴² Vida, 2013: 79.

¹⁴³ Belegi, 2015: 1195.; Belovics, 2014: 512.; Mezőlaki, 2013a: 651.

¹⁴⁴ Vida, 2013: 80.

¹⁴⁵ Mezőlaki, 2013a: 652.

¹⁴⁶ Belegi, 2015: 1195.

követelést támaszt, de a hatalomba kerítést még nem kezdte meg.¹⁴⁷ A követelés teljesítése nem feltétele a befejezettségnek.¹⁴⁸

Az *elkövető* tettesként bárki lehet. Társtettesek azok, akik akár az eszközselekményben, akár a célselekményben közreműködnek. Társtettség a bevégeztségig kifejthető.¹⁴⁹ Felbujtás a befejezettség után társtettségé váló elkövető tekintetében, valamint bűnségély ugyancsak megvalósítható a bevégeztség időpontjáig.¹⁵⁰

iv) Egyéb rendelkezések

A Btk. 314. § (3) bekezdése *a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét* teremti meg. A korlátlan enyhítés feltételeit lásd. II/B/2/a/iv. résznél.

b/2.) Terrorista csoport szervezése terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont]

i) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 314. §

(2) *Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az a) pontban meghatározott célból [...]
b) terrorista csoportot szervez.*”

ii) Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési magatartása* a terrorista csoport szervezése. A terrorista csoport fogalmát a Btk. 319. §-ának értelmező rendelkezése definiálja.¹⁵¹ A szervezés legtágabb értelemben személyeknek vagy valamely közösségnek meghatározott célra, közreműködésre, tevékenységre való összefogása. A terrorista csoport létrehozásának előfeltétele, hogy kialakuljon több személy egyetértése a közös cél érdekében folytatott együttműködésre. Az első lépés az ajánlat tétele, a rábeszélés, a meggyőzés, a terrorista

¹⁴⁷ Belegi, 2015: 1196.

¹⁴⁸ Blaskó, 2013: 18.; Sántha, 2013: 427.

¹⁴⁹ Belovics, 2014: 513.; Mezőlaki, 2013a: 652.; Vida, 2013: 82.

¹⁵⁰ Belovics, 2014: 513.

¹⁵¹ A terrorista csoport törvényi fogalmáról lásd. II/E. részt.

csoportban részvételre felhívás.¹⁵² A terrorista csoport a másik oldal egyetértésével, az együttműködésben történő megállapodással jöhet létre, de a közös cél – terrorcselekmény elkövetése – érdekében történő megállapodáson túl ki kell terjednie a megvalósításhoz szükséges szervezet lényeges elemeinek a meghatározására is. A terrorista csoport tehát akkor jön létre, ha megteremtődnek a feltételei annak, hogy a terrorista csoport a saját belső szabályai szerint képes a célja érdekében önállóan cselekedni. Minden olyan tevékenységet átfog, amellyel a szervező a terrorista csoport létrejöttét koordinálja, másokat az abban való részvételre rábír vagy rábírti törekszik, függetlenül attól, hogy az adott személy a terrorista csoportban részt vesz-e.

A bűncselekmény *immateriális jellegű*, a tényállás eredményt nem tartalmaz.

A terrorista csoport szervezése *szándékosan és célzatosan* valósulhat meg. A szervező azért tanúsítja a bűncselekmény elkövetési magatartását, mert egyetért a terrorista csoport céljával, annak megvalósítását kívánja szervezett keretek között. Erre tekintettel a szervező *egyenes szándékkal* jár el a magatartása kifejtésekor. Emellett a szervező célját is meghatározza a törvény, így a terrorista csoport szervezése csak akkor büntetendő, ha az elkövető *a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti terrorista célzattal* - állami szerv, más állam vagy nemzetközi szervezet valaminek a tevésére, nem tevésére vagy eltűrésére kényszerítése – jár el. A terrorista csoport szervezése tényállásában meghatározott célzat *Bartkó* álláspontja szerint több dogmatikai problémát is okozott.¹⁵³ Egyrészt a terrorista csoport szervezése büntetvények beiktatását megelőzően a terrorista csoport szervezése körébe illeszkedő magatartást kifejtő elkövető – a magatartás formájától függően – a terrorcselekmény sui generis előkészülete minősített esetét [Btk. 315. § (2) bekezdése] avagy a terrorizmus finanszírozásának minősített esetét [Btk. 318. § (2) bekezdése] valósította meg, amelyek a konkrét terrorcselekmény elkövetését megelőző, előkészületi jellegű magatartások. A módosítással azonban a terrorista csoport szervezője akkor vonandó a Btk. 314. § (2) bekezdésének új b) pontja szerinti „alapveti szintre emelt” tényállás alapján felelősségre, ha a célja az állami szerv, más állam, nemzetközi szervezet kényszerítése; amennyiben azonban a szervező a Btk. 314. § (1) bekezdés b) vagy c) pontja szerinti terrorista célból jár el, cselekménye továbbra is az enyhébb megítélésű, sui generis előkészületi, illetve bűnsegédi jellegű bűncselekményeket valósítja meg. Ez a helyzet pedig teljesen indokolatlan, hiszen ugyanazon cselekménynek két teljesen más büntetési

¹⁵² Ezen magatartások még nem értékelhetők a terrorcselekmény sui generis előkészületi változata szerint, mivel nem a bűncselekmény elkövetése céljából, hanem kizárólag a terrorista csoport megszervezése érdekében fejt ki az elkövetési magatartást az elkövető.

¹⁵³ Bartkó, 2016: 537-538.

tételkerete is lesz.¹⁵⁴ Másrészt a terrorista csoport szervezése kapcsán a „célkitűzések kumulálódása jelent a normaszöveg-környezetben gondot”.¹⁵⁵ A terrorista csoport célja ugyanis a Btk. 319. §-ára figyelemmel terrorcselekmény elkövetése, amely - a Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti alapeset esetén – három, vagylagos terrorista célzattal is megvalósulhat. „A szervező és a csoport tagjainak célkitűzései általában fedik egymást, amit a tényállásnak is érvényre kellene juttatnia.”¹⁵⁶

iii) Stádiumok és tettesség

A terrorista csoport szervezése *befejezetten* akkor megvalósul, ha az elkövető a terrorista csoport létrejövetele érdekében, a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti célból ismétlődő jelleggel fejti ki tevékenységét, az azonban nem szükséges, hogy tevékenységének eredményeképpen a terrorista csoport ténylegesen létre is jöjjön. A bűncselekmény *kísérlete* lehetséges, amennyiben az elkövető a terrorista csoport szervezését a létrehozatal érdekében megkezdte, azonban – például a hatóságok közbelépése folytán - kizárólag egyszeri alkalommal fejtette ki a magatartását, és emellett a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti terrorista célzata is megállapítható.

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet.

iv) Egyéb rendelkezések

A Btk. 314. § (3) bekezdése *a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét* teremti meg. A korlátlan enyhítés feltételeit lásd. II/B/2/a/iv. résznél.

c) *A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változata [Btk. 315. §]*

A terrorcselekmény *sui generis* előkészületi jellegű változatát a terrorcselekmény bűncselekményének törvényi tényállásán belül, a Btk. 315. §-ában szabályozta a jogalkotó.

A terrorcselekmény előkészülete kapcsán a tankönyvek, kommentárok többsége¹⁵⁷ azt tartalmazza, hogy a terrorcselekmény első két alapesetének előkészületét¹⁵⁸ a törvény büntetni

¹⁵⁴ Bartkó, 2016: 537.

¹⁵⁵ Bartkó, 2016: 537.

¹⁵⁶ Bartkó, 2016: 537.

¹⁵⁷ Mezőlaki, 2013a: 652.; Belovics, 2014: 513.; Gál, 2013b: 13.; Gál, 2014a: 333.; Sántha, 2013: 427.

¹⁵⁸ *Blaskó Béla* kiemeli, hogy álláspontja szerint „téves az a jogirodalmi felfogás, mely jelen törvényhelyet a terrorcselekmény „előkészületének” tekinti. Többek között nem csak az előkészületi magatartások büntetési

rendeli, illetve azt is, hogy az előkészület súlyosabban büntetendő, ha annak megvalósítására a terrorcselekménynek terrorista csoportban történő elkövetése érdekében kerül sor, azonban a részletesebb értelmezéssel adósak maradnak.

A terrorcselekmény előkészületi cselekményeit – a bűncselekmény kiemelkedő veszélyessége miatt - a Btk. *sui generis előkészületként*,¹⁵⁹ azaz önálló, befejezett bűncselekményként szabályozza. A *sui generis* alakzatként szabályozás a jogi tárgy büntetőjogi védelmét előre hozza, mivel lehetővé teszi a fogalmilag előkészületi jellegű cselekmények kísérletének szankcionálását is.

A terrorcselekmény előkészülete a terrorcselekmény befejezett megvalósulását, illetve kísérletét megelőzően, tehát a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények elkövetése nélkül alapozza meg az elkövető büntetőjogi felelősségét. Az előkészületi jellegű elkövetési magatartások a konkrét terrorcselekményt megelőző, illetve azon kívüli cselekmények, az elkövető kizárólag a terrorcselekmény előkészítésében, illetve személyi vagy tárgyi feltételeinek biztosításában vállal szerepet.

A terrorcselekmény *sui generis* előkészületének alapesetét a Btk. 315. § (1) bekezdése, a minősített esetet a Btk. 315. § (2) bekezdése, a büntethetőséget megszüntető okot a Btk. 315. § (3) bekezdése szabályozza, míg a Btk. 317. §-a szerinti bűncselekmény a *sui generis* előkészületi bűncselekménnyel kapcsolatban nyilvánítja büntetendőnek a feljelentés elmulasztását.

i) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 315. §

(1) Aki a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntett

[1. változat] elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy

[2. változat] az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

tételénél „szokatlanul” magasabb fenyegetettség, de a szóban forgó § (3) bek-ben írt büntethetőséget megszüntető ok is arra utal, hogy a 315. § vonatkozásában a Btk. 11. §-ának (az előkészület) rendelkezései nem alkalmazhatók. Egyébként sem akadályozhatta volna meg a jogalkotót semmi abban, hogy, ha e helyen az előkészület (Btk. 11. §-a szerinti) büntetendőségét kívánta volna megfogalmazni, akkor ezt úgy tegye, mint más tényállások esetén.” Blaskó, 2013: 18-19.

¹⁵⁹ Belegi, 2015: 1198.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott cselekményeket a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntettnék terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Nem büntethető, aki az (1) vagy a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.”

ii) Tényállási elemek

A Btk. 315. § (1) bekezdés 1. változatában a törvényhozó előkészületi jellegű elkövetési magatartásokat szabályoz, amelyek a terrorcselekmény elkövetésére irányulnak. Az *elkövetési magatartások* megvalósítása csak akkor értékelendő azonban az (1) bekezdés szerint, ha a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények célzatos megvalósítására még kísérletként sem kerül sor, az elkövető azonban a terrorcselekmény tényleges megvalósítása céljából fejtette ki a védett jogi tárgyat már közvetlenül veszélyeztető előkészületi jellegű tevékenységét. Ugyanakkor a terrorcselekmény előkészülete mindig egy konkrét, tervbe vett terrorcselekmény véghezvitelére törekvést feltételez, és az elkövető ennek a megvalósítása, elkövetése érdekében fejt ki a magatartást.

A törvényi tényállásban nevesített előkészületi jellegű elkövetési magatartások az *akarat elhatározás létrejötte* szempontjából különböztethetők meg.

A Btk. 315. § (1) bekezdés 1. változatának első lehetséges elkövetési magatartása a *felhívás*. A felhívás kezdeményező magatartás. A terrorcselekmény elkövetésére az hív fel, aki mást terrorcselekmény elkövetésére törekszik rábírní. A bírói gyakorlat alapján¹⁶⁰ a felhívásnak mindig komolynak, konkrétan és közvetlennek kell lennie, azaz az előkészületi jellegű cselekménynek egy meghatározott deliktum – a Btk. 314. § (1)-(2) bekezdése szerinti terrorcselekmény – elkövetésére kell irányulnia, illetve annak önmagában meg kell teremtenie a terrorcselekmény közvetlen lehetőségét ahhoz, hogy megállapítható legyen.

A terrorcselekmény elkövetésére az *ajánlkozik*, aki a terrorcselekmény végrehajtását más személy érdekében mindennemű készítés nélkül, önálló akarat elhatározásból, a saját kezdeményezéséből felkínálja, azaz önként jelentkezik a terrorcselekmény majdani, magányos elkövetőkénti megvalósítására.

¹⁶⁰ BH.2006. 40.

A terrorcselekmény elkövetésére *vállalkozó* személy más személy terrorcselekmény elkövetésére irányuló felhívását fogadja el. Mivel a felhívásnak komolynak, konkrétan és közvetlennek kell lennie, a felhívás folytán vállalkozó személy csak akkor büntethető, ha a konkrétan tervbe vett terrorcselekmény elkövetésének közvetlen lehetősége fennáll, és az elkövetésre törekvés komolyságát a vállalkozó személy is komolyan vehette. A bírói gyakorlat alapján¹⁶¹ elegendő a büntetendő előkészület miatti felelősségre vonáshoz, ha az elkövetésre vállalkozó személy ismerőse felhívására anélkül vállalja el a felkínált „munkát”, hogy annak jellegéről megbizonyosodott volna, de ezt követően – megérkezve az elkövetési helyre, ahol a bűncselekmény megvalósításának feltételei már adottak – mondja el a felhívó személy, hogy pontosan mit kellene tennie, és ekkor a tájékoztatásból egyértelművé válik számára, hogy bűncselekmény elkövetéséről van szó, vállalkozását azonban ettől függetlenül az elkövető nem vonja vissza.

A terrorcselekmény *közös elkövetésében azok állapotnak meg*, akik a terrorcselekmény együttes végrehajtásában egyeznek meg, és az akarat elhatározás kialakulásában egyik elkövetőnek sincs meghatározó szerepe. A közös elkövetésben megállapodás azonban nem azonos a közös döntéssel: előfeltételezi az elkövetés elhatározását, ennek más személy felé történő kinyilvánítását, a másik fél egyetértését és a kezdeményező erről való tudomásszerzését is; amely folyamat azonban a bűncselekmény jellegétől függően huzamosabb egyeztetés eredményeképpen is kialakulhat.¹⁶² A közös elkövetésben megállapodás lényege *Hollán szerint*¹⁶³ az, hogy ekkor mindkét elkövető vállalkozik valamilyen olyan további – a megállapodáson felüli – magatartásra, ami a célul kitűzött terrorcselekményben elkövetőként való közreműködést jelent, és a megállapodás tartalmának kell olyannak lennie, ami – megvalósítása esetén – a bűncselekményben való elkövetői közreműködés megállapítására, mint objektív körülmény adhat alkalmat. Megtörtént eset kapcsán¹⁶⁴ a bíróság arra mutatott rá, hogy a közös elkövetésben megállapodás komolyságát a tervezett terrorcselekmény megvalósításától el kell határolni a fogvatartottak között általában a szabadulás lehetőségét felvető beszélgetésektől – amelyek még kívül esnek a tényállás keretein –. Az eltervezett bűncselekmény elkövetésének komolyságát pedig a beszélgetést halló zárkatársak tanúvallomásán túl olyan objektív körülményekből kell levonni, mint például abból, hogy volt-

¹⁶¹ BH.2000. 333.

¹⁶² Hollán, 2006: 12.

¹⁶³ Hollán, 2006: 13-15.

¹⁶⁴ BH.2006.40.

e eszközük a szökés tényleges végrehajtására, volt-e konkrétan kiszemelt áldozatuk, akit túsul ejtettek volna, elpróbálták-e a túszejtést stb.

A *Btk. 315. § (1) bekezdés 2. változata* a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából *az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása*. A 2. változat átfogó jellegű: amit ugyanis nem említ külön az 1. változatban a törvény (pl. robbanóanyag beszerzését, a robbanószerkezet összeszerelését, elkövetésre alkalmassá tételét, helyszín megfigyelését, a kiszemelt sértett mozgásának követését, a helyszín megközelítéséhez szükséges jármű beszerzését, rejtkehely keresését), az a feltételek biztosítása szempontjából ítéendő meg.¹⁶⁵ Így a feltételek biztosítása alatt minden olyan előkészületi jellegű cselekményt érteni kell, amely „az elkövetés elősegítésének célzatával történik, és amely a korábbinál kedvezőbb helyzetet teremt a bűncselekmény sikeres megvalósulása szempontjából.”¹⁶⁶ Ennél az előkészületi jellegű elkövetési magatartásnál a jogalkotó az előkészületi célzatot – amely a bűncselekmény elkövetésének célja – *a bűncselekmény elkövetésének elősegítése céljára* módosította, amely a kifejtett magatartás bűnsegédi jellegét erősíti meg.

A sui generis előkészületi cselekmény súlyosabban minősül, ha azt a Btk. 314. §-a szerinti terrorcselekménynek terrorista csoportban történő elkövetése érdekében fejtik ki.¹⁶⁷ A *Btk. 315. § (2) bekezdése az (1) bekezdés minősített eseteként* a terrorista csoport szervezésével, fennállásának elősegítésével, előkészítésével kapcsolatosan nyilvánítja büntetendővé az előkészületi jellegű elkövetési magatartásokat. Így ebben a változatban az előkészületi jellegű *elkövetési magatartások* azonosak az (1) bekezdés elkövetési magatartásaival, azonban másra irányulnak. Az elkövető a tevékenységét kifejtheti a terrorista csoport létrejövele érdekében, de akkor is, ha már létezik egy működő terrorista csoport, amelynek a tevékenységéhez egy addig kívülálló személy csatlakozik azért, hogy annak keretei között – szervezetten – kerüljön sor terrorcselekmény elkövetésére.

A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű magatartást megvalósító elkövető a terrorcselekmény első és második változatának [Btk. 314. § (1) és (2) bekezdésének] *elkövetése érdekében, illetve az elkövetés elősegítése céljából* fejt ki a tevékenységét. Az elkövető tehát a terrorcselekmény elkövetésére irányuló célzattal jár el, ezért a terrorcselekmény előkészülete olyan bűncselekményre vonatkozó előkészülettel is megvalósulhat, amelynek egyébként nincs büntetendő előkészülete.¹⁶⁸ A terrorcselekmény előkészületének súlyosabban minősülő esete

¹⁶⁵ Nagy, 2010: 195.

¹⁶⁶ Mezőlaki, 2013a: 661.

¹⁶⁷ Belegi, 2015: 1198.

¹⁶⁸ Vida, 2013: 81.

megvalósításakor az elkövető *kettős cézzattal* jár el: a Btk. 315. § (1) bekezdésében meghatározott célzatos cselekményeket terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg. Erre tekintettel a terrorcselekmény *sui generis* előkészülete csak egyenes szándékkal valósítható meg, *szándékos és a célzatos* bűncselekmény.

A terrorcselekmény *sui generis* előkészülete miatti büntetőjogi felelősség – mivel a tényállás fogalmilag előkészületi jellegű magatartásokat szabályoz elkövetési magatartásként - csak akkor állapítható meg, ha az előkészületi jellegű cselekmények közül a felhívás és a közös elkövetésben megállapodás konkrét, komoly, és közvetlen.¹⁶⁹ E hármas kritériumban a *konkrétság* azt takarja, hogy az elkövető valóban kifejtett-e konkrét előkészületi cselekményt a tervbe vett terrorcselekmény megvalósítása érdekében. A *komolyság* az elkövetésre törekvés jellemzője, azaz az elkövetés kívülálló számára is komolyan vehető szándékát jelenti az előkészületi cselekményt kifejtő részéről. Míg a *közvetlenség* a jogi tárgy közvetlen veszélyeztetésére utal: a konkrétan, valójában kifejtett, komolyan vehető elkövetési szándékot a külvilágban megjelenítő előkészületi cselekmény meg kell, hogy teremtsen a terrorcselekmény közvetlen lehetőségét, azaz a terrorcselekmény elkövetésének feltételét – még a törvényi tényállás megkezdése nélkül - közvetlenül biztosítja.

iii) Stádiumok és tettesség

Mivel a terrorcselekmény előkészülete önálló, befejezett bűncselekményként került szabályozásra, ezáltal *kísérlete* büntetendő.¹⁷⁰

A terrorcselekmény előkészületének *elkövetője* bárki lehet. *Vida* kiemeli, hogy „a terrorcselekmény előkészületét olyan elkövető is megvalósíthatja, akinek nem áll szándékában, hogy a terrorcselekmény elkövetésében maga is részt vegyen, de ennek érdekében az elkövetésre felhív”¹⁷¹. Amennyiben azonban az elkövető szándéka a terrorcselekmény elkövetésében részvételt is átfogta, majd a bűncselekmény kísérleti szakba kerül, vagy befejezetten megvalósul, az előkészületi jellegű elkövetési magatartást kifejtő elkövető a terrorcselekmény büntettének tetteseként vagy részeseként vonandó felelősségre. A *sui generis* bűncselekménykénti szabályozásra figyelemmel a terrorcselekmény előkészületére irányuló felbujtás és az ahhoz járuló bűnségely is büntetendő.

¹⁶⁹ BH.2006.40.

¹⁷⁰ Azonban az előkészületi jellegű cselekmények kísérlete önmagában is valamely előkészületi jellegű cselekményt valósít meg, ezáltal már a befejezett bűncselekmény valósul meg.

¹⁷¹ *Vida*, 2013: 82.

iv) Egyéb rendelkezések

A Btk. 315. § (3) bekezdése büntethetőséget megszüntető okot szabályoz a Btk. 315. § (1) és (2) bekezdése szerinti bűncselekmény elkövetője vonatkozásában akkor, ha a bűncselekményt, mielőtt a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti és az elkövetés körülményeit – így a többi közreműködő személyt, a köztük lévő kapcsolatot és a tevékenységüket¹⁷² – feltárja.

d) A terrorcselekménnyel fenyegetés büntette és a terrorista csoporthoz csatlakozás célból utazás büntette [Btk. 316. §]

A Btk. 316. §-át szintén érintették a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény rendelkezései, a 63. §-a ugyanis 2016. július 17. napjától módosította a Btk. ezen törvényi tényállását. A Btk. 316. §-ának jelenleg hatályos állapota két alternatív bűncselekményi változatot tartalmaz: az a) pont továbbra is a terrorcselekménnyel fenyegetést szabályozza változatlan módon, míg a b) pontba beiktatásra került a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás.

d/1.) A terrorcselekménnyel fenyegetés büntette [Btk. 316. § a) pont]

A terrorcselekménnyel fenyegetés büntettét a terrorcselekmény bűncselekményének törvényi tényállásán belül, a Btk. 316. § a) pontja alatt találhatjuk meg. Mivel a terrorcselekmény napjaink egyik legveszélyesebb bűncselekménye, a Btk. igen szigorú szankciókkal fenyegeti az elkövetőjét és minden elvileg lehetséges kapcsolódó tevékenységet büntetni rendel,¹⁷³ így – a nemzetközi elvárásokat is figyelembe véve - nemcsak a terrorcselekmény elkövetését, hanem az azzal való fenyegetést is szankcionálta a jogalkotó.

A terrorcselekménnyel fenyegetés egyes szerzők szerint a terrorcselekmény bűncselekményének harmadik alapesetének¹⁷⁴ tekintendő, míg mások kiemelik, hogy ehelyütt a terrorcselekmény privilegizált esetét¹⁷⁵ fenyegeti büntetéssel a jogalkotó.

¹⁷² Mezőlaki, 2013a: 653.

¹⁷³ Belovics, 2014: 512.

¹⁷⁴ Belovics, 2014: 513.; Mezőlaki, 2013a: 651.

¹⁷⁵ Balogh, 2005: 304.; Blaskó, 2013: 19.; Tóth, 2005: 325.

i) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 316. § Aki

a) terrorcselekmény elkövetésével fenyeget, vagy [...] büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

ii) Tényállási elemek

A bűncselekménynek *elkövetési tárgyát, passzív alanyát* csak *közvetve* juttatja kifejezésre a törvényi tényállás. Így attól függően, hogy a fenyegetéssel az elkövető a terrorcselekmény 314. § (1) bekezdése szerinti első alapeset, avagy a 314. § (2) bekezdése szerinti második alapeset megvalósítását helyezi kilátásba, a 316. § a) pontjában szabályozott bűncselekmény *közvetett elkövetési tárgya* elsődlegesen a kényszerítés [Btk. 314. § (1) bek. a) pont], a megfélemlítés [Btk. 314. § (1) bek. b) pont], a megváltoztatás/megzavarás [Btk. 314. § (1) bek. c) pont]¹⁷⁶, illetve a követelés [Btk. 314. § (2) bek.] címzettje, azaz az állami szerv, más állam, vagy nemzetközi szervezet; valamint másodlagosan bármely természetes élő személy (passzív alanyként), vagy a Btk. 314. § (4) bekezdésben meghatározott és a fenyegetéssel kilátásba helyezett személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény elkövetési tárgya, illetve a hatalomba kerített jelentős anyagi javak.

A bűncselekmény *elkövetési magatartása* a fenyegetés. A *fenyegetés, mint dogmatikai kategória* a Btk. Általános Részében bűnösséget kizáró okként [Btk. 19. §] szerepel, míg a Btk. Különös Részében a fenyegetést a jogalkotó – általában - az elkövetés módjaként határozza meg,¹⁷⁷ azonban a fenyegetés, mint elkövetési magatartás a Btk. Különös Részében megfogalmazott több törvényi tényállásnak is objektív tényállási eleme, így a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette mellett például a zaklatás második alapesete¹⁷⁸, és a nemzetközileg védett személy elleni erőszak privilegizált esete¹⁷⁹ törvényi tényállásai is ekként tartalmazzák.¹⁸⁰

¹⁷⁶ A Btk. 314. § (1) bek. c) pontja szerinti megzavarás/megváltoztatás véleményem szerint indokolatlanul maradt ki a tényálláselemzéshez felhasznált Kommentár szövegéből, azonban az elkövetési tárgy vonatkozásában *Mezőlaci Erik* rendszerezését követem ezen kiegészítéssel. Mezőlaci, 2013a: 650.

¹⁷⁷ Nagy, 2010: 171.; Szomora, 2013: 964.; Csizner, 2012: 51.

¹⁷⁸ Btk. 222. § (2) bekezdés: „Aki félelemkeltés céljából a) mást vagy rá tekintettel hozzátartozóját személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével megfenyeget”

¹⁷⁹ Btk. 313. § (2) bekezdés: „Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetésével fenyeget”

¹⁸⁰ A jogirodalomban található olyan álláspont, amely szerint alkotmányjogilag aggályos, hogy a fenyegetés „nincs „megtámogatva” Általános Részi szabállyal”, fogalma határozatlan, így önkényes jogértelmezésre is lehetőséget nyit. Bartkó, 2006: 234.

Véleményem szerint *Bartkó Róbert* álláspontja annyiban nem helytálló, hogy a fenyegetés fogalma mind a tanulmányának megírásakor hatályos régi Btk. 138. §-ával, mind a jelenleg hatályos Btk. 459. § (1) bekezdés 7.

A *fenyegetés fogalmát* a Btk. Záró Részének Értelmező Rendelkezései között a 459. § (1) bekezdés 7. pontja a következőképpen határozza meg: „eltérő rendelkezés hiányában súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen”. A fenyegetés törvényi fogalma tehát három elemből épül fel.¹⁸¹ A pszichés ráhatást jelentő fenyegetés első fogalmi eleme a *súlyos hátrány kilátásba helyezése*, amely objektív kategória, és a bírói gyakorlat alapján bűncselekmény elkövetésének kilátásba helyezésekor feltétlenül megvalósul, ¹⁸² ugyanakkor egyéb esetekben egy bizonyos súlyosságot mindenképpen el kell érnie. A második fogalmi elem a *komoly félelem kiváltására alkalmasság*, amely szubjektív jellegű kategória és az adott megfenyegetett személy vonatkozásában kell vizsgálni. Az azonban leszögezhető, hogy a súlyos hátrány kilátásba helyezése nem alkalmas komoly félelem keltésére, ha az ténylegesen nem jut a megfenyegetett tudomására¹⁸³. A harmadik fogalmi elem, az *eltérő törvényi rendelkezés lehetősége* azt jelenti, hogy a Btk. más törvényhelyei e definícióhoz képest eltérő vagy többletkövetelményeket állapíthatnak meg. Ilyennek tekintendő különösen az ún. kvalifikált – azaz az élet, testi épség elleni közvetlen – fenyegetés meghatározása, amely a súlyos hátrány kategóriájának törvényi megszorítását jelenti egyes különös részi tényállások esetén.¹⁸⁴

A *fenyegetés tartalmát* tekintve a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette a terrorcselekmény elkövetésére irányuló akarat kinyilvánításával valósul meg.¹⁸⁵ A fenyegetés, mint elkövetési magatartás tehát minden olyan tevékenységet felölel, amellyel az elkövető kifejezésre juttatja azon szándékát, hogy *terrorcselekményt* kíván megvalósítani¹⁸⁶ ő maga vagy más személy.¹⁸⁷ Más tankönyvek szerint a fenyegetés, mint elkövetési magatartás a *terrorcselekmény elkövetése körében meghatározott eszköz jellegű bűncselekmények* véghezvitelére irányuló szándék *komoly formában* való nyilvánosságra hozatalát jelenti; amelynek a megvalósítására (mivel pusztán szóbeli magatartásról van szó) még a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények, illetve a jelentős anyagi javak terrorista célzatú hatalomba

pontjával „meg volt, meg van támogatva” büntető törvényben meghatározott fenyegetés fogalommal. Továbbá azáltal, hogy mind a zaklatás, mind a nemzetközileg védett személy elleni erőszak törvényi tényállásában is elkövetési magatartásként szerepel a fenyegetés, véleményem szerint a fenyegetés mint elkövetési magatartás nem tekintendő idegennek a magyar büntetőjogi hagyományoktól, ezen bűncselekmények kapcsán a fenyegetés fogalma nem kérdéses, a tankönyvek, kommentárok a fenyegetés értelmező rendelkezésben meghatározott fogalmára utalnak vissza. Hasonlóképpen irányadónak tekinti a fenyegetés, mint elkövetési magatartás értelmezésénél a Btk. fogalom meghatározását *Deák Zoltán*. Deák, 2014: 52.

¹⁸¹ A fenyegetés fogalmának elemzéséhez: Nagy, 2010: 171-172.; Szomora, 2013: 964-965.

¹⁸² Nagy, 2010: 171.

¹⁸³ BH.2007.37.

¹⁸⁴ Szomora, 2013: 965.

¹⁸⁵ Sántha, 2013: 427.

¹⁸⁶ Belovics, 2014: 513.; Mezőlaki, 2013a: 651.

¹⁸⁷ Gál, 2013b: 13.; Gál, 2014a: 332.

kerítését, illetve a cselekményének előkészületi szakba juttatását megelőzően kerülhet csak sor.¹⁸⁸ A fenyegetéssel ugyanis az elkövető egyértelműen kifejezésre juttatja, kinyilvánítja, felfedi a terrorcselekmény elkövetésére irányuló szándékát.¹⁸⁹

A *fenyegetés formáját* illetően szóban, írásban, avagy ráutaló magatartással is megvalósítható, mivel formához nem kötött nyilatkozat, ami történhet egy vagy több személy előtt vagy nagy nyilvánossághoz intézve – a média vagy a világháló igénybevételével¹⁹⁰ - is.¹⁹¹

A *fenyegetés címzettje* bárki – így általában maga a nagy nyilvánosság is - lehet,¹⁹² azt azonban a fenyegetés tartalma alapján lehet megállapítani, hogy a fenyegetést kihez intézték.

A törvény a 316. § a) pontja szerinti bűncselekmény *elkövetési módját* is meghatározza,¹⁹³ amikor nem önmagában a fenyegetést, hanem – a törvény eltérő rendelkezése folytán – a *terrorcselekménnyel* fenyegetést rendeli büntetni. Ebben az esetben tehát a jogalkotó fenyegetés záró részi fogalmának harmadik eleme révén a kilátásba helyezett súlyos hátrány kategóriáját¹⁹⁴ – hasonlóan az ún. kvalifikált fenyegetés esetéhez – leszűkíti¹⁹⁵ kifejezetten egy adott bűncselekmény, a *terrorcselekmény* elkövetésének kilátásba helyezésére.

Az EBD2012.B.14. számú döntés szerint a terrorcselekménnyel fenyegetés büntettének megállapítására csak az olyan *komoly, konkrét fenyegetés* ad alapot, amelyben megnyilvánul a terrorcselekmény büntettének speciális elkövetése. A fenyegetés *komolyságának* alátámasztására szolgál például (az alapul szolgáló esetben) az, ha a terrorcselekmény végrehajtásához már rendelkezik robbanóanyaggal az elkövető, azaz a fenyegetés nem üres, objektíve kivitelezhető. A fenyegetés *konkrétsága* körében a bíróság álláspontja szerint annak vizsgálatára van szükség, hogy az elkövető a fenyegetés célját megjelölte-e olyan konkrétan, hogy az az alaphűncselekményben megfogalmazott valamely célzat meglétét megállapíthatóvá teszi, így például (az alapul szolgáló esetben) azon konkrét személyek megjelölése adott volna erre alapot, akiknek a szabadlábra helyezését, akikkel szemben a „vádemelés megszüntetését” követelte az elkövető. Azt is kiemelte a bíróság, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette a *terrorcselekmény előkészületéhez képest* befejezett bűncselekményként került szabályozásra, így – lényegében a kevesebbről a többre elvének alkalmazásával – arra következtetett, hogy

¹⁸⁸ Vida - Szomora, 2009: 400.

¹⁸⁹ Gál, 2013a: 8.; Gál, 2013a: 13.; Gál, 2014a: 332.; Blaskó, 2013: 19.

¹⁹⁰ Sántha, 2013: 427.

¹⁹¹ Mezőlaki, 2013a: 651.; Gál, 2013b: 13.; Gál, 2014a: 332.; Vida, 2013: 80.

¹⁹² Belegi, 2015: 1199.

¹⁹³ *Deák Zoltán* álláspontja szerint a terrorcselekménnyel fenyegetés büntettének törvényi tényállása csak elkövetési magatartást szabályoz, a terrorcselekményre utalás pedig a fenyegetés minőségét meghatározó ismérv. *Deák*, 2014: 52.

¹⁹⁴ Amely ugyanakkor a bírói gyakorlat alapján önmagában bármely bűncselekmény kilátásba helyezése esetén megállapítható, lásd. fentebb kifejtettek.

¹⁹⁵ Ezzel egyező álláspontot képvisel: *Deák*, 2014: 52.

mivel a terrorcselekmény előkészületét jelentő elkövetésre felhívás, illetve a közös elkövetésben megállapodás konkrétságának és közvetlenségének vizsgálata szükséges a megállapíthatósághoz, erre tekintettel ez a vizsgálat a fenyegetés komoly, konkrét és közvetlen voltának vonatkozásában is szükséges a cselekmény jogi értékelésekor.

Az EBD2012.B.14. számú döntésben kifejtett elvi állásfoglalást, illetve az ezt követő bírósági döntések érvelését a jogirodalom részéről kritika éri. *Deák* tanulmányában rámutat, hogy a jogi érvelés „a terrorcselekmény és a terrorcselekménnyel fenyegetés tényállása dogmatikájának félreértésén alapszik. Az ítélet(ek) legszembetűnőbb fogyatéka, hogy nem tulajdonítanak jelentőséget a fenyegetésnek a régi Btk. 138. §-ában [új Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pont] meghatározott fogalmának, az e fogalom kapcsán a magyar büntetőjogban több mint egy évszázad alatt felhalmozódott dogmatikai tapasztalatnak, ideértve a fenyegetés fogalmának jelenkori bírói jogértelmezését is, sőt azzal kifejezetten ellentétesen foglalnak állást.”¹⁹⁶ A *fenyegetés komolysága* kapcsán kiemeli, hogy az a fenyegetés szubjektív elemének részeként, mindig a megfenyegetett oldaláról értelmezendő, mivel az alkalmasság körében nyer büntetőjogi relevanciát. Hiszen egy nyilvánvalóan képtelen, teljességgel komolytalan fenyegetés nem alkalmas arra, hogy a megfenyegetett személyben komoly félelmet keltsen. Az e körben egyáltalán nem bír jelentőséggel, hogy maga a fenyegető komolyan gondolja-e vagy sem a fenyegetés kivitelezését, rendelkezik-e a végrehajtáshoz szükséges eszközökkel.¹⁹⁷ A *fenyegetés konkrétségét* álláspontja szerint a fenyegetés fogalom objektív eleme, a súlyos hátrány viszonylatában kell vizsgálni. Azonban – a bírósági jogi érveléssel ellentétben – a fenyegetés konkrétségének megállapításához elegendő, ha az elkövető félreérthetetlenül közli, milyen rossz bekövetkezésére kell számítani. A törvényi tényállás ugyanis nem tartalmazza, hogy a bűncselekmény megvalósulásához olyan konkrét követelés intézése is szükséges lenne, amelyre alapozva a terrorcselekmény büntette mint alapcselekmény megállapíthatóvá válik; ilyen ismérv megkövetelésével a bíróság törvényi tényállásban nem szabályozott többletelem meglétét kívánja meg a bűncselekmény megvalósulásához.¹⁹⁸ A jogirodalmi álláspontok alapján a fenti elvi bírósági döntés jogértelmezése korrigálásra szorul a terrorcselekménnyel fenyegetés és a *terrorcselekmény előkészülete* kapcsán kifejtett álláspont vonatkozásában is. Hiszen a terrorcselekménnyel fenyegetés büntettének önálló büntetni rendeltsége éppen csak

¹⁹⁶ Deák, 2014: 48.

¹⁹⁷ Deák, 2014: 53.

¹⁹⁸ Deák, 2014: 54. *Deák Zoltán* ehelyütt kiemeli azt is, hogy a terrorcselekmény büntettének régi Btk. 261. § (1) bekezdése szerinti alapesete [csakúgy mint az új Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti alapesete] megvalósulásához nem szükséges az, hogy „az elkövető bármilyen formában vagy tartalommal követelést fogalmazzon meg a kényszeríteni szándékozott állami szerv (más állam vagy nemzetközi szervezet) irányában, és a törvény nem kívánja meg az állami szerv stb. kényszerhelyzetbe kerülését sem”.

akkor bírhat büntetőjogi relevanciával, ha az elkövető egy még elő nem készített terrorcselekménnyel fenyeget, mivel egy általa már előkészített terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés tényállásszerű az azonos büntetési tételkeretű, a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változata alapján.¹⁹⁹

A terrorcselekménnyel fenyegetés a szerzők többsége szerint *szándékos és célzatos* bűncselekmény,²⁰⁰ azonban más álláspont alapján a Btk. 316. § a) pontja szerinti terrorcselekménnyel fenyegetés *szándékos* deliktum, amely eshetőleg szándékkal is megvalósítható.²⁰¹ A terrorcselekménnyel fenyegetés büntette törvényi tényállása ugyanis a terrorista célzatot nem tartalmazza, az elkövető pusztán terrorista célzatú bűncselekmény elkövetésével fenyeget.²⁰²

iii) Stádiumok és tettesség

A terrorcselekménnyel fenyegetés *immateriális* bűncselekmény, *befejezettségéhez* a törvény eredmény bekövetkezését – így a követelés teljesítését - nem kíván meg. A terrorcselekménnyel fenyegetés megvalósulása szempontjából ugyanis közömbös, hogy a tettes a fenyegetést komolyan gondolja vagy sem.²⁰³ *Kísérlete* elvileg lehetséges.²⁰⁴

A bűncselekmény *elkövetője* tettesként bárki lehet, és a befejezett bűncselekménykénti szabályozásra figyelemmel a részesség mindkét alakja kapcsolódhat e bűncselekményhez.

iv) Egyéb rendelkezések

A terrorcselekménnyel fenyegetés büntettének elkövetése esetén a törvény nem ad lehetőséget a büntetés korlátlan enyhítésére, és az elkövetőjének nem kínál büntethetőséget megszüntető okot sem.

¹⁹⁹ Deák, 2014: 56.-on *Bartkó Róbert* fenti álláspontját idézi és tartja a következtetését racionálisnak. Bartkó, 2011: 205-206.; továbbá ezzel egyezően: Vida – Szomora, 2009: 400.

²⁰⁰ Mivel a terrorcselekménnyel fenyegetés a terrorcselekmény bűncselekményének egyik változata, a tankönyvek, kommentárok a terrorcselekmény bűncselekménye vonatkozásában emelik ki, hogy szándékosan követhető el és a terrorista célzatra figyelemmel annak valamennyi változata célzatos deliktum. Belovics, 2014: 513.; Mezőlaki, 2013a: 651.; Sántha, 2013: 428.; Vida, 2013: 82-83.

²⁰¹ A törvényi tényállás tehát a terrorcselekmény ezen változata esetén nem tartalmazza a terrorista célzatot. Ugyanakkor a bűncselekmény jellegéből adódóan a gyakorlatban az egyenes szándékkal elkövetés lesz a jellemző. Gál, 2013a: 7.; Gál, 2014a: 332-333.

²⁰² Deák, 2014: 54. *Deák Zoltán* ugyanakkor a terrorista célzat törvényi tényállásba felvételét szorgalmazza a nemzetközi elvárásoknak megfelelés érdekében. Deák, 2014: 57.

²⁰³ Kis, 2006: 944.

²⁰⁴ Gál, 2013a: 9.; Gál, 2013b: 13.; Gál, 2014a: 333.

A Btk. 317. §-ának nyelvtani értelmezése alapján feljelentési kötelezettség nem terheli azt a személyt, aki készülő terrorcselekménnyel fenyegetésről szerez hitelt érdemlő tudomást.

A Btk. 319. §-ában meghatározott terrorista csoport definíció nem alkalmazható a Btk. 316. § a) pontja vonatkozásában, hiszen az értelmező rendelkezés kifejezetten csak a Btk. 315. és 318. §-aira hivatkozik.

d/2.) A terrorista csoporthoz csatlakozás célból utazás [Btk. 316. § b) pont]

i) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 316. § Aki [...]

b) terrorista csoporthoz csatlakozás céljából Magyarország területéről kiutazik vagy azon átutazik, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

ii) Tényállási elemek

A bűncselekmény két, alternatív *elkövetési magatartása* a Magyarország területéről kiutazás vagy az azon átutazás.²⁰⁵ A *kiutazás* Magyarország területének elhagyását jelenti, míg az *átutazás* esetén az elkövető a Magyarország területére történő belépést követően rövid idővel – amely alapján az elkövető Magyarországon hozamosabb ideig nem kívánt tartózkodni – az ország területét elhagyja. Magyarország területe alatt Magyarország államhatárok által határolt területe értendő. Az államhatár azon képzeletbeli függőleges síkok összefüggő sorozata, amelyek az ország területét a légtérben, a föld, a víz felszínén, a föld vagy a víz mélyében a szomszédos államok területéről elválasztják. E képzeletbeli vonalakat a határvonal teszi láthatóvá, amely az államhatár és a föld (víz) metszési vonala.

A bűncselekmény *immateriális* jellegű, eredményt nem tartalmaz.

A bűncselekmény kizárólag *egyenes szándékkal* követhető el. Az elkövető célja ugyanis a terrorista csoporthoz csatlakozás, azaz a terrorista csoportban tagkénti részvétel.

²⁰⁵ *Bartkó* álláspontja szerint a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetnének törvényi tényállásának hiányossága, hogy a Magyarország területére *beutazást* nem rendelte büntetni, ekként ugyanis a jogalkotó nem számolt „azzal a lehetőséggel, hogy egy adott csoport hazánkban i szerveződhét.” Ugyanakkor *Bartkó* indokolatlannak tartja a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetni rendelését, mivel a csupán „a szándék, a megfogalmazott gondolat előzetes büntetendővé nyilvánítása”, amelyet az elkövető még a csoport tagjainak, vezetőjének sem hozott tudomására. *Bartkó*, 2016: 538.

iii) Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény *befejezetten* megvalósul, amennyiben az elkövető a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából ténylegesen kiutazott, illetve átutazott; az, hogy az elkövető a terrorista csoporthoz csatlakozzon is, nem szükséges. A bűncselekmény *kísérlete* az általános részi szabályoknak megfelelően lehetséges. Kiutazás esetén pl. az elkövető a tényállásban rögzített célból Magyarország államhatárára megérkezik, ott azonban a határátlépés során feltartóztatják; avagy a tényállás szerinti célból Magyarország területére belép úgy, hogy azon átutazni kíván, de erre valamilyen okból nem kerül sor.

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet.

C) A terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása büntette [Btk. 317. §]

A terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása büntettét a Btk. XXX. fejezetében, a közbiztonság elleni bűncselekmények között önálló bűncselekményként, a 317. §-ban szabályozza.

1. Jogi tárgy

A Btk.-ban új, önálló bűncselekményi tényállásként szabályozott terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása *jogi tárgyat* illetően a tankönyvek, kommentárok egy része a terrorcselekmény jogi tárgyat idézi²⁰⁶, avagy bár önálló bűncselekményként elemzi, de a jogi tárgyat kihagyja,²⁰⁷ míg a szakirodalom másik része a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztását nem mint önálló bűncselekményt tárgyalja, hanem a terrorcselekmény bűncselekmény részeként kezeli.²⁰⁸

A bűncselekmény jogi tárgya a terrorcselekmény elkövetésének megelőzéséhez, valamint a terrorcselekményt előkészítő elkövető büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő társadalmi érdek.

²⁰⁶ Mezőlaki Erik megfogalmazásában e bűncselekmény jogi tárgya az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek kényszermentes működéséhez, a közbiztonsághoz, továbbá a személyek szabadságához és az anyagi javak sérthetlenségéhez fűződő társadalmi érdek. A megfogalmazás megegyezik a terrorcselekmény jogi tárgyával. Mezőlaki, 2013a: 650. és 654.

²⁰⁷ Gál, 2013b: 17-18.; Gál, 2014a: 335.; Vida, 2013: 86.

²⁰⁸ Belovics, 2014: 512.; Blaskó, 2013: 20.; Sántha, 2013: 428.

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 317. §

Aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

b) Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési magatartása* a feljelentési kötelezettség elmulasztása. A feljelentési kötelezettség elmulasztása körében az az elkövető büntethető, aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és mihelyt teheti, erről a hatóságnak feljelentést nem tesz.

Készülő terrorcselekmény a többségi álláspont alapján a Btk. 315. § (1)-(2) bekezdése szerinti terrorcselekmény lehet.²⁰⁹ *Vida* álláspontja szerint azonban készülő terrorcselekmény a Btk. 314. § (4) bekezdésében meghatározott eszköz jellegű bűncselekmények előkészülete is függetlenül attól, hogy az eszköz jellegű bűncselekményként meghatározott bűncselekmény előkészülete egyébként büntetendő-e vagy sem.²¹⁰ A feljelentési kötelezettség a kísérletről és a befejezett terrorcselekményről, illetve ezek elkövetőjéről való tudomásszerzésre már nem vonatkozik.²¹¹

A terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása bűncselekményének egyetlen – a büntetőjogi felelősséget némileg szűkítő – feltétele a *hitelt érdemlőség*, amely abban az esetben állapítható meg, ha az információk, adatok valódiságában alappal lehet bízni,²¹² az elkövetőnek az előkészületre vonatkozó cselekményt a tudomására jutott ismeretek alapján komolyan kell vennie.²¹³ Azaz olyan tények, körülmények közvetlen, személyes észlelésén alapuló

²⁰⁹ Mivel a törvény csak ezek előkészületét rendeli büntetni. Belovics, 2014: 514.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2014a: 335.; Gál, 2013a: 13.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2014: 335.; Mezőlaki, 2013a: 654.

²¹⁰ *Vida*, 2013: 86.

²¹¹ Belovics, 2014: 514.; Gál, 2013a: 13.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2014a: 335.; *Vida*, 2005: 468.

²¹² Belovics, 2014: 514.; Gál, 2013a: 13.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2014a: 335.

²¹³ *Vida*, 2013: 86.

megismerését jelenti, amelyek az adott bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúját keltik, a konkrétumokat nélkülöző szóbeszéd nem alapozza meg.²¹⁴

Az elkövető feljelentési kötelezettségének kizárólag a *hatóság* értesítésével tehet eleget,²¹⁵ és e tájékoztatást a számára lehetséges legrövidebb időn belül - *mihelyt teheti* - köteles megtenni.²¹⁶ Vagyis a késlekedés csak elháríthatatlan külső ok esetén mentesíti az elkövetőt, és csak addig, ameddig az fennállt.²¹⁷

A bűncselekmény csak *szándékosan* valósítható meg. Az elkövető tudatának ki kell terjednie arra, hogy terrorcselekmény előkészületéről szerzett információkat és arra is, hogy feljelentési kötelezettség terheli.²¹⁸

c) Stádiumok és tettesség

A feljelentési kötelezettség a hitelt érdemlő tudomásszerzéstől az objektíve lehetséges első alkalomig teljesíthető büntetlenül, ezt követően a tiszta mulasztásos bűncselekmény *befejezetté* válik.²¹⁹ A bűncselekmény *kísérlete* fogalmilag kizárt.

A bűncselekményt *tettesként* bárki elkövetheti. A feljelentési kötelezettség általános, a tudomásszerzőt a hozzátartozójával szemben is terheli.²²⁰ Mivel a feljelentési kötelezettség mindenkit önállóan, személyében terhel, a bűncselekmény csak önálló tettesként követhető el.²²¹

D) A terrorizmus finanszírozásának büntette [Btk. 318. §]

A terrorizmus finanszírozásának büntettét a Btk. önálló bűncselekményként, a 318. §-ban szabályozza. A bűncselekmény alapesetét a Btk. 318. § (1) bekezdése, míg a minősített esetét a Btk. 318. § (2) bekezdése rendeli büntetni, a Btk. 318. § (3) bekezdése értelmező rendelkezést tartalmaz.

²¹⁴ Mezőlaki, 2013a: 654.

²¹⁵ Ellentétben pl. az emberrablással, ahol elegendő lehet az érintett személy tájékoztatása. Vida, 2005: 468.

²¹⁶ Vida, 2013: 86.

²¹⁷ Mezőlaki, 2013a: 654.

²¹⁸ Mezőlaki, 2013a: 654.

²¹⁹ Mezőlaki, 2013a: 654.

²²⁰ Belovics, 2014: 514.; Sántha, 2013: 428.; Gál, 2013b: 17.; Gál, 2014a: 335.; Vida, 2013: 86.

²²¹ Mezőlaki, 2013a: 654.

1. Jogi tárgy

A terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye által védett *jogi tárgy* meghatározását illetően a jogirodalomban többféle álláspont található. Több szerző a terrorcselekmény jogi tárgyát idézi azzal, hogy a terrorizmus finanszírozásának jogi tárgya *megegyezik* a terrorcselekmény jogi tárgyával.²²² Más álláspont szerint a bűncselekmény jogi tárgya „*részben azonos*” a terrorcselekmény jogi tárgyával, ekként a terrorizmus finanszírozása büntettének jogi tárgya egyrészt az állampolgárok, a lakosság biztonsága, másrészt az a társadalmi igény, hogy az államok, állami szervek, illetve nemzetközi szervezetek saját döntéseiknek megfelelően, kényszerből mentesen működjenek.²²³ A harmadik álláspontba tartozó megfogalmazás alapján a terrorizmus finanszírozásának büntette rendelkezik önálló, a terrorcselekmény jogi tárgyától *elkülöníthető jogi tárggyal*: ez a terrorizmus megelőzéséhez és megakadályozásához fűződő társadalmi érdek.²²⁴

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„*Btk. 318. §*

(1) Aki terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszközt szolgáltat vagy gyűjt, vagy terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt vagy rá tekintettel más anyagi eszközzel támogat, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében valósítja meg, vagy a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) E § alkalmazásában anyagi eszközön a terrorizmus leküzdése érdekében egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott különleges korlátozó intézkedésekről szóló, 2001. december 27-i 2580/2001/EK tanácsi rendelet 1. cikk 1. pontjában meghatározott eszközöket, jogi dokumentumokat és okiratokat kell érteni.”

²²² Belovics, 2014: 515.; Blaskó, 2013: 21.; Gál, 2013a: 14.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2013c: 51.; Gál, 2014a: 335.; Gál – Dávid, 2015: 82.; Mezölaki, 2013a: 655.

²²³ Sántha, 2013: 425. és 429.

²²⁴ Vida, 2013: 86.

b) Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési tárgya* az anyagi eszköz. Az *anyagi eszköz fogalmát* a Btk. a tényálláshoz kapcsolódóan külön értelmező rendelkezésben, a Btk. 318. § (3) bekezdésében határozza meg.²²⁵ Az anyagi eszköz fogalma a törvényi definíció alapján átfog minden olyan eszközt, jogi dokumentumot, illetve okiratot, amelyet a vonatkozó EK tanácsi rendelet meghatároz. Az anyagi eszközök a gyakorlatban pénzeszközöket, egyéb vagyoni értékeket, gazdasági erőforrásokat, azaz bármilyen materiális vagy immateriális, ingó vagy ingatlan javakat jelenthetnek, ideértve az ezekre vonatkozó jogcímet vagy érdekeltséget bizonyító bankhiteleket, csekket, részvényeket, értékpapírokat, váltókat és hitleveleket is.²²⁶ Az, hogy az anyagi eszközök legális vagy illegális forrásból származnak, a bűncselekmény megvalósulása szempontjából irreleváns.²²⁷

A bűncselekmény *alapesetének* [Btk. 318. § (1) bekezdése] két fordulata van, ezek *elkövetési magatartásai*:

- i. a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszköz szolgáltatása vagy gyűjtése

Az anyagi eszköz *szolgáltatása* annak birtokbaadását, hozzáférhetővé tételét, rendelkezésre bocsátását, rendelkezési jogába adását jelenti.²²⁸ A bűncselekmény megvalósulása szempontjából csak annak van jelentősége, hogy az anyagi eszköz az elkövető birtokából kikerül és a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához egy másik természetes vagy jogi személy rendelkezése alá kerül,²²⁹ az anyagi eszköz a terrorcselekmény vagy annak előkészülete elkövetője részére közvetlenül vagy közvetve átadásra kerül.²³⁰

Az anyagi eszköz *gyűjtése* minden olyan magatartást felölel, amely az anyagi bázis létrehozására irányul,²³¹ ennek során azonban az anyagi eszköz nem kerül ki az elkövető birtokából, az elkövető tipikusan más személyektől „szerez be” anyagi eszközt.²³² A gyűjtés olyan célzatos magatartás, amely a későbbi szolgáltatás

²²⁵ Az anyagi eszköz fogalmának Btk.-ban meghatározására kifejezetten a Moneyval jelentésének megfelelően, az abban írt hiányosságok kiküszöbölése érdekében került sor. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indoklás a 314-319. §-hoz.

²²⁶ Belovics, 2014: 516.; Gál – Dávid, 2015: 82.; Sántha, 2013: 429.

²²⁷ Sántha, 2013: 429.

²²⁸ Belovics, 2014: 516.; Blaskó, 2013: 21.; Mezöklaki, 2013a: 656.; Sántha, 2013: 429.

²²⁹ Gál, 2013a: 16.; Gál, 2013b: 21.; Gál, 2013c: 52.; Gál, 2014a: 337.; Gál – Dávid, 2015: 83.

²³⁰ Vida, 2013: 86.

²³¹ Balogh, 2014: 349.; Belovics, 2014: 516.; Blaskó, 2013: 21.; Mezöklaki, 2013a: 656.; Sántha, 2013: 429.

²³² Gál, 2013a: 16-17.; Gál, 2013b: 21.; Gál, 2013c: 52.; Gál, 2014a: 337.; Gál – Dávid, 2015: 83.

érdekében, de még azt megelőzően valósul meg.²³³ A gyűjtés akkor is tényállásszerű, ha az elkövető a saját tulajdonában lévő, különböző helyeken vagy módon kezelt anyagi eszközeit mozgósítja a terrorcselekmény elkövetése érdekében.²³⁴

A terrorizmus finanszírozása büntettének ezen alapesete csak akkor valósulhat meg, ha az anyagi eszköz szolgáltatása vagy gyűjtése *a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához* történik.

- ii. terrorcselekmény elkövetésére készülő személy vagy rá tekintettel más anyagi eszközzel támogatása

Az anyagi eszközzel támogatás a terrorista személy kiképzéséhez szükséges feltételek megteremtését, a terrorista személy megélhetésének biztosítását jelenti.²³⁵

A támogatás az anyagi eszközök felhasználhatóságának, alkalmazhatóságának vagy használatának a biztosítását²³⁶, azaz a terrorcselekmény elkövetője számára az anyagi eszköz felhasználásának lehetővé tételét jelenti²³⁷. Már az egyszeri alkalommal nyújtott támogatás is tényállásszerű, a bűncselekmény megvalósulásának nem feltétele a rendszeresség, folyamatosság.²³⁸ A bűncselekmény vonatkozásában a támogatás „más személy” vonatkozásában – így a leendő terrorista családtagjának, barátjának vonatkozásában – is tényállásszerű,²³⁹ ha azt a terrorista elkövetőre tekintettel valósítják meg.

A támogatás tehát nem a terrorcselekmény elkövetéséhez vagy feltételeinek biztosításához objektíve szükséges eszközökkel, hanem magával a terrorcselekmény elkövetésére készülő személlyel (avagy rá tekintettel más személlyel) kapcsolatos magatartás.²⁴⁰ A bűncselekmény e fordulata kizárólag akkor valósulhat meg, ha az elkövető egy másik, *terrorcselekmény előkészületét megvalósító terrorista elkövetőt* – *illetve rá tekintettel mást* – támogat anyagi eszközzel. Ekkor tehát a sui generis bűnsegélyszerű magatartás a terrorcselekmény előkészületéhez kapcsolódik anélkül, hogy az elkövető a terrorcselekmény előkészületében részt venne.

²³³ Vida, 2013: 87.

²³⁴ Balogh, 2014: 349.

²³⁵ Sántha, 2013: 429.

²³⁶ Belovics, 2014: 516.; Mezőlaki, 2013a: 656.

²³⁷ Balogh, 2014: 349.

²³⁸ Blaskó, 2013: 21.

²³⁹ Sántha, 2013: 429.

²⁴⁰ Mezőlaki, 2013a: 656.; Vida, 2013: 87.

A bűncselekmény *minősített esetének* [Btk. 318. § (2) bekezdése] szintén két fordulata van, ezek *elkövetési magatartásai*:

- i. az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja *érdekében valósítja meg*
Az első fordulat esetén az elkövetési magatartások azonosak a Btk. 318. § (1) bekezdés elkövetési magatartásaival (anyagi eszközök szolgáltatása vagy gyűjtése, illetve anyagi eszközzel támogatás), azonban másra irányulnak. Kifejthetőek akkor, amikor még nem jött létre a terrorista csoport, de a tevékenység erre irányul; továbbá akkor is, ha az elkövető a már fennálló terrorista csoport működéséhez járul hozzá, illetve annak tagja érdekében fejt ki tevékenységét.

- ii. a terrorista csoport tevékenységének egyéb módon támogatása

Az *egyéb módon támogatás* elkövetési magatartás gyakorlatilag a támogatás bármilyen formájával – így különösen logisztikai, távközlési segítségnyújtással²⁴¹ – megvalósulhat. A minősített eset társadalomra veszélyességének magasabb fokát jelzi az is, hogy az „egyéb”, tehát nem csak az anyagi eszközzel történő támogatás büntetendő e körben.²⁴² Azaz a terrorista csoport tevékenységének anyagi eszközzel történő támogatásán – a terrorista csoport működéséhez szükséges anyagi források biztosításán - kívül bármilyen más közreműködés is tényállásszerű magatartást jelent a terrorizmus finanszírozása büntettének minősített esete vonatkozásában.

Az *egyéb módon támogatás* már fennálló terrorista csoportot feltételez, mivel az elkövetési magatartás a terrorista csoport fenntartásához-működéséhez kapcsolódik.

Elkövető csak a terrorista csoporton kívül álló személy lehet.²⁴³

A terrorizmus finanszírozása büntette *immateriális bűncselekmény*,²⁴⁴ azaz a törvényi tényállásban eredményt nem határozott meg a jogalkotó.

A jogirodalom alapján egyes szerzők szerint a bűncselekmény *szándékos*,²⁴⁵ az elkövető tudatának azt kell átfognia, hogy az anyagi eszközök szolgáltatásával vagy gyűjtésével terrorcselekmény feltételeit biztosítja, illetve azt, hogy terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt, avagy rá tekintettel mást támogat.²⁴⁶ Más álláspont szerint a bűncselekmény csak

²⁴¹ Gál, 2013a: 17.; Gál, 2013b: 20.; Gál, 2013c: 53.; Gál, 2014a: 338.; Gál – Dávid, 2015: 84.

²⁴² Blaskó, 2013: 21.

²⁴³ Mezőlaki, 2013a: 656.; Vida, 2013: 87.

²⁴⁴ Belovics, 2014: 516.

²⁴⁵ Belovics, 2014: 516.; Blaskó, 2013: 21; Sántha, 2013: 429.

²⁴⁶ Belovics, 2014: 516.; Sántha, 2013: 429.

szándékosan és célzatosan valósulhat meg,²⁴⁷ az elkövető ugyanis a terrorizmus finanszírozásának céljával jár el,²⁴⁸ az elkövető abból a célból gyűjti, szolgáltatja stb. a támogatást, hogy azzal a terrorcselekmény feltételeit biztosítsa, teremtsen meg.²⁴⁹ A terrorista csoport tagja érdekében megvalósított finanszírozás kizárólag *egyenes szándékkal* valósítható meg.²⁵⁰

c) Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény az elkövetési magatartások kifejtésével *befejezetté* válik.²⁵¹ A bűncselekmény *kísérlete* elvileg lehetséges,²⁵² az elkövetési magatartás megkezdésével valósul meg.²⁵³

A bűncselekmény *elkövetője* – így tettese és részese - bárki lehet, a terrorcselekmény vagy annak előkészülete elkövetőjén,²⁵⁴ valamint a támogatott terrorista csoport tagján kívül.²⁵⁵ Ugyanakkor akár terrorcselekmény elkövetője is lehet a terrorizmus finanszírozásának elkövetője, ha más terroristákat vagy terrorszervezeteket támogat anyagi eszközzel.²⁵⁶ A felbujtás elvileg megvalósulhat, azonban a bűnsegédi részesség csak olyan cselekmény lehet, amely még nem valósít meg anyagi eszköz szolgáltatását, gyűjtését, támogatását.²⁵⁷ Továbbá a terrorcselekmény elkövetéséhez való közvetlen kapcsolódás hiányára tekintettel a tettesek a terrorcselekménynek akkor sem lehetnek bűnsegédei, ha a terrorcselekmény megvalósul.²⁵⁸

d) Egyéb rendelkezések

Az *anyagi eszköz fogalmát* a Btk. a tényálláshoz kapcsolódóan külön értelmező rendelkezésben, a Btk. 318. § (3) bekezdésében határozza meg. Lásd. II/D/2/b. résznl.

²⁴⁷ Gál, 2013a: 15.; Gál, 2013b: 20.; Gál, 2013c: 53.; Gál, 2014a: 338., Gál – Dávid, 2015: 82.; Mezőlaki, 2013a: 656.

²⁴⁸ Vida, 2013: 87.

²⁴⁹ Gál, 2013a: 15.; Gál, 2013b: 20.; Gál, 2013c: 53.; Gál, 2014a: 338., Gál – Dávid, 2015: 82.

²⁵⁰ Blaskó, 2013: 22.

²⁵¹ Sántha, 2013: 429.; Vida, 2013: 87.

²⁵² Belovics, 2014: 516.

²⁵³ Mezőlaki, 2013a: 656.

²⁵⁴ Vida, 2013: 87.

²⁵⁵ Mezőlaki, 2013a: 656.

²⁵⁶ Gál, 2013b: 20.; Gál, 2013c: 53.; Gál, 2014a: 338.; Gál – Dávid, 2015: 82.

²⁵⁷ Vida, 2013: 87.

²⁵⁸ Mezőlaki, 2013a: 656.

E) Értelmező rendelkezés: a terrorista csoport fogalma [Btk. 319. §]

„Btk. 319. §

A 315. § és a 318. § alkalmazásában terrorista csoport a három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja terrorcselekmény elkövetése.”

A terrorista csoport fogalmát a Btk. tartalmilag egy speciális bünszervezetként²⁵⁹ határozza meg, amelynek a specialitása kizárólag a céljában, azaz a terrorcselekmény elkövetésében áll. A terrorista csoport törvényi fogalma ugyanis a bünszervezetétől csupán egyetlen ismervében tér el, a bűnözői csoport céljában (lásd. 1. számú táblázat).

Bünszervezet Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pont	Terrorista csoport Btk. 319. §
három vagy több személyből álló	három vagy több személyből álló
hosszabb időre	hosszabb időre
szervezett	szervezett
összehangoltan működő csoport	összehangoltan működő csoport
célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése	célja terrorcselekmény elkövetése

1. táblázat: a bünszervezet és a terrorista csoport fogalma a Btk.-ben²⁶⁰

Így a két definíció egymáshoz való viszonyából, azaz a terrorista csoport specialitásából következik egyrészt, hogy a bünszervezetre vonatkozó Btk. Általános Részi rendelkezések²⁶¹

²⁵⁹ Nagy, 2006b: 418.

²⁶⁰ A szerző szerkesztése.

²⁶¹ A bünszervezetben történő elkövetés jogkövetkezményeiről összefoglalóan lásd. Nagy, 2010: 360.; Csúri – Ligeti, 2006: 24.

alkalmazandóak lesznek terrorista csoportban elkövetés esetén is.²⁶² Másrészt a terrorista csoport egyes fogalmi elemeinek kibontásához, azok helyes értelmezéséhez segítségül hívhatóak az immáron kialakult bírósági gyakorlattal rendelkező bünszervezet fogalom kapcsán tett jogalkalmazói megállapítások.²⁶³ A szakirodalmat áttekintve megállapítható, hogy a terrorista csoport fogalmának, az egyes fogalmi elemeknek a magyarázatával adós marad a jogirodalom, ami a jövőben esetlegesen szükségessé váló alkalmazásakor éppen a bűnüldözés hatékonyságát és az elkövetők tettükkel arányos felelősségre vonását hátráltathatja. Erre figyelemmel az értekezésben sor kerül a terrorista csoport elhanyagolt fogalmi elemeinek kibontására.

1. A terrorista csoport tárgyi ismérvei

a) „három vagy több személyből álló”

Mind a terrorista csoport, mind a bünszervezet első törvényi kritériuma a bűnözői csoport minimális létszámát határozza meg. Ez a bünszervezet fogalmának bírói gyakorlata alapján²⁶⁴ minden esetben *ténykérdésnek* tekintendő, azaz csupán felismerést feltételező ismérv.²⁶⁵ Tettesség-részességtani szempontból nem kritérium, hogy valamennyi elkövető tette legyen a bűncselekménynek (hasonlóan a csoportos elkövetéshez). Ezen felül nem szükséges, hogy a bünszervezet (terrorista csoport) a fennállása alatt azonos személyi összetétellel működjön. A minimum három főbe pedig azon elkövetők számítandóak be, akiknek *a vád szerinti bűncselekményekkel kapcsolatban a bíróság a bűnösségét megállapítja*, továbbá a büntető eljárás során *együttműködő tanúk* is.²⁶⁶

b) „hosszabb időre”

A szervezett működés hosszabb időtartama már *a tényállás értékeléséből kikövetkeztethető elem*, amely azonban önmagában a csoport létszámából, a felépítettségéből, a

²⁶² Ligeti, 2012: 200.

²⁶³ A bírói gyakorlat feltérképezése során fő forrásaim: www.birosag.hu (Letöltés ideje: 2012. október 20.) honlapon található anonim Bírósági Határozatok gyűjteménye, valamint Tóth, 2009.

²⁶⁴ A továbbiakban a bírói gyakorlatból kiemelt megállapítások alatt minden esetben a bünszervezet fogalmának bírói gyakorlatát kell érteni.

²⁶⁵ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006.

²⁶⁶ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505., EBH.2007.1677. és BH.2008.139.

szervezettségéből is logikusan megállapításra kerülhet.²⁶⁷ Ez a fogalmi elem a szervezet struktúrájának viszonylagos állandóságára vonatkozik, azaz ezzel a fogalmi elemmel utal a Btk. az időbeli faktorra. Így a bűnszervezet (terrorista csoport) eddigi, tényleges fennállásának időtartamán kívül a jövőben elkövetni szándékolta, tervezett bűncselekményeket is értékelni kell a hosszabb időre szervezettség megállapítása során, hiszen a törvényi definíció a szervezet tevékenységét nem a már elkövetett bűncselekményekkel, hanem a szervezet céljával jelöli meg.²⁶⁸ Azaz a hosszabb időre utalás *a több bűncselekmény rendszeres jellegű elkövetését* jelenti,²⁶⁹ amelynek azonban *mindig a bűnszervezet (terrorista csoport) oldalán* kell fennállnia. Ezért egy már működő bűnszervezethez (terrorista csoporthoz) eseti jelleggel, akár egyetlen cselekményben való részvétellel kapcsolódó elkövető is felelősségre vonható bűnszervezetben (terrorista csoportban) történt bűnelkövetés miatt.²⁷⁰ Azonban figyelemmel kell lenni a 2001. évi CXXI. törvény 19. § (5) bekezdéséhez fűzött miniszteri indokolásra is, amely némileg szűkíti a bűnszervezeti elkövetés megállapíthatóságát, és kimondja, hogy egy vagy két bűncselekmény alkalmi jellegű elkövetése esetén nem állapítható meg az elkövető terhére ezen súlyos megítélésű társas bűnelkövetési forma.

c) „szervezett”

A következő fogalmi ismérv éppen a miniszteri indokolásban szereplő alkalmi jellegű elkövetés „ellenpárja”. A szervezettség megállapítása a bírói gyakorlat alapján *ténykérdés*.²⁷¹ Fontosnak tartom kiemelni, hogy a 2001. évi CXXI. törvény módosítása a korábban megkövetelt vertikális kapcsolatrendszerből *horizontális kapcsolatrendszerű bűnszervezet-fogalmat* alkotott,²⁷² azaz Btk. hatályos rendelkezései nem tesznek különbséget a bűnszervezetben (terrorista csoporton) belüli cselekvés hierarchiája, posztjai, aktivitás, intenzitás szempontjából, ez büntetékiszabási kérdés marad. A bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés megállapításához elégséges önmagában a bűnszervezet (terrorista csoport) tárgyi sajátosságainak ismeretében kifejtett, a Btk. adott különös részi tényállását megvalósító cselekvésnek a bűnszervezet (terrorista csoport) működéséhez történő bármely hozzájárulás.²⁷³ Ennek megfelelően bűnszervezeti (terrorista csoportban) elkövetés esetén *közömbös a*

²⁶⁷ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006.

²⁶⁸ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505.

²⁶⁹ Vas Megyei Bíróság B.306/2006/68.

²⁷⁰ EBH.2005.1288

²⁷¹ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006

²⁷² Vas Megyei Bíróság B.306/2006/68

²⁷³ BH.2009.96.II.

bűnszervezet (terrorista csoport) struktúrájában betöltött szerep ítéleti rögzítése is.²⁷⁴ A hatályos fogalom alapján a bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés megállapításához nem szükséges az sem, hogy az elkövető annak tagja legyen, avagy ismerje annak struktúráját, belső hierarchikus viszonyait.²⁷⁵ Mivel a bűnszervezet (terrorista csoport) lényege *a konspiráció*, azaz mindig csak azok ismerik egymást, akik közösen vagy láncolatosan végeznek el valamilyen feladatot, a Btk. azt sem követeli meg a bűnszervezeti (terrorista csoport) minősítéshez, hogy az abban tevékenykedő személy a szervezet egészét átlássa, és egészen a „piramis” csúcsáig ismerje a további résztvevőket.²⁷⁶ Emellett ugyanakkor fontos a bíróság azon megállapítását is kiemelni, hogy szervezetszerű működés lényege alapján *a személyi mobilitás a szervezet létét sohasem befolyásolja* direkt módon.²⁷⁷

d) „összehangoltan működő csoport”

Az összehangolt működés megállapítása ismét *ténykérdés* a bírói gyakorlatban,²⁷⁸ amely tartalmilag *a bűnszervezetben (terrorista csoportban) cselekvő személyek egymást erősítő hatását* jelenti. Megléteének nem feltétele a bűnszervezetben (terrorista csoportban) cselekvők közvetlen kapcsolata, egymás kilétének ismerete.²⁷⁹ Az elkövetőnek csupán azzal kell tisztában lennie akár a végrehajtás körülményeiből, hogy konkrét magatartását mások cselekményei megelőzik vagy követik.²⁸⁰ A Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505. számú ítéletében az összehangoltan működő csoport tartalmát részletesen kifejti, ezek közül – a terjedelmi korlátra figyelemmel - kiemelendő, hogy az összehangolt működést tekintette a bíróság *az összekötő elemnek* a szervezetet alkotó személyek között. Az elkövetők között azonban személyi kapcsolatok háttérbe szorulnak, a bűnszervezetben (terrorista csoportban) résztvevők nem feltétlenül állnak egymással kapcsolatban a bűncselekmények közös megvalósítása során. Azaz a személyek között megkívánt kapcsolatot *a tevékenységen keresztül kapcsolódás*, mint döntő elem jelenti. Ennek megfelelően a bűnszervezet (terrorista csoport) működését mindenkor olyan *koordináció kell*, hogy jellemezze, amely nem csak egyetlen esetre

²⁷⁴ Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.173/2008/5.

²⁷⁵ EBH 2005.1288

²⁷⁶ Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 1.Bf. 354/2006/21.

²⁷⁷ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505.; EBH 2007.1677. és BH 2008.139. Ez a bírósági megállapítás tehát összhangban van a személyi összetétel kapcsán korábban kifejtettekkel. Lásd. II/E/1/a. részt.

²⁷⁸ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006.

²⁷⁹ Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.844/2007/6.

²⁸⁰ Vas Megyei Bíróság B.306/2006/68.

(vagy a cselekmények egy részére) jellemző, hanem alapvető, meghatározó elve a bűnszervezet (terrorista csoport) létének.

e) „amelynek célja terrorcselekmény elkövetése”

A bűnszervezet (terrorista csoport) fogalmának utolsó objektív ismérve *egy szervezeti célt*²⁸¹ fogalmaz meg. Ennek az a következménye, hogy a bűnszervezet (terrorista csoport) létének nem törvényi előfeltétele akár egyetlen bűncselekmény befejezett elkövetése vagy kísérlete sem. Azaz a bűnszervezet (terrorista csoport) léte megállapítható akkor is, ha a legalább három főből álló csoport – amely természetesen a többi törvényi kritériumnak is megfelel – még egyetlen bűncselekményt, avagy egyetlen bűncselekmény előkészületét, sem annak kísérletét nem valósította meg, de a bűnszervezetben elkövetés esetén több, a törvényben meghatározott súlyú bűncselekmény elkövetése,²⁸² míg terrorista csoportban elkövetés esetén egyetlen terrorcselekmény elkövetése a célja. A Btk. ugyanis az ott írt súlyú bűncselekmények elkövetését, mint szervezeti célt teszi fogalmi elemmé, és *nem követeli meg a tényleges megvalósítását*.²⁸³ Azaz a terrorista csoport törvényi ismérveit kimerítő, terrorcselekmény elkövetését célul kitűző befejezetten megvalósult egyetlen terrorcselekményt is terrorista csoportban elkövettként kell értékelni.²⁸⁴ A bűnszervezet (terrorista csoport) célja minden esetben a *tényállás értékeléséből kikövetkeztethető elem*,²⁸⁵ amely akkor is megállapíthatóvá teszi a bűnszervezeti (terrorista csoport) minőséget, ha a szervezet már beszüntette a tevékenységét.²⁸⁶ Ennek keretében nem csupán a ténylegesen megvalósult bűncselekmények, hanem a bűnszervezetnek (terrorista csoportnak) szándékában álló további, a fentieknek megfelelő, tervezett bűncselekmények is számításba jöhetnek. A bűnszervezet céljának meghatározására a Btk. *két lényegi kritériumot* állított fel csupán: csak szándékos bűncselekmény jöhet számításba, a Különös Részben meghatározott szankciókerete függvényében.²⁸⁷ Fontos kiemelni, hogy bűnszervezet (terrorista csoport) létének megállapítására alkalmas bűncselekmények megvalósulását *nem feltétlenül kell korábbi bírósági ítéleteknek megállapítaniuk*, ezt az eljáró bíróság maga is rögzítheti. Ugyanis nincs büntető eljárásjogi akadálya annak, hogy az adott eljárásban felvett bizonyítás alapján a bíróság

²⁸¹ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.440/2008/6.

²⁸² BH 2008.139.

²⁸³ EBH 2007.1677.

²⁸⁴ BH 2008.139.I.; EBH 2007.1677

²⁸⁵ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006

²⁸⁶ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505.; EBH 2007.1677. és BH 2008.139.

²⁸⁷ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505.; EBH 2007.1677. és BH 2008.139.

általános szinten megállapítsa azt, hogy a bűnszervezet (terrorista csoport) keretében milyen jellegű bűncselekmények elkövetésére került sor (pl. védelmi pénzek beszedése).²⁸⁸ Annak kimondása, hogy a terhelt bűnszervezetben (terrorista csoportban) követte el a bűncselekményt, a bíróság által megállapított tényekből levont jogi következtetés, és *nem a minősítésre, hanem a büntetés kiszabására hat ki*, és így az ennek kapcsán figyelembe veendő szabályok alkalmazásának kötelezettségét eredményezi.²⁸⁹ Ezért bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetést az ítélet rendelkező részében, a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezésekhez kapcsolódóan kell kifejezésre juttatni.²⁹⁰

2. A terrorista csoport alanyi ismérvei

Előjáróban le kell szögezni, hogy a bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés a cselekmény objektív ismérve, ezért *ha azzal az elkövető az elkövetéskor tisztában volt, akkor egyetlen közreműködése is bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetett bűncselekménynek minősül.*²⁹¹ Az elkövető bűnszervezetben (terrorista csoportban) történő elkövetést átfogó tudattartalmára vont következtetés alapja tehát az, hogy a Btk. nem a bűnszervezet (terrorista csoport) belső, hanem olyan külső, tárgyi jellegű ismérveit határozza meg, amelyek *kívülálló számára is felismerhetőek.*²⁹² Azaz elkövető tudatának nem arra kell kiterjednie, hogy a bűnszervezet (terrorista csoport) a törvény feltételei szerint létrejött, hanem arra, hogy a bűnszervezet (terrorista csoport) tárgyi sajátosságai ismeretében annak „működéséhez” csatlakozik, illetve annak keretében cselekszik. Ezért a bűnszervezet (terrorista csoport) működéséhez történő bármely hozzájárulás a bűnszervezet (terrorista csoport) tárgyi, objektív sajátosságai ismeretében már önmagában elégséges.²⁹³ Így a bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetett bűncselekmény megállapításához *az egyetlen alkalommal történt elkövetés/közreműködés is elegendő*, feltéve, hogy az elkövető tisztában volt azzal, hogy a tevékenysége bűnözői csoporthoz – avagy a bírósági döntés alapjául szolgáló történeti tényállás szerint a bűnözői csoportok szervezett együttműködéséhez - kapcsolódik.²⁹⁴ Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés miatti felelősségre vonás alsó határát éppen az „egyetlen közreműködés” megkövetelése jelenti,

²⁸⁸ Szegedi Ítéletábrla Bf.II.240/2006/90.

²⁸⁹ Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.642/2007/7.; Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.173/2008/5.

²⁹⁰ BH 2009.96.II.

²⁹¹ 4/2005. Büntető jogegységi határozat, EBH 2006.1385.II.; BH 2008.139.

²⁹² Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.646/2008/5.

²⁹³ Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.844/2007/6.

²⁹⁴ 4/2005. Büntető jogegységi határozat, EBH 2006.1385.II.; BH 2008.139.

hiszen – ahogyan a 4/2005. Büntető jogegységi határozat is rámutat – *a Btk. a passzív bűnszervezeten (terrorista csoporton) belüli léte nem bünteti*, mivel ekkor még a szándék a kialakulás fázisában van, nem jut el cselekvéssel a külvilágba, így értelemszerűen sem az előkészület, sem a kísérlet, sem pedig a befejezettség stádiumát nem valósíthatja meg.

A büntető anyagi jogi bűnösségen alapuló felelősség elvéből következik, hogy az *alapcselekmény tényállásszerűsége mellett, azzal együtt vizsgálendő az elkövető tudattartalma a bűnszervezet (terrorista csoport) vonatkozásában.*²⁹⁵ A bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés megállapításának feltétele, hogy az elkövető tudata átfogja a konkrét bűncselekmény tényállásszerűségén túlmenően a bűnszervezet (terrorista csoport) összes fogalmi ismervét.²⁹⁶ Az elkövetőnek tehát tudnia kell arról, hogy a súlyosabb megítélésű szándékos bűncselekményt, amelyhez saját bűnös tevékenységével kapcsolódik, olyan bűnözésre alakult csoport hajtja végre, amely a Btk. bűnszervezet fogalmának megfelel.²⁹⁷ Nem a bűnszervezet (terrorista csoport) működésének konkrét tényeit (azaz munkamegosztást, a szereplők hierarchiáját, elérhetőségét, belső kapcsolatait, haszon elosztásának módját) kell ismernie. Hanem *tudnia kell, hogy tevékenységével a bűncselekményeket egy változó összetételben, de közösen végrehajtó, szerepmegosztással és konspiratív módon működő szervezethez kapcsolódóan hajtja végre.*²⁹⁸ A bűnszervezetben (terrorista csoportban) elkövetés megállapításának az sem feltétele, hogy az elkövető a bűnszervezet (terrorista csoport) tagja legyen, avagy ismerje annak struktúráját, belső hierarchikus viszonyait.²⁹⁹ *Tóth Mihály* találó megfogalmazásával élve a bűnszervezeti elkövetés „kettős kritériuma” *a felismert bűnszervezet keretében súlyos bűncselekmény megvalósítása.*³⁰⁰ Az erre irányuló tudattartalom pedig – értelemszerűen – kizárólag szándékos, azonban egyenes és eshetőleges szándékú egyaránt lehet.³⁰¹

²⁹⁵ Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.844/2007/6.

²⁹⁶ Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.646/2008/5.

²⁹⁷ EBH 2005.1288

²⁹⁸ Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.646/2008/5.

²⁹⁹ EBH 2005.1288. A BH 2008.319. számú döntés tovább konkretizálja ezt a kritériumot: „A bűnszervezet belső viszonyait is ismeri az az elkövető, aki más bűnszervezeti tagokat is ismer folyamatos és szoros együttműködésük révén, és aktívan közreműködik a bűncselekmények elkövetésében.” A bűnszervezet keretében történt bűnelkövetés megállapítása során tehát ez sem szükséges, elegendő az ennél lazább együttműködés a szigorú felelősségre vonáshoz; azonban ha az elkövető nem csupán a bűnszervezet külső, tárgyi ismerveivel lehetett tisztában, hanem annak belső viszonyait, más tagjait is ismerve, aktív közreműködőként vett részt annak a tevékenységében, mindenképpen megállapíthatóvá válik a bűncselekmény bűnszervezetben elkövetése a terhére.

³⁰⁰ Tóth, 2009: 155. kiemelése a BH 2008.319. számú döntés (illetve a 4/2005. Büntető jogegységi határozat, és az EBH 2006.1385.II.) kapcsán.

³⁰¹ A 4/2005. Büntető jogegységi határozat rámutat ehelyütt arra is, hogy a bűnszervezet célja nem tévesztendő össze a célzatos elkövetéssel. Más megfogalmazásban: a bűnszervezet törvényi célja – a büntetési tételükkel - meghatározott bűncselekmények elkövetésére irányultságot jelenti, azaz egy objektív tárgyi kritériumot jelöl a bűnszervezet oldalán, és nem egy szubjektív ismervre, az elkövető célzatára utal.

F) A terrorizmus támogatására uszítás büntette [Btk. 331. § (2) bekezdés]

A Btk. 331. §-a szerinti háborús uszítás büntette a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény 64. §-a alapján kiegészült egy új alapesettel, a terrorizmus támogatására uszítással. Ekként 2016. július 17. napjától a Btk. XXXII. fejezetében, a köznyugalom elleni bűncselekmények között is szabályoz egy terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést (is) szolgáló tényállást.

1. Jogi tárgy

A háborús uszítás bűncselekményének *jogi tárgya* a háborús fenyegetéstől mentes köznyugalom³⁰², közélet³⁰³ mellett, az új (2) bekezdés szerinti alapesetre figyelemmel kiegészült a terrorizmus jelentette fenyegetéstől mentes köznyugalomhoz fűződő társadalmi érdekekkel. *Bartkó* álláspontja szerint elsősorban a közbiztonságot, és csak másodsorban a köznyugalmat részesíti védelemben az új tényállás, erre tekintettel indokoltabb lett volna azt a közbiztonság elleni bűncselekmények között elhelyezni, és a terrorcselekményhez kapcsolni egy önálló tényállásban.³⁰⁴

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„Btk. 331. §

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, aki nagy nyilvánosság előtt a terrorizmus támogatására uszít, vagy egyébként a terrorizmust támogató hírverést folytat.”

b) Tényállási elemek

³⁰² Mezőlaki, 2013b: 691.

³⁰³ Belovics, 2014: 550.

³⁰⁴ Bartkó, 2016: 539.

A bűncselekmény *elkövetési magatartásai* a terrorizmus támogatására uszítás és a terrorizmust támogató hírverés folytatása. A *terrorizmus támogatására uszítás* alatt az a tevékenység értendő, amellyel valaki a személyekre gyakorolt érzelmi hatás révén ösztönöz, bujtogat más a terrorizmus támogatására. Ez egy felbujtásszerű cselekmény, a terrorizmus támogatására való nyílt felhívást jelent. Kifejthető egyszeri vagy ismétlődő magatartással is. Megvalósulhat szóban, írásban vagy ráutaló magatartással is. A *terrorizmust támogató hírverés folytatása* az uszításnál tágabb körű, átfog minden olyan egyéb propagáló magatartást, amely a terrorizmus támogatását pozitívan, kedvező színben tünteti fel. Folyamatos, ismétlődő magatartást feltételez. Megvalósulhat szóban, írásban és ráutaló magatartással is.

A két vagylagos elkövetési magatartás csak *a terrorizmus támogatása érdekében* valósulhat meg.³⁰⁵ Azaz az elkövetési magatartások „nem egy konkrét terrorista támadáshoz”, terrorcselekményhez kapcsolódnak, azonban „ilyen, vagy ehhez hasonló szélsőséges magatartások megvalósításának a veszélyét egyértelműen” magukban hordozzák.³⁰⁶

A bűncselekmény *elkövetési helye* a nagy nyilvánosság előtti elkövetés. A Btk. 459. § (1) bekezdés 22. pontja alapján nagy nyilvánosságon a bűncselekménynek a sajtótermék, médiaszolgáltatás, sokszorosítás, illetve elektronikus hírközlő hálózaton való közzététele útján történő elkövetését is érteni kell. Ezen kívül a joggyakorlat alapján a nagy nyilvánosság előtti elkövetés akkor állapítható meg, ha az elkövetés helyén nagyobb létszámú személy van jelen, vagy megvan a reális lehetőség arra, hogy nagyobb – azaz egyszeri ránézéssel meg nem állapítható számú - vagy előre meg nem határozható számú személy szerezzen a bűncselekmény elkövetéséről tudomást.³⁰⁷

A bűncselekmény *immateriális*, a törvényi tényállás eredményt nem tartalmaz.

c) Stádiumok és tettesség

Befejezett a bűncselekmény, ha a nagy nyilvánosság előtt egyszeri alkalommal sor kerül a terrorizmus támogatására uszításra, illetve ha a terrorizmus támogató hírverés ismétlődő magatartásai már folytatásként értékelendők. A bűncselekmény verbális megvalósulása esetén

³⁰⁵ A háborús uszítás (1) bekezdés szerinti alapesetének elkövetési magatartásai a háborúra uszítás és a háborús hírverés folytatása. Tehát a két alapeset elkövetési magatartásai tartalmilag azonosak, az irányukban – háború, illetve terrorizmus támogatása – térnek el egymástól. Erre tekintettel állásponantom szerint a háborúra uszítás első alapesete kapcsán írt megállapítások alkalmazhatóak a második alapeset vonatkozásában is. A továbbiakban a tényálláselemzésre ennek alapulvételével kerül sor.

³⁰⁶ Bartkó, 2016: 539.

³⁰⁷ BJD 9103.

a *kísérlet* fogalmilag kizárt, az írásbeli megvalósításnak viszont az általános részi szabályoknak megfelelően lehetséges a kísérlete.

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet.

III. A TERRORIZMUS ELLENI NÉMET BÜNTETŐ ANYAGI JOGI FELLÉPÉSRŐL

A) A terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést szolgáló bűncselekmények, és azok rendszertani helye

A terrorizmussal szembeni német büntetőjogi fellépés több tényállásra épül. A StGB. 129a. §-a a „Terrorista szövetség alakítása”-t³⁰⁸ fenyegeti büntetéssel. Ez a tényállás a StGB. 129. § szerinti „Bűnszövetség alakítása”-hoz³⁰⁹ képest minősített tényállás, a különösen veszélyes terrorista szövetségek elleni védelmet hivatott biztosítani.³¹⁰ A StGB. 129b. § szerinti „Bűnszövetségek és terrorista szövetségek külföldön; tágabb elkobzás és vagyoneklobzás”³¹¹ büntetni rendeli tulajdonképpen „az egész világon”³¹² működő terrorista szövetségeket is. Ezt a három tényállást rendszertanilag a német Btk. VII. fejezetében *a közrend elleni bűncselekmények*³¹³ között helyezte el a jogalkotó.

A fentebbi terrorista bűncselekményen kívül a német jogalkotó a 2009. július 30. napján kelt „A súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmények előkészületének üldözéséről” szóló törvénnyel³¹⁴ három új, terrorizmussal összefüggő bűncselekményt – a StGB. 89a., 89b., valamint 91. §§-ait - iktatott be a StGB. I. fejezetének 3. címébe, *a demokratikus jogállamot veszélyeztető bűncselekmények*³¹⁵ közé. A három absztrakt veszélyeztető vétség³¹⁶ büntetőjogi szabályozásának indoka a terrorista szövetséghez nem kötődő bűnelkövetőkkel szembeni lehető leghatékonyabb büntetőjogi fellépés megvalósítása volt,³¹⁷ ami azonban a törvényi tényállásokat tekintve expressis verbis csupán a StGB 89b. §-ban jelenik meg. Ennek ellenére a német törvényhozási eljárás során a három bűncselekmény terrorizmus elleni fellépéshez kötődését végig adottnak tekintették.³¹⁸ Azaz a német jogalkotó különösebb indokolás nélkül, a terrorizmushoz tipikus kötődésük és emiatti büntetendőségük révén iktatta be a StGB-ba

³⁰⁸ „Bildung terroristischer Vereinigungen”

³⁰⁹ „Bildung krimineller Vereinigungen”

³¹⁰ Sternberg-Lieben, 2014b: 1514.

³¹¹ „Kriminelle und terroristische Vereinigungen im Ausland; Erweiterter Verfall und Einziehung”

³¹² Sternberg-Lieben, 2014b: 1519.

³¹³ „Straftaten gegen die öffentliche Ordnung”

³¹⁴ „Gesetz zur Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten vom 30.7.2009” BGBl. I S. 2437. A törvény 2009. augusztus 04. napján lépett hatályba. A továbbiakban: GVVG.

³¹⁵ „Gefährdung des demokratischen Rechtsstaates”

³¹⁶ Sternberg-Lieben, 2014a: 1349., 1356.

³¹⁷ GVVG előadói tervezetének problémafelvetése. Forrás: <http://www.brak.de/> (Letöltés ideje: 2008. május 20.); Zöller, 2009: 563.

³¹⁸ Zöller, 2009: 564.

ezeket a bűncselekményeket, de ezt a körülményt sem a tényállások címében, sem azok szövegében (kivéve a StGB 89b. §-át) nem tartotta fontosnak kiemelni. A StGB. 89a. § szerinti „Súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete”³¹⁹, a StGB. 89b. § szerinti „Kapcsolatfelvétel a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetése érdekében”³²⁰ és a StGB. 91. § szerinti „Útmutatás nyújtása a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetéséhez”³²¹ bűncselekmények alapján már azon elkövetők is felelősségre vonhatók váltak, akiknél nem volt bizonyítható a StGB. 129a. § vagy a StGB. 129b. § szerinti terrorista szövetségben közreműködés,³²² mivel az egymástól elszigetelten cselekvő, ún. magányos elkövető előkészületi cselekményeit fenyegetik büntetéssel.³²³ Ezen cselekmények kriminalizálása a német büntetőjog azon alapelveinek áttörését jelentette, hogy a „magányos” elkövetők előkészületi cselekményei büntetlenek.³²⁴ A három új tényállással tehát lehetővé vált, hogy a nyomozó hatóságok már a terrorcselekmények előkészülete kapcsán jogszerűen felléphessenek, akkor is, ha csupán „magányos” elkövetőt sikerült azonosítani és a StGB. 30. §,³²⁵ valamint a StGB. 129a. § feltételei nem állnak fenn.³²⁶ A német törvényhozó a 2015. június 12. napján kelt, „Súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmények előkészületének üldözését módosító törvény”-nyel³²⁷ módosította a StGB. 89a. §-át, és beiktatta a StGB. 89c. §-át, amellyel önálló tényállásban rendelte büntetni „Terrorizmus finanszírozás”³²⁸-át. Ennek indoka pedig kifejezetten a nemzetközi terrorizmus jelentette új kihívásokra, különösen az Iszlám Állam nevű terrorista csoport megerősödésére és bizonyos

³¹⁹ „Vorbereitung einer schweren staatsgefährdenden Gewalttat“

³²⁰ „Aufnahme von Beziehungen zur Begehung einer schweren staatsgefährdenden Gewalttat“

³²¹ „Anleitung zur Begehung einer schweren staatsgefährdenden Gewalttat“

³²² Zöller, 2009: 563.

³²³ Bützler, 2011: 392.

³²⁴ A német büntetőjogban „az előkészület büntetendőségének az alapja az, hogy a tervezett bűncselekmény az elkövetők között egy (legalább célzott) konspiratív együttműködés kapcsán már a kísérlet előtt veszélyt hordoz magában.” Fischer, 2008: 272.

³²⁵ A StGB. 30. §-a, a „Részvétel kísérlete” („Versuch der Beteiligung”) az előkészületi cselekményeket szabályozza.

³²⁶ Zöller, 2009: 563. A német törvényhozó szerint ugyanis a módosítás előtt már meglévő terrorizmussal szembeni büntetőjogi eszköztár nem nyújtott kellő védelmet a nemzetközi terrorizmus újszerű fenyegetéseivel szemben: a StGB 30. §-a nem volt alkalmazható az ún. magányos elkövető előkészületi cselekményére és a StGB 129a. §-a – ha egyáltalán a terrorista szövetség fennállását minden egyes ismérvével együtt sikerült is bizonyítani – csak a tagkénti részvétel és a támogatás eseteire szorítkozott (az újonnan felismert veszélyes terrorista tevékenységek kapcsán). Sternberg-Lieben, 2014a: 1347.

³²⁷ „Das Gesetz zur Änderung der Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten (GVVG-Änderungsgesetz) vom 12.06.2015“ (BGBl. I S. 926). (A továbbiakban: GVVG-ÄndG) A törvény 2015. június 20. napján lépett hatályba.

³²⁸ „Terrorismusfinanzierung”

személycsoportok utazási tevékenységéből kiinduló speciális veszélyekre tekintettel szükséges büntetőjogi fellépés biztosítása volt.³²⁹

A terrorizmus elleni fellépést szolgáló német büntetőjogi tényállások tehát a következők:

- 1) Súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete [StGB. 89a. §],
 - 2) Kapcsolatfelvétel a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetése érdekében [StGB. 89b. §],
 - 3) Terrorizmus finanszírozása [StGB. 89c. §],
 - 4) Útmutatás nyújtása a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetéséhez [91. §],
 - 5) Terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. §]:
 - a) Terrorista szövetség alakítása különösen súlyos bűncselekmények elkövetése érdekében [StGB. 129a. § (1) bekezdés],
 - b) Cselekményen túli célokkal rendelkező terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. § (2) bekezdés],
 - c) Fenygetési célú terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. § (3) bekezdés]
- + Joghatósági szabályok és a külföldön elkövetett bűncselekmény esetén a büntetőeljárás lefolytatásának eljárási feltétele [StGB. 89a. (3)-(4) bekezdés, 89b. § (3)-(4) bekezdés, 89c. § (3)-(4) bekezdés, 129b. § (1) bekezdés]
- + A megelőzés törvényi eszközei:
- Korlátlan enyhítés, büntetés mellőzésének kilátásba helyezése [StGB. 89a. § (7) bekezdés, 89b. § (5) bekezdés, 89c. § (6)-(7) bekezdés, 91. § (3) bekezdés, 129a. § (6)-(7) bekezdés],
 - Feljelentési kötelezettség előírása [StGB.138. § (2) bekezdés, 139. § (1), (3)-(4) bekezdés]
- + Speciális büntetéskiszabási szabályok [StGB. 89a. § (5)-(6) bekezdés, 129a. § (8)-(9) bekezdés, 129b. § (2) bekezdés]

³²⁹ GVVG-ÄndG tervezete. A) pont – Problémák és célok. Forrás: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/042/1804279.pdf> (Letöltés ideje: 2016. január 24.)

B) Súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete [StGB. 89a. §]

A StGB 89a. § szerinti „Súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete” bűncselekményének lényege a tényállásban meghatározott (tipikusan terrorista) eszközök terrorcselekmény véghezvitelére ténylegesen alkalmassá tételében áll.³³⁰ A német Btk. e bűncselekménnyel az elkövető büntethetőségét az előkészületi cselekmények miatt a StGB. 30. §-a szerinti „Részvétel kísérleté”-nél is tágabb körben teszi lehetővé a lehető legkorábbi büntetőjogi fellépés megteremtése érdekében³³¹. Egyrésztől nem szükséges, hogy részleteiben megtervezett büntettet készítsen elő az elkövető, mivel elegendő, ha tisztában van a bűncselekmény jellegével, azaz azzal, hogy az előkészített cselekmény az élet elleni vagy a személyi szabadság elleni katalógus-bűncselekmények egyike.³³² Másrésztől a bűncselekmény megvalósulásához nem szükséges több személy együttes fellépése³³³, mivel egy önálló tettes előkészületi cselekménye is elegendő a súlyos államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete elkövetéséhez.³³⁴

1. Jogi tárgy

A bűncselekmény – elsődlegesen, mivel a német Btk. ezen bűncselekményt a Különös Rész I. fejezet 3. címében, a demokratikus jogállamot veszélyeztető bűncselekmények között szabályozza – az állam létét és biztonságát részesíti büntetőjogi oltalomban.³³⁵ Állam alatt bármely állam értendő, a biztonság pedig mind a külső, mind a belső biztonságot átfogja.³³⁶ Emellett a tényállás azon jogi tárgyak védelmét szolgálja – legalábbis másodlagosan -, amelyek (az előkészített) erőszakos cselekmény lehetséges sértettjei esetén fognak sérülni. Ezek ugyanis olyan kiemelkedő fontosságú egyéni jogi tárgyak, amelyek már a lehető legkorábban és már a veszélyeztetés előtt (büntetőjogi) védelemre szorulnak.³³⁷

³³⁰ Gierhake, 2008: 399.

³³¹ Kindhäuser, 2010: 492.

³³² Kindhäuser, 2010: 492.; Kühl, 2011: 603.

³³³ Ami a StGB. 30. §-a szerinti előkészületi cselekmények esetén törvényi feltétel.

³³⁴ Kindhäuser, 2010: 492.

³³⁵ Kühl szerint azonban kérdéses, hogy a StGB. 89a. §-ának előkészületi cselekményei ténylegesen (legalább absztrakt szinten) veszélyeztethetik-e az államot. A kérdés eldöntése ugyanakkor kizárólag a jogalkotó feladata. Kühl, 2011: 603.

³³⁶ Fischer, 2011: 786.

³³⁷ Kühl, 2011: 602.

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„StGB 89a. § - Súlyos államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete

(1) Aki egy súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekményt készít elő, hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény az olyan élet elleni bűncselekmény a 211 § [emberölés minősített esete] vagy a 212 § [emberölés] eseteiben, avagy az olyan személyi szabadság elleni bűncselekmény a 239a § [zsaroló emberrablás] vagy a 239b § [túszejtés] eseteiben, amely a körülmények alapján arra irányul és arra alkalmas, hogy egy állam vagy nemzetközi szervezet létét vagy biztonságát korlátozza, vagy a Német Szövetségi Köztársaság alkotmányos alapelveit megváltoztassa, hatályon kívül helyezze vagy aláássa.

(2) Az (1) bekezdés csak akkor alkalmazandó, ha a tettes egy súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekményt készít elő azáltal, hogy

1. olyan lőfegyverekre, robbanóanyagokra, robbanó- vagy gyújtóberendezésekre, atommag vagy más radioaktív anyagokra, mérget tartalmazó anyagokra vagy olyan anyagokra, amelyekből mérge állítható elő, más egészségre káros anyagokra, a cselekmény végrehajtásához szükséges különleges készülékekre vagy egyéb jártasságokra nézve, amelyek az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmények valamelyikének elkövetésére szolgálnak, az előállításához avagy a kezeléshez szükséges ismeretokről más személynek oktatást nyújt vagy ilyen oktatásban vesz részt,

2. az 1. pont szerinti fegyvereket, anyagokat vagy készülékeket előállít, magának vagy másnak megszerez, tart, vagy másnak átenged,

3. olyan tárgyakat vagy anyagokat szerez meg vagy tart, amelyek az 1. pont szerinti fegyverek, anyagok vagy készülékek előállításához szükségesek.

(2a) Az (1) bekezdés alkalmazandó akkor is, ha a tettes egy súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekményt készít elő azáltal, hogy elhatározza, hogy egy súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetése vagy a (2) bekezdés 1. pontjában meghatározott cselekmények elkövetése érdekében kiutazik a Német Szövetségi Köztársaságból egy olyan államba, ahol a személyek a (2) bekezdés 1. pontja szerinti oktatáson vehetnek részt.

(3) Az (1) bekezdés arra az esetre is vonatkozik, ha az előkészületet külföldön követik el. Amennyiben az előkészületet az Európai Unió tagállamain kívül követik el, csak akkor alkalmazandó, ha azt német vagy olyan külföldi követi el, akinek az életfeltételei belföldön

találhatóak, vagy az előkészített súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekményt belföldön vagy egy német által avagy annak sérelmére fogják elkövetni.

(4) A (3) bekezdés 2. mondatának esetei az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium felhatalmazása alapján üldözendők. Amennyiben az előkészületet az Európai Unió másik tagállamában követik el, az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium engedélye akkor szükséges, ha az előkészületet nem egy német követi el, az előkészített súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekményt nem belföldön követik el, továbbá nem egy német által avagy annak sérelmére fogják elkövetni.

(5) Kevésbé súlyos esetekben a büntetés három hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés.

(6) A bíróság pártfogó felügyeletet rendelhet el [68. § (1) bekezdés]; a 73d. §[tágabb elkobzás] alkalmazandó.

(7) A bíróság a büntetést belátása szerint enyhítheti [49. § (2) bekezdés] vagy ezen rendelkezés alapján a büntetés kiszabását mellőzheti, ha a tettes a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény további előkészítésétől önként eláll és azt az általa előidézett vagy felismert veszélyt, hogy mások ezt a cselekményt továbbra is előkészítik vagy végrehajtják, elhárítja vagy jelentősen csökkenti, vagy önként megakadályozza ennek a cselekménynek a befejezett végrehajtását. Amennyiben a tettes közreműködése nélkül a fentebbi veszélyt elhárítják, vagy jelentősen csökkentik, vagy a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény befejezett végrehajtását megakadályozzák, elegendőnek tekintendő a tettes ezen cél elérésére vonatkozó önkéntes és komoly törekvése is.”³³⁸

b) Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési tárgyai* a lőfegyver, robbanóanyag, robbanó- vagy gyújtóberendezés, atommag, más radioaktív anyag, mérget tartalmazó anyag vagy olyan anyag, amelyből méreg állítható elő, más egészségre káros anyagok, továbbá a cselekmény végrehajtásához szükséges különleges készülékek, és ezen fegyverek, anyagok vagy készülékek előállításához szükséges tárgyak vagy anyagok.

A bűncselekmény *elkövetési magatartása* a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészítése. A StGB. 89a. § (1) bekezdés 2. mondata alapján súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmények alatt az emberölést, az emberölés minősített esetét, a

³³⁸ A szerző fordítása.

zsaroló emberrablást és a túszejtést kell érteni.³³⁹ Előkészítendő cselekményként ezek valamelyike lehet tényállásszerű. A törvényhozó szándéka szerint e cselekmények a tipikus terrorista cselekmények.³⁴⁰ Az előkészítendő cselekmény lehet a tettes saját cselekménye, de a StGB. 89a. § elkövetője lehet olyan személy is, aki a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekményt részesként szándékozik elkövetni.³⁴¹ Az előkészítendő cselekményeknek a törvényi tényállásban meghatározott irányultsággal és alkalmassággal kell rendelkezniük. Tehát az élet elleni vagy személyi szabadság elleni, taxatív meg határozott és önmagukban is súlyos³⁴² bűncselekmények az irányultságuk és alkalmasságuk révén veszélyeztetik a demokratikus jogállamot.³⁴³ Az alkalmasság kritériuma az állam stb. létének korlátozására kisebb intenzitású, mint a StGB. 129a. § szerinti (ahol jelentősnek kell lennie), ezért tényállásszerű az állami feladatok teljesítésének részleges megnehezítése is.³⁴⁴ Azonban a tényállás megállapításához még nem elegendő az olyan nyugtalan légkör kiváltása, amelyet rendőri közbelépéssel el lehet hárítani.³⁴⁵ Az állam biztonságának korlátozása akkor állapítható meg, ha olyan zavarok vagy veszélyek lépnek fel, amelyek az állami biztonságot összességében támadni vagy súlyosan megzavarni alkalmasak, mint amelyek esetén a jogszabályokat ténylegesen hatályon kívül helyezik, széles körben önkényes cselekmények elkövetésének veszélye áll fenn és a lakosság, vagy jelentős jogi tárgyak konkrét veszélyhelyzetbe kerülnek.³⁴⁶ A Német Szövetségi Köztársaság alkotmányos alapelveinek aláásása akkor állapítható meg, ha az alkotmányos alapelvek érvényesülése ténylegesen, jelentős mértékben csökken annak ellenére, hogy továbbra is hatályban marad.³⁴⁷ Az irányultságnak és az alkalmasságnak a

³³⁹ A törvényi definíció azonban annyiban zavaros, hogy a zsaroló emberrablás és a túszejtés nem erőszakos bűncselekmények, de akként kezeli őket a tényállásban a jogalkotó. Kühn, 2011: 603.; A törvényi definíció erőszakos cselekményként kezel tehát olyan cselekményeket, amelyek sem a nyelvtani értelmezés, sem a büntetőjogi joggyakorlat alapján nem feltételeznek erőszakos elkövetést. Ez a körülmény az új tényállás jogpolitikai céljával magyarázható. Fischer, 2011: 788. A német törvényhozó a tényállás megfogalmazásakor valószínűleg a Lorenz- és Sleyer-féle emberrablásokból indult ki. Ezek azonban alapos előkészítést igényelnek, és valószínűleg nem egy „magányos” elkövető fogja végrehajtani, tehát nem a StGB. 89a. §-ának alkalmazási körébe fognak esni. Valójában a tényállásban meghatározott bűncselekmény-katalógussal a jogalkotó célja a szélsőséges politikai indítékkal elkövetett bűncselekmények elleni fellépés biztosítása volt. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling 2009: 594.

³⁴⁰ Fischer, 2011: 788.

³⁴¹ Fischer, 2011: 789.

³⁴² A tényállásban szereplő súlyos melléknév a katalógus-bűncselekményekre utal. Kühn, 2011: 603. Fischer szerint a súlyosságra utalás a törvényi definícióban ekként szintén felesleges. Fischer, 2011: 788.

³⁴³ A törvényi tényállásban taxatív meg határozott öt bűncselekmény az irányultsága és alkalmassága alapján lesz államvédelmi vonatkozással rendelkező. Kindhäuser, 2010: 493.

³⁴⁴ Példa rá a lakosság bizalmának megingása abban, hogy az erőszakos cselekményektől biztonságban vannak. Kühn, 2011: 603.

³⁴⁵ Azonban a konkrét esetben az alkalmasság kritériuma mindig mérlegelés alapján állapítható meg, vonatkozásában a büntetőjog nem adhat egységes meg határozást. Fischer, 2011: 789.

³⁴⁶ Fischer, 2011: 789.

³⁴⁷ Így az államot képviselő személyek elleni emberrablás vagy emberölés ez alá a fordulat alá szubszumálható. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 595.

körülményekből kell következnie. A körülmények alatt az előkészített cselekmény elkövetésének körülményei és nem a StGB. 89a. § szerinti bűncselekmény elkövetésének körülményei értendők. Az előkészített cselekmény elkövetésének körülményei azonban kizárólag az elkövető szándéka szerint jelentkehetnek, mivel az elkövető elképzelései alapján irányulhat a cselekmény súlyos államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetésére.³⁴⁸

Az előkészítendő cselekménynek nem kell konkrétan meghatározottnak lennie. Elegendő, ha a bűncselekmény típusa az elkövető elképzelése szerint a katalógus-bűncselekmények egyike.³⁴⁹

Az előkészületi cselekményeket, azaz az egyes elkövetési magatartásokat a StGB. 89a. § (2) bekezdés 1-3. pontjai taxatíve határozzák meg.³⁵⁰

A *StGB. 89a. § (2) bekezdés 1. pontjának* vagylagos *elkövetési magatartásai* a meghatározott jártasságokra vonatkozó *oktatás nyújtása, valamint az oktatásban részvétel*. Az oktatást nyújtó személynek ismernie kell az előkészítendő cselekményt, míg az oktatásban részt vevőnél ez nem feltétel. Azonban az oktatásban részvétel is egy aktív cselekmény, amely az ismeretek megszerzésére irányul és a nyelvtani értelmezés alapján kommunikációs cselekményfolyamat részét képezi.³⁵¹ Az oktatás nyújtása is kommunikációt, egyfajta dialógust³⁵² feltételez, de nem szükséges a személyes ismeretség vagy a személyes kontaktus. A tudás átadása közvetlenül, egyoldalúan avagy lehívás útján is történhet.³⁵³ Mindkét magatartás feltételezi tehát az oktatásban részt vevő és az oktató kolluzív együttműködését az erőszakos cselekmény vonatkozásában.³⁵⁴ A jogalkotó szándéka szerint a bűncselekmény megállapításához elegendő, ha a tettes a megszerzett tudását, illetve képességeit egy későbbi, még nem konkrétan meghatározott időpontban súlyos, államot veszélyeztető erőszakos

³⁴⁸ Fischer, 2011: 790.

³⁴⁹ Kauder, 2008: 21. A törvényhozó szándéka szerint olyan elkövetőkre is ki kell terjeszteni a büntetőjogi felelősséget, akik bármilyen, állam elleni támadást készítenek elő, amelynek a helyszínét, idejét, tényleges sértettjét és a konkrét megvalósítását további megfontolásoktól teszik függővé vagy egyszerűen a véletlenre bizzák. Fischer, 2011: 790. Azonban az elkövetőnek legalább nagyvonalakban kell, hogy legyen elképzelése az előkészítendő bűncselekményről. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 596.

³⁵⁰ Deckers – Heusel, 2008: 169. A jogtechnikai megoldás idegen a német Btk.-ben. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 594.; Ugyanakkor ez a jogtechnikai megoldás eleget teszi a törvényi meghatározottság követelményének, hiszen az egyes, büntetést érdemlő előkészületi cselekményeket más hatályos büntetőjogi tényállásokban már szereplő fogalmakkal írja körül, amelyek a joggyakorlatban sem ismeretlenek ezáltal. Bader, 2009: 2855.

³⁵¹ Ezáltal a szakirodalom olvasása vagy az egyszerű gyakorlatozás önmagában nem tényállásszerű. Fischer, 2011: 792.

³⁵² Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 597.

³⁵³ De az oktatónak tudnia kell az oktatásban részt vevő személyről, ezáltal pl. a robbanóanyagokról publikálás önmagában még nem büntetendő. Fischer, 2011: 792.

³⁵⁴ Kühn, 2011: 603. A kolluzív együttműködés nem jelenti a későbbi közös elkövetést, hanem azt feltételezi, hogy a speciális tudás átadása során az oktatást nyújtó is tudomással bír vagy helyesli a későbbi súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény lehetséges elkövetését. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 597.

cselekmény, például öngyilkos merénylet elkövetésére akarja felhasználni, nem szükséges a kiképzést közvetlenül követő bűnelkövetés.³⁵⁵

A *StGB. 89a. § (2) bekezdés 2. pontjának elkövetési magatartásai az előállítás, megszerzés, tartás, illetve átengedés*. Az előállítás a tényleges elkészítése a dolognak,³⁵⁶ amely nem csak saját cselekménnyel történhet, tényállásszerű jó- vagy rosszszemű harmadik személlyel történő előállíttatás is.³⁵⁷ A megszerzés történhet saját vagy más számára is, lényege, hogy az elkövető a dolog felett rendelkezési jogot szerez³⁵⁸. A tartás a későbbi felhasználás érdekében történik és mind a saját érdekekben történő birtokban tartást, mind a más számára történő birtokban tartást átfogja.³⁵⁹ Az átengedés a dolog feletti rendelkezési jog gyakorlásának átengedését jelenti.³⁶⁰

A *StGB. 89a. § (2) bekezdés 3. pontjának elkövetési magatartása* azon anyagok és eszközök *megszerzése, illetve tartása*, amelyek az 1. pont szerinti fegyverek, anyagok vagy készülékek előállításához szükségesek. Ilyenek különösen az alapanyagok (például vegyszerek a robbanóanyag előállításához).³⁶¹

A *StGB. 89a. § (2a) bekezdésének elkövetési magatartása* a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészítése azáltal, hogy az elkövető a Német Szövetségi Köztársaság területéről *kiutazást elhatározza*. Ezzel a megfogalmazással a német jogalkotó célja a terrorcselekmény elkövetése érdekében a legalább megkísérelt kiutazás és a terrorista kiképző táborokban részvétel érdekében a legalább megkísérelt kiutazás büntetni rendelése.³⁶² Tehát amíg a *StGB. 89a. § (2) bekezdés* szerinti elkövetési magatartások a terrorista cselekményekhez szükséges alapvető ismeretek megszerzését fogják át, a (2a) bekezdés alapján már az az elkövető is büntethető, aki elhatározza a kiutazást egy külföldi kiképző- vagy harci táborba, tehát még azelőtt büntetendő cselekményt követ el, mielőtt elhagyta volna a Német Szövetségi Köztársaság területét.³⁶³

A bűncselekmény megvalósulásához – a szubjektív tényállási elemeket tekintve – mind a tényállás nyelvtani értelmezése, mind a jogalkotói szándék alapján *az eshetőleges szándék*

³⁵⁵ A GVVG előadói tervezetének indokolása, 15. Forrás: www.dip21.bundestag.de (Letöltés ideje 2016. február 6.)

³⁵⁶ Kindhäuser, 2010: 1190.

³⁵⁷ Fischer, 2011: 792.

³⁵⁸ Kindhäuser, 2010: 955.

³⁵⁹ Fischer, 2011: 792.

³⁶⁰ Kindhäuser, 2010: 1190.

³⁶¹ Fischer, 2011: 792.

³⁶² Zöller, 2016: 103.

³⁶³ Zöller, 2016: 104.

elegendő,³⁶⁴ az elkövető szándékának azonban át kell fognia az állam veszélyeztetését.³⁶⁵ Ugyanakkor a német joggyakorlat alapján³⁶⁶ a tényállást megszorítóan kell értelmezni, mivel csak az ilyen értelmezés felel meg az alkotmányos büntetőjog követelményeinek. A törvényi tényállásban meghatározott elkövetési magatartások ugyanis teljesen hétköznapi cselekmények, amelyek nem önmagukban hordozzák a (büntető)jogellenességet, hanem az elkövető azon komoly elhatározása folytán büntetendők, hogy egy különösen súlyos bűncselekményt kíván megvalósítani általuk. Figyelemmel arra, hogy a bűncselekmény által védett jogi tárgyat a törvényi tényállásban meghatározott elkövetési magatartások csak igen távolról veszélyeztetik, a büntetni rendelésük csak a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete *egyenes szándékkal* történő megvalósítása esetén felel meg az arányosság elvének.³⁶⁷ Az azonban nem feltétel, hogy az elkövető egy részleteiben megtervezett súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekményt készítsen elő; de egy legalább nagy vonalakban meglévő, az elkövetésre irányuló és a külvilág számára megismerhető magatartásformában megnyilvánuló elkövetői elképzelésnek kell kialakulnia, amely már az elkövetés meghatározó körülményeit megtervezte, vagy a cselekmény lefolyását a tervében számításba vette.³⁶⁸

c) Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény absztrakt veszélyeztető, immateriális deliktum, a *befejezettséghez* eredmény nem szükséges.³⁶⁹ A *kísérlet* nem büntetendő.³⁷⁰

Az *elkövető* tettesként bárki lehet, mind a saját, mind a más által később megvalósítandó cselekményre vonatkozhat az előkészítés. A részesség az általános szabályok szerint lehetséges.³⁷¹

³⁶⁴ Az előkészítés fogalma önmagában nem jelenti a célzatos elkövetést. Fischer, 2011: 794. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 596.

³⁶⁵ Kindhäuser, 2010: 494.

³⁶⁶ BGH 3 StR 243/13 – Urteil vom 8. Mai 2014 (LG Frankfurt a.M.)

³⁶⁷ Rámutatott a BGH (Német Szövetségi Törvényszék) arra is, hogy mivel nem a pusztán gondolat a büntetendő, hanem a már jogi tárgyat veszélyeztető tevékenység, a bűncselekmény megállapításához objektív, megismerhető bizonyítékokkal kell alátámasztani az elkövető súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetésére irányuló komoly elhatározását. BGH 3 StR 243/13 – Urteil vom 8. Mai 2014 (LG Frankfurt a.M.)

³⁶⁸ KG 26.10.2011 – 4 Ws 92/11, 4 Ws 93/11, 4 Ws 92,93/11 – 2 OAR 37/11; és OLG Stuttgart, Beschluss vom 4. Februar 2014, Az. 4 Ws 16/14

³⁶⁹ Fischer, 2011: 794.

³⁷⁰ A német büntetőjogban egy büntett kísérlete mindig büntetendő, míg a vétség kísérlete csak akkor, ha a Büntető Törvénykönyv azt kifejezetten előírja az adott bűncselekmény tényállásában. [StGB. 23. § (1) bekezdés]

³⁷¹ Fischer, 2011: 795.

d) Egyéb rendelkezések

A StGB. 89a. § (3) bekezdése a külföldön elkövetett cselekmények vonatkozásában tartalmaz *speciális joghatósági szabályokat*. A (4) bekezdés a *büntetőeljárás lefolytatásának*³⁷² *feltételeit* rögzíti részletesen.

A StGB. 89a. § (5)-(7) bekezdései *speciális büntetés-kiszabási szabályokat* állapítanak meg. Az (5) bekezdés vonatkozásában a kevésbé súlyos esetek fogalmi meghatározása igényel magyarázatot. Kevésbé súlyos esetről akkor lehet szó, ha pl. az előkészített bűncselekmény megvalósítása különösen távoli, vagy ha a bűncselekmény elkövetését a nemzetbiztonsági szolgálatok csak felületesen tudták megfigyelni, vagy az állam általi bűncselekmény provokáció esetén.³⁷³

C) Kapcsolatfelvétel a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetése érdekében [StGB. 89b. §]

A StGB 89b. § szerinti „Kapcsolatfelvétel a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetése érdekében” tényállásának beiktatását az indokolta, hogy már önmagában a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetéséhez az oktatáson részvétel érdekében történő kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás a terrorista szövetségekkel a lehetséges sértettek életének és testi épségének absztrakt veszélyét jelenti.³⁷⁴ Annak, aki terrorista kiképzésen akar részt venni – tehát erre irányuló szándéka már kialakult – kell, hogy legyen egy olyan megbízható ismerőse, aki a kiképzéshez szükséges kapcsolatot és ajánlásokat a számára közvetíti, így tehát a tényállás a terrorista kiképző táborban tartózkodást rendszerint megelőző cselekményeket fenyegeti büntetéssel.³⁷⁵

1. Jogi tárgy

³⁷² „Verfolgungsermächtigung”

³⁷³ Fischer, 2016: 846.

³⁷⁴ A GVVG előadói tervezetének indokolása, 16. Forrás: www.dip21.bundestag.de (Letöltés ideje 2016. február 6.)

³⁷⁵ A GVVG előadói tervezetének indokolása, 16-17. Forrás: www.dip21.bundestag.de (Letöltés ideje 2016. február 6.)

A bűncselekmény *jogi tárgya* a Német Szövetségi Köztársaság állami rendje mellett a lehetséges sértettek élete és testi épsége, amelyeket a későbbi potencióális elkövető azt megelőzően veszélyeztet, hogy terrorista kiképzést kapott volna.³⁷⁶

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„StGB 89b. § - Kapcsolatfelvétel a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetése érdekében

(1) Aki abból a célból, hogy a 89a § (2) bekezdés 1. pontja szerinti súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetése érdekében oktatásnak vesse alá magát, egy a 129a. § szerinti, valamint 129b. §-szal összefüggésben lévő szövetséggel kapcsolatot vesz fel vagy ilyen kapcsolatot fenntart, három évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés nem vonatkozik arra az esetre, ha a cselekmény kizárólag a jogszerű szakmai vagy szolgálati kötelezettségek teljesítését szolgálja.

(3) Az (1) bekezdés arra az esetre is vonatkozik, ha a kapcsolatfelvétel vagy kapcsolattartás külföldön történik. Az Európai Unió tagállamain kívül csak abban az esetben alkalmazandó, ha a kapcsolatfelvételt vagy kapcsolattartást egy német vagy egy olyan külföldi követi el, akinek az életfeltételei belföldön találhatóak.

(4) Az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium felhatalmazása alapján üldözendők

1. a (3) bekezdés 2. mondatának esetei, vagy

2. ha a kapcsolatfelvételt vagy kapcsolattartást az Európai Unió másik tagállamában nem egy német követi el.

(5) Alacsony fokú bűnösség esetén a bíróság a büntetés kiszabását ezen rendelkezés alapján mellőzheti.”³⁷⁷

b) Tényállási elemek

A bűncselekménynek két, vagylagos *elkövetési magatartása* a *kapcsolat felvétele, illetve a kapcsolattartás* a terrorista szövetséggel. Kapcsolatfelvétel minden olyan tevékenység,

³⁷⁶ Kauder, 2009: 21.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 601.

³⁷⁷ A szerző fordítása.

ami a kapcsolat létesítésére irányul az elkövető kezdeményezésére,³⁷⁸ míg a kapcsolattartás a már meglévő kapcsolat fenntartását szolgálja bármely magatartással.³⁷⁹ A tényállás a jogalkotó szándéka alapján átfogja mindazokat a magatartásokat, amelyek egyrésztől nem valósítják meg a StGB. 129a. § (5) bekezdése szerinti terrorista szövetség támogatását,³⁸⁰ mivel az elkövető a terrorista szövetséget kizárólag saját céljai elérésére használja ki; másrésztől még nem alapozzák meg a StGB. 89a. § szerinti előkészületet sem, mivel nem áll fenn a kellően szoros kapcsolat a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekménnyel.³⁸¹ A kapcsolat bármely kommunikációs eszközön keresztül megvalósulhat,³⁸² és terrorista szövetség képviselőjével³⁸³, tehát értelmi szerzőjével, tagjával vagy támogatójával történhet meg.³⁸⁴ A kapcsolat fogalmilag egy hosszabb időre létrehozott tényleges összeköttetést jelent,³⁸⁵ amelynek a fennállta a résztvevők számára tudott.³⁸⁶

A szubjektív tényállási elemeket tekintve a bűncselekmény *szándékos és célzatos*.³⁸⁷ Az elkövető célja az, hogy a StGB. 89a § (2) bekezdés 1. pontja szerinti súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészítésének elkövetése érdekében oktatásnak vesse alá magát. A bűncselekmény tehát kizárólag egyenes szándékkal valósulhat meg. Azonban nem szükséges, hogy az elkövető szándéka a StGB. 89a § (2) bekezdés 1. pontja szerinti súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény tényleges elkövetését átfogja, mivel a tényállás megfogalmazása ezt nem követeli meg kifejezetten.³⁸⁸

A StGB. 89b. §-a esetén sem feltétel, hogy az elkövető szándéka (és célzata) szerinti cselekmény konkrét legyen, elegendő, ha a bűncselekmény típusa a StGB. 89a. § (1) bekezdés 2. mondata szerinti katalógus-bűncselekményeknek megfelel.³⁸⁹

c) Stádiumok és tettesség

³⁷⁸ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 601.

³⁷⁹ Kindhäuser, 2010: 496.

³⁸⁰ Kauder, 2009: 21.

³⁸¹ Kindhäuser, 2010: 496.; Fischer, 2011: 797.

³⁸² Kindhäuser, 2010: 496.; Fischer, 2011: 797.

³⁸³ A terrorista szövetséget képviselő személy a terrorista szövetség érdekében kell, hogy eljárjon. Fischer, 2011: 798.

³⁸⁴ A GVVG előadói tervezetének indokolása, 17. Forrás: www.dip21.bundestag.de (Letöltés ideje 2016. február 6.)

³⁸⁵ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 601.

³⁸⁶ Fischer, 2011: 797.

³⁸⁷ Kindhäuser, 2010: 496.; Fischer, 2011: 798.

³⁸⁸ Kindhäuser, 2010: 496.; Fischer, 2011: 798.

³⁸⁹ Fischer, 2011: 798.

A bűncselekmény absztrakt veszélyeztető, *immateriális* bűncselekmény.³⁹⁰ A kapcsolatfelvétel *befejezett* megvalósulásához legalább egy alkalommal kétoldalú kapcsolatnak kell létrejönnie úgy, hogy az a továbbfolytatásra irányuljon.³⁹¹ A *kísérlet* nem büntetendő.³⁹²

Az *elkövető* bárki lehet.

d) Egyéb rendelkezések

A StGB. 89b. § (2) bekezdése *jogellenességet kizáró okot* szabályoz: eszerint a jogszerű szakmai vagy szolgálati kötelezettségek teljesítése esetén az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény elkövetése nem állapítható meg.

A StGB. 89b. § (3) bekezdése a külföldön elkövetett cselekmények vonatkozásában tartalmaz *speciális joghatósági szabályokat*. A (4) bekezdés a *büntetőeljárás lefolytatásának*³⁹³ *feltételeit* rögzíti részletesen.

A StGB. 89b. § (5) bekezdése lehetővé teszi a *büntetés kiszabásának mellőzését*, amennyiben az elkövető bűnösségének foka csekély. Ezen rendelkezés alkalmazására például akkor kerülhet sor, amennyiben pl. az elkövető törekvése a kezdetektől fogva irreális volt.³⁹⁴

D) A terrorizmus finanszírozása [StGB. 89c. §]

A terrorizmus finanszírozása bűncselekménye beiktatásával a magányos elkövető cselekménye és a StGB. 129a. § vonatkozásában nem tényállásszerű szövetséget finanszírozó magatartás is büntetendővé vált a német büntetőjogban.³⁹⁵

1. Jogi tárgy

A bűncselekmény jogi tárgya a Német Szövetségi Köztársaság állami rendje mellett a nemzetközi pénzügyi rendszer működésébe vetett bizalom, mivel a terrorizmus finanszírozása

³⁹⁰ Fischer, 2011: 797.

³⁹¹ Fischer, 2011: 798.

³⁹² A német büntetőjogban egy büntett kísérlete mindig büntetendő, míg a vétség kísérlete csak akkor, ha a Büntető Törvénykönyv azt kifejezetten előírja az adott bűncselekmény tényállásában. [StGB. 23. § (1) bekezdés]

³⁹³ „Verfolgungsermächtigung”

³⁹⁴ Fischer, 2016: 849.

³⁹⁵ Sieber – Vogel, 2015: 76.

során a pénz és az anyagi javak a terrorista bűncselekmények elkövetése érdekében kerülnek hasznosításra.³⁹⁶

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„StGB. 89c. § - *Terrorismus finanzírozása*

(1) *Aki anyagi eszközöket gyűjt, átvesz vagy rendelkezésre bocsát annak tudatában vagy azzal a szándékkal, hogy ezek egy másik személy által*

1. gyilkosság [emberölés minősített esete] (StGB. 211. §), emberölés (StGB. 212. §), népiirtás (Nemzetközi bűncselekmények törvénykönyve³⁹⁷ 6. §), emberiség elleni büntett (VStGB. 7. §), háborús büntett (VStGB. 8-12. §), veszélyes testi sértés a StGB. 224. §-a szerint [testi sértés büntettének minősített esete] vagy olyan testi sértés, amely más személynek súlyos testi, avagy lelki, különösen a 226 § szerinti sérüléseket [maradandó fogyatékoságot okozó testi sértés] okoz,

2. zsaroló emberrablás (StGB. 239a. §) vagy túszejtés (StGB. 239b. §),

3. 303b. § [számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény], 305. § [építmények elpusztítása], 305a. § [fontos munkaeszközök elpusztítása] szerinti bűncselekményeket vagy a 306.-306c. § esetén közveszélyes bűncselekményeket [gyűjtogatás alap- és minősített esetei], vagy 307. § (1)-(3) bekezdései [robbanás előidézése atomenergia felhasználásával szándékos esetei], 308. § (1)-(4) bekezdései [robbanás előidézése robbanóanyag felhasználásával szándékos esetei], 309. § (1)-(5) bekezdései [visszaélés ionizáló sugárzással], 313. § [árvíz előidézése], 314. § [közveszélyű mérgezés] vagy 315. § (1),(3),(4) bekezdései [veszélyes beavatkozás a vasúti, légi, vízi közlekedés rendjébe szándékos esetei], 316b. § (1) vagy (3) bekezdései [közérdekű üzem működésének megzavarása] vagy 316c. § (1)-(3) bekezdései [támadás a légi és vízi közlekedés rendje ellen], vagy 317. § (1) bekezdése [távközlési és információs létesítmény működésének zavarása] szerinti bűncselekmények,

4. környezet elleni bűncselekmények a 330a. § (1)-(3) bekezdés [mérgek terjesztésével előidézett szándékos jelentős veszélyeztetés] eseteiben,

³⁹⁶ Zöller, 2012: 372.

³⁹⁷ „Bundesrepublik Deutschland Völkerstrafgesetzbuch vom 26.06.2002 (BGBl. I S. 2254)” (A továbbiakban: VStGB.) A VStGB. emberiség elleni és háborús büntetteket szabályoz önálló büntető törvénykönyvben.

5. a háborús fegyverek ellenőrzéséről szóló törvény 19. § (1)-(3) bekezdése, 20. § (1)-(2) bekezdése, 20a. § (1)-(3) bekezdése, 19. § (2) bekezdés 2. pontja vagy (3) bekezdés 2. pontja, 20. § (1)-(2) bekezdése, vagy 20a. § (1)-(3) bekezdése szerinti bűncselekmény, mindig kapcsolatban a 21. §-sal, vagy 22a. § (1)-(3) bekezdéseivel, [visszaélés atom-, kémiai vagy biológiai fegyverekkel, valamint aknákkal],

6. a fegyverekről szóló törvény 51. § (1)-(3) bekezdései szerinti bűncselekmények [visszaélés a törvény mellékletében felsorolt lőfegyverekkel],

7. a 328. § (1)-(2) bekezdése szerinti [radioaktív anyagok vagy más veszélyes anyagok és dolgok engedély nélküli kezelése] vagy a 310. § (1)-(2) bekezdése szerinti [robbanás- vagy sugárzás büntett előkészülete] bűncselekmény,

8. a 89a. § (2a) bekezdése szerinti [súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete] bűncselekmény

elkövetéséhez kerülnek felhasználásra, hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az első mondat az 1-7. pontok esetében csak akkor alkalmazható, ha az ott meghatározott cselekmény arra irányul, hogy ezzel a lakosságot jelentősen megfélemlítsék, egy szervezet vagy egy nemzetközi szervezetet jogellenesen erőszakkal vagy erőszakkal fenyegetve kényszerítsenek, vagy a politikai, alkotmányos, gazdasági vagy szociális berendezkedését egy államnak vagy nemzetközi szervezetnek megváltoztassa vagy jelentősen korlátozza; és az elkövetés módja vagy a kihatása alkalmas az állam vagy nemzetközi szervezet jelentős károsítására.

(2) Ugyanígy büntetendő, aki az (1) bekezdés 2. mondata szerinti feltétel mellett anyagi eszközöket gyűjt, átvesz vagy rendelkezésre bocsát azért, hogy saját maga kövesse el az (1) bekezdés 1. mondatában meghatározott valamely bűncselekményt.

(3) Az (1) és (2) bekezdés arra az esetre is vonatkozik, ha a cselekményt külföldön követik el. Ha a cselekményt az Európai Unió tagállamain kívül követik el, csak akkor érvényes, ha az elkövető német vagy olyan külföldi, akinek az életfeltételei belföldön találhatóak; avagy a finanszírozott bűncselekményt belföldön vagy egy német által avagy annak sérelmére fogják elkövetni.

(4) A (3) bekezdés 2. mondatának esetei az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium felhatalmazása alapján üldözendők. Amennyiben a cselekményt az Európai Unió másik tagállamában követik el, az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium engedélye akkor szükséges, ha a cselekményt nem egy német követi el, a finanszírozott bűncselekményt nem belföldön követik el, továbbá nem egy német fogja elkövetni, és nem egy német ellen fogják elkövetni.

(5) Ha az anyagi eszközök az (1) vagy (2) bekezdés szerinti cselekmény esetében csekély értékkel bírnak, a szabadságvesztést három hónaptól öt évig terjedő keretek között kell kiszabni.

(6) A bíróság a büntetést enyhíti [49. § (1) bekezdés] vagy a büntetés kiszabása mellőzhető, ha az elkövető bűnössége jelentéktelen.

(7) A bíróság a büntetést belátása szerint enyhítheti [49. § (2) bekezdés] vagy ezen rendelkezés alapján a büntetés kiszabását mellőzheti, ha az elkövető a cselekmény további előkészületétől önként eláll és az általa okozott és felismert azt a veszélyt, hogy más személyek a cselekményt továbbra is előkészítik vagy megvalósítják, elhárítja avagy jelentősen csökkenti; avagy az elkövető önként elhárítja a cselekmény befejezetten történő megvalósítását. Amennyiben a fenti veszélyt az elkövető közreműködése nélkül elhárítják vagy jelentősen csökkentik, elegendőnek kell tekinteni az ezen cél elérésére irányuló önkéntes és komoly igyekezetét.”³⁹⁸

b) Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési tárgya* az anyagi eszköz. Anyagi eszköz lehet minden mozdítható és nem mozdítható dolog, amely értékkel bír, továbbá jog és követelés is.³⁹⁹

A bűncselekmény *elkövetési magatartásai* a gyűjtés, átvétel, rendelkezésre bocsátás. A *gyűjtés* fogalma a német jogirodalomban uralkodó többségi álláspont alapján⁴⁰⁰ a célirányos begyűjtést jelenti⁴⁰¹. A gyűjtés ugyanis az anyagi eszközök célirányos átvételére,⁴⁰² az anyagi eszközök több alkalommal történő megszerzésére irányul⁴⁰³, így általában egy folyamatos magatartásban nyilvánul meg.⁴⁰⁴ A begyűjtés külső formában megjelenő magatartás, tehát harmadik személyek felé irányuló kérés formáját ölti anyagi eszközök szolgáltatására, majd ezt követi a megszerzés.⁴⁰⁵ Ezáltal az anyagi eszköz átvételét a gyűjtés szükségképpen magában foglalja.⁴⁰⁶ Más álláspont szerint a gyűjtés fogalma alá tartozik az egyszerű felhalmozás⁴⁰⁷ is, ezáltal pedig nem szükséges a célirányos magatartás.⁴⁰⁸ Ebben az esetben tényállásszerű pl. azon fiatalok elkövető cselekménye, aki havonta félreteszi a zsebpénzét azért, hogy egyszer

³⁹⁸ A szerző fordítása.

³⁹⁹ Lehner: 172.; Petzsche, 2013: 159.

⁴⁰⁰ Sieber, 2009: 353., 360.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.

⁴⁰¹ „Einsammeln”

⁴⁰² Petzsche, 2013: 160.

⁴⁰³ Sieber – Vogel, 2015: 77.

⁴⁰⁴ Lehner: 172.

⁴⁰⁵ Az eredménytelen kérés a gyűjtés kísérleteként értékelendő. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.

⁴⁰⁶ Lehner: 174.

⁴⁰⁷ „Ansammeln”

⁴⁰⁸ Sieber-Vogel, 2015: 77.

terrorista lehessen,⁴⁰⁹ valamint a pénzösszeg átutalása a saját bankszámláról valaki más bankszámlájára vagy a korábban megszerzett készpénz fizikai formában történő félretétele is, amelyben nem ismerhető fel specifikus, külső formában megjelenő cselekmény,⁴¹⁰ és kizárólag a szubjektív oldalhoz tartozó célzaton alapul a büntethetőség.⁴¹¹ A tényállás nyelvtani értelmezése ugyan lehetővé teszi ezt az értelmezést, de már a törvény indokolása alapján más eredményre juthatunk. Az indokolás szerint ugyanis „a hétköznapi pénzügyi tevékenységek, amelyek még nem állnak konkrét kapcsolatban a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetésével, a tényállás körén kívül esnek”.⁴¹²

Az *átvétel* elkövetési magatartás lényege a pénzügyi tranzakciós megszorítások kikerülése érdekében igénybe vett készpénz-futárok és más közvetítő személyek tevékenységének büntetéssel fenyegetése még mielőtt a rájuk bízott anyagi eszközt továbbadnák.⁴¹³ A gyűjtés az átvételt magában foglalja. Az átvétel mint önállóan nevesítésre került elkövetési magatartás az anyagi eszközök elfogadását jelenti harmadik személytől anélkül, hogy ezt megelőzően a szolgáltatásra felhívta volna a harmadik személyt az átvevő; és általában a továbbítás érdekében történik.⁴¹⁴ Az átvevő saját vagy más érdekében birtokába veszi az anyagi eszközöket.⁴¹⁵

A *rendelkezésre bocsátás* elkövetési magatartás az anyagi eszköznek a finanszírozó által történő átengedését jelenti harmadik személy részére, amely történhet közvetítő személyeken keresztül közvetetten is.⁴¹⁶ A rendelkezésre bocsátás befejezetten akkor valósul meg, ha az anyagi eszközök a támogató által feltételezett végső címzetthez ténylegesen eljutnak,⁴¹⁷ ténylegesen a rendelkezése alá, illetve birtokába kerülnek.⁴¹⁸ A rendelkezésre bocsátás tulajdonképpen a gyűjtés és az átvétel tükörcépszerű magatartása,⁴¹⁹ a támogató cselekményének büntethetőségére szolgál.⁴²⁰

⁴⁰⁹ Sieber, 2009: 353., 360.

⁴¹⁰ Lehner: 174-175.

⁴¹¹ Sieber – Vogel, 2015: 77.

⁴¹² Sieber – Vogel, 2015: 77. és Petzsche, 2013: 160. idéz az indokolás 14-15. oldaláról.

⁴¹³ Sieber – Vogel, 2015: 78.

⁴¹⁴ Hasonlóképpen Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.; Az átvétel elkövetési magatartás vonatkozásában lesz tehát tényállásszerű az átutalt pénzösszeg bankszámlára megérkezése. Lehner: 175-176.

⁴¹⁵ Petzsche, 2013: 161.

⁴¹⁶ Lehner: 176.; Sieber – Vogel, 2015: 79.

⁴¹⁷ Ugyanis a tényállás nyelvtani értelmezése révén nem dönthető el az a kérdés, hogy a rendelkezésre bocsátás befejezettségéhez szükséges-e az, hogy az anyagi eszközök a végső címzett rendelkezése alá kerüljenek. Sieber – Vogel, 2015: 79.

⁴¹⁸ Lehner: 176.

⁴¹⁹ A rendelkezésre bocsátás fiktív példával: „A” rendelkezésre bocsát „B” számára –aki anyagi eszközöket gyűjt vagy átvesz – egy pénzösszeget. „B” a későbbiekben „X” számára bocsátja rendelkezésre a pénzt azért, hogy súlyos, államot veszélyeztető bűncselekményt [katalógus-bűncselekményt] valósítson meg belőle. Lehner: 176.

⁴²⁰ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.

Mindhárom elkövetési magatartásban közös, hogy az (1) bekezdés 1-8. pontjaiban meghatározott *katalógus-bűncselekmény elkövetéséhez* fejt ki az elkövető. Ezáltal tehát a tényállás alkalmazási körén kívül esnek azok az általános pénzügyi tevékenységek, amelyek nem állnak konkrét kapcsolatban a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekménnyel,⁴²¹ így a német bűncselekmény vonatkozásában a magányos terrorista pl. élelmiszerrel, hétköznapi tárgyakkal támogatása nem tényállásszerű.⁴²²

Szubjektív oldalon a finanszírozáshoz elegendő, ha az elkövető *eshetőleges szándékkal* jár el mind a saját magatartását⁴²³, mind az anyagi eszközök felhasználást illetően.⁴²⁴ Az anyagi eszközök felhasználása, azaz a kapcsolat a katalógus-bűncselekménnyel ugyanis csak a szubjektív oldalon jelenik meg.⁴²⁵ Az (1) bekezdés 1-8. pontjában szereplő katalógus-bűncselekményeknek kell rendelkezniük a tényállásban meghatározott szubjektív irányultsággal és objektív alkalmassággal. A katalógus-bűncselekmény elkövetőjének kell a finanszírozó feltételezése szerint „állapot veszélyeztető célzattal” [ugyanis szubjektíve erre irányítja a cselekményét] eljárnia.⁴²⁶ A katalógus-bűncselekmény objektív alkalmasságának pedig nem kell elérnie a StGB. 129a. § megállapításához szükséges szintet. Azonban fontos kiemelni, hogy a finanszírozásnak szoros összefüggésben kell állnia a tervezett katalógus-bűncselekmény megvalósításával, konkrét kapcsolat nélkül az anyagi eszközzel finanszírozás – mivel csupán általános pénzügyi támogatást jelent - nem állapítható meg.⁴²⁷ A finanszírozó elkövető szándékának tehát ki kell terjednie a törvényi tényállásban taxatív meg határozott katalógus-bűncselekmény megvalósítására.⁴²⁸

c) Stádiumok és tettesség

⁴²¹ A német tényállás megvalósulásához tehát szükséges a konkrét kapcsolat valamely súlyos államot veszélyeztető bűncselekménnyel. Amennyiben azok közül valamelyiket elkövetik, a finanszírozási cselekményt kifejtő elkövető bűnsegédként vonandó felelősségre. Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.

⁴²² Lehner: 173., 181.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 599.

⁴²³ Kivéve a gyűjtés esetén, mivel a magatartás célirányos jellege folytán az elkövető egyenes szándékkal jár el. Sieber – Vogel, 2015: 80.

⁴²⁴ Lehner: 181.; Sieber – Vogel, 2015: 80.; Petzsche, 2013: 161.

⁴²⁵ Lehner: 180.; Sieber – Vogel, 2015: 80.

⁴²⁶ Sieber-Vogel, 2015: 81.

⁴²⁷ Lehner: 173.; Sieber-Vogel, 2015: 82.

⁴²⁸ Lehner: 177.

A bűncselekmény absztrakt veszélyeztető, *immateriális* bűncselekmény, *befejezetten* történő megvalósulásához eredmény bekövetkezése nem szükséges.⁴²⁹ A *kísérlet* nem büntetendő.⁴³⁰

Az *elkövető* bárki lehet.

d) Egyéb rendelkezések

A StGB. 89c. § (3) bekezdése a külföldön elkövetett cselekmények vonatkozásában tartalmaz *speciális joghatósági szabályokat*. A (4) bekezdés a *büntetőeljárás lefolytatásának*⁴³¹ *feltételeit* rögzíti részletesen.

A StGB. 89c. § (5) bekezdése *privilegizált esetet* tartalmaz. Eszerint a terrorizmus finanszírozása enyhébben büntetendő, ha az anyagi eszközök csekély értékűek. Az anyagi eszköz csekély értékű pl. jelentéktelen összegű adományok esetén. A csekély érték felső határa a szakirodalom alapján belföldön 50 Euro.⁴³²

A StGB. 89c. § (6)-(7) bekezdései a *büntetés enyhítésének*, illetve a *büntetés kiszabásának mellőzésének* kötelező [(6) bekezdés], illetve mérlegelésen alapuló [(7) bekezdés] eseteit rögzíti.

E) Útmutatás nyújtása a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetéséhez [StGB 91. §]

A StGB 91. § szerinti „Útmutatás nyújtása a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetéséhez” bűncselekményét azért iktatta be a törvényhozó a német Btk-ba, hogy azon írás jelentette absztrakt veszéllyel szemben fellépjen, amely elsődlegesen a terjesztésének körülményei alapján alkalmas arra, hogy a StGB. 89a. §-ban meghatározott katalógus-bűncselekmények elkövetésére mások hajlandóságát növelje vagy felkeltse.⁴³³

⁴²⁹ Fischer, 2011: 797.

⁴³⁰ A német büntetőjogban egy büntett kísérlete mindig büntetendő, míg a vétség kísérlete csak akkor, ha a Büntető Törvénykönyv azt kifejezetten előírja az adott bűncselekmény tényállásában. [StGB. 23. § (1) bekezdés]

⁴³¹ „Verfolgungsermächtigung”

⁴³² Fischer, 2016: 851.

⁴³³ A GVVG előadói tervezetének indokolása, 17. Forrás: www.dip21.bundestag.de (Letöltés ideje 2016. február 6.)

1. Jogi tárgy

A bűncselekmény *jogi tárgya* a Német Szövetségi Köztársaság állami rendje, amely mellett védelemben részesülnek a későbbiek során elkövetett erőszakos cselekmények által sértett jogi tárgyak is.⁴³⁴

2. A törvényi tényállás elemzése

a) A hatályos törvényi tényállás

„StGB 91. § - Útmutatás nyújtása a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetéséhez

(1) Három évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő, aki

1. olyan írást [11. § (3) bekezdés] amely a tartalma alapján alkalmas útmutatóként szolgálni súlyos államot veszélyeztető erőszakos cselekmény [89a. § (1) bekezdés] elkövetéséhez, felmagasztal, vagy más személy részére hozzáférhetővé tesz, ha a terjesztésének körülményei alkalmasak arra, hogy mások hajlandóságát súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetésére növelje vagy felkeltse.

2. az 1. pont szerinti írást annak érdekében szerzi meg, hogy súlyos államot veszélyeztető erőszakos cselekményt kövessen el.

(2) Az (1) bekezdés 1. pontja nem alkalmazandó, ha

1. a cselekmény az állampolgári felvilágosításra, alkotmányellenes törekvések elhárítására, a művészet és a tudomány céljaira, a kutatás és oktatás céljaira, az aktuális események vagy a történelemről szóló tájékoztatás céljaira vagy hasonló célokra szolgál, vagy

2. a cselekmény kizárólag a jogszerű szakmai vagy szolgálati kötelezettségek teljesítésére szolgál.

(3) Alacsony fokú bűnösség esetén a bíróság a büntetés kiszabását ezen rendelkezés alapján mellőzheti.”⁴³⁵

⁴³⁴ Kühl, 2011: 610.

⁴³⁵ A szerző fordítása.

b) Tényállási elemek

A StGB. 91. § (1) bekezdése két bűncselekményi változatot tartalmaz, amelyekben az *elkövetési tárgy*, az írás a közös.⁴³⁶ Az írás a tartalma alapján kell, hogy alkalmas legyen útmutatóként szolgálni a StGB. 89a. § (1) bekezdése szerinti bűncselekményi kör vonatkozásában. Elkövetési tárgy lehet tehát egy semleges tartalmú írás is, azaz amelynek a tartalma nem irányul arra, hogy elősegítsen, kezdeményezze vagy igazolja egy súlyos államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetését.⁴³⁷

A StGB. 91. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott változat *elkövetési magatartása* a felmagasztalás, illetve a hozzáférhetővé tétel. A *felmagasztalás* meggyőző, a tartalmat különösen kiemelő nyilatkozat.⁴³⁸ Lényegében azon esetekre vonatkozik, amikor az elkövető az írás létre rábeszélés során utal. Valójában a terjesztés előkészületét jelenti.⁴³⁹ A *hozzáférhetővé tétel* több, meghatározatlan számú személy részére történő terjesztést, valamint egy meghatározott személy részére történő elérhetővé tételt takar.⁴⁴⁰

A bűncselekmény megvalósulásához az szükséges, hogy az útmutató a terjesztésének körülményei alapján (például iszlámista vagy extrémista weblapon való közzétételéből eredően) *objektíve alkalmas* legyen mások hajlandóságának növelésére vagy kiváltására súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetéséhez.⁴⁴¹ Az alkalmasság nem jelenti azt, hogy a tényállás megvalósulásához a hajlandóságnak ténylegesen ki kellene alakulnia,⁴⁴² azonban annak pusztán célja még nem elegendő.⁴⁴³ Magából a tartalomból, annak útmutatásra alkalmasságából, valamint a terjesztés körülményeiből, mint külső tényezőkből kell levonhatónak lennie a következtetésnek a nyilvánvaló veszéllyel járó súlyos államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetésének szándékára.⁴⁴⁴

A StGB. 91. § (1) bekezdés 2. pontjában meghatározott bűncselekményi változat *elkövetési magatartása* a megszerzés. A *megszerzés* feltétele, hogy az íráshoz hozzáférés ne

⁴³⁶ Fischer, 2011: 807.

⁴³⁷ Így elkövetési tárgy lehet egy technikai útmutató, használati útmutató, nyomozási eredmények bemutatása, tudományos szakvélemény is. Az sem feltétel, hogy a cselekmény az útmutatóban tematikusan bemutatásra kerüljön, mivel bármely olyan írás elkövetési tárgya lehet a bűncselekménynek, amely egy olyan tetszőleges témával foglalkozik, ami a későbbi lehetséges elkövetőnek a StGB. 89a. § (2) bekezdés 1. pontja szerinti tárgyakra vagy jártasságokra vonatkozóan ismereteket tartalmaz. Fischer, 2011: 807.

⁴³⁸ Fischer, 2011: 807.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 602.

⁴³⁹ Fischer, 2011: 807.

⁴⁴⁰ Fischer, 2011: 807.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 602.

⁴⁴¹ Gierhake, 2008: 403.

⁴⁴² Kühl, 2011: 610.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 603.

⁴⁴³ Kühl, 2011: 610.

⁴⁴⁴ Fischer, 2011: 807-808.

csak pillanatszerűen és időlegesen történjen,⁴⁴⁵ illetve, hogy a megszerző szándéka a birtokba vételre irányuljon.⁴⁴⁶ Az írás fizikai birtokba vétele azonban nem szükséges,⁴⁴⁷ elegendő, ha a hozzáférés bérelt avagy más külső tárhelyen történik.⁴⁴⁸

A StGB. (1) bekezdés 1. pontja szerinti bűncselekményi változat megvalósulásához *szubjektív oldalon* elegendő, ha az elkövető *eshetőlegesen szándékkal* jár el,⁴⁴⁹ amelynek során a szándéknak a cselekmény államot veszélyeztető jellegét át kell fognia.⁴⁵⁰ Míg a StGB. (1) bekezdés 2. pontja szerinti bűncselekményi változat esetén a tényállás *célzatot* fogalmaz meg: a megszerzés célja az írás, illetve az írás útmutatóként szolgáló tartalma felhasználásával a StGB. 89a. §-a szerinti bűncselekmény elkövetése.⁴⁵¹

c) Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény absztrakt veszélyeztető, *immateriális* deliktum, a *befejezetten* történő megvalósulásához eredmény bekövetkezése nem szükséges.⁴⁵² A *kísérlet* nem büntetendő.⁴⁵³

Az *elkövető* bárki lehet.

d) Egyéb rendelkezések

A StGB. 91. § (2) bekezdése *jogellenességet kizáró okot* szabályoz: eszerint az oktatási, kutatási, felderítési stb. célú; valamint a jogszerű szakmai vagy szolgálati kötelezettségek teljesítését célzó magatartások esetén az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény elkövetése nem állapítható meg.

A StGB. 91. § (3) bekezdése lehetővé teszi a *büntetés kiszabásának mellőzését*, amennyiben az elkövető bűnösségének foka csekély. Ezen rendelkezés alkalmazására pl. akkor kerülhet sor, ha az elkövető csak egy személy részére teszi hozzáférhetővé az írást, vagy pl. ha miután letöltötte az internetről a robbanószerkezet összeszereléséről szóló útmutatót, a cselekmény elkövetésétől mégis önként eláll.

⁴⁴⁵ Kindhäuser, 2010: 499. Ezáltal például egy fájl megnézése az interneten önmagában még nem tényállásszerű. Kühl, 2011: 610.; Fischer, 2011: 807.

⁴⁴⁶ Kindhäuser, 2010: 499.; Fischer, 2011: 809.

⁴⁴⁷ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 603.

⁴⁴⁸ Kühl, 2011: 610.; Kindhäuser, 2010: 499.

⁴⁴⁹ Kühl, 2011: 610.; Kindhäuser, 2010: 499.; Fischer, 2011: 808.

⁴⁵⁰ Kindhäuser, 2010: 499.

⁴⁵¹ Fischer, 2011: 809.

⁴⁵² Fischer, 2011: 794.

⁴⁵³ A német büntetőjogban egy büntett kísérlete mindig büntetendő, míg a vétség kísérlete csak akkor, ha a Büntető Törvénykönyv azt kifejezetten előírja az adott bűncselekmény tényállásában. [StGB. 23. § (1) bekezdés]

F) Terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. §]

A terrorista szövetség alakítását a német Btk. VII. fejezetében, „*A közrend elleni bűncselekmények*” körében, a StGB. 129a. §-ban találjuk. A StGB. 129. § szerinti „Bűnszövetség alakítása”-hoz⁴⁵⁴ képest a „Terrorista szövetség alakítása” minősített tényállás, specialitása a terrorista szövetség céljának és tevékenységének taxatív meghatározott bűncselekményekre irányultságában rejlik anélkül, hogy további politikai vagy ideológiai célok fennforgását kellene vizsgálni.⁴⁵⁵

A StGB 129a. §-a ún. szervezkedési bűncselekmény⁴⁵⁶, azaz az egyes bűncselekményi változatokban az a közös, hogy mindig a szövetségre irányulnak.⁴⁵⁷ Büntettként⁴⁵⁸ büntetéssel fenyegeti a terrorista szövetség alapítását és a terrorista szövetségben való részvételt.⁴⁵⁹ Ezen absztrakt veszélyeztetési bűncselekmény⁴⁶⁰ három alapesete a terrorista szövetség jellegében⁴⁶¹ tér el egymástól:

- Különösen súlyos bűncselekmények elkövetésére⁴⁶² terrorista szövetség alakítása [StGB 129a. § (1) bekezdés],
- Cselekmények túli célokkal rendelkező terrorista szövetség alakítása⁴⁶³ [StGB 129a. § (2) bekezdés], valamint
- Fenyegetési célú terrorista szövetség alakítása⁴⁶⁴ [StGB 129a. § (3) bekezdés].

A (4) bekezdés az első három alapeset minősített eseteként súlyosabban rendeli büntetni azt az elkövetőt, aki a szervezők vagy értelmi szerzők közé tartozik. E két elkövető de facto irányadó, meghatározó szereppel bír – akár szellemileg, akár gazdaságilag – a szövetséget illetően.⁴⁶⁵

⁴⁵⁴ „Bildung krimineller Vereinigungen”

⁴⁵⁵ Sternberg-Lieben, 2014: 1514.

⁴⁵⁶ „Organisationsdelikt”

⁴⁵⁷ Bützler, 2011: 382.

⁴⁵⁸ A német büntetőjogban egy büntett kísérlete mindig büntetendő, míg a vétség kísérlete csak akkor, ha a Büntető Törvénykönyv azt kifejezetten előírja az adott bűncselekmény tényállásában. [StGB. 23. § (1) bekezdés]

⁴⁵⁹ Fischer, 2008: 947.

⁴⁶⁰ Az absztrakt veszélyeztetési deliktum „büntetést érdemlősége a tényállásszerű elkövetési magatartás következtében meghatározott védett jogi tárgy általános veszélyeztetésén alapul. A veszély bekövetkezte ebben az esetben nem tartozik hozzá a törvényi tényálláshoz, a vonatkozó elkövetési magatartás azonban tipikusan konkrét veszély vagy sérelem előidézésére alkalmas”. Nagy, 2010: 111–112.

⁴⁶¹ Fischer, 2008: 948–950.

⁴⁶² „schwerstkriminelle Vereinigungen”

⁴⁶³ „Vereinigungen mit tatübergreifenden Zwecken”

⁴⁶⁴ „Vereinigungen zum Zweck der Drohung”

⁴⁶⁵ Fischer, 2008: 790.; Sternberg-Lieben, 2014: 1325-1326.

Az (5) bekezdés a terrorista szövetség támogatását, illetve a terrorista szövetség érdekében végzett tagok vagy támogatók toborzását, mint vétséget fenyegeti enyhébb büntetéssel. A két elkövetési magatartásban közös, hogy tettesek csak a szövetségen kívülálló, tagként részt nem vevő személyek lehetnek.⁴⁶⁶

A (6)-(9) bekezdések a büntetés kiszabása kapcsán tartalmazzák speciális szabályokat, míg a StGB. 129b. §-a szerinti „Bűnszövetségek és terrorista szövetségek külföldön; szélesebb körű vagyonekobzás és elkobzás”⁴⁶⁷ speciális joghatósági szabályokat tartalmaz a külföldi bűnszövetségekkel és terrorista szövetségekkel kapcsolatban kifejtett cselekmények esetén; valamint kötelezővé teszi a szélesebb körben alkalmazható vagyonekobzás és elkobzás intézkedések alkalmazását mind a belföldi, mind a külföldi szövetségekkel kapcsolatban elkövetett bűncselekmények esetén.⁴⁶⁸

1. Jogi tárgy

A bűncselekmény *jogi tárgya* a közbékét, a Német Szövetségi Köztársaság belbiztonságát magában foglaló közbiztonsághoz és közrendhez fűződő társadalmi érdek.⁴⁶⁹

2. A törvényi tényállás elemzése bűncselekményi változatonként

a) Terrorista szövetség alakítása különösen súlyos bűncselekmények elkövetésére [StGB 129a. § (1) bekezdés]

i. A hatályos törvényi tényállás

„StGB. 129a. §

(1) Aki olyan szövetséget hoz létre, amelynek a célja vagy a tevékenysége arra irányul, hogy

1. gyilkosságot [az emberölés minősített esete] (StGB. 211. §), vagy emberölést (StGB. 212. §), vagy népiirtást (VStGB. 6. §), vagy emberiség elleni bűntettet (VStGB. 7. §), vagy háborús bűntettet (VStGB. 8. §, 9. §, 10. §, 11. § vagy 12. §), vagy

2. a 239a. § [zsaroló emberrablás] vagy 239b. § [túszejtés] esetén személyi szabadság elleni bűncselekményt

⁴⁶⁶ Fischer, 2008: 840.

⁴⁶⁷ „Kriminelle und terroristische Vereinigungen im Ausland; Erweiterter Verfall und Einziehung”

⁴⁶⁸ Lásd. III/F/2/f. részt.

⁴⁶⁹ Fischer, 2008: 954.

kövessen el, vagy aki egy ilyen szövetségben tagként vesz részt, egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

ii. Tényállási elemek

Az (1) bekezdés szerinti bűncselekményi változat kétféle *elkövetési magatartással* valósítható meg: a meghatározott célú szövetség alapításával vagy pedig a már létező terrorista szövetségben tagként részvétellel. Az *alapítás* vezető és iránymutató közreműködés a szövetség létrejöttében a kezdetektől,⁴⁷⁰ de egy már fennálló, eddig más célokat követő szövetség megváltoztatása, átalakítása is alapításnak tekinthető,⁴⁷¹ ha az 1. és 2. pontokban foglalt bűncselekmények elkövetésére szerveződik újjá. Nem feltétel az alapító tagsága,⁴⁷² de nem elegendő az egyszerű részvétel az alapítóstádiumban, vezető közreműködés nélkül.⁴⁷³ Ugyanis az alapításhoz nyújtott hozzájárulások eltérő súlyúak lehetnek.⁴⁷⁴ Míg egy egyszerű együttműködés vagy csupán egy nyilatkozat a részvételi hajlandóságról (amennyiben egy létező tervre vonatkozik) tagkénti részvételt valósít meg.⁴⁷⁵ Önmagában az olyan részvétel az alapítás fázisában, amely nem értékelhető vezető közreműködésként, az alapítás jelentős elősegítéseként értelmezhető.⁴⁷⁶

A szövetségben *tagként vesz részt* az a személy, aki a szervezetbe beilleszkedve az akaratát annak alárendeli és aktív tevékenységet fejt ki a szövetség törvényben meghatározott céljainak elősegítéséért, felépítésének, fennállásának érdekében.⁴⁷⁷ Többet jelent a pusztán belépésnél:⁴⁷⁸ szükséges hozzá egy huzamos, de legalább hosszabb időre tervezett, még ha időleges vagy végeredményben csak egyszeri közreműködés a szövetség céljában. A formális tagságú, passzív magatartást tanúsító személy nem vonható felelősségre ezen változat alapján, még akkor sem, ha a lehetséges későbbi részvételi alkalomra vár („alvó tag”).⁴⁷⁹ Ugyanakkor a tagság – egy vagy kifejezett vagy hallgatólagos - kétoldalú akarategységet feltételez a cselekvő tag és a szövetség között, ha pedig ez a szövetség „életében” tartós részvételre vonatkozó egyező akarat a szövetség oldaláról hiányzik, az esetleg támogatásnak minősülhet.⁴⁸⁰ Viszont

⁴⁷⁰ Kindhäuser, 2010: 563.

⁴⁷¹ Sternberg-Lieben, 2014: 1505.

⁴⁷² Kindhäuser, 2010: 563.; Sternberg-Lieben, 2014: 1505.

⁴⁷³ Sternberg-Lieben, 2014: 1505.

⁴⁷⁴ BGH v. 10. 01. 2006. – 3 StR 263/05 („Freikorps-Fall”)

⁴⁷⁵ Tröndle – Fischer, 2006: 840.

⁴⁷⁶ BGH v. 10. 01. 2006. – 3 StR 263/05 („Freikorps-Fall”)

⁴⁷⁷ Kindhäuser, 2010: 563.; Sternberg-Lieben, 2014: 1506.

⁴⁷⁸ Sternberg-Lieben, 2014: 1506.

⁴⁷⁹ Tröndle – Fischer, 2006: 840.

⁴⁸⁰ BGH v. 29. 07. 1992. – 3 StR 132/92

nem szükséges a tényleges részvétel az egyes bűncselekményekben,⁴⁸¹ elegendő például a szervezet vezetőinek tudósítása a tervezett elkövetés és kivitelezés alakulásáról.⁴⁸² Ugyanakkor a részvétel az egyes bűncselekményekben még nem jelent tagként részvételt, hiszen az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény tettesének szándéka ki kell terjedjen (legalább eshetőlegesen) azokra a körülményekre, amelyek a terrorista szövetséget jellemzik, valamint a tervezett bűncselekmények büntetendőségére is.

Az (1) bekezdés szerinti szövetség célja vagy tevékenysége az 1. vagy 2. pontjában megnevezett bűncselekmények elkövetésére irányul, e súlyos megítélésű bűncselekmények révén kapja a „terrorista” jelzöt.⁴⁸³ Erre tekintettel megállapítható, hogy a német szabályozás olyan cselekményeket is terrorista cselekményekké nyilvánít, amelyeknél éppen a jellegzetes terrorista jegyek hiányoznak, tehát az (1) bekezdést ki kellene bővíteni a (2) bekezdésben meghatározott szubjektív elemmel.⁴⁸⁴

iii. Stádiumok és tettesség

Befejezett az alapítás (és ezzel az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény), ha eredményeként egy működőképes szervezeti struktúra jön létre.⁴⁸⁵ A tagként részvétel már bármely aktív magatartás kifejtésével *befejezett*.⁴⁸⁶ A hosszabb szünetek az egyes részvételi cselekmények között önmagukban nem vezetnek a terrorista bűncselekmény *bevégzettségéhez*, amíg a tevékenység folytatása a tettes és szövetség tervei között szerepel;⁴⁸⁷ a cselekmény akkor lesz bevégzett, ha a tettes ilyen szándékkal teljesen visszavonul.⁴⁸⁸ A *kísérlet* büntetendő, mivel a bűncselekmény büntettként került szabályozásra⁴⁸⁹. Az alapítással megvalósuló változat kísérlete megállapítható, amennyiben a tettes más személyt azzal a konkrét ajánlattal szólít meg, hogy megnyerje az alapítandó szövetség tagjának.⁴⁹⁰

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet. A *társtettesi* elkövetés valósul meg, ha a szervezet létrehozása közös megállapodással vagy tervezéssel, szándékegységben történik.

⁴⁸¹ Weisser, 2008: 390.

⁴⁸² Tröndle – Fischer, 2006: 840.

⁴⁸³ Wörner, L. – Wörner, M., 2006: 81.

⁴⁸⁴ Wörner, L. – Wörner, M., 2006: 82.

⁴⁸⁵ Sternberg-Lieben, 2014b: 1509.; Tröndle – Fischer, 2006: 840.

⁴⁸⁶ Tröndle – Fischer, 2006: 843.

⁴⁸⁷ Kindhäuser, 2010: 563-564.

⁴⁸⁸ Tröndle – Fischer, 2006: 841.

⁴⁸⁹ A német büntetőjogban egy büntett kísérlete mindig büntetendő, míg a vétség kísérlete csak akkor, ha a Büntető Törvénykönyv azt kifejezetten előírja az adott bűncselekmény tényállásában. (StGB. 23. § (1) bekezdés)

⁴⁹⁰ BGH v. 21. 10. 2003. – AK 17/03

b) Cselekményen túli célokkal rendelkező terrorista szövetség alakítása [StGB. 129a. § (2) bekezdés]

i. A hatályos törvényi tényállás

„StGB. 129a. §

(2) *Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki egy olyan szövetséget hoz létre, amelynek a célja vagy a tevékenysége arra irányul, hogy*

- 1. másnak súlyos testi vagy lelki károsodást, különösen a 226. §-ban meghatározott jellegűt [maradandó fogyatékoságot okozó testi sértés] okozzon,*
- 2. 303b. § [számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény], 305. § [építmények elpusztítása], 305a. § [fontos munkaeszközök elpusztítása] szerinti bűncselekményeket vagy a 306.-306c. § esetén közveszélyes bűncselekményeket [gyújtogatás alap- és minősített esetei], vagy 307. § (1)-(3) bekezdései [robbanás előidézése atomenergia felhasználásával szándékos esetei], 308. § (1)-(4) bekezdései [robbanás előidézése robbanóanyag felhasználásával szándékos esetei], 309. § (1)-(5) bekezdései [visszaélés ionizáló sugárzással], 313. § [árvíz előidézése], 314. § [közveszélyű mérgezés] vagy 315. § (1),(3),(4) bekezdései [veszélyes beavatkozás a vasúti, légi, vízi közlekedés rendjébe szándékos esetei], 316b. § (1) vagy (3) bekezdései [közérdekű üzem működésének megzavarása] vagy 316c. § (1)-(3) bekezdései [támadás a légi és vízi közlekedés rendje ellen], vagy 317. § (1) bekezdése [távközlési és információs létesítmény működésének zavarása] szerinti bűncselekményeket*
- 3. környezet elleni bűncselekményeket a 330a. § (1)-(3) bekezdés [mérgek terjesztésével előidézett szándékos jelentős veszélyeztetés] eseteiben*
- 4. bűncselekményt a 19. § (1)-(3) bekezdés, 20. § (1)-(2) bekezdés, 20a. § (1)-(3) bekezdés, 19. § (2) bekezdés 2. pontja vagy (3) bekezdés 2. pontja, 20. § (1)-(2) bekezdés, vagy 20a. § (1)-(3) bekezdés, mindig kapcsolatban a 21. §-szal, vagy 22a. § (1)-(3) bekezdéseivel a háborús fegyverek ellenőrzéséről szóló törvény esetében [visszaélés atom-, kémiai vagy biológiai fegyverekkel, valamint aknákkal]*
- 5. a fegyverekről szóló törvény 51. § (1)-(3) bekezdései szerinti bűncselekményeket [visszaélés a törvény mellékletében felsorolt lőfegyverekkel]*

kövessen el, vagy aki egy ilyen szövetségben tagként részt vesz, ha az 1-5. pontokban felsorolt cselekmények arra irányulnak, hogy ezzel a lakosságot jelentősen megfélemlítsék, egy szervet vagy egy nemzetközi szervezetet jogellenesen erőszakkal vagy erőszakkal fenyegetve

*kényszerítsenek, vagy a politikai, alkotmányos, gazdasági vagy szociális berendezkedését egy államnak vagy nemzetközi szervezetnek megváltoztassa vagy jelentősen korlátozza; és az elkövetés módja vagy a kihatása alkalmas egy állam vagy nemzetközi szervezet jelentős károsítására.*⁴⁹¹

ii. Tényállási elemek

Megállapítható, hogy az *elkövetési magatartások* megegyeznek az (1) bekezdés szerinti elkövetési magatartásokkal, az első két büntetési változat a bűncselekmény-katalógusban és a terrorista célzat meglétében, illetve hiányában tér el.

A (2) bekezdés szerinti *terrorista célzat* lehet a *lakosság jelentős megfélemlítése*, ami nem kell, hogy kiterjedjen az egész lakosságra (hiszen akkor vonatkoznia kellene a szövetség tagjaira és szimpatizánsaira is),⁴⁹² de legalább a lakosság egy említésre méltó részére értendő.⁴⁹³ Jellemzője még, hogy az egyszerű nyugtalanságon túl sokkal inkább a szövetség további céljai elleni ellenállás leküzdésére vagy megakadályozására irányul.⁴⁹⁴ A lakosság megfélemlítése olyan intenzitású, hogy a lakosság bizalmát a jogbiztonságban és a békés társadalmi együttélésben az általános félelem légkörének kiváltásával jelentősen akadályozza.⁴⁹⁵ A *szerv kényszerítésének* megállapításához elegendő a szerv munkatársának tevése vagy nemtevése kényszerítése a munkakörébe tartozó feladatokkal kapcsolatban,⁴⁹⁶ de a kényszerítés intenzitásának hasonló mértékűnek kell lennie a lakosság jelentős megfélemlítéséhez és az állam vagy nemzetközi szervezet alapvető felépítésének korlátozásához.⁴⁹⁷ *Egy állam vagy nemzetközi szervezet alapvető felépítésének korlátozása* alatt egy állam vagy nemzetközi szervezet integritása elleni – például a központi infrastruktúra és ellátórendszerek, a kormányzás helyszíne vagy pénzügyi központok,⁴⁹⁸ lakosság élete és egészsége elleni támadás értendő, amely a ténylegesen okozott károkon és káros következményeken kívül a politikai, alkotmányjogi vagy szociális alapintézményekre jelent fenyegetést.⁴⁹⁹

⁴⁹¹ A szerző fordítása.

⁴⁹² BGH v. 10. 01. 2006. – 3 StR 263/05 („Freikorps-Fall”)

⁴⁹³ Kindhäuser, 2010: 574.; Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁹⁴ Fischer, 2008: 949. Ezzel ellentétes álláspont szerint nem szükséges, hogy a cselekmény a terrorista szövetség további céljai elleni ellenállást, illetve az azokat akadályozó tényezők elhárítása érdekében történjen a lakosság megfélemlítése, mivel ehelyütt nem kényszerítésről van szó. Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁹⁵ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁹⁶ Fischer, 2008: 949.; Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁹⁷ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁴⁹⁸ Kindhäuser, 2010: 574-575.

⁴⁹⁹ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

A fentiekén kívül a cselekménynek *alkalmasnak* kell lennie az állam vagy nemzetközi szervezet jelentős károsítására. A lehetséges károsodásnak pedig az elkövetés módjából vagy kihatásából kell adódnia.⁵⁰⁰ Megállapításához elegendő a (tervezett) cselekmény esetén a károkozás reális lehetősége,⁵⁰¹ tényleges károkozás azonban nem szükséges.⁵⁰² Ugyanakkor anyagi károkozás esetén még annak nagyobb értéke sem elegendő a jelentős károsítás megállapításához, ugyanis legalább az állam működésének részleges zavarát kell, hogy okozza, amely miatt az állam a feladatait – így például a közbiztonság fenntartását vagy a kommunikációs lehetőségek biztosítását – nem tudja teljesíteni.⁵⁰³

Fontos kiemelni, hogy a német büntetőjogi szabályozás a terrorista szövetség fogalmát olyan bűncselekményekhez kapcsolja, amiket majd terrorista céllal fognak elkövetni. Így a StGB. 129a. §-a nem a felsorolt bűncselekmények elkövetésének célja alapján írja elő az elkövetési magatartás büntetendőségét, hanem a hangsúlyt a szövetség céljára helyezi, ami pedig az 1-5. pontban felsorolt cselekmények elkövetése lesz, majd ezen cselekmények valamelyike fog rendelkezni a meghatározott irányultsággal és alkalmassággal.⁵⁰⁴ Az tehát nem szükséges, hogy a szövetség csak abból a célból jöjjön létre, hogy a megnevezett bűncselekményeket kövesse el. Fontos feltétel viszont, hogy egy bűncselekmény tervezése vagy elkövetése - legyen az akármilyen súlyú - még nem elegendő a StGB. 129a. § szerinti felelősségre vonáshoz,⁵⁰⁵ de az már elegendő, ha a tervezett cselekmények közül egy a további tervezett cselekményekkel összefüggésben rendelkezik a szükséges irányultsággal és alkalmassággal.⁵⁰⁶ Erre tekintettel a StGB. 129a. § (2) bekezdésének megállapításához a tervezett katalógus-bűncselekmény objektív alkalmasságát kell először megvizsgálni, amelyet csak a terrorista szövetség tagjainak a jövőbeli elkövetésről alkotott elképzelése alapján lehet felderíteni.⁵⁰⁷

iii. Stádiumok és tettesség

Befejezett az alapítás (és ezzel az (2) bekezdés szerinti bűncselekmény), ha eredményeként egy működőképes szervezeti struktúra jön létre.⁵⁰⁸ A tagként részvétel már

⁵⁰⁰ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516., Fischer, 2008: 950.

⁵⁰¹ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁵⁰² Kindhäuser, 2010: 575.; Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁵⁰³ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516-1517.; Kindhäuser, 2010: 575.

⁵⁰⁴ Fischer, 2008: 949.

⁵⁰⁵ Helm, 2006: 720.

⁵⁰⁶ Sternberg-Lieben, 2014b: 1516.

⁵⁰⁷ Kindhäuser, 2010: 575.

⁵⁰⁸ Sternberg-Lieben, 2014b: 1509.; Tröndle – Fischer, 2006: 840.

bármely aktív magatartás kifejtésével *befejezett*.⁵⁰⁹ A hosszabb szünetek az egyes részvételi cselekmények között önmagukban nem vezetnek a terrorista bűncselekmény *bevégzettségéhez*, amíg a tevékenység folytatása a tettes és szövetség tervei között szerepel;⁵¹⁰ a cselekmény akkor lesz bevégzett, ha a tettes ilyen szándékkal teljesen visszavonul.⁵¹¹ A *kísérlet* büntetendő, mivel a bűncselekmény büntettként került szabályozásra⁵¹². Az alapítással megvalósuló változat kísérlete megállapítható, amennyiben a tettes más személyt azzal a konkrét ajánlattal szólít meg, hogy megnyerje az alapítandó szövetség tagjának.⁵¹³

A bűncselekmény *elkövetője* bárki lehet. Társtettesi elkövetés valósul meg, ha a szervezet létrehozása közös megállapodással vagy tervezéssel, szándékegységben történik.

c) Fenyegatési célú terrorista szövetség [StGB. 129a. § (3) bekezdés]

i. A hatályos törvényi tényállás

„StGB. 129a. §

(3) Ha a szövetség céljai vagy tevékenysége az (1) és (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményekkel való fenyegatésre irányul, a szabadságvesztést hat hónaptól öt évig terjedően kell meghatározni.”⁵¹⁴

ii. Tényállási elemek

A StGB. 129a. § (3) bekezdése szerinti bűncselekmény *elkövetési magatartásai* megegyeznek az (1) és (2) bekezdés szerinti bűncselekmények elkövetési magatartásaival. A fenyegatési célú terrorista szövetség alapítása, illetve az abban való részvétel bűncselekményének tényállásszerű megvalósulásához még ténylegesen kinyilvánított terrorcselekménnyel fenyegatésre nincs szükség,⁵¹⁵ a büntetőjogi felelősségre vonáshoz elegendő, ha az elkövetők a terrorista szövetség irányultságával tisztában vannak. A StGB.

⁵⁰⁹ Tröndle – Fischer, 2006: 843.

⁵¹⁰ Kindhäuser, 2010: 563-564.

⁵¹¹ Tröndle – Fischer, 2006: 841.

⁵¹² A német büntetőjogban egy büntett kísérlete mindig büntetendő, míg a vétség kísérlete csak akkor, ha a Büntető Törvénykönyv azt kifejezetten előírja az adott bűncselekmény tényállásában. (StGB. 23. § (1) bekezdés)

⁵¹³ BGH v. 21. 10. 2003. – AK 17/03

⁵¹⁴ A szerző fordítása.

⁵¹⁵ A ténylegesen kinyilvánított fenyegatéssel ugyanis, amennyiben az a köznyugalom megzavarására alkalmas, már a StGB. 126. §-a szerinti „Közbéke megzavarása bűncselekménnyel fenyegatéssel” bűncselekménye valósulna meg a német büntetőjogban. Fischer, 2012: 940.

129a. § (3) bekezdése szerinti terrorista szövetség célja vagy tevékenysége többszörösen közvetett: az (1) és (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményeknek nem az elkövetésére irányul, hanem az azokkal való fenyegetésre.⁵¹⁶ Amennyiben azonban a (2) bekezdés szerinti bűncselekmények valamelyikére vonatkozik, a fenyegetési célú terrorista szövetség megállapításához szükséges az irányultság és alkalmasság megléte is. Elegendő, ha a tettes egy olyan szövetségben vesz részt, amely az elképzelése szerint a törvényben meghatározott bűncselekmények elkövetésével fog fenyegetni, amelyek - amennyiben ténylegesen elkövetik a bűncselekményt - rendelkeznének a (2) bekezdésben meghatározott irányultsággal és alkalmassággal.⁵¹⁷

A *fenyegetés* - a német büntetőjogi felfogás szerint - erőszakos cselekmények kifejezett vagy konkludens kilátásba helyezése úgy, hogy a fenyegető az erőszakos cselekmények megvalósítását saját akaratától függőként állítja be. Ezért fenyegetésként értékelendő az is, ha a kilátásba helyezett cselekményt egy harmadik személy hajtaná végre, amennyiben a tettes úgy tesz, mintha erre befolyása, ráhatása volna.⁵¹⁸ A fenyegetés megállapítása nem mellőzhető amiatt, hogy az elkövetés időpontja és helye közlésre került, ezáltal az elkövetés megakadályozása még lehetséges. Közömbös, hogy a kilátásba helyezett cselekményt tényleg meg akarják-e valósítani, ha a fenyegetés már önmagában megfelelő aggodalmat tesz indokolttá. Amennyiben a kilátásba helyezett bűncselekmény kizárólag a távoli jövőben válik esedékesé, úgy a köznyugalom megzavarására alkalmasság gyakran hiányozhat. A fenyegetésnek azonban mindenképpen egy jövőbeli eseményre kell vonatkoznia.⁵¹⁹ A fenyegetés tartalma és módja vonatkozásában elegendő, ha ez ésszerűen – azaz nem csak a túlságosan aggodalmas személyek esetén – olyan nyugtalanságot kelt, hogy a kilátásba helyezett bűncselekmény elkövetésére sor kerülhet. Komolytalan, és ezért azonnal átlátható megtévesztések, vagy egyéb, kezdetektől fogva komolyan nem vehető kijelentések nem tényállásszerűek, még hozzá akkor sem, ha a tettes abból indult ki, hogy a kijelentései igenis komolyan vehetőek.⁵²⁰

⁵¹⁶ Fischer, 2012: 939.

⁵¹⁷ Sternberg-Lieben, 2014b: 1517.

⁵¹⁸ Ellenkező esetben egy közönséges figyelmeztetéstől van csupán szó, ami esetleg a látszat keltésére törekvően vonatkozásában lehet tényállásszerű. BGH 34 329.

⁵¹⁹ Schönke – Schröder, 2006: 1270.

⁵²⁰ Schönke – Schröder, 2006: 1271.; Fischer, 2012: 915.

Az *elkövető szándékának* pedig legalább eshetőlegesen át kell fognia ezen körülményeket, az irányultságra nézve pedig - közvetett módon - egyenes szándék követelendő meg.⁵²¹

iii. Stádiumok és tettesség

A bűncselekmény *immateriális* jellegű, *befejezetten* történő megvalósulásához eredmény bekövetkezése nem szükséges. E szövetségtípus alapításának vagy tagként való részvételének *kísérlete* nem büntetendő, mert a tényállás vétségként szabályozza a (3) bekezdés esetét.

Az elkövető bárki lehet.

d) Minősített eset: a háttérből irányító személyek büntetőjogi felelőssége [StGB. 129a. § (4) bekezdés]

„StGB. 129a. §

(4) Ha a tettes a szervezők vagy értelmi szerzők közé tartozik, az (1) és (2) bekezdés eseteiben a szabadságvesztés nem lehet három év alatti, a (3) bekezdés esetében a szabadságvesztést egy évtől tíz évig terjedően kell megállapítani.”⁵²²

Szervező lehet olyan személy is, aki utasításokat kap, de különösen a szervezet azon tagjai tartoznak ide, akiknek meghatározó befolyásuk van a vezetésre, a szövetség szervezetének kialakítására, tervezésre, nyereségelosztásra stb. nézve.⁵²³ A törvényhozó itt a háttérből irányító személyeket rendeli büntetni, ténylegesen kifejtett tevékenységük formája nem releváns a bűncselekmény megvalósulása szempontjából. Ezért meghatározott tervek finanszírozása, avagy a gazdasági vagy technikai feladatok felügyelete esetén is megállapítható.⁵²⁴

Értelmi szerző az a személy, aki nem tagja a szövetségnek, de a szervezet felépítésére, a szövetség céljának meghatározására vagy a konkrét tervezésre meghatározó befolyással bír.

⁵²¹ A (2) bekezdés esetén, és így (3) bekezdés egyes eseteiben a tettes legalább beletörődik abba, hogy a szövetség katalógusba tartozó bűncselekményeket akar elkövetni vagy azokkal fenyegetni (eshetőleges szándék), de ha ez megtörténik, biztosan a meghatározott irányultságot is hordozni fogják (egyenes szándék). Fischer, 2008: 951.

⁵²² A szerző fordítása.

⁵²³ Helm, 2006: 723.

⁵²⁴ Sternberg-Lieben, 2014a: 1325-1326.

Ugyanakkor ez a személy is a háttérben marad,⁵²⁵ a szövetség tulajdonképpen „munkájában” nem vesz részt. Mindig előfeltétele legalább az (1) bekezdés szerinti tényállás megvalósítása. E két elkövető de facto irányadó, meghatározó szereppel bír - akár szellemileg, akár gazdaságilag - a szövetséget illetően.⁵²⁶ A büntetési tétel aszerint differenciál, hogy a szervező, vagy az értelmi szerző mely szövetségtípushoz kapcsolódóan fejt ki tevékenységét.

Fontos kiemelni, hogy a minősített eset a (3) bekezdés szerinti vétséget megvalósító elkövető tevékenységét büntettként fenyegeti büntetéssel, erre tekintettel a kísérlete is büntetendő.

e) A terrorista szövetség tevékenységét elősegítő kívülálló elkövetők [StGB. 129a. § (5) bekezdés]

„StGB. 129a. §

(5) Aki az (1), (2) vagy a (3) bekezdésben meghatározott szövetséget támogat, az (1) és (2) bekezdés esetében hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel, a (3) bekezdés esetén öt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő. Aki az (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott szövetségnek tagokért vagy támogatókért toboroz, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”⁵²⁷

A terrorista szövetséghez kapcsolódó, annak tevékenységét elősegítő két *elkövetési magatartásban* közös, hogy tettesek csak a szövetségen kívülálló, tagként részt nem vevő személyek lehetnek.

A *támogató magatartás* a terrorista szövetség mindhárom típusához kapcsolódhat, mint „tettességre önállósodott bűnszegély”⁵²⁸ (sui generis tettesség). Tényállásszerűvé az a cselekmény válik, ami hatásosan elősegíti, erősíti vagy biztosítja a terrorista szövetségben rejlő speciális veszélyességi potenciált és ami a szervezetnek egyben előnyös is;⁵²⁹ az már lényegtelen, hogy ez az előny ténylegesen használ-e (objektív elősegítési alkalmasság)⁵³⁰. Ezért tényállásszerű lehet pl. a tanácsadás, információk, anyagok és eszközök szállítása, amelyek a szövetségnek előnyösek, de az már közömbös, hogy ezek a későbbiek során ténylegesen fel lesznek-e használva. Nem állapítható meg azonban a támogatás, ha a cselekmény a

⁵²⁵ Helm, 2006: 723.

⁵²⁶ Tröndle – Fischer, 2006: 704.

⁵²⁷ A szerző fordítása.

⁵²⁸ „zur Täterschaft verselbständigte Beihilfe” Tröndle – Fischer, 2006: 842.

⁵²⁹ Tröndle – Fischer, 2006: 842.

⁵³⁰ Kindhäuser, 2010: 576.

szövetségnek kezdettől fogva haszontalan volt és lenne.⁵³¹ A támogatásnak szervezet elősegítésére, mint olyanra kell irányulnia, nem feltétlen a szervezet struktúráját erősíti. Nem elegendő a közrehatás olyan bűncselekményekben, amelyeknek nincs jelentősége a szervezet fennállásával kapcsolatban, sem pedig az egyes tagok támogatása, ami a szervezettel, a szervezet céljával semmilyen specifikus kapcsolatban nem áll; így ítélendő meg az eljárásjogilag megengedett védői tevékenység is.⁵³²

A *toborzás* tervszerű eljárás az átlagcímzett által felismerhető azon céllal, hogy másokat a szövetségnek megnyerjen;⁵³³ kifejezett és ráutaló nyilatkozat, amely formától független, és tagként részvételre vagy támogató cselekményre irányuló felhívást tartalmaz⁵³⁴ („toborzó cél”, tehát egyenes szándékkal követhető el). A toborzás a szövetség veszélyeztetési potenciálját erősíti vagy a szövetség fennmaradását segíti elő.⁵³⁵ A toborzó a szervezetfenntartást vagy -erősítést új tagok belépésével vagy támogató cselekményekkel kívánja elérni az egyes személyekre irányuló vagy nyilvános propagandatevékenységgel.⁵³⁶ Nem feltétel a toborzás eredményessége.⁵³⁷ Azonban megállapításához szükséges az objektív alkalmasság, azaz az adott esetben a toborzó szöveggel megszólított címzettek a terrorista szövetséghez való toborzást megértsek, számukra egyértelműen felismerhető legyen; míg a tettes oldaláról a *szubjektív oldalon* az egyenes szándék követelendő meg.⁵³⁸ Egy tag vagy támogató eredményes toborzása minden esetben egyben tagként való részvételre, illetve támogatásra felbujtásként értékelendő (kivéve, ha a toborzás címzettje nem egyedileg meghatározható személyek köre, hanem a nyilvánosság).⁵³⁹ Tehát a toborzásnak akkor van büntethetőséget kizárólagosan megalapozó jelentése, ha eredménytelen marad. Feltétele egy ténylegesen már vagy még fennálló szövetség, és az, hogy a toborzás egy egyértelműen beazonosítható, létező szövetségre vonatkozzon.⁵⁴⁰ Az alapításhoz toborzás ezért alapításként, vagy felbujtás, illetve bűnségély szerint büntethető lehet, ha eredményes. Az eredménytelen alapítótoborzás pedig nem toborzás, hanem az alapításra felbujtás kísérlete.⁵⁴¹

Az (5) bekezdésbeli elkövetők tevékenysége vétséget valósít meg, így ezen bűncselekmény *kísérlete* kizárt.

⁵³¹ Sternberg-Lieben, 2014b: 1508.

⁵³² Weisser, 2008: 390.

⁵³³ Sternberg-Lieben, 2014b: 1507.

⁵³⁴ Kindhäuser, 2010: 576.

⁵³⁵ Sternberg-Lieben, 2014b: 1507.

⁵³⁶ Tröndle – Fischer, 2006: 840.

⁵³⁷ Kindhäuser, 2010: 576.

⁵³⁸ BGH v. 29. 01. 1992. – StB 30/91

⁵³⁹ Sternberg-Lieben, 2014b: 1506-1507.

⁵⁴⁰ Tröndle – Fischer, 2006: 841.

⁵⁴¹ Tröndle – Fischer, 2006: 841.

f) Egyéb rendelkezések [StGB. 129a. § (7)-(9) bekezdés; 129b. §]

„StGB. 129a. §

(6) A bíróság azon elkövetők esetén, akik bűnösségének foka alacsonyabb és közreműködésük jelentéktelen, az (1), (2), (3) és (5) bekezdések esetén a büntetést belátása szerint enyhítheti. [49. § (2) bekezdés].

(7) A 129. § (6) bekezdése megfelelően alkalmazandó.

(8) Legalább 6 hónapig terjedő szabadságvesztés büntetés kiszabása mellett a bíróság megfoszthatja az elkövetőt a köztisztviselők viselésétől, és attól a jogától, hogy választható legyen. [45. § (2) bekezdés].

(9) Az (1), (2) és (4) bekezdés esetében a bíróság pártfogó felügyeletet rendelhet el [68. § (1) bekezdés].

StGB. 129b. § Bűnszövetségek és terrorista szövetségek külföldön; szélesebb körű vagyonekobbzás és elkobbzás

(1) A 129. és 129a. §§-ok külföldi szövetségekre is irányadóak. Amennyiben a cselekmény az Európai Unió tagállamain kívüli szövetséggel kapcsolatos, úgy ez csak abban az esetben érvényes, ha e törvény területi hatálya alá tartozó tevékenységgel valósul meg; avagy a tettes vagy a sértett német vagy belföldön található. A második mondat esetei az Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium felhatalmazása alapján üldözendők. A felhatalmazás vonatkozhat az adott ügyre; avagy adható általánosan jövőbeli cselekmények üldözésére is, amelyek egy meghatározott szövetséggel kapcsolatosak. A felhatalmazásról döntés során a Minisztérium figyelembe veszi, hogy a szövetség céljai egy olyan állami rendje ellen irányulnak-e, amely az emberi méltóságot tiszteletben tartja; avagy a nemzetek békés együttélése ellen irányul-e; és minden körülményt mérlegelve elítélendőnek tekintendőek-e.

(2) A 129. és 129a. §§-ok esetén, az (1) bekezdéssel kapcsolatban is minden esetben, a 73d. [szélesebb körű vagyonekobbzás] és 74a. [az elkobbzás eseteit bővítő feltételek] §§-ok rendelkezéseit alkalmazni kell. ”⁵⁴²

A StGB. 129a. § (6) bekezdése alapján *enyhítési lehetőség* merül fel azon elkövetők javára, akik bűnössége enyhébb és közrehatása jelentéktelen („csatlósok klauzulája”).⁵⁴³ A

⁵⁴² A szerző fordítása.

⁵⁴³ „Mitläuferklausel”

törvény szövege az elkövető kifejezést használja, így bármely elkövetési magatartás szerinti közreműködés a bűncselekmény elkövetésében szóba jöhet, kivéve a minősített esetet képező szervezők és értelmi szerzők tevékenységét, valamint azon elkövetőket, akik tevékenysége fogalmilag nem minősülhet jelentéktelennek.

A német büntetőjogi szabályozásban is lehetőséget kap az elkövető a *tevékeny megbánásra*.⁵⁴⁴ A StGB. 129a. § (7) bekezdése utaló diszpozíciót tartalmaz, az azt kitöltő büntetőjogszabály szerint⁵⁴⁵ a bíróság mérlegelésétől függő mellőzés vagy enyhítés mellett, meghatározott feltétel teljesülése esetén kötelező eltekinteni a büntetéstől. Büntetlen akkor marad az elkövető, ha a szövetség további fennállását törekvésének megfelelően sikerül megakadályoznia, vagy ez az önkéntes és komoly igyekezetétől függetlenül következik be (például a nyomozó hatóság közbeavatkozása folytán). A mérlegeléstől függő esetnek két variációját nevezi meg a törvény: az első esetben az elkövető sikertelenül, de önkéntesen és komoly elhatározással törekszik a szövetség fennállásának, vagy a szövetség céljainak megfelelő valamely bűncselekmény befejezetten történő elkövetésének megakadályozására. A második esetben a törvény az elkövetőtől azt kívánja meg, hogy minden ismeretét a szövetségről szabad elhatározásából bármelyik állami hatóság tudomására hozza, és ennek alapján az összes olyan bűncselekményt sikerüljön megghiúsítani, amelyek tervezéséről tudott. Tehát eredményes elhárítást kíván meg a törvényhozó, akár a kötelező mellőzés feltételeként.⁵⁴⁶

A StGB. 129a. § (8) bekezdése szerint lehetőség nyílik az ún. *mellékkövetkezmények*⁵⁴⁷ közül a köztisztviseléstől és a választhatóság jogától megfosztás alkalmazására. A StGB. 129a. § (9) bekezdése alapján intézkedésként pártfogó felügyelet rendelhető el – a támogató és a támogatókért toborzók kivételével - az elkövetővel szemben.

A StGB. 129a. §-a által védett jogi tárgyat a StGB. 129b. § szerinti „Bűnszövetségek és terrorista szövetségek külföldön; szélesebb körű vagyonekbobzás és elkobzás”⁵⁴⁸ tényállással a

⁵⁴⁴ „tätige Reue”, Tröndle – Fischer, 2006: 854.

⁵⁴⁵ A StGB. 129a. § (7) bekezdése a 129. § (6) bekezdésének szabályaira utal vissza.

StGB. 129. § (6) bekezdése alapján „a bíróság a büntetést a belátása szerint enyhítheti [49. § (2) bekezdés] vagy a büntetés kiszabását ezen rendelkezés alapján mellőzheti, ha a tettes

1. önkéntesen és komolyan arra törekszik, hogy a szövetség fennállását vagy a céljainak megfelelő bűncselekmény elkövetését megakadályozza, vagy
2. önként, olyan időpontban hozza a hatóság tudomására az ismereteit, amikor még azon bűncselekmények elkövetése, amelyek tervezéséről tudomással bír, még megakadályozhatóak;

amennyiben a tettes eléri azt a célját, hogy a szövetség további fennállása megakadályozásra kerül, vagy ez a törekvése ellenére bekövetkezik, úgy nem büntethető.”

⁵⁴⁶ Tröndle – Fischer, 2006: 845-846.

⁵⁴⁷ „Nebenfolgen”. A német büntetőjog egy mellékbüntetést, a járművezetéstől eltiltást ismer (StGB. 44. §). A német Btk. 45-45b. §-ai szabályozzák az ún. mellékkövetkezményeket, köztük a közügyektől eltiltást is (StGB. 45. §)

⁵⁴⁸ „Kriminelle und terroristische Vereinigungen im Ausland; Erweiterter Verfall und Einziehung”

német jogalkotó kiterjesztette tulajdonképpen „az egész világra”⁵⁴⁹. A StGB. 129b. § *a külföldi terrorista szövetségeket* aszerint különbözteti meg, hogy legalább egy részszervezete az Európai Unión belül megtalálható-e. Amennyiben igen, szükséges a németországi vonatkozás: ekkor a külföldi terrorista szövetség céljának vagy tevékenységének legalább egy, a bűncselekmény-katalógusban meghatározott olyan bűncselekményre kell, hogy irányuljon, amely vonatkozásában a Szövetségi Köztársaság jogosult eljárni.⁵⁵⁰ Az Európai Unión kívüli terrorista szövetségek esetén a német Btk. akkor alkalmazható, ha a terrorista szövetség a tevékenységét belföldön fejt ki, avagy ha a tettes vagy a sértett német állampolgár, illetve bármelyikük németországi tartózkodása esetén. Ezt követően a 129b. § (1) bekezdése részletesen *rögzíti a büntetőeljárás lefolytatásának feltételeit*, míg a (2) bekezdéssel a jogalkotó kötelezően alkalmazandóvá teszi mind a belföldi, mind a külföldi terrorista szövetségek vonatkozásában *a szélesebb körű vagyonek Kobzás és elkobzás* rendelkezéseit.

3. A terrorista szövetség fogalma

A StGB. 129a. §-a vonatkozásában terroristává csak olyan személy válhat, aki egy terrorista szövetséggel a törvényben meghatározott kapcsolatban áll, ezért fontos tisztázni mit is takar ez a fogalom.

A német Btk. nem tartalmazza sem a terrorista szövetség, sem a bűnszövetség definícióját, a megállapításához szükséges ismérveket az állandó joggyakorlat valamint a jogirodalom alakította ki.

A StGB. 129. § és 129a. § vonatkozásában *szövetség*: egy meghatározott időtartamra létesített, szervezett, legalább három személy olyan összefogása, amelyben az egyesek akaratát a közösség akaratának alárendelve közös célokat követnek, és egymáshoz való viszonyukat egy egységes kötelék fűzi össze.⁵⁵¹ Tehát a német joggyakorlat lényegi ismérvként jelöli meg azt, hogy a terrorista szövetség tagjai az akaratukat alárendelik a közös akaratnak (a szövetség terrorista céljának), és így a tagok között egyfajta kötelék alakul ki.⁵⁵² Azaz ha egy fő parancsokra és engedelmisségre alapuló rendszerrel vezeti a csoportot, semmiképp sem lesz terrorista csoportnak tekintendő.⁵⁵³

⁵⁴⁹ Sternberg-Lieben, 2014b: 1519.

⁵⁵⁰ Fischer, 2008: 955.

⁵⁵¹ BGH v. 12. 10. 2001. – AK 14/01

⁵⁵² Fischer, 2008: 947.

⁵⁵³ Weisser, 2008: 389.

G) A tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása [StGB. 138. § (2) bekezdés] és a tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása büntetlensége [StGB. 139. § (1), (3), (4) bekezdése]

„StGB. 138. § A tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása

(2) Ugyanígy büntetendő,⁵⁵⁴ aki

1. a 89a. § szerinti bűncselekmény megvalósításáról, vagy

a 129a. § szerinti bűncselekmény elkövetésének tervezéséről vagy megvalósításáról, akár

2. a 129b. § (1) bekezdés 1. és 2. mondata szerinti bűncselekménnyel összefüggésben

olyan időpontban, amikor a bűncselekmény megvalósítása még megakadályozható, hitelt érdemlő tudomást szerez és elmulasztja haladéktalanul feljelenteni a hatóságnál. A 129b. § (1) bekezdés 3-5. mondatai a 2. pont szerinti esetnél megfelelően alkalmazandóak.”⁵⁵⁵

„StGB. 139. § A tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása büntetlensége

(1) A 138. § esetén, amennyiben a cselekmény nem jutott el a kísérlet stádiumába, a büntetés kiszabása mellőzhető. [...]

(3) Aki olyan feljelentés tételét mulasztja el, amely a hozzátartozójával szemben terheli, nem büntethető, ha komolyan arra törekedett, hogy őt a cselekmény elkövetésétől visszatartsa vagy az eredményt elhárítsa, kivéve, ha [...]

zsaroló emberrablás [239a § (1) bekezdés], túszejtés [239b. § (1) bekezdés] vagy a légi-

3. és vízi közlekedés elleni támadás [316c. § (1) bekezdés] terrorista szövetség általi [129a.

§, akár a 129b. § (1) bekezdésével összefüggésben]

elkövetéséről van szó. [...]

(4) Nem büntethető, aki a bűncselekmény megvalósítását vagy az eredmény bekövetkezését feljelentés tétele nélkül más módon megakadályozza. Amennyiben a bűncselekmény megvalósítása vagy az eredmény bekövetkezése a feljelentésre kötelezett közreműködése nélkül elmarad, a büntetlenség feltételeként elegendő az eredmény elhárítására irányuló komoly igyekezete.”⁵⁵⁶

⁵⁵⁴ A StGB. 138. § (1) bekezdése öt évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

⁵⁵⁵ A szerző fordítása.

⁵⁵⁶ A szerző fordítása.

A StGB. 138. §-a szerinti „Tervezett bűncselekmények feljelentésének elmulasztása”⁵⁵⁷ tiszta mulasztásos bűncselekmény, amely mindenki kötelességévé teszi, hogy a tudomására jutott előkészülő – a tényállásban taxatíve meghatározott – bűncselekmények elkövetésének megakadályozására törekedjen.

A bűncselekmény *jogi tárgya* a német jogirodalomban vitatott, nem csak önmagában az állami igazságszolgáltatást védi.⁵⁵⁸ Így az uralkodó álláspont szerint a bűncselekmény a tényállásban taxatíve meghatározott bűncselekmények jogi tárgyait részesíti védelemben egyrészt a büntetőjogi felelősség előrehozatalával, másrészt a beszámítás kiterjesztésével.⁵⁵⁹

A bűncselekmény *elkövetési magatartása* a mulasztás, amely a StGB. 138. § (2) bekezdése esetén azt jelenti, hogy az elkövető nem tesz feljelentést haladéktalanul a hatóságnál. A haladéktalanság „bűnös késlekedés nélküliség”-et jelent, azaz a hatóság azonnali értesítését. A feljelentés történhet egy megbízható harmadik személyen keresztül is, a feljelentő személyének feltárása nem feltétlenül szükséges, a lényeg, hogy a feljelentés a fenyegető veszély elhárítására alkalmas legyen.⁵⁶⁰ Hatóság alatt minden esetben rendőrségi szolgálati helyet kell érteni, mivel a feljelentésnek a bűncselekmények megakadályozását kell lehetővé tennie.⁵⁶¹ Az elkövetőnek hitelt érdemlő tudomással kell bírnia a tervezett bűncselekményről, tehát az egyszerű szóbeszéd alapján tudomásszerzés – ha annak nem hisz vagy nem számol azzal, hogy megvalósítják a tervet – nem elegendő. A tudomásszerzésnek pedig olyan időpontban kell történnie, amikor még a bűncselekmény véghezvitele vagy az eredmény elhárítása lehetséges. A terrorista szövetség alapítása esetén ez az időpont nem csak az alapítás időpontja, hanem amikor a már létrehozott terrorista szövetség által tervezett bűncselekmények megvalósítása még megakadályozható.⁵⁶²

A StGB. 139. §-a⁵⁶³ *büntethetőséget megszüntető okot* szabályoz a tervezett bűncselekmény feljelentésének elmulasztásával kapcsolatban. A komoly igyekezet/törekvés megállapítható akkor, ha a cselekvés célirányosan a bűncselekmény elkövetésének

⁵⁵⁷ „Nichtanzeige geplanter Straftaten”

⁵⁵⁸ Mivel a törvényi tényállás nem a bűnüldözés támogatását, hanem az elkövetés (eredmény bekövetkezésének) megakadályozását követeli meg.

⁵⁵⁹ Fischer, 2008: 1006.

⁵⁶⁰ Fischer, 2008: 1012.

⁵⁶¹ Fischer, 2008: 1010.

⁵⁶² Fischer, 2008: 1008.

⁵⁶³ „Straflosigkeit der Nichtanzeige geplanter Straftaten”

megakadályozására vagy az eredmény elhárítására irányult⁵⁶⁴, az eredményesség nem feltétel, továbbá a kezdettől fogva kilátástalannak ítélt cselekvést nem követeli meg a törvény.⁵⁶⁵

H) A terrorista bűncselekmények kapcsán a német elméleti szakirodalomban megjelenő koncepciókról

1. Az ún. ellenség-büntetőjogról⁵⁶⁶

Az ún. ellenség-büntetőjog elméleti alapjait Günther Jakobs dolgozta ki 1985-ben.⁵⁶⁷ Először is elhatárolta a polgári büntetőjogtól⁵⁶⁸, ami a jogállami keretek között maradó büntetőjogot jelenti, azaz a jogkövető állampolgárok személystátusza továbbra sem lenne kétségbe vonható, és velük szemben a garanciális elvek érvényesülése is kötelező maradna. Ugyanakkor, aki viselkedésével tartósan jogon kívül helyezi magát, személyi státuszát elveszti és veszélyforrássá alakul, ami ellen küzdeni kell. *Az ellenség-büntetőjog tipikus jellemzői (büntető anyagi jogi szempontból):*⁵⁶⁹

- absztrakt veszélyeztetési deliktumként való szankcionálás terjedése,
- a büntetőjog alkalmazási hatókörének előrehozatala és kiszélesítése,
- szigorú megítélés, súlyos büntetéssel fenyegetés, amely nem arányos a büntethetőség/büntetendőség kiterjesztésével.

2. Az ún. szimbolikus büntetőjogról⁵⁷⁰

Az ellenség-büntetőjog problematikája mellett megjelenő, ahhoz szorosan kapcsolódó további új tendencia az ún. szimbolikus büntetőjog térnyerése.⁵⁷¹ Winfried Hassemer 1989-es tanulmányában⁵⁷² rendszerezte a szimbolikus (büntető)jogalkotás megjelenési területeit, és meghatározta a szimbolikus büntetőjog fő jellemzőit. Eszerint *a szimbolikus (büntető)jogalkotás* azon törvények esetén figyelhető meg⁵⁷³:

⁵⁶⁴ Fischer, 2008: 230.

⁵⁶⁵ Fischer, 2008: 1016.

⁵⁶⁶ „Feindstrafrecht” Bővebben lásd. Sinn, 2006: 107-117.; Aponte, 2006: 297-303.

⁵⁶⁷ Jakobs, 1985: 751-785.

⁵⁶⁸ „Bürgerstrafrecht”

⁵⁶⁹ Nagy, 2006a: 12-13.; Nagy, 2010: 35.

⁵⁷⁰ „symbolisches Strafrecht”

⁵⁷¹ Nagy, 2013: 128.

⁵⁷² Hassemer, 1989: 553-592.

⁵⁷³ Hassemer, 1989: 554.

- amelyekben a törvényhozó értékek melletti elköteleződését deklarálja (például a magzatelhajtás mikénti szabályozása esetén),
- a morális intelem-jelleggel bíró törvények esetén (amelyre példa a környezetvédelmi büntetőjogi normák azon célja, hogy az embereket környezettudatosságra nevelje),
- a törvényhozó „pótreakciójaként” születő ún. alibi-törvények vagy krízis-törvények esetén (például a terrorizmus elleni küzdelem jegyében meghozott törvények, amelyek célja a félelem és rémület légkörének lecsillapítása),
- a kompromisszumként születő törvények (amelyek generálklauzulákat iktatnak a büntetőjogba).

A *szimbolikus büntetőjog fő jellemzője*,⁵⁷⁴ hogy a büntetőjogi norma tényleges funkciójáról – a jogtárgyvédelemről – a hangsúly a látens funkció irányába tolódik el: azaz a norma ténylegesen a deklarált szabályozási céljától eltérő, más célt – a félelem légkörének lecsillapítását,⁵⁷⁵ hatáskiváltást a politikában⁵⁷⁶ - tölt be. A szimbolikus büntetőjog esetén így mind a jogalkotás, mind a büntetés „speciális kommunikatív jelentőséget” nyer: a törvényhozó a gondos és cselekvésre képes jogalkotást kívánja demonstrálni, míg a büntetés a más, a különleges tettestípusra hívja fel a figyelmet, erőteljes szigor mellett;⁵⁷⁷ a norma joggyakorlatban történő tényleges alkalmazásának igénye nélkül.⁵⁷⁸

⁵⁷⁴ Hassemer, 1989: 556.

⁵⁷⁵ Zöller, 2010: 619.

⁵⁷⁶ Hassemer, 1989: 556.

⁵⁷⁷ Nagy, 2013: 128-129.

⁵⁷⁸ Zöller, 2010: 619.

IV. NEMZETKÖZI ELVÁRÁSOK A TERRORIZMUS ELLENI FELLÉPÉST SZOLGÁLÓ TÉNYÁLLÁSOKKAL KAPCSOLATBAN

A terrorizmus, illetve a nemzetközi terrorizmus jelenségének definícióját illetően továbbra sem létezik nemzetközi szinten egy általánosan elfogadott fogalom-meghatározás,⁵⁷⁹ azonban napjainkig számos terrorizmus elleni egységes fellépést sürgető konvenció született. Ezek az egyezmények a terroristák által elkövetett cselekményeket, módszereiket bűncselekménynek tekintik,⁵⁸⁰ és a terrorizmus egyes megjelenési formáinak nemzeti jogban büntetendővé nyilvánítása révén kívánnak fellépni a nemkívánatos jelenség ellen.

A régi Btk. 1979. július 1-jei hatályba lépése óta büntetni rendelte 261. §-ával a terrorcselekmény bűncselekményét. A törvényhely azóta számtalan módosítást élt meg, és a jelenleg hatályos Btk. kodifikálása során ismét felmerült a terrorizmus elleni büntető anyagi jogi eszköztár megváltoztatása, a tényállás újragondolása. Az új Btk. az átláthatóság érdekében három önálló, eltérő című tényállásra bontotta szét a terrorcselekmény korábban egységes tényállását,⁵⁸¹ valamint a közbiztonság elleni bűncselekményekhez fűzött indokolásban⁵⁸² felsorolásszerűen megjelölte azon nemzetközi dokumentumokat, amelyekre a jogalkotó figyelemmel volt a terrorcselekmény és az ahhoz kapcsolódó bűncselekmények tényállásának megalkotásakor. Megállapítható, hogy a Btk. miniszteri indokolása ehelyütt valóban csak a legfontosabb terrorcselekménnyel kapcsolatos nemzetközi dokumentumokat sorolta fel,⁵⁸³ azonban a jogalkotónak figyelemmel kellett lennie az Egyesült Nemzetek Szervezete⁵⁸⁴, az Európa Tanács⁵⁸⁵, valamint az Európai Unió⁵⁸⁶ valamennyi, a terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést meghatározó, Magyarország által aláírt és kihirdetett, illetve az EU kerethatározatai esetén közvetlenül hatályos és alkalmazandó jogi dokumentumra.

⁵⁷⁹ A nemzetközi terrorizmus fogalmának meghatározási kísérleteiről, és a nehézségekről lásd. Póczik, 2005: 1269-1278.

⁵⁸⁰ Lásd. 40/61. számú ENSZ határozat, amelynek a megállapításai rendszeresen visszacsengenek az ENSZ terrorizmus elleni egyezményeinek preambulumban. Tóth, 2007: 5-6.; Zöller, 2009: 131.; Griesbaum, 2010: 365. *Korinek László* megfogalmazásában: a terrorcselekmény nem politikai tett, hanem minden esetben köztörvényes bűncselekménynek tekintendő: egyrészt azért, mert a terrorista elkövető „a céljait olyan eszközökkel kívánja elérni, amelyek egyetemes elutasításban részesülnek, másfelől pedig azért, mert legveszélyesebb formái ellen csak a nemzetközi büntetőjog intézményei lehetnek hatékonyak.” *Korinek*, 2005: 198.

⁵⁸¹ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

⁵⁸² A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a XXX. fejezethez.

⁵⁸³ Gál, 2013a: 6.

⁵⁸⁴ A továbbiakban: ENSZ.

⁵⁸⁵ A továbbiakban: ET.

⁵⁸⁶ A továbbiakban: EU.

A továbbiakban a terrorizmus elleni fellépést szolgáló bűncselekmények büntetendővé nyilvánítását előíró nemzetközi dokumentumok rendelkezéseinek áttekintésére kerül sor. Ennek során a Btk. kodifikálásakor legfontosabbnak ítélt ENSZ, ET, illetve EU-s jogi aktusokon – tehát a Btk. miniszteri indokolásában feltüntetetteken – kívül feldolgozásra kerül a terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést érintő valamennyi nemzetközi dokumentum (egyezmények, főbb határozatok, illetve kerethatározatok). A könnyebb áttekinthetőség érdekében és a dolgozat céljának, a magyar büntetőjogi szabályozás nemzetközi elvárásoknak megfelelésének vizsgálata érdekében a nemzetközi dokumentumok releváns szabályainak bemutatására akként kerül sor, hogy a magyar terrorizmus elleni fellépést szolgáló tényállások szerint, azon belül a bűncselekményi változatokat elkülönítve rendszerezem a vonatkozó ENSZ, ET és Európai Unió rendelkezéseket.

A) A Btk. 314. § (1) bekezdése, és a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntetése vonatkozó nemzetközi elvárások

1. Az ENSZ egyezmények rendelkezései

Az ENSZ égisze alatt a második világháborút követően számos regionális és nemzetközi egyezmény született meg *a terrorizmus egyes megnyilvánulási formáinak* büntetendőségével kapcsolatban.⁵⁸⁷ Így elsőként a nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorítása érdekében (1) született meg több ENSZ egyezmény, ezt követte a nemzetközileg védett személyek fokozott terrorfenyegetettségének felismerése (2), illetve a terrorista törekvések érdekében bármely más élő személy túszként történő felhasználásával elkövetett terrorcselekmények elleni fellépés (3). Az 1980-as években már a nemzetközi vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető terrorcselekményektől (4), valamint az egyes különösen veszélyes anyagok – nukleáris anyagok, robbanóanyagok stb. – felhasználásával, azokkal kapcsolatban elkövetett terrortámadásoktól (5) kellett tartani, így a nemzetközi közösség jogalkotása ezekre reagált.

Az 1990-es évek végétől kezdődően – felismerve a terrorcselekmények anyagi bázisa elvonásának fontosságát - a terrorizmus finanszírozásának visszaszorítására (6), majd a

⁵⁸⁷ Az ENSZ terrorizmus elleni egyezményi rendszeréről, az egyes elfogadott nemzetközi egyezmények terrorizmussal kapcsolatos vonatkozásairól összefoglalóan lásd. Bartkó, 2011: 34-46.

megelőzésre (7) fektettek az ENSZ tag államok nagyobb hangsúlyt a terrorizmus elleni küzdelem hatékony megvalósítására hivatott nemzetközi egyezményi rendszerben.

a) A nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmények

1) Az első olyan ENSZ egyezmény, amely a terrorizmus aktuális megjelenési formája elleni hatékony fellépés érdekében bűncselekménnyé nyilvánítást tart szükségesnek, a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről Hágában, az 1970. december 16-án aláírt egyezmény.⁵⁸⁸ Az 1970-es egyezmény 1. cikke szerint:

„Aki a repülésben levő légi jármű fedélzetén

a) erőszak, erőszakkal fenyegetés vagy bármilyen más megfélemlítés útján e légi járművet jogellenesen hatalmába keríti vagy e légi jármű fölött ilyen módon ellenőrzést gyakorol vagy e cselekmények bármelyikét megkísérli,

b) olyan személy bűntársa, aki e cselekmények bármelyikét elköveti vagy annak elkövetését megkísérli, bűncselekményt követ el.”

2) A polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről Montrealban, az 1971. szeptember 23. napján aláírt egyezmény⁵⁸⁹ 1. cikke az alábbi cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását írja elő:

„1. Bűncselekményt követ el az a személy, aki jogellenesen és szándékosan

a) repülésben levő légijármű fedélzetén tartózkodó személy ellen erőszakos cselekményt követ el, ha e cselekmény veszélyeztetheti a légijármű biztonságát; vagy

b) a szolgálatban levő légijárművet megsemmisíti vagy e légijárműben olyan kárt okoz, amely azt a repülésre alkalmatlanná teszi vagy veszélyeztetheti biztonságát repülés közben; vagy

c) a szolgálatban levő légijárművön bármely módon olyan szerkezetet vagy anyagot helyez vagy helyeztet el, amely a légijárművet megsemmisítheti vagy abban olyan kárt okozhat, amely azt a repülésre alkalmatlanná teszi, vagy olyan kárt okozhat, amely veszélyeztetheti a biztonságát repülés közben; vagy

⁵⁸⁸ Magyarország az egyezményt az 1972. évi 8. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1970-es egyezmény.

⁵⁸⁹ Magyarország az egyezményt az 1973. évi 17. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1971-es egyezmény.

d) léginavigációs berendezéseket megsemmisít, azokban kárt okoz vagy működésüket megzavarja, ha e cselekmény a repülésben levő légi jármű biztonságát veszélyezteti; vagy

e) olyan tájékoztatást közöl, amelyről tudja, hogy hamis és ílymódon veszélyezteti a repülésben levő légi jármű biztonságát.

2. Úgyszintén bűncselekményt követ el az a személy, aki

a) az e cikk 1. bekezdésében meghatározott bármely bűncselekmény elkövetését megkísérli; vagy

b) olyan személy bűntársa, aki e bűncselekmények bármelyikét elköveti vagy elkövetését megkísérli.”

Az 1971-es egyezményt kiegészítő, a nemzetközi polgári repülést szolgáló repülőterek elleni jogellenes és erőszakos cselekmények visszaszorításáról szóló, 1988. február 24-én Montrealban aláírt jegyzőkönyv⁵⁹⁰ II. cikke újabb bűncselekményi változatot fogalmaz meg.

„1. Az Egyezmény 1. cikke a következő új 1 bis bekezdéssel egészül ki:

1 bis. Bűncselekményt követ el az a személy, aki jogellenesen és szándékosan bármely szerkezet, anyag vagy fegyver felhasználásával:

a) a nemzetközi polgári repülést kiszolgáló repülőtéren bármely személy ellen olyan erőszakos cselekményt követ el, amely annak testi épségét károsítja vagy károsíthatja, illetve halált okoz vagy okozhat; vagy

b) a repülőtér berendezését vagy a repülőtéren tartózkodó üzemen kívüli légi járművet megsemmisíti vagy jelentősen megrongálja, illetve a repülőtér működését megzavarja, amennyiben az ilyen cselekmény a biztonságot ezen a repülőtéren veszélyezteti vagy veszélyeztetheti.”

b) A nemzetközileg védett személyek ellen elkövetett terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmény

A nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló New Yorkban, 1973. december 14.

⁵⁹⁰ Magyarország a kiegészítő jegyzőkönyvet a 2004. évi XXXVII. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 1988-as kiegészítő jegyzőkönyv.

napján elfogadott egyezmény⁵⁹¹ 2. cikke szerinti – terrorizmus megjelenési formáját jelentő – bűncselekmény:

„1. Szándékos elkövetés esetén:

a) az emberölést, az emberrablást, vagy a nemzetközileg védett személy személye, vagy szabadsága ellen irányuló egyéb támadást;

b) a nemzetközileg védett személy hivatalos helyisége, magánlakása, vagy szállítási eszköze elleni erőszakos támadást, amely személyét és szabadságát veszélyeztetheti;

c) az ilyen támadás elkövetésére irányuló fenyegetést;

d) az ilyen támadás elkövetésére irányuló kísérletet és

e) az ilyen támadásban való részességet az Egyezményben részes valamennyi állam belső jogszabályai szerint büntetni rendeli.”

c) A más élő személy túszként történő felhasználásával elkövetett terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmény

A New Yorkban, az 1979. december 18. napján aláírásra megnyitott túszszedés elleni nemzetközi egyezmény⁵⁹² 1. cikke meghatározza a túszszedés bűncselekményét, mint a nemzetközi terrorizmus megnyilvánulását.

„1. Bárki, aki más személyt (a továbbiakban: túszt) szabadságától megfoszt vagy hatalmába kerít és halállal vagy sérüléssel vagy további hatalomban tartással fenyeget abból a célból, hogy egy harmadik Felet, nevezetesen valamely államot, nemzetközi kormányközi szervezetet, természetes vagy jogi személyt, illetve személyek egy csoportját arra kényszerítsen, hogy az a túszt elengedésének kifejezett vagy hallgatóságos feltételeként valamely cselekményt tegyen vagy ennek megtételétől tartózkodjon, az a jelen Egyezmény alkalmazásában a túszszedés bűncselekményét követi el.

2. Bármely személy, aki:

a) a túszszedés elkövetését megkísérli, vagy

b) más bűnsegédjeként részt vesz túszszedés vagy arra irányuló kísérlet elkövetésében, az Egyezmény alkalmazásában úgyszintén bűncselekményt követ el.”

⁵⁹¹ Magyarország az egyezményt az 1977. évi 22. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1973-as egyezmény.

⁵⁹² Magyarország az egyezményt az 1987. évi 24. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1979-es egyezmény.

d) A nemzetközi vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmények

A tengerhajózás biztonsága elleni jogellenes cselekmények visszaszorításáról szóló, 1988. március 10. napján Rómában elfogadott egyezmény 3. cikke, valamint a kontinentális talapzaton rögzített mesterséges szigetek biztonsága elleni jogellenes cselekmények visszaszorításáról szóló jegyzőkönyv⁵⁹³ 2. cikke újabb bűncselekményi változatokat fogalmaz meg a terrorizmus világméretű terjedése miatt.

„1988-as egyezmény 3. cikk

1. Bármely személy bűncselekményt követ el, ha ez a személy jogellenesen és szándékosan

a) hajót erőszakkal, fenyegetéssel vagy a megfélemlítés bármilyen más formájával hatalmába kerít, vagy ellenőrzését magához ragadja; vagy

b) a hajón tartózkodó személy ellen erőszakos cselekményt hajt végre, ha ez a cselekmény a hajó biztonságos hajózását valószínűsíthetően veszélyezteti; vagy

c) úgy rongál meg hajót vagy annak rakományát, illetve tesz kárt azokban, hogy az a hajó biztonságos hajózását valószínűsíthetően veszélyezteti; vagy

d) hajón, bármilyen módon olyan készüléket vagy anyagot helyez vagy helyezett el, amely valószínűsíthetően a hajót elpusztítja, vagy olyan kárt okoz a hajóban vagy annak rakományában, amely a hajó biztonságos hajózását veszélyezteti vagy valószínűsíthetően veszélyezteti; vagy

e) tengeri hajózási létesítményeket lerombol vagy súlyosan megrongál, illetőleg azok működését súlyosan zavarja, amennyiben az ilyen cselekmény a hajó biztonságos hajózását valószínűsíthetően veszélyezteti; vagy

f) a hajó biztonságos hajózását veszélyeztetve olyan információt közöl, amelyről tudja, hogy téves; vagy

g) a fenti a)-f) pontokban megnevezett bűncselekmény elkövetésével vagy kísérletével összefüggésben bárki testi épségét sérti, vagy bárkit megöl.

2. Ugyancsak bűncselekményt követ el az a személy, aki

⁵⁹³ Magyarország az egyezményt és a kiegészítő jegyzőkönyvet a 2003. évi LXVIII. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 1988-as egyezmény. A kiegészítő jegyzőkönyv a mesterséges szigetekkel kapcsolatos rendelkezéseket tartalmaz, amelyek a magyar büntetőjog szempontjából irrelevánsak.

a) a fenti 1. bekezdésben megnevezett bűncselekmények bármelyikének elkövetését megkísérli; vagy

b) a fenti 1. bekezdésben megnevezett bármelyik bűncselekmény bármely személy általi elkövetését elősegíti, vagy bármilyen más módon olyan személynek a tette társa, aki ilyen bűncselekményt követ el; vagy

c) természetes vagy jogi személyt - feltétellel vagy anélkül, nemzeti joga rendelkezéseitől függően - arra kényszeríti, hogy az 1. bekezdés b), c) és e) pontjában megnevezett valamelyik bűncselekmény elkövetése érdekében valamit tegyen, vagy ne tegyen, ha a fenyegetés alkalmas a hajó biztonságának veszélyeztetésére.”

e) A egyes különösen veszélyes anyagok felhasználásával elkövetett terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmények

1) A nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló 1980. március 3. napján kelt egyezmény⁵⁹⁴ 7. cikke az alábbi cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását írja elő.

„1. Az alábbi cselekmények szándékos elkövetése minden szerződő állam saját belső jogrendszerében büntetendő:

a) nukleáris anyagok jogtalan átvétele, birtoklása, használata, továbbítása, átalakítása, a tőle való megszabadulás vagy az ilyen anyagok szétszórása, ha a cselekmény halált, súlyos testi sérülést vagy jelentős anyagi kárt okoz, vagy ezek okozására alkalmas;

b) nukleáris anyagok lopása vagy rablása;

c) nukleáris anyagok elsikkasztása vagy csalás útján történő megszerzése;

d) nukleáris anyagok követelése fenyegetéssel, erőszakkal vagy bármely más módon történő megfélemlítéssel; [...]

f) kísérlet az a), b) vagy c) alpontokban megjelölt bármelyik büntetendő cselekmény elkövetésére;

g) részesség az a)-f) alpontokban megjelölt bármelyik büntetendő cselekményben.”

2) A robbantásos terrorizmus visszaszorításáról szóló, New Yorkban 1997. december 15. napján elfogadott egyezmény⁵⁹⁵ a robbanószerekkel vagy más, halált okozó eszközökkel

⁵⁹⁴ Magyarország az egyezményt az 1987. évi 8. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1980-as egyezmény.

⁵⁹⁵ Magyarország az egyezményt a 2002. évi XXV. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 1997-es egyezmény.

végrehajtott terrorista támadások elleni hatékony fellépés érdekében 2. cikkével előírta az alábbi cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását.

„(1) A jelen Egyezmény értelmében bűncselekményt követ el az a személy, aki jogellenesen és szándékosan robbanó vagy más halált okozó eszközt visz be vagy helyez el közhasználatú helyen, állami vagy kormánylétesítményben, közforgalmú tömegközlekedési üzemben vagy közérdekű üzemben, illetve az azok elleni támadás során vagy azokban ilyen eszközt elsüt vagy felrobbant:

a) azzal a szándékkal, hogy halált vagy súlyos testi sértést okozzon; vagy

b) azzal a szándékkal, hogy az adott helyet, létesítményt vagy üzemet súlyosan megrongálja, amennyiben a rongálás jelentős anyagi kárt okoz vagy okozhat.

(2) Bűncselekményt követ el az a személy is, aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetését megkísérli.

(3) Bűncselekményt követ el az a személy is, aki

a) bűnsegédként közreműködik a jelen cikk (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott valamely bűncselekmény elkövetésében.”

Fenti cselekmény büntetendővé nyilvánításának szükségességén kívül – az ENSZ egyezményi rendszerében először – az 1997-es egyezmény 5. cikkével meghatározta a terrorista célzat egy változatát is.

„Minden Részes Állam megteszi a szükséges intézkedéseket, beleértve, szükség esetén megfelelő jogszabályok meghozatalát is, annak biztosítása érdekében, hogy a jelen Egyezmény hatálya alá tartozó bűncselekmények - különösen ha azoknak az a céljuk vagy szándékolt hatásuk, hogy a nyilvánosságban, egyes személyekben, személyek csoportjában rémületet keltsenek - semmilyen körülmények között ne legyenek politikai, filozófiai, ideológiai, faji, etnikai, vallási vagy más hasonló jellegű megfontolásokkal igazolhatóak, és súlyuknak megfelelő büntetési tételekkel fenyegetessék azokat.”

3) A nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló, New Yorkban 2005. szeptember 14. napján elfogadott egyezmény⁵⁹⁶ 2. cikke az alábbiaképpen rendelkezik.

⁵⁹⁶ Magyarország az egyezményt a 2007. évi XX. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 2005-ös ENSZ egyezmény.

„1. Jelen Egyezményben meghatározott cselekményt valósítja meg, aki jogellenes módon és szándékosan

a) radioaktív anyagot tart, illetőleg ilyen eszközt állít elő vagy tart

(i) azzal a szándékkal, hogy halált, vagy súlyos testi sértést okozzon; vagy

(ii) azzal a szándékkal, hogy súlyos vagyoni vagy környezeti kárt okozzon;

b) bármilyen módszer segítségével radioaktív anyag vagy eszköz felhasználásával, illetőleg nukleáris létesítmény felhasználásával vagy megkárosításával radioaktív anyag kibocsátását, vagy annak veszélyét idézi elő

(i) azzal a szándékkal, hogy halált, vagy súlyos testi sértést okozzon; vagy

(ii) azzal a szándékkal, hogy súlyos vagyoni vagy környezeti kárt okozzon; vagy

(iii) azzal a szándékkal, hogy egy természetes vagy jogi személyt, valamely nemzetközi szervezetet vagy Államot arra kényszerítsen, hogy valamely cselekményt megtegyen, vagy attól tartózkodjon. [...]

3. Az is e cselekményt valósítja meg, aki a jelen cikk 1. bekezdésében meghatározott cselekmény elkövetését megkísérli.

4. Az is e cselekményt valósítja meg, aki

a) bűnrészesként részt vesz a jelen cikk 1., 2., illetve 3. bekezdésében meghatározott cselekmények elkövetésében.”

A 2005-ös ENSZ egyezmény 6. cikke szintén kiemeli a speciális terrorista célzatot.

„Minden Részes Állam megteszi a szükséges intézkedéseket, beleértve, ahol szükséges, a belföldi jogalkotást, annak biztosítására, hogy a jelen Egyezmény hatálya alá eső bűncselekmények, különös tekintettel azokra, amelyek szándékosan vagy célzottan terror érzetét keltik a közvéleményben, személyek valamely csoportjában vagy meghatározott személyekben, semmilyen körülmények között se lehessenek valamely politikai, filozófiai, ideológiai, faji, etnikai, vallási, vagy más hasonló megfontolások által igazolhatóak, valamint, hogy azokat súlyuknak megfelelő büntetéssel fenyegezzék.”

f) A terrorizmus finanszírozásának visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmény

A terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról szóló, New Yorkban, 1999. december 9. napján elfogadott egyezmény⁵⁹⁷ már a terrorcselekményeket megelőző finanszírozási magatartások bűncselekménnyé nyilvánítását írja elő akként, hogy a 2. cikk a korábbi ENSZ egyezményekben meghatározott, terrorizmus tipikus megjelenési formájának tekintett bűncselekménnyé nyilvánított cselekményekre utal vissza, illetve egyéb cselekmények esetén meghatározza a speciális terrorista célzatot.

„1. Az Egyezmény értelmében bűncselekményt követ el az, aki bármely eszközzel, közvetlenül vagy közvetve, jogellenesen és szándékosan, forrást biztosít vagy gyűjt azzal a szándékkal vagy annak tudatában, hogy azt részben vagy egészben a következő cselekmény elkövetésére használják fel:

a) olyan cselekmény, amely a mellékletben szereplő valamely szerződés hatálya alá tartozó és az abban meghatározott bűncselekményt valósít meg; vagy

b) bármely egyéb olyan cselekmény, amely polgári személy vagy fegyveres konfliktus esetén az ellenségeskedésben tevőlegesen részt nem vevő más személy halálának vagy súlyos testi sérülésének okozására irányul, ha a cselekmény célja, annak természetéből vagy összefüggéseiből következően az, hogy a lakosságot megfélemlítse, vagy egy Kormányt vagy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére vagy ennek megtételétől történő tartózkodásra kényszerítsen.”

g) Összegzés: az ENSZ elvárásairól

Összegzésképpen megállapítható, hogy az ENSZ egyezmények az elfogadásukat megelőzően különösen veszélyesnek felismert és a terrorizmus tipikus megjelenési formájának tekintett egyes cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását írta elő. Ezen bűncselekmények tulajdonképpen a tipikus terrorista eszköz jellegű bűncselekmények.

A speciális terrorista célzat meghatározása először az 1997-es egyezményben jelenik meg. Az 1997-es egyezmény 2. cikke rendelkezik a bűncselekménnyé nyilvánítandó szándékos cselekményekről. Ezt követően az 5. cikk rendelkezik arról, hogy az 1997-es egyezmény hatálya alá tartozó bűncselekményeket akkor is súlyuknak megfelelő büntetéssel kell fenyegetni, ha azoknak az a célja, hogy *„a nyilvánosságban, egyes személyekben, személyek csoportjában rémületet keltsenek”*. Tehát ezen egyezmény már nem kizárólag a

⁵⁹⁷ Magyarország az egyezményt a 2002. évi LIX. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 1999-es ENSZ egyezmény.

terrorista eszköz jellegű bűncselekmény meghatározását, hanem a terrorista célzat egy változatát is megfogalmazza.

A 2005-ös ENSZ egyezmény hasonló jogtechnikai megoldást alkalmaz: a 2. cikk előírja, hogy mely cselekmények nyilvánítandóak bűncselekményekké (eszköz jellegű bűncselekmények), majd a 6. cikk meghatározza a speciális terrorista célzatot („*terror érzetét keltik a közvéleményben, személyek valamely csoportjában vagy meghatározott személyekben*”).

Az 1999-es ENSZ egyezmény a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménnyé nyilvánítását írja elő. A speciális terrorista célzat meghatározása az emberölés, illetve a súlyos testi sértés büntettének, mint eszköz jellegű bűncselekményekhez kapcsolódóan jelenik meg az 1. cikk b) pontjában („*a lakosságot megfélemlítse, vagy egy Kormányt vagy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére vagy ennek megtételétől történő tartózkodásra kényszerítsen*”). Megállapítható, hogy az 1999-es ENSZ egyezmény már a terrorista célzat két változatát is nevesíti, hiszen amíg az 1997-es egyezmény és a 2005-ös ENSZ egyezmény kizárólag a lakosság megfélemlítésének céljáról tett említést, addig az 1999-es ENSZ egyezmény már a kormány vagy nemzetközi szervezet kényszerítésének célját is tartalmazza.

2. Az Európa Tanács egyezményeinek rendelkezései

A hatékonyabb büntetőjogi védelem érdekében az Európa Tanács országai is nemzetközi összefogást láttak szükségesnek a terrorizmus elleni eredményes küzdelem érdekében.⁵⁹⁸ A nemzetközi terrorizmus megjelenésének következtében, és erőteljes térnyerését tapasztalva azért, hogy a terrorcselekmények elkövetői ne kerülhessék el a büntetőjogi felelősségre vonást és a büntetést, az Európa Tanács tagállamai elfogadták 1977. január 27-én Strasbourgban a terrorizmus visszaszorításáról szóló egyezményt,⁵⁹⁹ így a politikai bűncselekmények közül a terrorizmusra jellemző magatartásformákat és elkövetési módokat nem zárták már ki mereven a kiadatási és bűnügyi jogsegélyforgalomból.⁶⁰⁰ Évtizedekkel később, a nemzetközi terrorizmus újabb megjelenési formáinak megjelenése elleni fellépés érdekében elfogadásra került a terrorizmus megelőzéséről szóló Varsóban, 2005.

⁵⁹⁸ Finszter, 2002: 159-160.

⁵⁹⁹ Magyarország az egyezményt az 1997. évi XCIII. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 1977-es ET egyezmény.

⁶⁰⁰ A terrorizmus visszaszorításáról szóló, Strasbourgban, 1977. január 27-én kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 1997. évi XCIII. törvény indokolása.

május 16-án kelt egyezmény,⁶⁰¹ amelynek célja a terrorizmus megelőzése és a terrorizmus elleni küzdelem területén eddig létrejött nemzetközi szerződések és nemzetközi dokumentumok hatékonyságának erősítése.⁶⁰² A Btk. 314. § (1) bekezdése, valamint a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntettségére vonatkozó elvárásokat ezen két Európa Tanács keretében elfogadott egyezmény tartalmaz.

a) Az Európa Tanács terrorizmus visszaszorításáról szóló, Strasbourgban, 1977. január 27-én kelt egyezménye

Az 1977-es ET egyezmény 1. cikke határozza meg azon bűncselekményeket, amelyeket terrorizmusra jellemző magatartásformákként nem tekintenek az Európa Tanács tagállamai politikai bűncselekménynek.

„1. cikk.

A Szerződő Államok közötti kiadatás tekintetében az alábbi bűncselekmények egyike sem tekinthető politikai bűncselekménynek, politikai bűncselekménnyel összefüggő vagy politikai indítékú bűncselekménynek:

a) a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről Hágában, 1970. december 16-án aláírt Egyezmény hatálya alá tartozó bűncselekmény;

b) a polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről Montreálban, 1971. szeptember 23-án aláírt Egyezmény hatálya alá tartozó bűncselekmény;

c) a nemzetközi védelem alatt álló személyek - beleértve a diplomáciai testületek tagjait - élete, testi épsége vagy szabadsága elleni támadással járó súlyos bűncselekmény;

d) emberrablással, túszejtéssel vagy súlyos, jogellenes fogva tartással járó bűncselekmény;

e) bomba, gránát, rakéta, automata tűzfegyver vagy levélbomba, illetve csomagba rejtett bomba használatával járó bűncselekmény, amennyiben ezek használata embereket veszélyeztet;

f) a fenti bűncselekmények elkövetésének kísérlete vagy az ilyen bűncselekményt elkövető, illetve az elkövetést megkísérlő személlyel való bűnrészesség.”

⁶⁰¹ Magyarország az egyezményt a 2011. évi II. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény.

⁶⁰² A terrorizmus megelőzéséről szóló Varsóban, 2005. május 16-án kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 2011. évi II. törvény indokolása.

b) Az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt egyezménye

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 1. cikke értelmező rendelkezést tartalmaz, amellyel meghatározza, hogy mely bűncselekmények tekintendők alkalmazása során terrorcselekménynek.

„1. cikk – Értelmező rendelkezések

A jelen egyezmény alkalmazásában „terrorcselekmény” alatt bármely, a függelékben szereplő nemzetközi szerződés hatálya alá tartozó és ott meghatározott bűncselekményt kell érteni. [...]”

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény függeléke tizenegy terrorizmus elleni ENSZ egyezményt sorol fel, tehát az Európa Tanács tagállamai az ENSZ egyezményekben meghatározott bűncselekményekre építenek.

A terrorizmus egyes megnyilvánulási formáiként az ENSZ egyezmények keretein belül nevesített bűncselekmények alapul vételén kívül a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény a terrorcselekmények speciális célzata megfogalmazását is átveszi az ENSZ egyezményekből, azonban nem teszi a bűncselekmények tényállási elemévé.

„Preambulum

[...] szem előtt tartva, hogy a terrorcselekmények célja természetükből vagy összefüggéseikből következően a lakosság komoly megfélemlítése, illetve az, hogy egy kormányt vagy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére vagy attól való tartózkodásra jogellenesen rábírijanak vagy súlyosan destabilizálják, illetve lerombolják egy ország vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy szociális rendjét, [...]”

c) Összegzés: az Európa Tanács elvárásairól

Megállapítható, hogy az Európa Tanács keretében elfogadott egyezmények terrorcselekmény alatt a terrorizmusra jellemző, bűncselekményt megvalósító magatartásformákat értenek és az ENSZ egyezményekben meghatározott egyes bűncselekményekre utalnak vissza. A terrorcselekmény speciális célja tényállási elemként nem jelenik meg az ET egyezményekben. Azonban a terrorista cél deklarálásra kerül a 2005-ös ET egyezmény preambulumban akként, hogy három változatot tartalmaz (*„a lakosság komoly*

megfélemlítése, illetve az, hogy egy kormányt vagy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére vagy attól való tartózkodásra jogellenesen rábírjanak vagy súlyosan destabilizálják, illetve lerombolják egy ország vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy szociális rendjét”).

3. Az Európai Unió kerethatározatainak rendelkezései

A magyar büntetőjogban a terrorcselekmény Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti változata büntetendővé nyilvánításakor, azaz a régi Btk. 2003. évi II. törvénnyel módosításakor a jogalkotó – elsősorban, de nem kizárólagosan - az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározat⁶⁰³ 1. cikkével meghatározottak szerint⁶⁰⁴ kívánt eleget tenni a jogharmonizációs kötelezettségének.

a) Az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata

A hatékony terrorizmus elleni küzdelmet célul tűző 2002-es kerethatározattal⁶⁰⁵ az Európai Unió Tanácsa közelíteni kívánta a tagállamok terrorizmussal kapcsolatos büntetőjogi fogalmait.⁶⁰⁶ A legfontosabb büntető anyagi jogi vonatkozású rendelkezései közé tartozik, hogy a jogharmonizáció megkönnyítése érdekében taxatívén előírta, hogy mely szándékos cselekmények nyilvánítandóak *terrorista bűncselekményekké*. Ezeket objektív oldalon a lehetséges terrorista eszköz jellegű bűncselekmények [1. cikk (1) bekezdés a)-i) pont] felsorolásával, szubjektív oldalon pedig a terrorista célszavak [1. cikk (1) bekezdés] rögzítésével határozta meg.

„1. cikk - Terrorista bűncselekmények és az alapvető jogok és jogelvek

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket az alábbi a)–i) pontban felsorolt, a nemzeti jogban bűncselekményként meghatározott azon szándékos cselekmények terrorista bűncselekményekké nyilvánítására, amelyek az elkövetés módja

⁶⁰³ A továbbiakban: 2002-es kerethatározat.

⁶⁰⁴ A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény indokolása. Általános indokolás. 6. pont és Részletes indokolás a 15. §-hoz. 4. pont.

⁶⁰⁵ A 2002-es kerethatározatról bővebben lásd. Karsai – Nagy, 2003: 3-28.

⁶⁰⁶ 2002-es kerethatározat (6) preambulumbekzdése.

vagy összefüggéseik folytán egy államot vagy nemzetközi szervezetet komolyan károsíthatnak, ha azokat azzal a céllal követik el, hogy:

- a lakosságot komolyan megfélemlítsék, vagy
- állami szervet vagy nemzetközi szervezetet jogellenesen arra kényszerítsenek, hogy valamely intézkedést megtegyen vagy ne tegyen meg, vagy
- egy állam vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi rendjét súlyosan megzavarják vagy lerombolják:

a) személy élete elleni támadás, amely halált okozhat;

b) személy testi épsége elleni, a testi épséget súlyosan veszélyeztető támadás;

c) emberrablás vagy túszejtés;

d) kormányzati létesítmény vagy közintézmény, közlekedési rendszer, infrastrukturális létesítmény – beleértve az informatikai rendszert is –, a kontinentális talapzaton rögzített építmény, illetve közterület vagy magántulajdon olyan súlyos megrongálása, amely alkalmas az emberi élet veszélyeztetésére vagy jelentős gazdasági veszteség előidézésére;

e) légi jármű, vízi jármű vagy más tömegközlekedési, illetve áruszállító eszköz hatalomba kerítése;

f) lőfegyver, robbanóanyag, illetve nukleáris, biológiai vagy vegyi fegyver előállítása, birtoklása, megszerzése, szállítása, rendelkezésre bocsátása vagy felhasználása, valamint biológiai és vegyi fegyverekkel kapcsolatos kutatás és fejlesztés;

g) veszélyes anyag kiengedése, vagy tűzvész, árvíz vagy robbanás előidézése, amely emberi életet veszélyeztet;

h) a víz- vagy áramellátásnak, illetve más létfontosságú természeti erőforrás ellátásának a megzavarása vagy megszakítása, amely az emberi életet veszélyezteti; [...].”

A 2002-es kerethatározat 4. cikke a terrorista bűncselekményhez járuló felbujtás és bűnsegély, valamint a bűncselekmény kísérletének büntetendővé nyilvánításáról rendelkezik.

„4. cikk – Felbujtás, bűnsegély, kísérlet

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az 1. cikk (1) bekezdésében [...] említett bűncselekményekre való felbujtás, illetve az ahhoz nyújtott bűnsegély büntetendő legyen.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az 1. cikk (1) bekezdésében [...] említett bűncselekmények elkövetésének kísérlete, az 1. cikk (1) bekezdésének f) pontjában előírt birtoklás [...] kivétel, büntetendő legyen.”

A 2002-es kerethatározat 5. cikke a terrorista bűncselekményekre irányadó szankciókról rendelkezik. Továbbá a 2002-es kerethatározat 6. cikke meghatározza azokat a különleges körülményeket, amelyek esetén a tagállami büntető anyagi jogi szabályozásban a büntetés enyhítésére sor kerülhet.

b) Az Európai Unió Tanácsának 2008. november 28-án elfogadott, 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról

A globális veszélyt jelentő terrorizmussal a 2002-es kerethatározat megszületését követően továbbra is számolnia kellett a nemzetközi közösségnek, így az Európai Unió tagállamainak is.⁶⁰⁷ Ezért az Európai Unió Bizottságának javaslatára, az egész Európai Unió biztonságának növelése érdekében⁶⁰⁸ 2008. november 28. napján megszületett a Tanács 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról⁶⁰⁹.

A növekvő és gyorsan változó terrorfenyegetettségre reagálva⁶¹⁰ az Európai Unió a terrorizmus újonnan felismert megjelenési formáinak - *a terrorista tevékenységekkel összefüggő bűncselekményeknek*, így a terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatásnak, a terroristák toborzásának és a terroristák kiképzésének – büntetendővé nyilvánítását írja elő és határozza meg a tényállásokat a jogharmonizáció érdekében.⁶¹¹

Azonban a 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdése szerinti terrorista bűncselekményeket, illetve az ezzel összefüggő rendelkezéseket nem látta szükségesnek módosítani az Európai Unió, így azok továbbra is irányadónak tekintendők.

⁶⁰⁷ Gondoljunk csak a 2004. márciusában történt madridi, vagy a 2005. júliusában történt londoni merényletekre.

⁶⁰⁸ A Bizottság 2007. november 6. napján született javaslata a Tanács terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározatának módosításáról, indokolás, 1. pont: a javaslat háttere. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu> (Letöltés ideje: 2014.február 2.)

⁶⁰⁹ A továbbiakban: 2008-as kerethatározat.

⁶¹⁰ 2008-as kerethatározat (3) preambulumbekzdése.

⁶¹¹ 2008-as kerethatározat 1. cikk (1) bekezdése.

c) Az Európai Unió Bizottságának 2015. december 2. napján kelt javaslata: Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

Az Európai Bizottság új javaslatával új alapokra kívánja helyezni a terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést: a tagállami büntetőjogi rendelkezéseket harmonizáló 2002-es kerethatározatot nemcsak módosítaná, hanem fel is váltaná az új irányelv. Ennek *két fő oka* van: egyrészt a terrorizmus új formáiból fakadó veszélyek elleni fellépés – a terrorcselekmények elkövetésének megelőzése érdekében -, valamint az új nemzetközi elvárások – így a 2178 (2014) ENSZ BT határozat és az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló egyezményének Kiegészítő Jegyzőkönyve büntetőjogi rendelkezései, valamint a FATF 2012-es ajánlása -.

A javasolt új irányelv 3. cikk (1)-(2) bekezdése szerinti terrorista bűncselekmények, illetve az ezzel összefüggő rendelkezések a 2002-es kerethatározattal egyezően kerültek meghatározásra. Amennyiben tehát az új irányelv ebben a formában elfogadásra kerül, a terrorista bűncselekményekre irányadó Európai Uniós elvárás azonos marad a 2002-es kerethatározatban lefektetett elvárásokkal.

d) Összegzés: az Európai Unió elvárásairól

Az Európai Unió Tanácsának 2002-es kerethatározata (1) cikkével taxatívén előírta, hogy mely szándékos cselekmények nyilvánítandóak *terrorista bűncselekményekké*. Ezeket objektív oldalon a lehetséges terrorista eszköz jellegű bűncselekmények [1. cikk (1) bekezdés a)-i) pont] felsorolásával, szubjektív oldalon pedig a terrorista célszavak [1. cikk (1) bekezdés] rögzítésével határozta meg. Az Európai Unió tagállamainak, így Magyarországnak és Németországnak is ezen kerethatározat rendelkezéseivel összhangba kellett hoznia a nemzeti jogát. Bár a 2002-es kerethatározat módosításra került 2008-ban, továbbá a Bizottság 2015-ös javaslata alapján várhatóan új irányelv váltja majd fel, a terrorista bűncselekmények meghatározását, az alkalmazandó szankciókat illetően a 2002-es kerethatározat rendelkezései – mivel az új irányelv azokra épít - továbbra is a terrorizmus elleni büntetőjogi fellépés alapját jelentik a tagállamokban.

B) A terrorcselekmény szervezett elkövetésére [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont, Btk. 315. § (2) bekezdés, Btk. 318. § (2) bekezdés, Btk. 319. §] vonatkozó nemzetközi elvárások

1. Az ENSZ egyezmények rendelkezései

Az Egyesült Nemzetek Szervezete az egyetlen olyan nemzetközi szervezet, amely globális szinten is képes harcolni a nemzetközi terrorizmus ellen. Ennek megfelelően - felismerve azt, hogy a nemzetközivé váló terrorizmus komoly fenyegetést jelent, sőt az egyik legsúlyosabb fenyegetést jelenti a nemzetközi közösség és az államok számára, az emberi életre, szabadságra és méltóságra, a demokratikus társadalmakra éppúgy, mint a társadalmi békére és a közrendre - a nemzetközi terrorizmus elleni harc jegyében számos regionális és nemzetközi konvenció született meg. Ugyanakkor a különböző diplomáciai, kulturális, geökonómiai és geopolitikai érdekekkel rendelkező ENSZ államok között megteremteni az egyetértést egy egységes és kizárólagos meghatározással kapcsolatban nem egyszerű feladat; így az ENSZ nem volt még képes kidolgozni a terrorizmus világos és egyértelmű definícióját, amely minden kétséget kizáróan lehetővé tenné a különféle terrorista cselekmények beazonosítását és a „terroristának”, „antiterroristának” minősíthető cselekedetek világos megkülönböztetését.⁶¹² Abban viszont egységes a nemzetközi közösség álláspontja, hogy a terroristák által elkövetett cselekmények bűncselekménynek minősülnek,⁶¹³ a terrorizmus jelenségének általánosan elfogadott fogalmának hiányában pedig a terrorizmus egy-egy megjelenési formájának rögzítésére törekedtek.

Annak ellenére tehát, hogy az ENSZ égisze alatt a második világháborút követően számos regionális és nemzetközi egyezmény született meg a terrorizmus egyes megnyilvánulási formáinak büntetendőségével kapcsolatban, a terrorcselekmények szervezett elkövetése elleni globálisan szükséges fellépésre, és a szervezett elkövetés büntetendővé nyilvánításának szükségességét először csak az 1990-es évek végén ismerték fel.

⁶¹² Lásd. Csizmadia, 2007: 130-144.

⁶¹³ Lásd. 40/61. számú ENSZ határozat, amelynek a megállapításai rendszeresen visszacsengenek az ENSZ terrorizmus elleni egyezményeinek preambulumban. Tálas, 2007: 5-6.; Zöllner, 2009: 131.; Griesbaum, 2010: 365.

a) A robbantásos terrorizmus visszaszorításáról szóló ENSZ egyezmény

Az első ENSZ egyezmény, amely rendelkezéseket tartalmaz a terrorcselekmények szervezett elkövetésével összefüggésben az 1997-es egyezmény.

Az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdése alapján „*bűncselekményt követ el az a személy is, aki [...]*

b) a jelen cikk (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott valamely bűncselekmény elkövetésére másokat beszervez vagy utasít; illetve

c) bármilyen más módon szándékosan segítséget nyújt egy vagy több, az (1) vagy a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekménynek valamely közös cél érdekében együttműködő csoport által történő elkövetéséhez; vagy azzal a céllal, hogy elősegítse a csoport általános bűnös tevékenységét, illetve célját, vagy annak tudatában, hogy a csoportnak szándékában állt az adott bűncselekmény vagy bűncselekmények elkövetése”.

Látható tehát, hogy az 1997-es egyezmény már bűncselekménynek nyilvánítandóként kezeli a terrorizmus robbantásos megjelenési formáihoz kapcsolódó, azokat megszervező elkövetési magatartásokat is. A 2. cikk (3) bekezdés b) pontja tulajdonképpen *felbujtásszerű cselekményeket* pönalizál azzal, hogy szükségképpen több személy beszerzése, utasítása szükséges a megállapításához, azaz a beszerző személy két vagy több személyt bír rá, hív fel eredményesen bűncselekmény elkövetésére.

A beszerzés és az *utasítás* közötti különbség véleményem szerint a más személyre történő ráhatás nyomatakában keresendő: a beszerzés tipikusan rábeszéléssel, meggyőzéssel, tehát érveléssel történhet; míg az utasítás ennél sokkal erőteljesebb ráhatást jelent, mintegy feltételezi, hogy az utasított személynek parancsként kellett azt végrehajtania, ellenvetést, más véleményt nem tudott azzal szemben kifejteni.⁶¹⁴

A 2. cikk (3) bekezdés c) pontja a *bűnsegédi magatartásnak* egy speciális formáját emeli ki: egy már létező – terrorista cél megvalósítására szerveződött – csoportot feltételez, és büntetni rendeli az elkövető szándékos, segítségnyújtást megvalósító cselekményét, amennyiben tudata átfogta vagy azt, hogy a csoport bűncselekmények – különösen terrorista

⁶¹⁴ Kérdésként merülhet fel azonban ebben az esetben annak a személynek a büntethetősége, aki mintegy ellentmondást nem tűrő ráhatás, utasítás következtében cselekszik.

bűncselekmények⁶¹⁵ – elkövetésére jött létre, vagy azt, hogy a csoport tevékenysége azon bűncselekmény avagy bűncselekmények elkövetésére irányult, amelyhez a segítségnyújtó magatartást kifejtette.

b) A terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról szóló ENSZ egyezmény

Az ENSZ terrorizmus elleni fellépést sürgető egyezményeinek sorában az 1997-es egyezményét követően került elfogadásra az 1999-es ENSZ egyezmény. A terrorizmust finanszírozással támogató magatartásformák bűncselekménnyé nyilvánítása mellett ezen egyezményben is megjelenik a szervezett elkövetés büntetendővé nyilvánításának szükségessége, hasonlóan az 1997-es egyezményhez.

Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdése alapján „*bűncselekményt követ el az a személy is, aki [...]*

b) az e cikk 1. vagy 4. bekezdésében meghatározott bűncselekmény mások általi elkövetését szervezi vagy irányítja;

c) hozzájárul az e cikk 1. vagy 4. bekezdésében meghatározott egy vagy több bűncselekménynek közös cél által vezérelt személyek csoportja általi elkövetéséhez. Ez a hozzájárulás szándékos, és vagy

(i) a csoport bűnös tevékenysége vagy bűnös célja előmozdítása érdekében valósul meg, ahol a bűnös tevékenység vagy a bűnös cél az e cikk 1. bekezdésében meghatározott valamely bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos; vagy

(ii) annak ismeretében valósul meg, hogy a csoport az e cikk 1. bekezdésében meghatározott valamely bűncselekményt szándékozik elkövetni.”

Megállapítható, hogy az 1999-es ENSZ egyezmény szövegezése nagyon hasonlít az 1997-es egyezményhez, azonban a 2. cikk (5) bekezdés b) pontjában lényegi eltérést fedezhetünk fel ahhoz képest. Míg az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdés b) pontja felbujtásszerű cselekményeket rendelt büntetni a robbantásos terrorizmus kapcsán, addig az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés b) pontja már mások – tehát több elkövető – cselekményének szervezését és irányítását fenyegeti büntetéssel. A szervezés és az irányítás közötti különbség abban fedezhető fel, hogy az egy bűncselekmény mások általi elkövetésének

⁶¹⁵ Lásd. 1997-es egyezmény 5. cikke.

megszervezése, mint elkövetési magatartás valójában a bűncselekmény elkövetését megelőző, azt előkészítő cselekmény; a szervezéssel az elkövető mind a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges, vagy azt könnyítő feltételeket biztosítja, továbbá az elkövetés sikeres lebonyolítása érdekében további személyt, avagy személyeket is beszervezhet. Tehát a szervező előkészületi jellegű magatartást fejt ki, amely azonban tágabb értelemmel bír, mint az 1997-es egyezmény szövegezésében szereplő „másokat beszervező” kategória, hiszen az kifejezetten csak más személyek beszervezésére utal, és nem *a mások általi elkövetés – teljes körű - megszervezésére* vonatkozik.

Az *irányítás* ezzel szemben azonban álláspontom szerint feltételez egy már létrejött csoportot, amelynek a tagjait - azaz a „mások” itt már a csoportban részt vevő személyeket jelöli - a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos bűncselekmény elkövetése során koordinálja. Tehát ezzel az elkövetési magatartással – mintegy a csoport hatékonyságát, sikerességét kívülről elősegítendő – tulajdonképpen magának a csoportnak a vezetését rendeli büntetni.

Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés c) pontja tartalmilag egy vonatkozásban mutat eltérést az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdés c) pontjához képest: a terrorizmus finanszírozásának csoportban történő elkövetéséhez hozzájárulás válik az elkövetési magatartássá a segítségnyújtás helyett. A hozzájárulás azonban egy büntetőjogon kívüli kategória, a magyar büntetőjogban nem alkalmazott fogalom. A nyelvtani értelmezés alapján a *hozzájárulás valójában nem más*, mint egy elősegítő, előmozdító magatartás, ami átfoghatja mind a pszichikai és fizikai segítségnyújtást (a bűnsegély formáit), mind pedig az anyagi, pénzbeli támogatást, azaz a finanszírozást is. Ez összhangban áll az egyezmény teleologikus értelmezésével is, hiszen éppen a terrorizmus finanszírozásának egyes megnyilvánulási formái ellen kíván fellépni az egyezmény elfogadása révén a nemzetközi közösség. Ennek megfelelően véleményem szerint megállapítható, hogy a nemzetközi közösség egy bűnsegélyszerű, azt magában foglaló, de annál egyúttal tágabb értelmű elkövetési magatartásformát kívánt a hozzájárulás fogalmának rögzítésével meghatározni, és a terrorizmus finanszírozásának csoportban történő elkövetése kapcsán büntetendővé nyilvánítani.

c) A nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló ENSZ egyezmény

A kronologikus sorrendben továbbhaladva a következő ENSZ egyezmény, amely a terrorcselekmények szervezett elkövetésével összefüggésben is tartalmaz rendelkezéseket, a 2005-ös ENSZ egyezmény.

A 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdése alapján „*az is e cselekményt valósítja meg, aki [...]*

b) másokat a jelen cikk 1., 2., illetve 3. bekezdésében meghatározott cselekmények elkövetésére szervez, vagy annak során irányít, illetve

c) bármely más módon közreműködik a jelen cikk 1., 2. vagy 3. bekezdésében meghatározott egy vagy több cselekmény csoportos, közös céllal való elkövetésében; feltéve, hogy e közreműködés szándékos, és vagy arra irányul, hogy a csoport bűnelkövetői tevékenységét, céljainak elérését általában segítse, vagy e közreműködés a csoport azon szándéka ismeretében valósul meg, hogy azok a meghatározott cselekményt vagy cselekményeket elkövetik.”

A 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdés b) pontjának szövegezése ismét eltérést mutat, így a nyelvtani értelmezés segítségével hívásával ismét elemzésre szorul, hogy ugyanazt takarja-e a „*másokat bűncselekmények elkövetésére szervezés vagy annak során irányítás*” kategóriája, mint az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdés b) pontjában szereplő „*bűncselekmény elkövetésére másokat beszervez vagy utasít*”, illetve az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés b) pontjában meghatározott „*bűncselekmény mások általi elkövetését szervezi vagy irányítja*” elkövetési magatartások tartalma. Másokat bűncselekmények elkövetésére szervezni véleményem szerint nem jelenthet egyet mások beszerzésével, ugyanis az utóbbi a nyelvtani értelmezés alapján eredményes szervezést jelent. Így a 2005-ös ENSZ egyezmény szövegezése sokkal inkább a nukleáris terrorcselekmények kapcsán az előkészületi jellegű cselekmény büntetendőségére utal, azaz *másokat bűncselekmények elkövetésére szervezni* a magyar büntetőjogban használt fogalmak közül a bűncselekmény elkövetésére felhívással szinonim - így sui generis előkészületi magatartás -, és nem részesi (felbujtásszerű) magatartást jelöl.

Ugyanakkor *mások bűncselekmények elkövetése során irányítása* – tehát a 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdés b) pontjának II. fordulata – azonos tartalommal bír, mint a bűncselekmény mások általi elkövetésének irányítása – azaz az 1999-es egyezmény 2. cikk (5) bekezdés b) pontjának II. fordulata -, így ennek ismételt kifejtésétől elhelyütt eltekinthetünk.

A 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdés c) pontja tartalmilag ismét egy vonatkozásban, az elkövetési magatartásban mutat eltérést az 1997-es és az 1999-es ENSZ egyezményhez képest: a nukleáris terrorcselekmények csoportban történő elkövetésében *közreműködés* válik az elkövetési magatartássá a segítségnyújtás, illetve a hozzájárulás helyett.

A közreműködés tulajdonképpen egy olyan tevőleges magatartást jelöl, amellyel az elkövető a bűncselekmény terrorista csoportban történő elkövetését előmozdítja, így a legkülönbözőbb magatartásformákat is átfogja.

d) Összegzés: az ENSZ elvárásairól

Összegzésképpen indokolt kiemelni, az ENSZ tagállamok a mai napig nem dolgozták ki a terrorista csoport fogalmát. Megállapítható továbbá az ENSZ terrorizmus elleni fellépésével kapcsolatban az is, hogy az ENSZ a terrorcselekmények szervezett elkövetésére kezdetben egyáltalán nem reagált, még a konvenciók preambulumban sem deklarálja ezek kiemelkedő veszélyességét; az ENSZ tagállamai a szervezett elkövetés büntetendővé nyilvánításának szükségességét először csak az 1990-es évek végén ismerték fel. Az ENSZ egyezmények terrorcselekmény szervezett elkövetésével kapcsolatos rendelkezései értelmezésének eredményeképpen kifejtett megállapításaimat a könnyebb áttekinthetőség kedvéért a 2. számú táblázatban összegzem.

ENSZ Egyezmények	Az ENSZ Egyezmény releváns rendelkezései	Jelentősége a magyar büntetőjogban
A robbantásos terrorizmus visszaszorításáról szóló 1997. december 15. napján, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 52. ülészakán, New Yorkban elfogadott nemzetközi egyezmény	<p><u>2. cikk (3) bekezdés b) pont:</u> „[...] valamely bűncselekmény elkövetésére <i>másokat beszervez vagy utasít</i>”;</p> <p><u>2. cikk (3) bekezdés c) pont:</u> „bármilyen más módon szándékosan <i>segítséget nyújt</i> egy vagy több, az (1) vagy a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekménynek valamely <i>közös cél érdekében együttműködő csoport által történő elkövetéséhez</i> [...]”</p>	<p>→ beszerzés: mások bűncselekmények elkövetésére rábeszélését, eredményes verbuválását rendeli büntetendővé nyilvánítani</p> <p>→ utasítás: nyomatékos ráhatással mások bűncselekmény elkövetésére rábeszélése, a beszervezéstől a ráhatás nyomatékában tér el</p> <p>→ segítségnyújtás: a már létrejött terrorista csoporthoz kapcsolódó bűnsegélyszerű magatartás büntetendőségét jelenti</p>
A terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról szóló, 1999. december 9. napján az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 54. ülészakán, New	<p><u>2. cikk (5) bekezdés b) pont:</u> „[...] bűncselekmény <i>mások általi elkövetését szervezi vagy irányítja</i>;</p> <p><u>2. cikk (5) bekezdés c) pont:</u> „<i>hozzájárul</i> az e cikk 1. vagy 4. bekezdésében meghatározott egy vagy több</p>	<p>→ bűncselekmény elkövetésének szervezése: a bűncselekmény elkövetésének teljes körű megszervezését jelöli, a bűncselekmény elkövetését megelőző, azt előkészítő cselekmény, a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges mind személyi, mind tárgyi feltételek biztosítására törekszik</p> <p>→ irányítás: feltételez egy létrejött terrorista csoportot, a csoport egészének</p>

<p>Yorkban elfogadott konvenció</p>	<p>bűncselekménynek <i>közös cél által vezérelt személyek csoportja általi elkövetéséhez</i> [...]”</p>	<p>elvi, gyakorlati koordinálását, feladatok kijelölését jelenti</p> <p>→ hozzájárulás: egy elősegítő, előmozdító magatartást rendel büntetni, ami átfoghatja mind a pszichikai és fizikai segítségnyújtást (a bűnsegély formáit), mind pedig az anyagi, pénzügyi támogatást, azaz a finanszírozás formáit is</p>
<p>2005. szeptember 14. napján elfogadott New York-i Egyezmény a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról</p>	<p><u>2. cikk (4) bekezdés b) pont:</u> „<i>másokat</i> a jelen cikk 1., 2., illetve 3. bekezdésében meghatározott cselekmények <i>elkövetésére szervez, vagy annak során irányít</i>”</p> <p><u>2. cikk (4) bekezdés c) pont:</u> „bármely más módon <i>közreműködik</i> a jelen cikk 1., 2. vagy 3. bekezdésében meghatározott egy vagy több <i>cselekmény csoportos, közös céllal való elkövetésében</i>”</p>	<p>→ másokat a bűncselekmény elkövetésére szervez: sui generis előkészületi jellegű magatartás, a magyar büntetőjogban a bűncselekmény elkövetésére felhívással szinonim</p> <p>→ másokat a bűncselekmény elkövetése során irányít: lásd. 1999. egyezmény 2. cikk (4) bekezdés b) pont II. fordulata</p> <p>→ közreműködés: a bűncselekmény terrorista csoportban történő elkövetésének bármilyen formában történő előmozdítása</p>

2. számú táblázat: Az ENSZ egyezmények rendelkezései a terrorcselekmény szervezett elkövetésével kapcsolatban⁶¹⁶

2. Az Európa Tanács egyezményeinek rendelkezései

A terrorcselekmény szervezett elkövetéséhez kapcsolódóan az Európa Tanács égisze alatt elfogadott egyezmények közül a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény tartalmazott elsőként rendelkezést. A Miniszteri Bizottság által 2015. május 19. napján elfogadott, a terrorizmus megelőzéséről szóló ET Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve⁶¹⁷ pedig e rendelkezéseket is érinti.

a) A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 5-7. cikkeivel a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás, a terroristák toborzása és kiképzése tényállásait határozta meg, és előírta, hogy a részes államok nyilvánítsák büntetendővé e cselekményeket. A terroristák toborzása tényállása tartalmaz a terrorcselekmény szervezett elkövetéséhez kapcsolódó rendelkezést: a terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívást is büntetendővé kell nyilvánítani a részes államoknak.

⁶¹⁶ A szerző szerkesztése.

⁶¹⁷ A továbbiakban: Kiegészítő Jegyzőkönyv.

„6. cikk - Terroristák toborzása

(1) A jelen Egyezmény alkalmazásában „terroristák toborzása” alatt kell érteni más személyeknek terrorcselekmény elkövetésére vagy abban való részvételre, illetve ilyen jellegű társasághoz vagy csoporthoz való csatlakozásra való felhívását azzal a szándékkal, hogy a társaság vagy csoport által elkövetett egy vagy több terrorcselekmény elkövetéséhez hozzájáruljon.”

A 8. cikk a terrorcselekmény tényleges elkövetésének szükségtelenségéről rendelkezik, amellyel a cselekmények előkészületi jellegét erősíti meg.

„8. cikk - A terrorcselekmény tényleges elkövetésének szükségtelensége

Ahhoz, hogy egy cselekmény megvalósítsa a jelen Egyezmény 5-7. cikkeiben meghatározott bűncselekményeket, nem szükséges, hogy a terrorcselekményt ténylegesen elkövessék.”

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 9. cikke a járulékos bűncselekményekről rendelkezik. Ezek körében előírja, hogy a terroristák toborzásához járuló részesi magatartások, valamint a kísérlet is büntetendő kell, hogy legyen.

„9. cikk - Járulékos bűncselekmények

(1) Minden Szerződő Fél meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy a belső joga szerint bűncselekményként büntetendő legyen:

a) bűnrészesként való részvétel a jelen Egyezmény 5-7. cikkeiben meghatározott bűncselekmények elkövetésében; [...]

(2) Minden Szerződő Fél meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy a jelen Egyezmény 6-7. cikkeiben meghatározott bűncselekmények elkövetésének kísérlete, a belső jogával összhangban bűncselekményként büntetendő legyen.”

b) A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2015. január 21. napján létrehozta a külföldi terrorista harcosokkal és kapcsolódó ügyekkel foglalkozó bizottságot, amelynek a feladata az volt, hogy a terrorizmussal foglalkozó szakértői bizottság felügyelete alatt készítse el a

terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvét. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2015. május 19. napján elfogadta az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló Kiegészítő Jegyzőkönyvét, amelyet 2015. október 22. napján Rigában tizenhét állam, valamint az Európai Unió aláírt.⁶¹⁸ Magyarország részéről a kézirat lezárásáig a Kiegészítő Jegyzőkönyv aláírására nem került sor.

A Kiegészítő Jegyzőkönyv célja a külföldi terrorista harcosokról szóló 2178 (2014) ENSZ BT határozat koordinált és gyors végrehajtása,⁶¹⁹ ennek érdekében új, a terrorcselekményeket megelőző cselekmények büntetendővé nyilvánítását írja elő. Az előkészületi jellegű cselekmények közül a társaságban vagy csoportban való részvétel terrorizmus céljából (2. cikk) tartalmaz a terrorcselekmény szervezeten történő megvalósításával kapcsolatos rendelkezést. A Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. cikke alapján a terrorista csoport tevékenységében részt vett is büntetendővé kell nyilvánítaniuk a részes államoknak, ha az abból a célból történik, hogy a társaság vagy a csoport elkövessen vagy hozzájáruljon egy vagy több terrorcselekmény elkövetéséhez.

„2. cikk – Társaságban vagy csoportban való részvétel terrorizmus céljából

(1) A Kiegészítő Jegyzőkönyv céljának elérése érdekében, a „társaságban vagy csoportban való részvétel terrorizmus céljából” társaság vagy csoport tevékenységében részt vett jelent abból a célból, hogy a társaság vagy a csoport elkövessen vagy hozzájáruljon egy vagy több terrorcselekmény elkövetéséhez.”

c) Összegzés: az Európa Tanács elvárásairól

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény a terrorcselekmények megelőzése érdekében három új bűncselekmény nemzeti büntetőjogba iktatását tartja szükségesnek. Ezek közül a terroristák toborzása tényállása a terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívást is magában foglalja és ekként ezen magatartást is büntetendővé kell nyilvánítani a részes államoknak. Megállapíthatóságához nem szükséges az, hogy a

⁶¹⁸ Az első tizenhét aláíró állam: Belgium, Bosznia és Hercegovina, Észtország, Franciaország, Németország, Írország, Olaszország, Lettország, Luxemburg, Norvégia, Lengyelország, Szlovénia, Spanyolország, Svédország, Svájc, Törökország és az Egyesült Királyság. Ezt követően a Kiegészítő Jegyzőkönyvet aláírta még: Albánia, Görögország, Bulgária és Ukrajna. Forrás: <https://wcd.coe.int/> (Letöltés ideje: 2016. február 17.)

⁶¹⁹ *Thorbjørn Jagland*, az Európa Tanács főtitkára kiemelte, hogy a Kiegészítő Jegyzőkönyv a terrorcselekmény távoli előkészületi cselekményeit nyilvánítja büntetendővé és kidolgozza, hogyan lehet fellépni közösen a külföldi terrorista harcosok ellen a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletben tartásával, és felhívta az államokat a gyors aláírásra és ratifikálásra. Forrás: <https://wcd.coe.int/> (Letöltés ideje: 2016. február 17.)

terrorcselekményt ténylegesen elkövessék, valamint hozzá kapcsolódó részesi magatartásokat, illetve a toborzás kísérletét is büntetéssel kell fenyegetni a nemzeti büntetőjogban.

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve a terrorizmus újabb, napjainkban megjelenő veszélyes formája elleni hatékony és gyors fellépés érdekében új, előkészületi jellegű bűncselekmények nemzeti büntetőjogba iktatásával kíván hozzájárulni a terrorizmus megelőzéséhez. A Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. cikke alapján a terrorista csoport tevékenységében résztvevőt is büntetendővé kell nyilvánítaniuk a részes államoknak, ha az abból a célból történik, hogy a társaság vagy a csoport elkövessen vagy hozzájáruljon egy vagy több terrorcselekmény elkövetéséhez.

3. Az Európai Unió kerethatározatainak rendelkezései

a) A Tanács terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározata

Mivel az Európai Unió keretében felismerésre került, hogy a terroristatámadások tipikusan szervezett jellegűek, a terrorista csoport fogalmát is definiálta a 2002-es kerethatározat,⁶²⁰ továbbá ehhez kapcsolódóan a terrorista csoport irányítását és a csoport tevékenységében való résztvevőt is indokoltnak tartotta büntetni rendelni a tagállamok nemzeti jogában.⁶²¹

i) A terrorista csoport fogalma

A 2002-es kerethatározat 2. cikk (1) bekezdése alapján „*e kerethatározat alkalmazásában a „terrorista csoport” kettőnél több személyből álló, hosszabb idő alatt létrehozott, szervezett csoportot jelent, amely terrorista bűncselekmények elkövetése végett összehangoltan működik. A „szervezett csoport” olyan csoportot jelent, amelyet nem egy bűncselekmény azonnali elkövetésére hoztak létre alkalomszerű jelleggel, és amelyben a tagoknak nincs szükségképpen formálisan meghatározott szerepe, illetve nem szükséges a tagság folyamatossága vagy a fejlett struktúra.*”

ii) A terrorista csoporthoz kapcsolódó elkövetési magatartások

⁶²⁰ 2002-es kerethatározat, 2. cikk (1) bekezdés.

⁶²¹ 2002-es kerethatározat, 2. cikk (2) bekezdés.

A 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdése alapján „minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az alábbi szándékos cselekmények büntethetőségét biztosítsa:

a) *terrorista csoport irányítása;*

b) *részvétel terrorista csoport tevékenységében, beleértve információk vagy anyagi források szolgáltatását vagy a tevékenység bármilyen módon történő finanszírozását is, annak tudatában, hogy ez a részvétel hozzájárul a terrorista csoport büntetendő cselekményeihez.*”

Megállapítható, hogy az Európai Unió 2002-es kerethatározatával a már létrejött terrorista csoporthoz kapcsolódó egyes tevékenységeket tartja szükségesnek büntetendővé nyilvánítani.

A 2. cikk (2) bekezdés a) pontja szerinti *irányítás* tulajdonképpen nem más, mint a terrorista csoport vezetése, azaz a fennálló terrorista csoport tevékenységének, a csoporton belüli személyek (tagok) feladatának meghatározása, a csoport működésének elvi és a gyakorlati koordinálása.

Ezzel szemben a 2. cikk (2) bekezdés b) pontja a terrorista csoportban tagként résztvevő személy tevékenységét határozza meg. A terrorizmus különböző megnyilvánulási formáival szembeni fellépést az Európai Unió akként kívánja tehát biztosítani, hogy büntetendővé kívánja nyilvánítani a bármilyen jellegű *részvételi* tevékenységet, majd külön kiemeli annak egyes formáit: így az információk és anyagi források szolgáltatását, vagy magának a terrorista csoport tevékenységének, működésének finanszírozását.

b) A Tanács 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szülő kerethatározat módosításáról

A 2008-as kerethatározat preambulumban hangsúlyozza a terrorcselekmények szervezett elkövetésének térhódítását és kiemelkedő veszélyességét. Felhívja a tagállamok jogalkotóinak figyelmét arra, hogy „megváltozott a terrorista aktivisták és támogatóik tevékenységének a módja, ideértve azt is, hogy a szervezett, hierarchikus csoportok helyébe egymáshoz lazán kötődő, részben önálló sejtek léptek. Ezek a sejtek nemzetközi hálózatokká kapcsolódnak össze, és egyre nagyobb mértékben alkalmaznak új technológiákat, különösen az internetet.”⁶²²

⁶²² 2008-as kerethatározat, preambulumban, (3) bekezdés.

Azonban megállapítható, hogy sem a 2002-es kerethatározat 2. cikk (1) bekezdésében rögzített terrorista csoport fogalmát, sem pedig a 2. cikk (2) bekezdésben szereplő terrorista csoporthoz kapcsolódó elkövetési magatartások körét nem látta szükségesnek módosítani az Európai Unió. Így abból a feltevésből kell kiindulnunk, hogy a terrorista csoport fogalma és az ahhoz kapcsolódó elkövetési magatartások meghatározása az ilyen lazább szervezettségű, sejtszerű felépítésű terrorista csoportokra is érvényes, azokra szükség esetén alkalmazható és alkalmazandó.

c) Összegzés: az Európai Unió elvárásairól

Az Európai Unió a 2002-es kerethatározatban meghatározta a terrorista csoport fogalmát, valamint ehhez kapcsolódóan a terrorista csoport irányítását és a csoport tevékenységében való részvételt is indokoltnak tartja büntetni rendelni. Ezzel a 2002-es kerethatározat megteremtette az Európai Unió tagállamainak a terrorizmus elleni közös fellépés során nélkülözhetetlen kritériumokat, a tagállamoknak pedig – így Magyarországnak és Németországnak is - harmonizálnia kellett a büntetőjogát.

Az EU terrorcselekmény szervezett elkövetésének büntetendő nyilvánítására vonatkozó elvárásait a könnyebb áttekinthetőség kedvéért a 3. számú táblázatban összegzem.

Az EU terrorcselekmény szervezett elkövetésével kapcsolatos kerethatározata	Az EU kerethatározatának releváns rendelkezései	Jelentősége a magyar büntetőjogban
<p>A Tanács terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározata</p>	<p><u>2. cikk (1) bekezdés:</u> „[...] a „terrorista csoport” kettőnél több személyből álló, hosszabb idő alatt létrehozott, szervezett csoportot jelent, amely terrorista bűncselekmények elkövetése végett összehangoltan működik.”</p> <p><u>2. cikk (2) bekezdés:</u> „[...] büntetethetőségét biztosítsa: a) terrorista csoport irányítása; b) részvétel terrorista csoport tevékenységében, beleértve információk vagy anyagi források szolgáltatását vagy a</p>	<p>→ terrorista csoport fogalmának meghatározása</p> <p>→ irányítás: = terrorista csoport vezetése, azaz a fennálló terrorista csoport tevékenységének, a csoporton belüli személyek (tagok) feladatának meghatározása, a csoport működésének elvi és a gyakorlati koordinálása</p> <p>→ részvétel: a már létrejött terrorista csoporthoz kapcsolódó magatartás, amely átfogó, bármilyen módon megvalósulhat</p>

	<i>tevékenység bármilyen módon történő finanszírozását is, annak tudatában, hogy ez a részvétel hozzájárul a terrorista csoport büntetendő cselekményeihez.”</i>	
--	--	--

3. számú táblázat: A terrorcselekmény szervezett elkövetésének büntetendővé nyilvánításával kapcsolatos elvárások az Európai Unióban⁶²³

C) A terrorcselekmény sui generis előkészületére, a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazásra, valamint a terrorizmus támogatására uszításra [Btk. 315. §, Btk. 316. § b) pont, Btk. 331. § (2) bekezdés] vonatkozó nemzetközi elvárások

A továbbiakban azon nemzetközi elvárások feltérképezésére kerül sor, amelyek a terrorcselekmény tényleges elkövetését - befejezett megvalósulását, illetve kísérletét - megelőző, illetve azon kívüli cselekmények kriminalizálásának szükségességére hívják fel a figyelmet. Ezen magatartások a terrorcselekmény előkészületi jellegű cselekményei, amelyek az elkövető speciális célja alapján jelentenek kiemelkedő veszélyt napjainkban.

1. Az ENSZ elvárásai

a) Az ENSZ egyezmények rendelkezései

Az ENSZ egyezmények a terrorizmus tipikus megjelenési formájának tekintett eszköz jellegű bűncselekmények megelőzése érdekében gyakorlati intézkedések megtételét írják elő, továbbá együttműködési, tájékoztatási kötelezettséget teremtnek a megelőzés érdekében. A terrorcselekmény előkészületének büntetendő nyilvánításának szükségességét nem tartalmazzák.

⁶²³ A szerző szerkesztése.

b) Az ENSZ Biztonsági Tanácsának kötelező határozata: a 2178 (2014) BT határozat rendelkezései

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa a nemzetközi béke és biztonság fenntartása érdekében minden ENSZ tagállamra nézve kötelező erejű határozatokat fogadhat el. Ennek során kifejezetten terrorizmus ellenes határozatokat is megalkot. Ezen határozatok egy része konkrét nemzetközi politikai eseményekhez kapcsolódik, néhányuk viszont általánosságban, elvi értelemben is megfogalmazza a nemzetközi közösség terrorizmusra vonatkozó álláspontját.⁶²⁴

A 2178 (2014) BT határozatot 2014. szeptember 24. napján fogadta el az ENSZ Biztonsági Tanácsa, amely új megítélés alá vonta a napjainkban egyre növekvő biztonsági kockázatként jelentkező külföldi terrorista harcosok⁶²⁵ jelenségét. A határozat célja a terrorista csoportok tagjainak és fegyveres támogatóiknak, különösen az ISIS által mozgósított személyek utazásának korlátozása, valamint a toborzás, beszerzés, utazás és felszerelés, majd a saját hazájukba visszatérés megakadályozása azon személyek esetén, akik a nemzetközi terrorizmus terjesztésének céljával előkészíthetnek vagy végrehajthatnak terrorista támadásokat.⁶²⁶ A harcosok jelenléte és az anyagi források ugyanis együtt biztosítják a lehetséges terrorista támadások végrehajtását.⁶²⁷ Ezért a 2178 (2014) BT határozat előírja az államok számára a terrorizmus által motivált határokon átnyúló utazások, valamint ezen utazások finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását. A Biztonsági Tanács ezzel a határozattal a Szíriában és Irakban elkövetett terrorista cselekményekben külföldiek által történő növekvő számú részvételre reagált, és már az ezen övezetbe utazást kívánja büntetőjogi eszközökkel megakadályozni. A 2178 (2014) BT határozat legfőbb jellemzője tehát az, hogy a magányos elkövetők által nyújtott támogatást megghiúsítaná már a terrorista célzat megvalósítása előtti igencsak korai stádiumban, mivel a kiutazás időpontjában az ilyen személyek által nyújtott támogatás még nem értékelhető a terrorista csoport támogatásaként.⁶²⁸ Erre tekintettel a 2178 (2014) BT határozat 6. pontjának a) és c) alpontjai az alábbiaképpen rendelkeznek:

„A Biztonsági Tanács az ENSZ Alapokmányának VII. fejezete alapján

⁶²⁴ Stauber, 2014: 1-2.

⁶²⁵ „foreign terrorist fighters”

⁶²⁶ Zsebe, 2015: 23.

⁶²⁷ Zsebe, 2015: 29.

⁶²⁸ Sieber – Vogel, 2015: 29.

6. pont [...] akként határozott, hogy minden államnak biztosítania kell, hogy a belső jogának törvényei és más jogszabályai a súlyos bűncselekményeket megfelelő mértékben körülírják, ezáltal a következő személyek és cselekmények az elkövetett bűncselekmény súlyával arányban álló mértékű büntetőjogi fenyegetettség alá essenek és büntethetőek/büntetendőek legyenek:

- a) azon saját állampolgárai, akik olyan államba utaznak vagy kísérletnek meg utazni, amelyik nem a lakóhelyük vagy az állampolgárságuk szerinti állam, valamint más olyan személyek, akik az államuk területéről egy olyan államban utaznak vagy kísérletnek meg utazni, amelyik nem a lakóhelyük vagy az állampolgárságuk szerinti állam, azért, hogy terrorcselekményt kövessenek el, tervezzenek, készítsenek elő, vagy abban részt vegyenek, vagy terroristákat képezzenek ki, vagy terrorista kiképzésben vegyenek részt, és
- b) [...]
- c) olyan személyek utazásának szándékos szervezése vagy az utazás más módon történő megkönnyítése, beleértve a toborzást is, akik olyan államba utaznak, amelyik nem a lakóhelyük vagy az állampolgárságuk szerinti állam, azért hogy terrorcselekményt kövessenek el, tervezzenek, készítsenek elő, vagy abban részt vegyenek, vagy terroristákat képezzenek ki, vagy terrorista kiképzésben vegyenek részt az állam saját állampolgára által vagy az állam területén.”⁶²⁹

c) Összegzés: az ENSZ elvárásairól

Az ENSZ egyezmények esetén a terrorizmus adott megnyilvánulási formájának előkészülete büntetlen marad, az elkövetés előkészítéséről való tudomásszerzés esetén egyéb, jellemzően gyakorlati intézkedések megtételét, együttműködési, tájékoztatási kötelezettség előírását tartják szükségesnek.

A 2178 (2014) BT határozat alapján büntetőjogi fellépés szükséges a külföldi terrorista harcosok által jelentett újfajta fenyegetés ellen. Ez a határozat a későbbi terrorcselekmény elkövetése, tervezése, előkészítése, abban való részvétel, valamint oktatás nyújtása és oktatásban részvétel céljából utazás vagy az utazás kísérletének; valamint az ilyen célú utazás szervezése vagy más módon elősegítése büntetendővé nyilvánítását írja elő, tovább tágítva a büntetőjogi felelősségre vonás lehetséges körét. Ezek a magatartások előkészületi jellegű

⁶²⁹ A szerző fordítása.

cselekmények, a későbbi terrorcselekményt megelőző magatartások, amelyek az elkövető speciális, terrorista célja, illetve szándéka alapján jelentenek kiemelkedő veszélyt napjainkban.

2. Az Európa Tanács egyezményeinek rendelkezései

A hatékonyabb büntetőjogi fellépés érdekében az Európa Tanács országai is nemzetközi összefogást láttak szükségesnek a terrorizmus elleni eredményes küzdelem érdekében.⁶³⁰ Az első ilyen egyezmény, az 1977-es ET egyezmény még nem tartalmazott olyan rendelkezéseket, amelyek célja kifejezetten a terrorizmus megelőzése. Több évtizeddel később Varsóban, 2005. május 16. napján azonban két újabb egyezmény született a terrorizmus elleni küzdelem jegyében: a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló egyezmény⁶³¹ és a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény. Napjainkban a külföldi terrorista harcosok növekvő biztonsági kockázatot jelentek, ezért az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2015. május 19. napján elfogadta a terrorizmus megelőzéséről szóló ET Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvét.

a) A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 5-7. cikkeivel a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás, a terroristák toborzása és kiképzése tényállásait határozza meg, és előírta, hogy a részes államok nyilvánítsák büntetendővé e cselekményeket. A terrorcselekmény bűncselekményét illetően a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 1. cikke a függelékben szereplő nemzetközi szerződés hatálya alá tartozó és ott meghatározott bűncselekményekre utal. A függelékben az ENSZ keretében elfogadott nemzetközi egyezmények szerepelnek.

„5. cikk - Terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás

(1) A jelen Egyezmény tekintetében „terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás” alatt kell érteni valamely üzenet terjesztését, vagy egyéb módon a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételét, azzal a szándékkal, hogy terrorcselekmény elkövetésére uszítson, ha ez

⁶³⁰ Finszter, 2002: 159-160.

⁶³¹ Az egyezményt Magyarország a 2008. évi LXIII. törvénnyel hirdette ki. A továbbiakban: 2005-ös ET egyezmény.

a magatartás - akár a terrorcselekmény közvetlen támogatásával, akár anélkül - annak veszélyével jár, hogy egy vagy több ilyen bűncselekményt követhetnek el.”

„6. cikk - Terroristák toborzása

(1) A jelen Egyezmény alkalmazásában „terroristák toborzása” alatt kell érteni más személyeknek terrorcselekmény elkövetésére vagy abban való részvételre, illetve ilyen jellegű társasághoz vagy csoporthoz való csatlakozásra való felhívását azzal a szándékkal, hogy a társaság vagy csoport által elkövetett egy vagy több terrorcselekmény elkövetéséhez hozzájáruljon.”

„7. cikk - Terroristák kiképzése

(1) A jelen Egyezmény tekintetében „terroristák kiképzése” alatt kell érteni robbanóanyagok, lőfegyverek vagy más fegyverek, mérgező vagy veszélyes anyagok készítésére vagy használatára, vagy más különleges módszerek vagy technikák alkalmazására vonatkozó oktatás nyújtását terrorcselekmény elkövetése vagy abban való részvétel céljából, tudatában annak, hogy az átadott szakismeretet e célokra kívánják felhasználni.”

Magyarország a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény az 5. cikk (1) bekezdése szerinti terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás vonatkozásában olyan nyilatkozatot tett, hogy a tényállásban szereplő veszély fogalma alatt „nyilvánvaló és közvetlen veszélyt” ért.⁶³² Ennek oka az volt, hogy a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás megfogalmazása magában foglalja a terrorcselekmények elkövetésére irányuló, indirekt felhívást is, amely a szabad véleménynyilvánítás jogával nem egyeztethető össze. Az Alkotmánybíróság a közösség elleni izgatás bűncselekményével kapcsolatban akként határozott, hogy a büntetőjog ultima ratio jellege alapján a köznyugalom nyilvánvaló és közvetlen veszélyeztetése az a mérce, amely felett már alkotmányosan igazolt a szabad véleménynyilvánításhoz való jog korlátozása. A két cselekmény hasonlóságára figyelemmel alkotmányos követelménynek tekinthető, hogy az izgatás következményeként a terrorcselekmény elkövetésének veszélye is nyilvánvaló és közvetlen legyen.⁶³³

A 8. cikk a terrorcselekmény tényleges elkövetésének szükségtelenségéről rendelkezik, amellyel a három cselekmény előkészületi jellegét erősíti meg.

⁶³² 2011. évi II. törvény 4. §-a.

⁶³³ 2011. évi II. törvény indokolása. Részletes indokolás a 4. §-hoz.

„8. cikk - A terrorcselekmény tényleges elkövetésének szükségtelensége

Ahhoz, hogy egy cselekmény megvalósítsa a jelen Egyezmény 5-7. cikkeiben meghatározott bűncselekményeket, nem szükséges, hogy a terrorcselekményt ténylegesen elkövessék.”

A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 9. cikke a járulékos bűncselekményekről rendelkezik. Ezek körében előírja, hogy a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás, a terroristák toborzása és kiképzése bűncselekményekhez járuló részesi magatartásokat is büntetéssel kell fenyegetni, valamint, hogy a terroristák toborzása és kiképzése bűncselekményeinek kísérlete is büntetendő kell, hogy legyen.

„9. cikk - Járulékos bűncselekmények

(1) Minden Szerződő Fél meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy a belső joga szerint bűncselekményként büntetendő legyen:

a) bűnrészesként való részvétel a jelen Egyezmény 5-7. cikkeiben meghatározott bűncselekmények elkövetésében; [...]

(2) Minden Szerződő Fél meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy a jelen Egyezmény 6-7. cikkeiben meghatározott bűncselekmények elkövetésének kísérlete, a belső jogával összhangban bűncselekményként büntetendő legyen.”

b) A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve

A Kiegészítő Jegyzőkönyv célja a külföldi terrorista harcosokról szóló 2178 (2014) ENSZ BT határozat koordinált és gyors végrehajtása, ennek érdekében új, a terrorcselekményeket megelőző cselekmények büntetendővé nyilvánítását írja elő. Ezen előkészületi jellegű cselekmények közül a terrorista kiképzésben való részvétel (3. cikk), terrorizmus céljából külföldre utazás vagy ennek megkísérlése (4. cikk), és az ilyen utazások szervezése és elősegítése (6. cikk) tartalmaz releváns rendelkezéseket a terrorcselekmény sui generis előkészületi magatartásaival kapcsolatban.

„3. cikk – Terrorista kiképzésben való részvétel

(1) A Kiegészítő Jegyzőkönyv céljának elérése érdekében, a „terrorista kiképzésben való részvétel” oktatásban résztvevőt jelent, ideértve a tudás megszerzését vagy a gyakorlati ismereteket más személytől, amely a robbanóanyagok, lőfegyverek vagy más fegyverek

vagy káros vagy veszélyes anyagok készítéséről vagy használatáról, vagy más különös módszerekről vagy technikákról, abból a célból, hogy terrorcselekményt kövessen el vagy az elkövetéshez hozzájáruljon.”

„4. cikk – Terrorizmus céljából külföldre utazás vagy ennek megkísérlése

(1) A Kiegészítő Jegyzőkönyv céljának elérése érdekében, a „terrorizmus céljából külföldre utazás vagy ennek megkísérlése” olyan államba utazást jelent, amely eltér az utazó állampolgársága vagy lakóhelye szerinti államtól, abból a célból, hogy terrorcselekményt kövessen el, részt vegyen az elkövetésében, vagy terrorista kiképzést nyújtson vagy terrorista kiképzésben vegyen részt

(2) Minden részes államnak el kell fogadnia azon intézkedéseket, amelyek szükségesek a „terrorizmus céljából külföldre utazás vagy ennek megkísérlése” (1) bekezdés szerinti bűncselekménnyé nyilvánításához a nemzeti jogban, ha azt jogellenesen és szándékosan követik el. Ennek során minden részes államnak olyan feltételeket kell teremtenie, amelyek megfelelnek az alkotmányos alapelvekkel.

(3) Minden részes államnak olyan intézkedéseket kell elfogadnia, amelyek alapján ezen cikk szerinti bűncselekmény kísérlete is büntethetővé válik a nemzeti jogban.”

„6. cikk – Terrorizmus céljából külföldre utazások szervezése és elősegítése

(1) A Kiegészítő Jegyzőkönyv céljának elérése érdekében, a „terrorizmus céljából külföldre utazások szervezése és elősegítése” minden olyan szervezési vagy elősegítési cselekményt jelent, amely valamely személy Kiegészítő Jegyzőkönyv 4. cikk (1) bekezdése szerinti terrorizmus céljából történő külföldre utazását elősegíti, annak tudatában, hogy a segítség, amit nyújtott, a terrorizmus céljához hozzájárul.”⁶³⁴

A Kiegészítő Jegyzőkönyv tehát további olyan sui generis előkészületi cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását írja elő, amelyek a külföldi terrorista harcosokhoz kapcsolódó tipikus cselekmények és potenciálisan terrorcselekmények elkövetéséhez vezethetnek.

⁶³⁴ A szerző fordítása.

c) Összegzés: az Európa Tanács elvárásairól

A vonatkozó egyezmény, a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény a nemzetközi terrorizmus újabb hulláma miatt a terrorcselekmények megelőzése érdekében három új bűncselekmény nemzeti büntetőjogba iktatását tartja szükségesnek. A terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás, a terroristák toborzása és a terroristák kiképzése tényállásainak megvalósulásához nem szükséges az, hogy a terrorcselekményt ténylegesen elkövessék, a részesi magatartásokat is büntetéssel kell fenyegetni, valamint a terroristák toborzása és a terroristák kiképzése esetén a kísérletet is szankcionálni kell. Magyarország a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás kapcsán tett nyilatkozattal az alkotmányos követelményekkel való összhang megteremtése érdekében ezen új bűncselekmény elkövetése esetén az izgatás következményeként a terrorcselekmény elkövetésének veszélye nyilvánvaló és közvetlen kell, hogy legyen.

A 2178 (2014) ENSZ BT határozat végrehajtásának regionális szinten történő megkönnyítése érdekében elfogadott Kiegészítő Jegyzőkönyv a terrorizmus újabb, napjainkban megjelenő veszélyes formája elleni hatékony és gyors fellépés érdekében új, előkészületi jellegű bűncselekmények nemzeti büntetőjogba iktatásával kíván hozzájárulni a terrorizmus megelőzéséhez. Ezek az előkészületi jellegű cselekmények a terrorista kiképzésben való részvétel, terrorizmus céljából külföldre utazás vagy ennek megkísérlése, valamint az ilyen utazások szervezése és elősegítése. Ezen cselekmények a büntetőjogi felelősségre vonás körét tovább bővítik, és alapvetően a terrorizmus céljából történő külföldre utazáshoz kapcsolódnak.

3. Az Európai Unió kerethatározatainak rendelkezései

a) Az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata

A hatékony terrorizmus elleni küzdelmet célul tűző 2002-es kerethatározattal⁶³⁵ az Európai Unió Tanácsa tehát közelíteni kívánta a tagállamok terrorizmussal kapcsolatos büntetőjogi fogalmait. Azonban a 2002-es kerethatározat rendelkezései között nem találhatunk olyan szabályozást, amely a terrorista bűncselekmények előkészületével kapcsolatos.

⁶³⁵A 2002-es kerethatározatról bővebben lásd. Karsai – Nagy, 2003: 3-28.

b) Az Európai Unió Tanácsának 2008. november 28-án elfogadott, 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról

A 2008-as kerethatározat (8) és (9) preambulumbekzdése utal az ENSZ és az Európa Tanács égisze alatt a 2002-es kerethatározat óta elfogadott újabb nemzetközi dokumentumokra, amelyek a terrorizmus megelőzése érdekében újabb cselekmények bűncselekményé nyilvánítását írják elő. A növekvő és gyorsan változó terrorfenyegetettségre reagálva⁶³⁶ az Európai Unió a terrorizmus ezen újonnan felismert megjelenési formáinak - a *terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményeknek*, így a terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatásnak, a terroristák toborzásának és a terroristák kiképzésének – büntetendővé nyilvánítását írja elő akként, hogy a 2008-as kerethatározat 1. cikk (1) bekezdésével módosította a 2002-es kerethatározat 3. cikkét.

„3. cikk - Terrorista tevékenységekkel összefüggő bűncselekmények

(1) E kerethatározat alkalmazásában:

- a) "terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás": valamely üzenet terjesztése, vagy egyéb módon a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele azzal a szándékkal, hogy az 1. cikk (1) bekezdésének a)–h) pontjában felsorolt bűncselekmények egyikének elkövetésére uszítson, ha ez a magatartás – akár a terrorista bűncselekmény közvetlen támogatásával, akár anélkül – annak veszélyével jár, hogy elkövethetnek egy vagy több ilyen bűncselekményt;*
- b) "terroristák toborzása": más személyeknek az 1. cikk (1) bekezdésének a)–h) pontjában vagy a 2. cikk (2) bekezdésében felsorolt bűncselekmények egyikének elkövetésére való felhívása;*
- c) "terroristák kiképzése": robbanóanyagok, lőfegyverek vagy más fegyverek, vagy mérgező vagy veszélyes anyagok készítésére vagy használatára, vagy más különleges módszerek vagy technikák alkalmazására vonatkozó oktatás nyújtása az 1. cikk (1) bekezdésének a)–h) pontjában felsorolt bűncselekmények egyikének elkövetése céljából, annak tudatában, hogy az átadott szakismeretet e célokra kívánják felhasználni.”*

A 2002-es kerethatározat módosított 3. cikke kiegészült egy új (3) bekezdéssel is, amely a három új, terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmény előkészületi jellegét erősíti meg.

⁶³⁶ 2008-as kerethatározat (3) preambulumbekzdése.

„(3) Ahhoz, hogy a (2) bekezdésben meghatározott valamely cselekmény büntetendő legyen, nem szükséges a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése.”

A 2008-as kerethatározat 1. cikk (2) bekezdése módosította a 2002-es kerethatározat 4. cikkét is, amely a terrorista bűncselekmények, a terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekmények, valamint a terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények esetén a felbujtás, bűnsegély és a kísérlet szabályaira vonatkozó elvárásokat tartalmazza. A módosítással az Európai Unió elvárása, hogy a terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatáshoz, a terroristák toborzásához és a terroristák kiképzéséhez nyújtott bűnsegély büntetendő legyen. Azonban ugyanezen bűncselekmények vonatkozásában a felbujtás büntetendővé nyilvánítását nem írja elő, míg a kísérlet büntetendővé nyilvánítását a tagállamok mérlegelhetik a terroristák toborzása és a terroristák kiképzése kapcsán.

„4. cikk - Bűnsegély, felbujtás, kísérlet

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy [...] a 3. cikkben említett bűncselekményekhez nyújtott bűnsegély büntetendő legyen.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében, [...] a 3. cikk (2) bekezdésének d)–f) pontjában említett bűncselekményekre való felbujtás büntetendő legyen.

(3) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy [...] a 3. cikk (2) bekezdésének d)–f) pontjában említett bűncselekmények elkövetésének kísérlete [...] büntetendő legyen.

(4) Minden tagállam dönthet úgy, hogy megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a 3. cikk (2) bekezdésének b) és c) pontjában említett bűncselekmények elkövetésének kísérlete büntetendő legyen.”

c) Az Európai Unió Bizottságának 2015. december 2. napján kelt javaslata: Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

Az Európai Bizottság javaslatával új alapokra kívánja helyezni a terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést. Ennek oka egyrészt az, hogy az átalakult, és egyben megnövekedett a

terrorista veszély⁶³⁷ a terrorizmus céljából külföldi konfliktusövezetbe - így Szíriába és Irakba – utazásból fakad; továbbá azzal a veszéllyel is számolni kell, amit e személyek visszatérése jelent a biztonságra.⁶³⁸ Emellett „a terroristák a gyanúeltés megelőzése érdekében kitérő technikákat alkalmaznak: az Unión belül utaznak és a tartózkodási helyük/állampolgárságuk szerinti országtól eltérő országokon haladnak át azzal a céllal, hogy kikerüljék az ellenőrzéseket és a megfigyelést”, továbbá a „terrorista csoportok bebizonyították, hogy magas szinten tudják használni az internetet és az új kommunikációs technológiákat a propaganda terjesztésére, a potenciális harcosokkal való interakcióra, az ismeretek megosztására, valamint a műveletek megtervezésére és összehangolására”.⁶³⁹

A 2002-es kerethatározat felülvizsgálatának másik oka az új nemzetközi elvárások és az Unió által vállalt nemzetközi kötelezettségek végrehajtása, mivel az Unió rendelkezései nincsenek azokkal összhangban. Így a 2002-es kerethatározat nem írja elő a harmadik országba terrorista szándékkal utazás, a terrorizmus céljából kiképzésben való részvétel, toborzás és kiképzés kísérlete, valamint a terrorista tevékenységek támogatásának büntetni rendelését.⁶⁴⁰

A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata tehát a 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat rendelkezéseit átveszi, és azokat kiegészíti újabb terrorista tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekményekkel:⁶⁴¹ a terrorista kiképzésben való

⁶³⁷ Különösen a 2014. és 2015. folyamán Európa területén elkövetett merényletek kapcsán került előtérbe az a jelenség, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján több terrortámadásban vagy azok előkészítésében külföldi terrorista harcosok vettek részt, akik vagy maguk megjárták a konfliktusövezetet (így Jement, Szíriát), vagy más, külföldön tartózkodó személyek ösztönözték vagy utasították őket terrorcselekmények elkövetésére. A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata az Európai Parlament és a Tanács irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. Indokolás. 1. pont. 3. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu> (Letöltés ideje: 2016. február 17.) A továbbiakban a Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata.

Így az Egyesült Királyságban 2013 októberében letartóztattak egy Szíriából visszatért férfit, aki utcai lövöldözést készített elő. Koszovóban 2013 novemberében hat, terrorcselekményre készülő férfit tartóztattak le, akiket hónapokig megfigyeltek és lehallgattak, kettő közülük korábban Szíriában harcolt. Franciaországban 2014. márciusában leplezték le egy Szíriából hazatérő férfit, aki a tengerparton készült terrorcselekményre és bombát találtak nála. Hollandiában 2014. májusában tartóztattak le egy bankrablásra készülő Szíriai harcost, aki így próbálta meg támogatni a terrorszervezetet. Koszovóban 2014. júniusában három férfit tartóztattak le, akik öngyilkos merényletet készítettek elő és az ISIS-hez voltak köthetőek. Norvégiában 2014. júliusában tartóztattak le négy szír férfit, akik terrorcselekményre készültek és kapcsolatban álltak az ISIS-szel. Zsebe, 2015: 2-27. A 2015. novemberében Franciaországban elkövetett terrorcselekményekben szintén részt vett Szíriát megjárt személy.

⁶³⁸ Az Europol 2015.évi TE-SAT jelentésére hivatkozva a Bizottság kiemeli, hogy bár a visszatérő harcosok kis része elkötelezett terrorcselekmények végrehajtásában, mégis fokozott veszélyt jelentenek valamennyi uniós tagállam számára. A „külföldi terrorista harcosok” rendelkeznek kapcsolatokkal terrorista csoporttal, harci és operatív tapasztalatot is szerezhettek, és valószínűleg példaképként szolgálnak. Így még ha konkrét terrorcselekmény megszervezésében, végrehajtásában nem is vesznek részt, esetleg mások radikalizálásával, toborzásával és adományszervezéssel foglalkozhatnak. A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata. Indokolás. 1. pont. 2.

⁶³⁹ A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata. Indokolás. 1. pont. 3.

⁶⁴⁰ A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata. Indokolás. 1. pont. 4-7.

⁶⁴¹ A javasolt irányelv – hasonlóan a 2002-es kerethatározathoz – különbséget tesz a terrorista bűncselekmények (amelyek továbbra is a taxatív meghatározott szándékos eszköz jellegű bűncselekmények terrorista célból történő

részvétellel (8. cikk), a terrorizmus céljából külföldre utazással (9. cikk), terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítésével (10. cikk), valamint a terrorizmusfinanszírozással (11. cikk).

„8. cikk - Terrorista kiképzésben való részvétel

A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen a robbanóanyagok, lőfegyverek vagy más fegyverek, mérgező vagy veszélyes anyagok készítésére vagy használatára, vagy más különleges módszerek vagy technikák alkalmazására vonatkozóan más személy által nyújtott oktatásban való részvétel a 3. cikk (2) bekezdésének a)–h) pontjában felsorolt bűncselekmények egyikének elkövetése vagy ahhoz való hozzájárulás céljából.

9. cikk - Terrorizmus céljából külföldre utazás

A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen a 3. cikkben említett terrorista bűncselekmény elkövetése vagy ahhoz való hozzájárulás céljából, a 4. cikkben említett, terrorista csoport tevékenységében való részvétel céljából, vagy a 7. és 8. cikkben említett, terroristák kiképzése vagy terrorista kiképzésben való részvétel céljából más országba történő utazás.

10. cikk - Terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése

A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen bármely szervezési vagy elősegítési cselekmény, amely segítséget nyújt valamely személynek ahhoz, hogy a 9. cikkben említettek szerint külföldre utazzon terrorizmus céljából, és amelyre annak tudatában kerül sor, hogy a segítség az említett célt szolgálja.”

elkövetését takarja), terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekmények (terrorista csoport irányítása és részvétel a terrorista csoport tevékenységében, beleértve a terrorista csoport finanszírozását), valamint a terrorista tevékenységhez kapcsolódó bűncselekmények között. A terrorista tevékenységhez kapcsolódó bűncselekmények a javasolt irányelv III. címében kerülnének szabályozásra mint a sui generis előkészületi jellegű cselekmények, amelyek az elkövető speciális szándéka, célja alapján lennének büntetést érdemlőek.

Az új előkészületi jellegű cselekmények a nemzetközi elvárásoknak megfelelően tovább bővítenék a büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét a külföldi terrorista harcosokhoz kapcsolódó terrorista bűncselekmények megelőzése és azokra vonatkozóan büntetőeljárás megindítása, a határokon átnyúló jelenség kapcsán a gyakorlati intézkedések fokozása érdekében.⁶⁴²

A javasolt irányelv tervezett 15. cikke a terrorcselekmény tényleges elkövetésének szükségtelenségén túl már azt is tartalmazza, hogy konkrét terrorcselekménnyel, vagy konkrét terrorizmus céljából külföldre utazás, terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése, valamint a terrorizmus finanszírozása bűncselekménnyel kapcsolat megállapítása sem szükséges a büntetőjogi felelősségre vonáshoz.

„15. cikk - Terrorista bűncselekményekkel való kapcsolat

Ahhoz, hogy egy a 4. cikkben és a III. címben említett bűncselekmény büntetendő legyen, nem szükséges, hogy a terrorcselekményt ténylegesen elkövessék, és az sem szükséges, hogy kapcsolatot állapítsanak meg egy meghatározott terrorista bűncselekménnyel vagy – amennyiben a 9–11. cikket érinti – terrorista tevékenységekhez kapcsolódó meghatározott bűncselekményekkel.”

A büntetőjogi felelősség előrehozatalának és a konkrét terrorcselekménnyel való kapcsolat hiányában történő megállapíthatóság indoka a terrorista tevékenységhez kapcsolódó bűncselekmények rendkívül súlyos jellege. Ezek a cselekmények ugyanis potenciálisan terrorista bűncselekmények elkövetéséhez vezethetnek és lehetővé teszik a terroristák és terrorista csoportok számára, hogy folytassák és előrehaladottabb fázisba juttassák a büntetendő cselekményeiket. A Bizottság 2015. december 2. napján elfogadott javaslatának indokolásában kiemeli, hogy az új bűncselekmények tartalmazznak objektív – elkövetési magatartást, és egyéb szituációs elemeket – és szubjektív tényállási elemet is, azaz az elkövető vagy a potenciális elkövető szándékát vagy tudatát arra nézve, hogy magatartása terrorista bűncselekmény elkövetéséhez vagy hozzájáruláshoz vezethet. Ezen tényállási elemeket kell bizonyítani a büntetőeljárásban a független bíróság előtt úgy, hogy annak során az eljárási garanciák érvényesüljenek.⁶⁴³ Ez az elvárás a javasolt irányelv tervezett (13) preambulum-bekezdésében jelenik meg.

⁶⁴² A Bizottság 2015. december 2. napján kelt jelentése. Indokolás. 1. pont. 4.

⁶⁴³ A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata. Indokolás. 5. pont. 17-18.

„(13) Az ezen irányelvben foglalt bűncselekményekre tekintettel a szándék fogalmának e bűncselekmények valamennyi tényállási elemére vonatkoznia kell. Egy cselekmény vagy mulasztás szándékos jellegére az objektív ténybeli körülményekből lehet következtetni.”

A javasolt irányelv tervezett 16. cikke előírná, hogy a sui generis előkészületi jellegű cselekményekhez kapcsolódó *felbujtás és bűnsegély* is büntetendő legyen (kivéve terrorizmus céljából külföldre utazás, terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítéséhez járuló bűnsegélyt, hiszen a terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése valójában a terrorizmus céljából külföldre utazás sui generis bűnsegédi magatartását rendeli önálló tettesi magatartásként büntetni úgy, hogy az utazás más módon történő elősegítése a szervezés elősegítését is magában foglalja). Továbbá a terroristák toborzása, terroristák kiképzése, terrorizmus céljából külföldre utazás és a terrorizmusfinanszírozás *kísérletét* is büntetéssel kellene fenyegetniük a tagállamoknak.

„16. cikk - Bűnsegély, felbujtás, kísérlet

- (1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a 3–8. és a 11–14. cikkben említett bűncselekményekhez nyújtott bűnsegély büntetendő legyen.
- (2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a 3–14. cikkben említett bűncselekményekre való felbujtás büntetendő legyen.
- (3) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a 3., a 6., a 7., a 9. és a 11–14. cikkben említett bűncselekmények elkövetésének kísérlete, a 3. cikk (2) bekezdésének f) pontjában előírt birtoklás és a 3. cikk (2) bekezdésének i) pontjában említett bűncselekmény kivételével, büntetendő legyen.”

d) *Összegzés: az Európai Unió elvárásairól*

Az Európai Unió terrorizmus elleni politikájának alapja a 2002-es kerethatározat,⁶⁴⁴ amelynek lényege a terrorista bűncselekmények, beleértve a terrorista csoporttal kapcsolatos bűncselekmények fogalmának közelítése a tagállamokban. Azonban a 2002-es kerethatározat rendelkezései között nem található a terrorista bűncselekmények, terrorista csoporthoz

⁶⁴⁴ 2008-as kerethatározat (2) preambulumbekzdése.

kapcsolódó bűncselekmények, valamint terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények között az előkészületre vonatkozó rendelkezés.

A 2002-es kerethatározatot módosító 2008-as kerethatározat rendelkezései viszont három új terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményt határoztak meg. Mindhárom bűncselekmény előkészületi jellegű és a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése nélkül kell, hogy megalapozza az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását. A bűncselekménnyé nyilvánítást a 2008-as kerethatározat annak érdekében írja elő, hogy az egyes személyeket terrorista támadások elkövetésére ösztönző anyagok terjesztésének korlátozása révén hozzájáruljon a terrorizmus megelőzéséhez.⁶⁴⁵ Az eltelt évek során megváltozott módon megjelent terrorfenyegetettségre tehát akként reagált az Európai Unió, hogy a terrorista bűncselekmények elkövetését megelőző cselekményeket is terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményként kell a tagállamokban büntetéssel fenyegetni, ha azok egy később elkövetendő terrorista bűncselekményhez kapcsolódnak.

Az Európai Bizottság 2015-ös javaslatával új alapokra kívánja helyezni a terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést: a tagállami büntetőjogi rendelkezéseket harmonizáló 2002-es kerethatározatot nemcsak módosítaná, hanem fel is váltaná az új irányelv. A javasolt új irányelv a 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat rendelkezéseit átveszi, és azokat kiegészíti újabb terrorista tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekményekkel: a terrorista kiképzésben való részvétellel, a terrorizmus céljából külföldre utazással, terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítésével, valamint a terrorizmusfinanszírozással. Ennek oka a külföldi terrorista harcosok által napjainkban jelentett fokozott veszély, a cél pedig a terrorcselekmények minél korábbi stádiumban történő megelőzése, a büntetőeljárás minél hamarabbi megindítása. Ehhez a jogalkalmazói munka vélhető megkönnyítése érdekében Európai Unió javasolt új irányelve alapján már sem a terrorcselekmény tényleges elkövetése, sem egy meghatározott terrorcselekményhez fűződő kapcsolat megállapítására nem lenne szükség. Az alapvetően teljesen hétköznapi cselekmények tehát egy konkrét terrorcselekményhez kapcsolódás hiányában is bűncselekménnyé nyilvánítandóak, pusztán az elkövető speciális szándéka, célja alapján; amennyiben a cselekmény szándékos jellegére az objektív ténybeli körülményekből következtetni lehet és az elkövető szándéka a bűncselekmény valamennyi tényállási elemére kiterjed.

⁶⁴⁵ 2008-as kerethatározat (7) preambulumbekzdése

D) A terrorcselekménnyel fenyegetésre [Btk. 316. § a) pont] vonatkozó nemzetközi elvárások

1. Az ENSZ egyezmények rendelkezései

Az ENSZ égisze alatt a második világháborút követően számos regionális és nemzetközi egyezmény született meg *a terrorizmus egyes megnyilvánulási formáinak* büntetendővé nyilvánításának szükségességével kapcsolatban. Ezek közül az alábbi ENSZ egyezmények tartalmazznak rendelkezéseket a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatban.

a) A nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorítása érdekében elfogadott ENSZ egyezmények

Rögtön az első terrorizmus elleni ENSZ egyezményekben – amelyek a nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorítása érdekében születtek – megjelenik a fenyegetéssel elkövetett terrorcselekmények bűncselekménnyé nyilvánításának igénye.

A légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekről és egyéb cselekményekről szóló Tokióban, az 1963. évi szeptember hó 14. napján kelt Egyezmény⁶⁴⁶ IV. fejezet 11. cikkének (1) bekezdése határozza meg a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének bűncselekményét.

„Ha valaki a légi jármű fedélzetén erőszakkal vagy azzal való fenyegetéssel olyan jogellenes cselekményt követ el, amellyel a repülésben levő légi jármű működésébe beavatkozik, azt hatalmába keríti vagy más módon jogtalan ellenőrzést gyakorol felette, vagy ha ilyen cselekményt készülnek elkövetni [...]”

Hasonlóképpen definiálja a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének bűncselekményét az 1970-es egyezmény 1. cikk a) pontja is, amely szerint:

„Aki a repülésben levő légi jármű fedélzetén

⁶⁴⁶ Magyarország ezen Egyezményt a 1971. évi 24. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A továbbiakban: 1963-as egyezmény.

a) erőszak, erőszakkal fenyegetés vagy bármilyen más megfélemlítés útján e légi járművet jogellenesen hatalmába keríti vagy e légi jármű fölött ilyen módon ellenőrzést gyakorol vagy e cselekmények bármelyikét megkísérli [...] bűncselekményt követ el.”

Megállapítható, hogy az 1963-as és az 1970-es egyezmények a fenyegetést a terrorcselekmények ekkori megjelenési formája kapcsán *elkövetési módként* határozzák meg, amely az erőszak alkalmazása mellett kerül kifejezetten nevesítésre. Az 1970-es egyezmény „bármilyen más megfélemlítés útján” fordulata kiegészítő jellegű, tulajdonképpen olyan pszichikai ráhatást takar, amellyel az elkövető nem helyezi kilátásba erőszak alkalmazását sem.

b) A nemzetközileg védett személyek fokozott terrorfenyegetettsége miatt elfogadott ENSZ egyezmény

Az 1973-as egyezmény 2. cikk (1) bekezdés c) pontja írja elő a részes államoknak a nemzetközileg védett személy elleni erőszakkal fenyegetés büntetendővé nyilvánítását.

„1. Szándékos elkövetés esetén:

a) az emberölést, az emberrablást, vagy a nemzetközileg védett személy személye, vagy szabadsága ellen irányuló egyéb támadást;

b) a nemzetközileg védett személy hivatalos helyisége, magánlakása, vagy szállítási eszköze elleni erőszakos támadást, amely személyét és szabadságát veszélyeztetheti;

c) az ilyen támadás elkövetésére irányuló fenyegetést [...] az Egyezményben részes valamennyi állam belső jogszabályai szerint büntetni rendeli.”

A Magyarország által aláírt és kihirdetett, 1977. február 20. napjától hatályos 1973-as egyezmény kapcsán tehát terrorizmusra jellemző magatartásformaként határozta meg a nemzetközileg védett személy elleni erőszak bűncselekményét, amely harmadik változatának *elkövetési magatartása* a nemzetközileg védett személy elleni támadás elkövetésére irányuló fenyegetés. Ilyen bűncselekményt azonban a régi Btk. egészen a 2003. évi II. törvénnyel történt módosításáig nem tartalmazott, ekkor került ugyanis a régi Btk. 232. §-ában szabályozásra a nemzetközileg védett személy elleni erőszak bűncselekménye. A magyar jogalkotó a nemzetközi elvárásnak teljes megfelelés érdekében szó szerint vette át az 1973-as

egyezmény meghatározását, és a 232. § (2) bekezdésével – privilegizált esetként – büntetni rendelte az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetésével fenyegetést is.

c) A túszedés elleni ENSZ egyezmény

Az 1979-es egyezmény 1. cikk (1) bekezdése a túszedést, mint a nemzetközi terrorizmus megnyilvánulási formáját az alábbiaképpen definiálja.

„Bárki, aki más személyt (a továbbiakban: tús) szabadságától megfoszt vagy hatalmába kerít és halállal vagy sérüléssel vagy további hatalomban tartással fenyeget abból a célból, hogy egy harmadik Felet, nevezetesen valamely államot, nemzetközi kormányközi szervezetet, természetes vagy jogi személyt, illetve személyek egy csoportját arra kényszerítsen, hogy az a tús elengedésének kifejezett vagy hallgatóságos feltételeként valamely cselekményt tegyen vagy ennek megtételétől tartózkodjon, az a jelen Egyezmény alkalmazásában a túszedés bűncselekményét követi el.”

Az 1979-es egyezmény tehát egy *összetett bűncselekményt* határoz meg, amelynek az eszközcselekménye a személyi szabadságtól megfosztás vagy hatalomba kerítés, a *célcselekménye* pedig a kényszerítési célból halállal, sérüléssel vagy további hatalomban tartással való *fenyegetés*. A tényállás tartalmazza továbbá a terrorista célzat kezdetleges meghatározását, ám az 1979-es egyezmény vonatkozásában ez még bármely természetes vagy jogi személynek, illetve személyek egy csoportjának kényszerítése, és nem a mai fogalmaink szerinti állami szerv, más állam, nemzetközi szervezet kényszerítésének terrorista céljával azonos.

d) A nemzetközi vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető terrorcselekmények visszaszorításáról szóló ENSZ egyezmény

A terrorizmus nemzetközi vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető formáját a nemzetközi közösség az 1988-as egyezmény előírásaival kívánta a részes államokban büntetendővé nyilvánítani.

Az 1988-as egyezmény 3. cikk (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdés c) pontja, illetve az 1988-as jegyzőkönyv 2. cikk (1) bekezdés a) pontja és a (2) bekezdés c) pontja bár eltérő

elkövetési tárgyak vonatkozásában, de egyébként azonos szövegezéssel rendelkezik a terrorizmusra jellemző ezen magatartásforma kapcsán a fenyegetésről.

*„(1) Bármely személy bűncselekményt követ el, ha ez a személy jogellenesen és szándékosan
a) hajót erőszakkal, fenyegetéssel vagy a megfélemlítés bármilyen más formájával hatalmába kerít, vagy ellenőrzését magához ragadja; vagy [...].*

(2) Ugyancsak bűncselekményt követ el az a személy, aki

a) a fenti (1) bekezdésben megnevezett bűncselekmények bármelyikének elkövetését megkísérli; vagy

b) a fenti (1) bekezdésben megnevezett bármelyik bűncselekmény bármely személy általi elkövetését elősegíti, vagy bármilyen más módon olyan személynek a tette társa, aki ilyen bűncselekményt követ el; vagy

c) természetes vagy jogi személyt - feltétellel vagy anélkül, nemzeti joga rendelkezéseitől függően - arra kényszeríti, hogy az (1) bekezdés b), c) és e) pontjában megnevezett valamelyik bűncselekmény elkövetése érdekében valamit tegyen, vagy ne tegyen, ha a fenyegetés alkalmas a hajó biztonságos hajójásának veszélyeztetésére.”

Látható, hogy a nemzetközi közösség a terrorizmus nemzetközi vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető formája esetén egyrésztől hasonlóan a terrorizmus nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető magatartásformáját szankcionálni rendelő 1963-as és 1970-es egyezmények rendelkezéseire *a fenyegetés mint elkövetési mód* jelenik meg; másrésztől ez a rendelkezés kiegészül *a fenyegetés formájában történő kényszerítéssel mint elkövetési magatartással*.

e) A különösen veszélyes anyagokkal kapcsolatban elkövetett terrortámadások visszaszorítása érdekében született ENSZ egyezmény

A terrorizmus ezen megnyilvánulási formájára reagáló ENSZ egyezmények közül egyrésztől az 1980-as egyezmény 7. cikk (1) bekezdés f) és g) pontja tartalmaz a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatos rendelkezést.

„Az alábbi cselekmények szándékos elkövetését: [...]

b) nukleáris anyagok lopása vagy rablása; [...]

e) nukleáris létesítmény ellen irányuló cselekmény, vagy nukleáris létesítmény működésébe való beavatkozást képező cselekmény, amelynél az elkövető szándékosan okoz - vagy amelynél tudatában van, hogy a cselekmény valószínűleg okoz - halált vagy súlyos személyi sérülést, vagy lényeges anyagi, illetve környezeti kárt sugárzásnak való kitétel vagy radioaktív anyagok kibocsátása útján, kivéve, ha a cselekményt annak a szerződő államnak a saját belső jogrendszerével összhangban követték el, amelynek területén a nukleáris létesítmény található; [...]

f) nukleáris anyagok követelése fenyegetéssel, erőszakkal vagy bármely más módon történő megfélemlítéssel;

g) fenyegetés a következő cselekményekkel:

(i) nukleáris anyag felhasználása halál, súlyos személyi sérülés, vagy jelentős anyagi, illetve környezeti kár okozására, vagy az e) alpontban leírt büntetendő cselekmény elkövetésére, vagy

(ii) a b) és e) alpontban megjelölt büntetendő cselekmények bármelyikének elkövetése abból a célból, hogy ezzel természetes vagy jogi személyt, nemzetközi szervezetet vagy államot valaminek a megtételére vagy attól való tartózkodásra kényszerítsenek; [...]
büntetendővé kell tenni minden egyes szerződő állam saját belső jogrendszerében.”

A különösen veszélyes anyagokkal kapcsolatban elkövetett terrortámadások visszaszorítása érdekében született ENSZ egyezmények közül másrésről a 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (2) bekezdés a) és b) pontja szintén tartalmaz a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatos hasonló rendelkezést.

„Az is e cselekményt valósítja meg, aki

a) hitelt érdemlő módon azzal fenyeget, hogy a jelen cikk (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott cselekményt elköveti; vagy

b) jogellenes módon és szándékosan radioaktív anyagot, eszközt vagy nukleáris létesítményt követel hitelt érdemlő fenyegetéssel, vagy erőszak felhasználásával.”

Tehát az 1980-as egyezmény 7. cikk (1) bekezdés f) pontja, illetve a 2005-ös egyezmény 2. cikk (2) bekezdés b) pontja szerinti önálló bűncselekményi változatban – összefoglaló megjelöléssel – a különösen veszélyes anyagok követelése kapcsán a *fenyegetés mint elkövetési mód* jelenik meg, amelyet a 2005-ös ENSZ egyezmény további konkretizál és megköveteli a fenyegetés hitelt érdemlőségét is. A fenyegetés hitelt érdemlő, ha azt az

általános élettapasztalatok szerint komolyan kell venni. Ezzel szemben az 1980-as egyezmény 7. cikk (1) bekezdés g) pontja, valamint a 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (2) bekezdés a) pontja szerinti bűncselekmény esetén a *fenyegetés már elkövetési magatartás*, amelynek a 2005-ös ENSZ egyezmény szerint szintén kritérium a hitelt érdemlőség.

f) Összegzés az ENSZ elvárásairól

Összegzésképpen az állapítható meg, hogy a terrorizmus elleni ENSZ egyezményekben nem fedezhető fel egységes koncepció a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatának büntetendőségére vonatkozóan. A terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatára vonatkozó ENSZ elvárásokat a 4. számú táblázat foglalja össze.

Az ENSZ egyezmények rendelkezései a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatról			
Terrorizmus megnyilvánulási formája és a vonatkozó ENSZ egyezmény(ek)	Fenyegetés elkövetési módként	Az önálló bűncselekményi változat elkövetésével fenyegetés elkövetési magatartásként	Fenyegetés formájában történő kényszerítés elkövetési magatartásként
a) Nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető terrorcselekmények	A légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekről és egyéb cselekményekről szóló Tokióban, az 1963. évi szeptember hó 14. napján kelt Egyezmény	„erőszakkal vagy azzal való fenyegetés”	-
	A légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről Hágában, 1970. december 16. napján aláírt Egyezmény	„erőszak, erőszakkal fenyegetés, vagy bármilyen más megfélemlítés útján”	-
b) Nemzetközileg védett személyek fokozott terrorfenyegetettsége	A nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről	-	„az ilyen támadás elkövetésére irányuló <i>fenyegetés</i> ”

<p>c) Tűzszedés</p>	<p>szóló, New Yorkban, 1973. december 14. napján elfogadott Egyezmény</p> <p>A tűzszedés elleni, New Yorkban, 1979. december 17. napján elfogadott Nemzetközi Egyezmény</p>	<p>-</p>	<p>-</p>	<p>„aki más személyt szabadságától megfoszt vagy hatalmába kerít és halállal vagy sérüléssel vagy további hatalomban tartással fenyeget abból a célból, hogy egy harmadik Felet [...] arra kényszerítsen, hogy az a tűsz elengedésének kifejezett vagy hallgatóságos feltételeként valamely cselekményt megtegyen vagy ennek megtételétől tartózkodjon”</p>
<p>d) Nemzetközi vízi közlekedés biztonságát veszélyeztető terrorcselekmények</p>	<p>A tengerhajózás biztonsága elleni jogellenes cselekmények visszaszorításáról szóló, 1988. március 10. napján, Rómában kelt Egyezmény és a kontinentális talapzaton rögzített mesterséges szigetek biztonsága elleni jogellenes cselekmények visszaszorításáról szóló Jegyzőkönyv</p>	<p>„erőszakkal, fenyegetéssel vagy a megfélemlítés bármilyen más formájával”</p>	<p>-</p>	<p>„természetes vagy jogi személyt - feltétellel vagy anélkül, nemzeti joga rendelkezéseitől függően - arra kényszerít, hogy az (1) bekezdés b), c) és e) pontjában megnevezett valamelyik bűncselekmény elkövetése érdekében valamit tegyen, vagy ne tegyen, ha a fenyegetés alkalmas a hajó biztonságos hajózásának veszélyeztetésére”</p>
<p>e) Különösen veszélyes anyagokkal kapcsolatban elkövetett terrortámadások</p>	<p>A nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló, Bécsben, 1980. március 3. napján elfogadott Egyezmény</p>	<p>„fenyegetéssel, erőszakkal vagy bármely más módon történő megfélemlítéssel”</p>	<p>„fenyegetés a következő cselekményekkel: l: (i) nukleáris anyag felhasználása halál, súlyos személyi sérülés, vagy jelentős anyagi, illetve</p>	<p>„fenyegetés a következő cselekményekkel: (ii) a b) és e) alpontban megjelölt büntetendő cselekmények bármelyikének elkövetése abból a célból, hogy ezzel természetes vagy</p>

		környezeti kár okozására, vagy az e) alponban leírt büntetendő cselekmény elkövetésére”	jogi személyt, nemzetközi szervezetet vagy államot valaminek a megtételére vagy attól való tartózkodásra <i>kényszerítsenek</i> ”
	A nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról, New Yorkban, 2005. szeptember 14. napján elfogadott Nemzetközi Egyezmény	„hitelt érdemlő fenyegetéssel, vagy erőszak felhasználásával”	„ <i>hitelt érdemlő módon azzal fenyeget, hogy a jelen cikk (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott cselekményt elköveti</i> ”

4. számú táblázat: Az ENSZ egyezmények rendelkezései a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatban⁶⁴⁷

2. Az Európa Tanács egyezményeinek rendelkezései

Az Európa Tanács terrorizmus elleni küzdelem jegyében született egyezményei nem tartalmaznak rendelkezéseket a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatban, így azok ismertetése ehelyütt szükségtelen.

3. Az Európai Unió kerethatározatainak rendelkezései

A magyar büntetőjogban a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetendővé nyilvánításának alapját kifejezetten a nemzetközi elvárásoknak megfelelés képezi. A régi Btk. 2003. évi II. törvénnyel módosításakor a jogalkotó – elsősorban, de nem kizárólagosan – a 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdés i) pontjában meghatározottak szerint⁶⁴⁸ kívánt eleget tenni a jogharmonizációs kötelezettségének.

⁶⁴⁷ A szerző szerkesztése.

⁶⁴⁸ A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény indokolása. Részletes indokolás a 15. §-hoz. 8. pont.

a) Az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata

A 2002-es kerethatározat legfontosabb büntető anyagi jogi vonatkozású rendelkezései közé tartozik, hogy a jogharmonizáció megkönnyítése érdekében taxatívén előírta, hogy mely szándékos cselekmények nyilvánítandók *terrorista bűncselekményekké*. Ilyen terrorista bűncselekményként szankcionálandó terrorista eszköz jellegű bűncselekménynek tekinti a 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdés i) pontja a fenyegetést is.

„1. cikk - Terrorista bűncselekmények és az alapvető jogok és jogelvek

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket az alábbi a)–i) pontban felsorolt, a nemzeti jogban bűncselekményként meghatározott azon szándékos cselekmények terrorista bűncselekményekké nyilvánítására, amelyek az elkövetés módja vagy összefüggéseik folytán egy államot vagy nemzetközi szervezetet komolyan károsíthatnak, ha azokat azzal a céllal követik el, hogy:

- a lakosságot komolyan megfélemlítsék, vagy

- állami szervet vagy nemzetközi szervezetet jogellenesen arra kényszerítsenek, hogy valamely intézkedést tegyen vagy ne tegyen meg, vagy

- egy állam vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi rendjét súlyosan megzavarják vagy lerombolják: [...]

i) az a)–h) pontban felsorolt cselekmények elkövetésével való fenyegetés.”

A 2002-es kerethatározat tehát kifejezetten rendelkezett a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatának terrorista bűncselekménnyé nyilvánításáról. Az 1. cikk (1) bekezdésének i) pontja alapján az Európai Unió tagállamainak terrorista bűncselekménnyé kellett nyilvánítaniuk a terrorista célból történő terrorista eszköz jellegű bűncselekmények elkövetésével való fenyegetést. A fenyegetés ehelyütt mint elkövetési magatartás jelenik meg, amellyel az elkövető a taxatívén rögzített valamely másik terrorista eszköz jellegű bűncselekmény elkövetését helyezi kilátásba, emellett terrorista célzat vezérli.

A terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatos rendelkezés található a 2002-es kerethatározat szankciókról szóló 5. cikkének (3) bekezdés 2. mondatában is.

„ [...] Amennyiben a 2. cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett bűncselekmény csak az 1. cikk (1) bekezdésének i) pontja szerinti cselekményre vonatkozik, a büntetés felső határa legalább nyolc év legyen.”

A 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdésének a) pontja a terrorista csoport irányításának büntetendővé nyilvánításáról rendelkezik. A tagállamok szankciókra vonatkozó szabályainak harmonizálása körében tehát arra utaló rendelkezést találhatunk, amely alapján a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatát szankcionálni kell a tagállamoknak akkor is, ha az a terrorcselekmények szervezett elkövetésével kapcsolatos. Az 5. cikk (3) bekezdés 2. mondata alapján ugyanis az olyan terrorista csoport irányítója is büntetőjogi felelősséggel tartozik, amely szervezet kizárólag a terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetésére jött létre.

b) Az Európai Unió Tanácsának 2008. november 28-án elfogadott, 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról

A 2008-as kerethatározat a növekvő és gyorsan változó terrorfenyegetettségre reagálva⁶⁴⁹ a terrorizmus újonnan felismert megjelenési formáinak - a terrorista tevékenységhez kapcsolódó cselekményeknek, így a terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatásnak, a terroristák toborzásának és a terroristák kiképzésének – büntetendővé nyilvánítását írja elő és határozza meg a jogharmonizáció érdekében.⁶⁵⁰

Azonban megállapítható, hogy a 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdés i) pontját, illetve az 5. cikk (3) bekezdés második mondatát nem látta szükségesnek módosítani az Európai Unió, azaz a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatára vonatkozó rendelkezések érintetlenek maradtak, azok továbbra is irányadóak.

c) Összegzés: az Európai Unió elvárásairól

Az Európai Unió 2002-es kerethatározatával előírta, hogy a tagállamoknak büntetendővé kell nyilvánítaniuk a terrorista céllal végrehajtott terrorista eszköz jellegű bűncselekmények elkövetésével való fenyegetést, továbbá a terrorcselekménnyel fenyegetés

⁶⁴⁹ 2008-as kerethatározat (3) preambulumbekzdése.

⁶⁵⁰ 2008-as kerethatározat 1. cikk (1) bekezdése.

elkövetése végett létrejött terrorista csoport⁶⁵¹ szankcionálását is garantálniuk kell a tagállamoknak. Emellett a fenyegetési célú terrorista csoport irányítóját súlyosabb büntetéssel kell fenyegetni a megelőzés érdekében. A terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatos Európai Unió elvárásokat az 5. számú táblázat tartalmazza összefoglalóan.

Az Európai Unió kerethatározatának rendelkezései a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatáról

Az EU kerethatározatának releváns rendelkezései Jelentősége a magyar büntetőjogban

A Tanács terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározata

1. cikk (1) bekezdés:

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket az [...] a)–i) pontban felsorolt, a nemzeti jogban bűncselekményként meghatározott szándékos cselekmények terrorista bűncselekményekké nyilvánítására, [...] ha azokat azzal (meghatározott terrorista) céllal követik el „i) az a)–h) pontban felsorolt cselekmények elkövetésével való fenyegetés.”

a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatának önálló bűncselekményi változatként meghatározása

fenyegetés: a 2002-es kerethatározat által taxatív módon meghatározott terrorista eszköz jellegű bűncselekmények elkövetésének kilátásba helyezése terrorista céllal

5. cikk (3) bekezdés 2. mondat:

Amennyiben a 2. cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett bűncselekmény (terrorista csoport irányítása) csak az 1. cikk (1) bekezdésének i) pontja szerinti cselekményre (az a)–h) pontban felsorolt cselekmények elkövetésével való fenyegetés) vonatkozik, a büntetés felső határa legalább nyolc év legyen.

fenyegetés terrorista csoportban: a kizárólag terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetése érdekében létrejött terrorista csoport irányítójának büntetőjogi felelősségére vonatkozó rendelkezésből következik, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés szervezett keretek közötti megvalósítását is büntetendővé kell nyilvánítaniuk a tagállamoknak

5. számú táblázat: Az EU elvárásai a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatban⁶⁵²

⁶⁵¹ A 2002-es kerethatározat 2. cikk (1) bekezdésével meghatározott terrorista csoport definíció alapján ugyanis a terrorista csoport „terrorista bűncselekmények elkövetése végett” működik, az 1. cikk (1) bekezdés i) pontjára figyelemmel pedig a terrorcselekménnyel fenyegetést terrorista bűncselekménnyé kell nyilvánítaniuk a tagállamoknak. Ebből következik, hogy a terrorista csoport kizárólag terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetésére is létrejöhet, a terrorista csoportban elkövetésnek ekkor is megállapíthatónak kell lennie a tagállamok nemzeti jogában.

⁶⁵² A szerző szerkesztése.

E) A terrorizmus finanszírozására [Btk. 318. §] vonatkozó nemzetközi elvárások

1. Az ENSZ elvárásai

Az ENSZ égisze alatt a második világháborút követően számos regionális és nemzetközi egyezmény született meg a terrorizmus egyes változatainak büntetendőségével kapcsolatban. Ezek közül kizárólag az 1999-es ENSZ egyezmény tartalmaz rendelkezést a terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban.

a) A terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 54. ülészakán, 1999. december 9-én elfogadott nemzetközi egyezmény

Az 1999-es ENSZ egyezmény kifejezetten a terrorizmus finanszírozásának megakadályozásához szükséges intézkedésekről rendelkezik, mivel megállapításra került, hogy a nemzetközi terrorcselekmények száma és súlyossága függ a terroristák által megszerezhető finanszírozástól, de a meglévő többoldalú nemzetközi jogi okmányok nem foglalkoztak kifejezetten a finanszírozással.⁶⁵³ A 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikke előírja a részes államok részére a terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását.

„1. Az Egyezmény értelmében bűncselekményt követ el az, aki bármely eszközzel, közvetlenül vagy közvetve, jogellenesen és szándékosan, forrást biztosít vagy gyűjt azzal a szándékkal vagy annak tudatában, hogy azt részben vagy egészben a következő cselekmény elkövetésére használják fel:

a) olyan cselekmény, amely a mellékletben szereplő valamely szerződés hatálya alá tartozó és az abban meghatározott bűncselekményt valósít meg; vagy

b) bármely egyéb olyan cselekmény, amely polgári személy vagy fegyveres konfliktus esetén az ellenségeskedésben tevőlegesen részt nem vevő más személy halálának vagy súlyos testi sérülésének okozására irányul, ha a cselekmény célja, annak természetéből vagy összefüggéseiből következően az, hogy a lakosságot megfélemlítse, vagy egy Kormányt vagy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére vagy ennek megtételétől történő tartózkodásra kényszerítsen.

⁶⁵³ Lásd. 1999-es ENSZ egyezmény preambuluma.

[...]

3. Ahhoz, hogy egy cselekmény az 1. bekezdés szerinti bűncselekménynek minősüljön, nem szükséges, hogy a forrást az 1. bekezdés a) vagy b) pontja szerinti bűncselekmény elkövetésére ténylegesen fel is használják.

4. Bűncselekményt követ el az is, aki az e cikk 1. bekezdésében meghatározott bűncselekmény elkövetését megkísérel.

5. Bűncselekményt követ el az is, aki

a) bűnsegédként vesz részt az e cikk 1. vagy 4. bekezdésében meghatározott bűncselekmény elkövetésében;

b) az e cikk 1. vagy 4. bekezdésében meghatározott bűncselekmény mások általi elkövetését szervezi vagy irányítja;

c) hozzájárul az e cikk 1. vagy 4. bekezdésében meghatározott egy vagy több bűncselekménynek közös cél által vezérelt személyek csoportja általi elkövetéséhez. Ez a hozzájárulás szándékos, és vagy

(i) a csoport bűnös tevékenysége vagy bűnös célja előmozdítása érdekében valósul meg, ahol a bűnös tevékenység vagy bűnös cél az e cikk 1. bekezdésében meghatározott valamely bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos; vagy

(ii) annak ismeretében valósul meg, hogy a csoport az e cikk 1. bekezdésében meghatározott valamely bűncselekményt szándékozik elkövetni.”

A terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye tehát nem mint a terrorizmus egyik megnyilvánulási formája jelenik meg az 1999-es ENSZ egyezményben, hanem azokhoz kapcsolódóan kerül meghatározásra: a gyűjtött avagy biztosított forrást az elkövető szándéka szerint a terrorizmus valamely megnyilvánulási formájának elkövetésére használják fel. Megállapítható az, hogy az 1999-es ENSZ egyezmény igen széleskörűen írja elő a terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását, ugyanis a (3) bekezdése szerint nem szükséges a forrás későbbi tényleges felhasználása sem, a (4) bekezdés alapján a kísérlet is büntetendő, az (5) bekezdés pedig a bűnsegédi, szervezői/irányítói magatartásnak, valamint a terrorizmus finanszírozása terrorista csoportban elkövetésének szankcionálását is előírja.

b) Az ENSZ Biztonsági Tanácsának kötelező határozatai

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa a nemzetközi béke és biztonság fenntartása érdekében minden ENSZ tagállamra nézve kötelező erejű határozatokat fogadhat el. Ennek során

kifejezetten terrorizmus ellenes határozatokat is megalkot.⁶⁵⁴ A terrorizmus elleni küzdelem jegyében született ENSZ BT határozatok tárgyukat tekintve négy fő csoportra oszthatóak⁶⁵⁵: 1) 1373 (2001) BT határozat a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről és a nemzetközi együttműködés javítása a terrorizmus elleni küzdelemben, 2) 1267 (1999) és az ahhoz kapcsoló BT határozatok az Al-Kaida és a Talibán nevű szervezetek elleni küzdelemben, 3) 1540 (2004) BT határozat a tömegpusztító fegyverek elterjedésének megakadályozása érdekében, 4) 1624 (2005) BT határozat a terrorizmusra felbujtás tilalmáról. Ezen határozatok egy része konkrét nemzetközi politikai eseményekhez kapcsolódik, néhányuk viszont általánosságban, elvi értelel is megfogalmazza a nemzetközi közösség terrorizmusra vonatkozó álláspontját.⁶⁵⁶

A terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban a 1373 (2001) BT határozat tartalmaz rendelkezést úgy, hogy nem csupán egy meghatározott tettesi körre, hanem általánosságban alkalmazandó.⁶⁵⁷

i) A 1373 (2001) BT határozat rendelkezései a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban

A 1373 (2001) BT határozatot 2001. szeptember 28. napján fogadta el az ENSZ Biztonsági Tanácsa, kifejezett indokául pedig a 2001. szeptember 11. napján New Yorkban, Washingtonban és Pennsylvániában történt terrortámadások szolgáltak.⁶⁵⁸ Megállapítható azonban, hogy ezen BT határozat tartalmilag nagyfokú átfedést mutat az 1999-es ENSZ egyezmény rendelkezéseivel, mivel a 2001. szeptember 11. napján történt terrorcselekményeket követően az ENSZ Biztonsági Tanácsa szükségét érezte annak, hogy közvetlenül cselekedjen az 1999-es ENSZ egyezmény – ekkor még - hiányzó ratifikációja miatt.⁶⁵⁹ Ezért az 1999-es ENSZ egyezmény tartalmát az 1373 (2001) BT határozat átvette.⁶⁶⁰ A terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban az 1373 (2001) BT határozat 1. pont b) alpontja az alábbiaképpen rendelkezik:

*„Az ENSZ Biztonsági Tanácsa [...] 1. határozatot hozott arról, hogy minden állam:
b) büntetendővé fogja nyilvánítani az anyagi eszközök szándékos rendelkezésre bocsátását és gyűjtését, bármilyen eszközzel, akár közvetve, akár közvetlenül történik, a*

⁶⁵⁴ Stauber, 2014: 1.

⁶⁵⁵ Lehner: 48.

⁶⁵⁶ Stauber, 2014: 2.

⁶⁵⁷ Lehner: 62.

⁶⁵⁸ 1373 (2001) BT határozat preambuluma.

⁶⁵⁹ Lehner: 64.

⁶⁶⁰ Sieber – Vogel, 2015: 21.

*saját állampolgára által vagy a saját területén azzal a szándékkal vagy annak tudatában, hogy ezeket az anyagi eszközöket terrorista cselekmények megvalósítására fogják felhasználni.*⁶⁶¹

Ez a rendelkezés csaknem szó szerint megegyezik az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (1) bekezdésének rendelkezésével.⁶⁶²

ii) A 2178 (2014) BT határozat rendelkezései a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban

A 2178 (2014) BT határozatot 2014. szeptember 24. napján fogadta el az ENSZ Biztonsági Tanácsa. Előírja az államok számára a terrorizmus által motivált határokon átnyúló utazások, valamint ezen utazások finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását. A Biztonsági Tanács ezzel a határozattal a Szíriában és Irakban elkövetett terrorista cselekményekben külföldiek által történő növekvő számú részvételre kívánt reagálni, és már az ezen övezetbe utazást kívánja büntetőjogi eszközökkel megakadályozni. A 2178 (2014) BT határozat legfőbb jellemzője tehát az, hogy a magányos elkövetők által nyújtott támogatást meghiúsítaná már a terrorista célzat megvalósítása előtti igencsak korai stádiumban, mivel a kiutazás időpontjában az ilyen személyek által nyújtott támogatás még nem értékelhető a terrorista csoport támogatásaként.⁶⁶³ Erre tekintettel a 2178 (2014) BT határozat 6. pontjának b) alpontja az alábbiaképpen rendelkezik:

„A Biztonsági Tanács az ENSZ Alapokmányának VII. fejezete alapján

6. pont [...] akként határozott, hogy minden államnak biztosítania kell, hogy a belső jogának törvényei és más jogszabályai a súlyos bűncselekményeket megfelelő mértékben körülírják, ezáltal a következő személyek és cselekmények az elkövetett bűncselekmény súlyával arányban álló mértékű büntetőjogi fenyegetettség alá essenek és büntethetők legyenek: [...]

b) anyagi eszközök szándékos rendelkezésre bocsátása vagy gyűjtése, bármely eszközzel és akár közvetve, akár közvetlenül, a saját állampolgára által avagy a saját területén, azzal a szándékkal vagy annak tudatában, hogy ezen anyagi eszközök olyan személyek utazásának finanszírozására kerülnek felhasználásra, akik egy

⁶⁶¹ A szerző fordítása.

⁶⁶² Sieber – Vogel, 2015: 21.

⁶⁶³ Sieber – Vogel, 2015: 29.

olyan államba utaznak, amely nem a lakóhelyük vagy állampolgárságuk szerinti állam, azért, hogy terrorista cselekményeket kövessenek el, tervezzenek, készítsenek elő, avagy abban vegyenek részt, vagy terroristákat képezzenek ki, vagy őt képezzék ki terroristának."⁶⁶⁴

c) Összegzés: az ENSZ elvárásairól

Az ENSZ egyezmények rendelkezéseit összegezve megállapítható, hogy a terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását az 1999-es ENSZ egyezmény írja elő,⁶⁶⁵ részletesen meghatározza a forrás fogalmát, valamint a büntetőjogi felelősségre vonást igen széles körben kívánja lehetővé tenni. A terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye járulékos jellegű: az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk a)-b) pontjában meghatározott bűncselekményekhez kapcsolódik, a gyűjtött avagy biztosított forrást az elkövető szándéka szerint a terrorizmus valamely megnyilvánulási formájának elkövetésére használják fel. Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (3) bekezdése szerint nem szükséges a forrás későbbi tényleges felhasználása sem, (4) bekezdés alapján a kísérlet is büntetendő, az (5) bekezdése pedig a bűnsegédi, szervezői/irányítói magatartásnak, valamint a terrorizmus finanszírozása terrorista csoportban elkövetésének szankcionálását is előírja.

A terrorizmus finanszírozása vonatkozásában a 1373 (2001) BT határozat 1. pont b) alpontja az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (1) bekezdésével összhangban rendelkezett a terrorcselekmények megvalósításához anyagi eszközök rendelkezésre bocsátása vagy gyűjtése büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban. Ezt követően, a terrorizmus megelőzése érdekében a 2178 (2014) BT határozat 6. pontjának b) alpontja az anyagi eszközök rendelkezésre bocsátását vagy gyűjtését már személyek utazásának finanszírozása kapcsán is szükségesnek látja kriminalizálni, ha az utazás célja a későbbi terrorcselekmények elkövetése, tervezése, előkészítése, avagy abban részvétel, terrorista kiképzés nyújtása, illetve kiképzésben részesülés és erre a finanszírozó személy szándéka kiterjed.

⁶⁶⁴ A szerző fordítása.

⁶⁶⁵ Kettő további ENSZ egyezmény is rendelkezéseket tartalmaz a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban. Ezek azonban a terrorizmus egy-egy megnyilvánulási formájának - a túszedésnek és a különösen veszélyes anyagokkal kapcsolatban elkövetett terrorcselekményeknek – a bűncselekménnyé nyilvánítását írják elő. A terrorizmus finanszírozása ezen bűncselekmények megelőzése kapcsán szükséges gyakorlati intézkedések körében jelenik meg.

2. Az Európa Tanács egyezményeinek rendelkezései

Felismerve, hogy a növekvő nemzetközi problémává váló súlyos bűncselekmények elleni harc nemzetközi szinten modern és hatásos módszerek alkalmazását igényli, amelyek egyike a bűnözők megfosztása a bűnözésből származó jövedelemtől és eszközöktől, az Európa Tanács a terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról szóló 1999-es ENSZ egyezmény ratifikálása és teljes végrehajtása céljából elfogadta a 2005-ös ET egyezményt, továbbá a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezményt.

Napjainkban a külföldi terrorista harcosok növekvő biztonsági kockázatot jelentek, ezért az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2015. május 19. napján elfogadta a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvét.

a) A pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló, Varsóban, 2005. május 16. napján kelt egyezmény

A 2005-ös ET egyezmény I. fejezet 1. cikkének értelmező rendelkezései között definiálja a terrorizmus finanszírozását, mégpedig akként, hogy az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikkében meghatározott cselekményre utal vissza.

Ezt követően a II. fejezet 2. cikkével az egyezmény kimondja, hogy a további rendelkezéseket⁶⁶⁶ mind a pénzmosással, mind a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban alkalmazni kell. Ennek oka az a felismerés volt, hogy a pénz- és bankrendszerrel történő visszaélések napjainkban már nem kizárólag pénzmosási célzatúak lehetnek: a terrorizmus finanszírozása ugyanis nem csak illegális forrásokból (pl. bankrablásból, fegyverkereskedelemből stb. származó forrásokból) valósul meg, hanem a szükséges anyagi forrásokat egyre inkább legális úton szerzik be és a „tisztá” pénzt használják fel.⁶⁶⁷ Ezért az Európa Tanács szükségesnek látta egy olyan új egyezmény létrehozását, amely a pénzmosás, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatása, lefoglalása, elkobzása mellett a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban is tartalmaz rendelkezéseket. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása között felismert hasonlóságra tekintettel ugyanis a pénzmosás megelőzésében és megakadályozásában hatásosnak bizonyult eszközök hatásosak lehetnek a

⁶⁶⁶ A 2005-ös ET egyezmény a nemzetközi együttműködés alapelveit, a nyomozati segítségnyújtást, az elkobzást, a kézbesítést, harmadik személyek jogainak védelmét, eljárási és egyéb általános szabályokat, valamint a pénzügyi információs egységek közötti együttműködést szabályozza, a terrorizmus finanszírozására vonatkozó, büntető anyagi jogi relevanciával bíró rendelkezéseket a további fejezeteiben nem tartalmaz.

⁶⁶⁷ 2008. évi LXIII. törvény általános indokolás 1. pont.

terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben is, ráadásul a pénzügyi információk egységek közötti együttműködés már a 2005-ös ET egyezmény létrehozatalakor is lefedett számos terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos kérdést⁶⁶⁸ is, az ezek között cserélődő információk felhasználhatók a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben is.⁶⁶⁹

b) A terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve

A Kiegészítő Jegyzőkönyv célja a külföldi terrorista harcosokról szóló 2178 (2014) ENSZ BT határozat koordinált és gyors végrehajtása, ennek érdekében új, a terrorcselekményeket megelőző cselekmények büntetendővé nyilvánítását írja elő. A terrorizmus finanszírozása büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban a Kiegészítő Jegyzőkönyv 5. cikke bír relevanciával, amely előírja a terrorizmus céljából külföldre utazáshoz kapcsolódóan is az anyagi eszközök szolgáltatásának vagy gyűjtésének büntetendővé nyilvánítását.

„5. cikk – Terrorizmus céljából külföldre utazáshoz anyagi eszközök szolgáltatása vagy gyűjtése

(1) A Kiegészítő Jegyzőkönyv céljának elérése érdekében, a “terrorizmus céljából külföldre utazáshoz anyagi eszközök szolgáltatása vagy gyűjtése” bármely anyagi eszköz szolgáltatását vagy gyűjtését jelenti, közvetlenül vagy közvetve, részben vagy egészben, bármely személy részére lehetővé téve a Kiegészítő Jegyzőkönyv 4. cikk (1) bekezdése szerinti terrorizmus céljából történő külföldre utazást, annak tudatában, hogy az anyagi eszközöket részben vagy egészben ebből a célból szándékozik felhasználni.”⁶⁷⁰

c) Összegzés: az Európa Tanács elvárásairól

Az Európa Tanács vonatkozó egyezménye, a 2005-ös ET egyezmény visszautal az 1999-es ENSZ egyezményre, átveszi a terrorizmus finanszírozása bűncselekménykénti meghatározását és a pénzmosás megelőzésének és megakadályozásának bevált módszereire –

⁶⁶⁸ A PIE feladata olyan pénzügyi információk fogadása, kérése, elemzése, továbbítása, amelyek a pénzmosással vagy a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatosak.

⁶⁶⁹ 2008. évi LXIII. törvény általános indokolás 2. pont.

⁶⁷⁰ A szerző fordítása.

a két jelenség hasonlóságára figyelemmel – kívánja ráépíteni a terrorizmus finanszírozása elleni hatásos fellépést.

A 2178 (2014) BT határozat végrehajtásának regionális szinten történő megkönnyítése érdekében az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2015. május 19. napján aláírta a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvét, amely a terrorizmus újabb, napjainkban megjelenő veszélyes formája elleni hatékony és gyors fellépés érdekében új, előkészületi jellegű bűncselekmények nemzeti büntetőjogba iktatásával kíván hozzájárulni a terrorizmus megelőzéséhez. Ezek közül a terrorizmus céljából külföldre utazáshoz anyagi eszközök szolgáltatása vagy gyűjtése tartalmaz releváns rendelkezést a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban. A meghatározott célú utazás önmagában előkészületi jellegű – konkrét terrorcselekmény elkövetését vagy kísérletét megelőző cselekmény -; ehhez az előkészületi jellegű cselekményhez járuló, bűnsegédi jellegű magatartások – a finanszírozás formái – szintén önálló tettesi magatartásokként kerülnek megfogalmazásra. A Kiegészítő Jegyzőkönyv rendelkezései tehát a büntetőjogi felelősségre vonás körét tovább bővítik a terrorizmus céljából történő külföldre utazás finanszírozásának büntetendővé nyilvánításának előírásával.

3. Az Európai Unió kerethatározatainak rendelkezései

a) Az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata

A 2002-es kerethatározat terrorista bűncselekményekre vonatkozó szabályai között nem található rendelkezés a terrorizmus finanszírozásával összefüggésben.

A terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekményeket – a terrorista csoport és a szervezett csoport fogalmának 2. cikk (1) bekezdésében található definícióját követően - a 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdése rögzítette az alábbiaképpen:

„2. cikk (2) bekezdés

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az alábbi szándékos cselekmények büntethetőségét biztosítsa:

a) terrorista csoport irányítása;

b) részvétel terrorista csoport tevékenységében, beleértve információk vagy anyagi források szolgáltatását vagy a tevékenység bármilyen módon történő finanszírozását is,

annak tudatában, hogy ez a részvétel hozzájárul a terrorista csoport büntetendő cselekményeihez.”

A terrorizmus finanszírozása tehát mint terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekmény jelent meg a 2002-es kerethatározat rendelkezései között. A 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdés b) pontja előírta a tagállamok számára a terrorista csoport finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását.

A 2002-es kerethatározat 3. cikke *a terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményeket* tartalmazza. Ezek közül a 3. cikk c) pontja tartalmaz a terrorizmus finanszírozásával összefüggő rendelkezést, amely alapján a terrorista csoport finanszírozása elkövetése céljából elkövetett közokirat-hamisítást terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekménynek kell tekinteni.

„3. cikk c) pont

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az alábbi cselekmények terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményeknek minősüljenek: [...] hivatalos okmányok hamisítása [...] a 2. cikk (2) bekezdésének b) pontjában felsorolt cselekmények egyikének elkövetése céljából.”

A 2002-es kerethatározat 4. cikk (1) bekezdése alapján büntetendővé kell nyilvánítani a terrorista csoport finanszírozására felbujtást, valamint az ahhoz nyújtott bűnsegélyt is.

„4. cikk (1) bekezdés

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy [...] a 2. cikkben [...] említett bűncselekményekre való felbujtás, illetve az ahhoz nyújtott bűnsegély büntetendő legyen.”

Az 5. cikk (1) bekezdése általánosságban előírja a hatásos, arányos és visszatartó erővel rendelkező büntetőjogi szankciók alkalmazását a 2. cikkben meghatározott bűncselekmény esetén is, míg a (3) bekezdés 1. mondata kifejezetten a terrorista csoport finanszírozása vonatkozásában azt követeli meg a tagállamoktól, hogy a bűncselekmény büntetési tételének felső határa legalább nyolc év legyen.

„5. cikk (3) bekezdés 1. mondat

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a 2. cikkben felsorolt bűncselekmények olyan szabadságvesztéssel legyenek büntetendők, amelynek felső határa [...] a 2. cikk (2) bekezdésének b) pontjában felsorolt bűncselekmények esetében pedig legalább nyolc év.”

b) Az Európai Unió Tanácsának 2008. november 28-án elfogadott, 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szülő kerethatározat módosításáról

A terrorizmus finanszírozásával kapcsolatban a 2008-as kerethatározat egy rendelkezést tartalmaz. A három új terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmény közül a terroristák toborzása ugyanis magában foglalja a terrorista csoport finanszírozásának elkövetésére felhívás büntetendővé nyilvánítását is.

„1. cikk (1) bekezdés

A 3. cikk helyébe a következő szöveg lép:

3. cikk Terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények

(1) E kerethatározat alkalmazásában: [...]

b) „terroristák toborzása”: más személyeknek az 1. cikk (1) bekezdésének a)-h) pontjában vagy a 2. cikk (2) bekezdésében felsorolt bűncselekmények egyikének elkövetésére való felhívása; [...]”

A 2008-as kerethatározat kiemeli azt is, hogy a terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése nélkül megalapozzák az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását.⁶⁷¹

c) Az Európai Unió Bizottságának 2015. december 2. napján kelt javaslata: Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata a 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat rendelkezéseit átveszi, és azokat kiegészíti újabb terrorista

⁶⁷¹ 2008-as kerethatározat 1. cikk (1) bekezdésével a 2002-es kerethatározat 3. cikkébe újonnan beiktatott (3) bekezdéssel.

tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekményekkel. Ezek közül a terrorizmus finanszírozása kapcsán releváns a terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése (10. cikk), valamint a terrorizmusfinanszírozás (11. cikk).

„10. cikk Terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése

A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen bármely szervezési vagy elősegítési cselekmény, amely segítséget nyújt valamely személynek ahhoz, hogy a 9. cikkben említettek szerint külföldre utazzon terrorizmus céljából, és amelyre annak tudatában kerül sor, hogy a segítség az említett célt szolgálja.

11. cikk Terrorizmusfinanszírozás

A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen a pénzeszközök nyújtása vagy gyűjtése bármely módon, közvetve vagy közvetlenül, azzal a szándékkal, illetve annak tudatában, hogy e pénzeszközöket részben vagy egészben a 3–10. és a 12–14. vagy a 16. cikkben említett bűncselekmények bármelyikének elkövetésére fordítják.”

Az új előkészületi jellegű cselekmények tehát a nemzetközi elvárásoknak megfelelően tovább bővítenék a büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét a külföldi terrorista harcosokhoz kapcsolódó terrorista bűncselekmények megelőzése és azokra vonatkozóan büntetőeljárás megindítása, a határokon átnyúló jelenség kapcsán a gyakorlati intézkedések fokozása érdekében.⁶⁷²

A javasolt irányelv tervezett 15. cikke a terrorcselekmény tényleges elkövetésének szükségtelenségén túl már azt is tartalmazza, hogy konkrét terrorcselekménnyel, vagy konkrét terrorizmus céljából külföldre utazás, terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése, valamint a terrorizmus finanszírozása bűncselekménnyel kapcsolat megállapítása sem szükséges a büntetőjogi felelősségre vonáshoz.

„15. cikk Terrorista bűncselekményekkel való kapcsolat

⁶⁷² A Bizottság 2015. december 2. napján kelt jelentése. Indokolás. 1. pont. 4.

Ahhoz, hogy egy a 4. cikkben és a III. címben említett bűncselekmény büntetendő legyen, nem szükséges, hogy a terrorcselekményt ténylegesen elkövessék, és az sem szükséges, hogy kapcsolatot állapítsanak meg egy meghatározott terrorista bűncselekménnyel vagy – amennyiben a 9–11. cikket érinti – terrorista tevékenységekhez kapcsolódó meghatározott bűncselekményekkel.”

A javasolt irányelv tervezett 16. cikke előírná, hogy a sui generis előkészületi jellegű cselekményekhez kapcsolódó *felbujtás és bűnsegély* is büntetendő legyen (kivéve terrorizmus céljából külföldre utazás, terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítéséhez járuló bűnsegélyt, hiszen a terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése valójában a terrorizmus céljából külföldre utazás sui generis bűnsegédi magatartását rendeli önálló tettesi magatartásként büntetni úgy, hogy az utazás más módon történő elősegítése a szervezés elősegítését is magában foglalja). Továbbá a terroristák toborzása, terroristák kiképzése, terrorizmus céljából külföldre utazás és a terrorizmusfinanszírozás *kísérletét* is büntetéssel kellene fenyegetniük a tagállamoknak.

„16. cikk Bűnsegély, felbujtás, kísérlet

(4) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a 3– 8. és a 11–14. cikkben említett bűncselekményekhez nyújtott bűnsegély büntetendő legyen.

(5) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a 3– 14. cikkben említett bűncselekményekre való felbujtás büntetendő legyen.

(6) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a 3., a 6., a 7., a 9. és a 11–14. cikkben említett bűncselekmények elkövetésének kísérlete, a 3. cikk (2) bekezdésének f) pontjában előírt birtoklás és a 3. cikk (2) bekezdésének i) pontjában említett bűncselekmény kivételével, büntetendő legyen.”

d) Összegzés: az Európai Unió elvárásairól

Az Európai Unió terrorizmus elleni politikájának alapját képező 2002-es kerethatározatával előírta, hogy a tagállamoknak büntetendővé kell nyilvánítaniuk a terrorista csoport finanszírozását. A terrorista csoport finanszírozása az Európai Unió elvárása szerint a terrorista csoport tevékenységében való részvételt jelent információk vagy anyagi források szolgáltatásával, illetve a terrorista csoport tevékenységének bármilyen módon történő

finanszírozásával. A cselekmény kizárólag szándékosan valósítható meg, az elkövető tudatának pedig át kell fognia azt is, hogy tevékenységével a terrorista csoport büntetendő cselekményeihez járul hozzá. A bűncselekményre irányadó szankciók körében a tagállamok kötelessége, hogy e cselekményre vonatkozó büntetési tétel felső határa legalább nyolc év szabadságvesztés legyen. Ezen túlmenően a 2002-es kerethatározat 3. cikk c) pontja tartalmaz a terrorizmus finanszírozásával összefüggő rendelkezést, amely alapján a terrorista csoport finanszírozása elkövetése céljából elkövetett közokirat-hamisítást terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekménynek kell nyilvánítania a tagállamoknak.

A 2002-es kerethatározatot módosító 2008-as kerethatározat három új terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményt határozott meg. Ezek közül a terroristák toborzásának büntetendővé nyilvánítása előírásával a tagállamoknak szankcionálniuk kell a terrorista csoport finanszírozására felhívást is. E cselekmény a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése nélkül büntetendő.

Az Európai Bizottság új alapokra kívánja helyezni a terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést: a tagállami büntetőjogi rendelkezéseket harmonizáló 2002-es kerethatározatot nemcsak módosítaná, hanem fel is váltaná az új irányelv. A javasolt új irányelv a 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat rendelkezéseit átveszi, és azokat kiegészíti újabb terrorista tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekményekkel: a terrorista kiképzésben való részvétellel, a terrorizmus céljából külföldre utazással, terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítésével, valamint a terrorizmusfinanszírozással. Ennek oka a külföldi terrorista harcosok által napjainkban jelentett fokozott veszély, a cél pedig a terrorcselekmények minél korábbi stádiumban történő megelőzése, a büntetőeljárás minél hamarabbi megindítása. Ehhez a jogalkalmazói munka vélhető megkönnyítése érdekében Európai Unió javasolt új irányelve alapján már sem a terrorcselekmény tényleges elkövetése, sem egy meghatározott terrorcselekményhez fűződő kapcsolat megállapítására nem lenne szükség. Az alapvetően teljesen hétköznapi cselekmények tehát egy konkrét terrorcselekményhez kapcsolódás hiányában is bűncselekményé nyilvánítandóak, pusztán az elkövető speciális szándéka, célja alapján; amennyiben a cselekmény szándékos jellegére az objektív ténybeli körülményekből következtetni lehet és a szándék a bűncselekmény valamennyi tényállási elemére kiterjed.

4. A FATF ajánlásai

a) A FATF 2012-es ajánlása

A FATF⁶⁷³ létrehozására 1989-ben, Párizsban került sor.⁶⁷⁴ A FATF egy nemzetközi szervezet, amelyet eredetileg a pénzmosás elleni küzdelem céljára alapítottak. A 2001. szeptember 11. napján történt terrortámadásokat követően azonban a FATF mandátumát a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre is kiterjesztették.⁶⁷⁵ Így az ekkor már meglévő 40 ajánlását még 9 speciális, a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos ajánlással egészítették ki.⁶⁷⁶ A FATF-on belüli nemzetközi együttműködés politikai megbeszéléseken és egyeztetéseken alapul. A FATF mandátumát a tagállamai határozzák meg, nincs formális nemzetközi jogi alapja. Ezáltal a tagállamok számára a FATF nem állapít meg nemzetközi jogi alapon jogokat és köteleességeket. Ugyanakkor a tagállamok illetékes miniszterei nyilatkozatot tettek arról, hogy a FATF rendelkezéseit magukra nézve politikailag kötelezőnek ismerik el, a rendelkezéseket a saját államukban végrehajtják és alávetik magukat a kölcsönös elemzéseknek.⁶⁷⁷ Ezen kívül az Európai Bizottság is tagja a FATF-nak, ami ahhoz vezet, hogy a FATF ajánlásai rendszeresen befolyásolják az EU jogi eszközeit.⁶⁷⁸ Az ENSZ Biztonsági Tanácsa is elismeri a FATF ajánlások fontosságát, és felhívta az ENSZ tagállamokat az ajánlások nemzeti jogba történő átültetésére.⁶⁷⁹

Magyarország a FATF regionális szervezete, a Moneyval⁶⁸⁰ tagja, tehát köteles az ajánlásoknak megfelelni. A Moneyval 2010. január 18. és 23. napja között folytatta le Magyarország ún. negyedik körös ország-értékelését annak vizsgálata érdekében, hogy hazánk mennyiben felel meg a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni nemzetközi követelményeknek. A Moneyval jelentése⁶⁸¹ hiányosságként állapította meg, hogy a magyar Btk.-ban nincs definiálva az anyagi eszközök („funds”) fogalma, továbbá, hogy a magyar Btk.

⁶⁷³ Financial Action Task Force on Money Laundering (Nemzetközi Pénzügyi Akciócsoport). A továbbiakban: FATF.

⁶⁷⁴ A FATF-ról részletesen lásd. <http://www.fatf-gafi.org/about/> (letöltés ideje: 2016. január 23.) és Gál, 2012a: 317-321.

⁶⁷⁵ Lehner: 67.

⁶⁷⁶ A 40 ajánlást és a 9 speciális ajánlást részletesen lásd. Gál, 2012a: 322-344.

⁶⁷⁷ Sieber – Vogel, 2015: 39.

⁶⁷⁸ Lehner, 68.

⁶⁷⁹ 1617 (2005) BT határozat és 2161 (2014) BT határozat. Lehner: 68.; Sieber Vogel, 2015: 40.

⁶⁸⁰ A Moneyval az Európa Tanács szakértőkből álló bizottsága, amely a pénzmosás elleni és a terrorizmus finanszírozása elleni intézkedéseket vizsgálja. /Moneyval - Council of Europe's Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism/ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/default_en.asp (Letöltés ideje: 2016. január 23.)

⁶⁸¹ A Moneyval 2010. szeptember 30. napján Magyarországról készült jelentésének forrása: <http://www.coe.int> (Letöltés ideje 2016. január 28.) A továbbiakban: Moneyval 2010-es jelentése.

nem rendeli büntetni azon anyagi eszközök szolgáltatását és gyűjtését, amelyeket olyan jogellenes szándékkal tesznek, hogy azzal, illetve abból az önálló terroristát bármely módon támogassák. Szintén hiányosságként mutatott rá a Moneyval 2010-es jelentése arra, hogy a terrorista csoport napi tevékenysége finanszírozásának büntetendősége nem egyértelmű, a terrorista csoport napi tevékenységéhez szükséges anyagi eszközök rendelkezésre bocsátása és gyűjtése nem büntetendő.⁶⁸²

A FATF ajánlásainak átdolgozására 2012-ben került sor⁶⁸³, amikor is a terrorizmus finanszírozására vonatkozó 9 speciális ajánlást teljes körűen beintegrálták a korábbi, pénzmosással kapcsolatos ajánlások közé.

A FATF 2012-es ajánlásának 5. pontja tartalmaz a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménnyé nyilvánításával kapcsolatban rendelkezést.

„5. pont – Terrorizmus finanszírozása

Az államoknak bűncselekménnyé kell nyilvánítania a terrorizmus finanszírozását a Terrorizmus Finanszírozása Elleni Egyezmény alapján, és nem csak a terrorcselekmények finanszírozását kell bűncselekménnyé nyilvánítaniuk, hanem a terrorista csoportok finanszírozását és a magányos terroristák finanszírozását éppen egy konkrét terrorcselekményhez vagy terrorcselekményekhez fűződő kapcsolat hiányában is.”⁶⁸⁴

Az ajánlás 5. pontja tehát nem határozza meg a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének tényállási elemeit, hanem az 1999-es ENSZ egyezményre utal vissza. Ugyanakkor a kriminalizálás szükségességét kiterjeszti, és előírja a terrorista csoportok finanszírozása, valamint a magányos terroristák finanszírozása bűncselekménnyé nyilvánítását is, mégpedig konkrét terrorcselekményhez vagy terrorcselekményekhez fűződő kapcsolat nélkül.

A FATF 2012-es ajánlása az 5. ponthoz kapcsolódóan tartalmaz értelmező megjegyzéseket, amelynek a B. pontja alatt a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének jellemzőit határozza meg.

⁶⁸² Moneyval 2010-es jelentése 8. pont.

⁶⁸³ A FATF 2012-es ajánlásának forrása: <http://www.fatf-gafi.org> (Letöltés ideje: 2016. január 23.)

⁶⁸⁴ FATF 2012-es ajánlása, 5. pont, 13. A szerző fordítása.

„2. A terrorizmus finanszírozása bűncselekményének ki kell terjednie mindenképpen minden olyan személyre, aki szándékosan anyagi eszközöket bocsát rendelkezésre vagy gyűjt, közvetlenül vagy közvetve, azzal a jogellenes szándékkal, hogy ezeket felhasználják, vagy annak tudatában, hogy ezeket felhasználták, egészben vagy részben: (a) a terrorcselekmény megvalósítására, (b) terrorista csoport által, vagy (c) magányos terrorista által.

3. A terrorizmus finanszírozása magában foglalja azon személyek utazását, akik olyan államba utaznak, amely eltér a lakóhelyük vagy állampolgárságuk szerinti államtól, abból a célból, hogy elkövessenek, tervezzenek, előkészítsenek, vagy részt vegyenek terrorcselekményekben, vagy terrorista kiképzést nyújtson, avagy őt részesítsék terrorista kiképzésben.

4. A terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítása önmagában a felbujtás és bűnsegély, a kísérlet, avagy a szervezkedés alapján nem elegendő ezen ajánlásnak való megfeleléshez.

5. A terrorizmus finanszírozásának ki kell terjednie minden anyagi eszközre, akár legális, akár illegális forrásból származik.

6. A terrorizmus finanszírozása bűncselekménye megvalósulásához nem szükséges, hogy az anyagi eszközök: (a) felhasználásra kerültek a terrorcselekmény(ek) végrehajtásához vagy kísérletéhez; vagy (b) konkrét terrorcselekmény(ek)hez kapcsolódjanak.

7. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy a szándék vagy a tudat fennforgását a terrorizmus finanszírozása bizonyítása esetén objektív ténybeli körülményekből lehessen kikövetkeztetni.

8. Hatásos, arányos, visszatartó erejű büntetőjogi szankciókat kell alkalmazni azon természetes személyekkel szemben, akiket terrorizmus finanszírozása miatt ítélték el.

9. Büntetőjogi felelősségre vonást és szankciókat, és, ahol ez nem lehetséges (a nemzeti jog alapelveire tekintettel) polgári jogi vagy közigazgatási jogi felelősségre vonást és szankciókat kell alkalmazni a jogi személyekkel szemben. [...]

10. Bűncselekménnyé kell nyilvánítani a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének kísérletét is.

11. Bűncselekménnyé kell nyilvánítani a terrorizmus finanszírozása bűncselekményében részvételt is a következő magatartásformák esetén:

(a) bűnrészesként részvétel egy bűncselekményben, ezen értelmező megjegyzések 2. vagy 9. bekezdésében kifejtettek szerint;

(b) mások szervezése vagy irányítása egy bűncselekmény elkövetése érdekében, ezen értelmező megjegyzések 2. vagy 9. bekezdésében kifejtettek szerint;

(c) egy vagy több bűncselekmény elkövetéséhez hozzájárulás, ezen értelmező megjegyzések 2. vagy 9. bekezdésében kifejtettek szerint, közös cél által vezérelt személyek csoportja által. Ezen hozzájárulásnak szándékosnak kell lennie, avagy: (i) azzal a szándékkal kell történnie, hogy a csoport bűnös tevékenységét vagy bűnös célját elősegítse, ahol a tevékenység vagy a cél magában foglalja a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének elkövetését; vagy (ii) annak tudatában kell történnie, hogy a csoport célja terrorizmus finanszírozása bűncselekményének elkövetése.”⁶⁸⁵

b) Összegzés: a FATF 2012-es ajánlásának rendelkezéseiről

A FATF 2012-es ajánlásának 5. pontja és az ahhoz fűzött értelmező rendelkezések a büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét tovább bővítené: a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye kapcsán ugyan visszautal az 1999-es ENSZ egyezményre, azonban kifejezetten kiemeli, hogy a terrorizmus finanszírozása konkrét terrorcselekményhez vagy konkrét terrorcselekményhez fűződő kapcsolat hiányában is büntetendő kell, hogy legyen. Ezen kívül kimondja, hogy a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye magában foglalja azon személyek más államba utazását, akik utazásának célja a terrorcselekmény későbbi elkövetése, megtervezése, előkészítése, vagy terrorcselekményben részvétel, illetve terrorista kiképzés nyújtása, avagy terrorista kiképzésben részesülés.

⁶⁸⁵ FATF 2012-es ajánlása. Értelmező megjegyzések az ajánlás 5. pontjához. 37-38. A szerző fordítása.

V. KÖVETKEZTETÉSEK

A) A Btk. 314. § (1) bekezdése, és a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntette

1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata

a) A terrorcselekmény első alapesete: súlyos bűncselekmények elkövetése terrorista célból [Btk. 314. § (1) bekezdés]

A terrorcselekmény Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti első alapesete az ún. súlyos, eszköz jellegű [a (4) bekezdés szerinti erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos] bűncselekmények elkövetése terrorista célból [az (1) bekezdés a), b) vagy c) pontja szerinti valamely célzattal]. Ezen bűncselekményi változatra vonatkozó nemzetközi elvárásokat összegezve megállapítható, hogy az ENSZ egyezmények többsége kizárólag a különösen veszélyesnek felismert és a terrorizmus tipikus megjelenési formájának tekintett egyes cselekmények, azaz az eszköz jellegű bűncselekmények meghatározását tartalmazza, amelyeket a Btk. 314. § (4) bekezdése szerinti értelmező rendelkezésben a jogalkotó hiánytalanul rögzített. A terrorista célzat, mint a bűncselekmény tényállási eleme három ENSZ egyezményben jelenik meg. Az 1997-es egyezmény 5. cikke és a 2005-ös ENSZ egyezmény 6. cikke szerinti terrorista célzatot a Btk. 314. § (1) bekezdés b) pontja; míg az 1999-es ENSZ egyezmény 1. cikk b) pontjában meghatározott két terrorista célzat változatot a Btk. 314. § (1) bekezdés a) és b) pontjai tartalmazzák. Ekként a terrorcselekmény Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti első alapesete az ENSZ elvárásainak maradéktalanul eleget tesz.

Az Európa Tanács keretében elfogadott egyezmények a terrorcselekmény bűncselekménnyé nyilvánítandó változatait akként határozzák meg, hogy az ENSZ egyezményekben meghatározott egyes bűncselekményekre - azaz az eszköz jellegű bűncselekményekre - utalnak vissza. A terrorcselekmény speciális célja tényállási elemként nem jelenik meg az ET egyezményekben. A 2005-ös ET egyezmény preambulumban deklarálásra kerülő terrorista cél azonban már három változatot tartalmaz, a Btk. 314. § (1) bekezdés a)-c) pontjai szerinti terrorista célzat változatok ezeknek megfelelnek.

Az Európai Unió a 2002-es kerethatározat 1. cikkével taxatív előírta, hogy mely szándékos cselekmények nyilvánítandóak terrorista bűncselekményekké. Ezeket objektív

oldalán a lehetséges terrorista eszköz jellegű bűncselekmények [1. cikk (1) bekezdés a)-i) pont] felsorolásával, szubjektív oldalon pedig a terrorista célszabályozás [1. cikk (1) bekezdés] rögzítésével határozta meg. Álláspontom szerint is⁶⁸⁶ megállapítható, hogy a Btk. 314. §-a szerinti terrorcselekmény bűncselekményének tényállása eleget tesz a 2002-es kerethatározat rendelkezéseinek.

b) Tradicionális államzsarolás terrorista célből [Btk. 314. § (2) bekezdés a) pont]

A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény 62. §-ának megfelelően 2016. július 17. napjától a Btk. 314. § (2) bekezdése két alternatív bűncselekményi változatot tartalmaz: az a) pont továbbra is *a terrorista célből elkövetett tradicionális államzsarolást* szabályozza, míg a b) pontba beiktatásra került a terrorista csoport szervezése⁶⁸⁷.

A Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti bűncselekmény a terrorcselekmény büntetési szabályozásának a változata, amely *eredetileg szerepelt terrorcselekmény elnevezéssel a régi Btk.-ban*. A tényállás bevezetését az indokolta, hogy „a hivatásos és szervezett bűnözés [...] a kényszerítésnek és a zsarolásnak az eddig ismerteknél félelmetesebb, minőségileg új formáit hozta létre. Közös vonásuk, hogy az elkövető (személy vagy csoport) előzetes biztosíték szerzésével igyekszik kizárni a kudarc lehetőségét.”⁶⁸⁸ A 2003. évi II. törvény a terrorcselekmény régi Btk. 261. §-a szerinti tényállását teljesen újjá alakította elsődlegesen a 2002-es kerethatározat rendelkezéseinek figyelembe vételével. Ezzel a módosítással nyerte el a ma a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti változat is a jelenleg is hatályos formáját. Megállapítható tehát, hogy *a terrorista célből elkövetett tradicionális államzsarolás* az ún. hagyományos magyar terrorcselekmény tényállás, amelynek a szabályozására nem az ismertetett nemzetközi elvárásoknak megfelelés érdekében került sor, azonban azt a magyar jogalkotó a terrorcselekmény bűncselekményének módosításaikor is végig szükségesnek tartotta kriminalizálni.

⁶⁸⁶ Bartkó, 2015: 41.

⁶⁸⁷ A terrorista csoport szervezése büntetési szabályozásának nemzetközi elvárások vizsgálatára a terrorcselekmény szervezett elkövetésére vonatkozó nemzetközi elvárások értékelése körében kerül sor.

⁶⁸⁸ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény indokolása. In: Magyar Közlöny, 1978. évi 92. szám, 1219.

2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással

Alapvető különbségként jelentkezik, hogy a StGB.-ban nem található olyan bűncselekményi tényállás, amely a terrorcselekmény elnevezést viselné, azaz a büntető anyagi jogi szabályozásban önálló bűncselekményként a terrorcselekmény nem jelenik meg. A német büntetőjogban a „központi” terrorista bűncselekmény a StGB. 129a. §-a szerinti terrorista szövetség alakítása. A terrorista szövetség alapítása ún. szervezkedési bűncselekmény, azaz az egyes bűncselekményi változatokban az a közös, hogy mindig a szövetségre irányulnak.⁶⁸⁹ Azaz a terrorista bűncselekményt (katalógus-bűncselekményt) a meghatározott célokkal rendelkező szövetség követheti el; a természetes (vagy jogi) személyek magatartásai ehhez az önálló célokkal, tevékenységgel rendelkező szövetséghez való viszonyukban lesznek büntetendők. Így esetükben elegendő az eshetőleges szándék is, tudatuknak csak azt kell átfognia, hogy a szövetség a terrorista katalógus-bűncselekmények elkövetésére jön/jött létre⁶⁹⁰ (illetve a StGB. 129a. § (2) bekezdése szerinti terrorista szövetségnél a meghatározott irányultságot és alkalmasságot is ismerniük kell, de itt is elegendő a belenyugvás; valamint a szövetség létrehozójánál, vezetőjénél nehezen képzelhető el, hogy célzat nélkül fejt ki az elkövetési magatartást, az ő esetükben az egyenes szándék a jellemző).

A magyar büntető anyagi jogi szabályozás teljesen más koncepciót követ. A terrorista célzat valamely változatával nem a terrorista szövetség, a csoport rendelkezhet, hanem közvetlenül maga a természetes (vagy jogi) személy elkövető. A törvény egyenes szándékot követel meg ennél a súlyos deliktumnál. A terrorista csoporthoz kapcsolódó elkövetés a sui generis előkészületi változat, valamint a terrorizmus finanszírozása minősítő körülményeként jelenik meg [Btk. 315. § (2) bekezdés, Btk. 318. § (2) bekezdés] a törvényi tényállásban. Hiszen amennyiben a terrorcselekmény Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti változata esetén az eszköz jellegű bűncselekmények valamelyikének elkövetése, illetve a Btk. 314. § (2) bekezdése szerinti változata esetén az eszközcselekmény terrorista célzattal legalább a kísérlet szakába lép úgy, hogy emellett a terrorista csoport tagjai további, szintén a terrorista eszköz jellegű bűncselekmények közé tartozó bűncselekmény elkövetését is tervezik, az elkövetők már a terrorcselekmény büntette miatt vonandók felelősségre. Míg a németeknél, amennyiben az absztrakt veszélyeztetési deliktummal kapcsolatban a konkrét veszély vagy sérelem be is következik (azaz a katalógus-bűncselekmények valamelyikének elkövetésében a taggá váló alapító, valamint a tagként résztvevő személy közreműködik) a halmazat csak látszólagos lesz,

⁶⁸⁹ Bützler, 2011: 382.

⁶⁹⁰ Tröndle-Fischer, 2006: 853.

és valójában csupán egy bűncselekmény állapítandó meg.⁶⁹¹ Figyelemmel kell lenni viszont arra, hogy a StGB. 52. § (2) bekezdésének első mondata alapján ez az egy megállapítandó bűncselekmény az lesz, amelyik súlyosabb büntetéssel fenyegeti az elkövető két büntetőjogi diszpozícióba is beleillő cselekményét. Tehát az egyébként is súlyos megítélésű katalógus-bűncselekmények esetén nem kerül semmiképp sem kedvezőbb helyzetbe az elkövető azzal, hogy a központi terrorista bűncselekmény tényállásában *expressis verbis* a büntetési tételkeret felső határaként tíz év szabadságvesztés szerepel.

Megállapítható tehát, hogy a Btk. 314. § (1) bekezdése, valamint a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerinti terrorcselekmény büntették megfelelő tényállást a StGB. nem tartalmaz.

3. A dogmatikai probléma feloldása

A terrorcselekmény első alapesetének, a súlyos bűncselekmények elkövetésének terrorista célból [Btk. 314. § (1) bekezdés] *stádiumait* illetően többféle álláspont található a jogirodalomban.

Az első álláspont alapján a Btk. 314. § (4) bekezdésében taxatív felsorolt bűncselekmények legalább egyikének kísérleti szakban meg kell valósulnia a terrorcselekmény első alapesetének megállapításához. Amennyiben a (4) bekezdés szerinti bűncselekmény csak kísérlet, a terrorcselekmény is csak kísérlet, feltéve, hogy az elkövetői terrorista célzat megállapítható.⁶⁹² Ezt alátámasztja az is, hogy a Btk. „a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el” megfogalmazást használja, nem pedig úgy fogalmaz a törvény, hogy „követ el vagy megkísérel”.⁶⁹³ Befejezetten akkor valósul meg a terrorcselekmény első alapesete, ha a terrorista célok valamelyikének elérése érdekében a (4) bekezdés szerinti bűncselekmények valamelyike befejezetten megvalósul.⁶⁹⁴

A második álláspont szerint a bűncselekmény befejezetten megvalósul a Btk. 314. § (1) bekezdésében meghatározott elkövetési magatartás esetén a Btk. 314. § (4) bekezdésében felsorolt bűncselekmény kísérletével is, mivel a bűncselekmény terrorista célzatának megvalósulása nem tényállási elem. Erre tekintettel a terrorcselekmény első alapesetének

⁶⁹¹ Tröndle-Fischer, 2006: 846. és Schönke-Schröder, 2006: 1288.

⁶⁹² Belegi, 2015: 1194.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 333.

⁶⁹³ Gál, 2013a: 9.; Gál, 2013b: 14.; Gál, 2014a: 333.

⁶⁹⁴ Belegi, 2015: 1195.; Sántha, 2013: 427.

kísérlete nincs.⁶⁹⁵ Ennek oka a sajátos jogtechnikai megoldásban rejlik.⁶⁹⁶ Mivel a (4) bekezdés taxatívén meghatározza az eszköz jellegű bűncselekményeket, az elkövetési magatartás azonban célcselekményt nem tartalmaz, a terrorcselekmény az eszköz jellegű bűncselekmény elkövetésével – pusztán az elkövető terrorista célzata alapján, követelés vagy fenyegetés nélkül is – megvalósul.⁶⁹⁷ Ezen álláspont alátámasztására szolgáló érv, hogy a terrorcselekmény megvalósulása szempontjából a terrorista célzatnak van döntő jelentősége, ezért az a törvényi megfogalmazás, hogy „személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el” akként értelmezhető, hogy a kísérletként való elkövetésük is – a célzatra tekintettel – befejezett bűncselekményt eredményez.⁶⁹⁸

A szándékos bűncselekmények megvalósulásának stádiumait illetően a Btk. Általános Része három szakaszt különböztet meg, mindhárom stádiumban közös, hogy azokban az elkövető adott bűncselekmény elkövetésére irányuló szándéka már a külvilágban megnyilvánul; az egyes szakaszok *a törvényi tényálláshoz viszonyukban különböznek* egymástól. Az előkészület a törvényi tényállás keretei közé még nem lép, a kísérlettel a törvényi tényállás objektív elemei részlegesen, míg a befejezett bűncselekmény esetén pedig teljeskörűen megvalósulnak.⁶⁹⁹ A kísérlet fogalmának három eleme tehát a szándékosság (illetve ha a célzat vagy a motívum is tényállási elem, azok is szükségesek a kísérlethez), a tényállásszerű elkövetési magatartás kifejtésének megkezdése és a be nem fejezés.⁷⁰⁰ Azonban mind az előkészületet, mind a kísérletet, mind a befejezett bűncselekményt *a szubjektív tényállási elemek teljessége* jellemzi.

Mindezek alapján dogmatikailag az első álláspontot képviselő szerzők álláspontja a helyes. A Btk. 314. § (1) bekezdésének nyelvtani értelmezése alapján („a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el”) az eszköz jellegű bűncselekmények törvényi tényállásának teljeskörű megvalósulása szükséges a terrorcselekmény büntettének befejezettségéhez, mivel az eszköz jellegű bűncselekmény akkor tekinthető elkövetettnek, azaz befejezettnek, ha a törvényi tényállása teljesen megvalósult. Ezen nem változtat, hogy a terrorcselekmény büntettének befejezett megvalósulásához a terrorista célzat megvalósulására, tényleges elérésére nincs szükség, hiszen az a bűncselekmény bevégeztségét jelentené már. Azonban a

⁶⁹⁵ Mezőlaki, 2013a: 652.; Belovics, 2014: 513.; Vida, 2013: 80-81.

⁶⁹⁶ Gál, 2013b: 13.-on hivatkozik Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál (2012): *Büntetőjog II. a 2012. évi C. törvény alapján*. HVG-ORAC, Budapest. 2012. 473.-on kifejtett álláspontjára.

⁶⁹⁷ Vida, 2013: 79.

⁶⁹⁸ Vida, 2013: 81.

⁶⁹⁹ Nagy, 2008a: 192.

⁷⁰⁰ Nagy, 2008a: 195.

terrorcselekmény büntettének (akár befejezettként, akár kísérletként) megállapításához valóban szükséges, hogy az eszköz jellegű bűncselekmény elkövetésekor az elkövető szándéka ne pusztán a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény elkövetésére irányuljon, hanem emellett az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott valamely terrorista célzattal járjon el. Ugyanis a terrorista célzat megléte vagy hiánya határolja el személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt (mind a befejezett, mind a kísérleti szakaszában) a terrorcselekmény büntettétől.

A Btk. 314. § (1) bekezdésének ekkénti értelmezését a közösségi jognak megfelelő értelmezés is megerősíti.⁷⁰¹ Az Európai Unió 2002-es kerethatározatának 4. cikk (2) bekezdése ugyanis a terrorista bűncselekmény kísérletének nemzeti büntetőjogban büntetendővé nyilvánításának szükségességéről rendelkezik („Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az 1. cikk (1) bekezdésében [...] említett bűncselekmények elkövetésének kísérlete, az 1. cikk (1) bekezdésének f) pontjában előírt birtoklás [...] kivétel, büntetendő legyen.”).

A Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti terrorcselekmény büntettének stádiumait érintő dogmatikai probléma tehát akként oldandó fel, hogy – az Általános Részi szabályoknak megfelelően – a kísérlete büntetendő, amennyiben a Btk. 314. § (4) bekezdésében taxatív felsorolt bűncselekmények legalább egyikének kísérleti szakba lép úgy, hogy az elkövető szándéka terrorcselekmény elkövetésére irányul és a Btk. 314. § (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott terrorista célzat is megállapítható. Befejezetten akkor valósul meg a terrorcselekmény első alapesete, ha a terrorista célok valamelyikének elérése érdekében a (4) bekezdés szerinti bűncselekmények valamelyike befejezetten megvalósul, ehhez követelés vagy fenyegetés kinyilvánítására, illetve a terrorista célzat realizálására nincs szükség.

B) A terrorcselekmény szervezett elkövetésére [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont, Btk. 315. § (2) bekezdés, Btk. 318. § (2) bekezdés, Btk. 319. §] vonatkozó büntetőjogi rendelkezések

1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata

⁷⁰¹ Hiszen „amennyiben többféle jogértelmezési eredményre is juthatunk, azt kell választani, ami a közösségi normában megfogalmazott célkitűzéseknek a leginkább megfelel”. Nagy, 2008a: 74.

a) Terrorista csoport szervezése terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont]

A terrorista csoport szervezésének büntetést a Btk. a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény 62. §-a szerinti módosítása óta rendeli büntetni. A terrorista csoport szervezése minden olyan tevékenységet átfog, amellyel a szervező a terrorista csoport létrejöttét koordinálja, másokat az abban való részvételre rábír vagy rábírti törekszik, függetlenül attól, hogy az adott személy a terrorista csoportban részt vesz-e. A terrorista csoport tehát akkor jön létre, ha megteremtődnek a feltételei annak, hogy a terrorista csoport a saját belső szabályai szerint képes a célja érdekében önállóan cselekedni. A Btk. 314. § (2) bekezdése meghatározza a szervező terrorista csoport létrehozatala közben meglévő terrorista célját is, ez a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontja szerinti állami szerv, más állam vagy nemzetközi szervezet valaminek a tevése, nem tevése vagy eltűrésére kényszerítése.

Az *ENSZ tagállamai* a terrorcselekmény szervezett elkövetésének kiemelkedő veszélyességét, és ezzel együtt a büntetendővé nyilvánításának szükségességét először csak az 1990-es évek végén ismerték fel. Bár az 1997-es, az 1999-es, valamint a 2005-ös ENSZ egyezmények már tartalmazznak rendelkezéseket a terrorcselekmény szervezett elkövetésével kapcsolatban, ezek azonban a terrorista csoport szervezésének büntetendővé nyilvánítását⁷⁰² nem írják elő.

Az *Európa Tanács* égisze alatt elfogadott egyezmények közül a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 6. cikk (1) bekezdése szerinti *terroristák toborzása a terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívást is magában foglalja* és ekként ezen magatartást is büntetendővé kell nyilvánítani a részes államoknak. Megállapíthatóságához nem szükséges az, hogy a terrorcselekményt ténylegesen elkövessék, valamint hozzá kapcsolódó részesi magatartásokat, illetve a toborzás kísérletét is büntetéssel kell fenyegetni a nemzeti büntetőjogban. *A terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívás megvalósulhat mind a terrorista csoport szervezésének fázisában, mind pedig egy már létrejött terrorista csoporthoz történő új tag szervezésével.* Figyelemmel arra, hogy a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös egyezmény a terroristák toborzásának elkövetési magatartásaként a felhívást határozza meg,

⁷⁰² Az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdés b) pontja a „bűncselekmény elkövetésére másokat beszervez vagy utasít”, az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés b) pontja a „bűncselekmény mások általi elkövetését szervezi”, míg a 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdés b) pontja a „másokat [...] cselekmények elkövetésére szervez” megfogalmazásokkal ugyanis sui generis előkészületi jellegű cselekmények büntetendővé nyilvánítását írja elő. Ezen elkövetési magatartások értelmezéséről lásd. IV/B/1/c. részben.

ezzel az eredményes beszerzés nem szükséges. A terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívás előkészületi jellegű magatartás, amelyet a nemzeti büntetőjogban befejezett bűncselekményként – sui generis előkészületként – kell szabályoznia a tagállamoknak, mivel a bűncselekmény kísérletét is büntetendővé kell nyilvánítani, illetve a részesek büntethetőségét is biztosítani kell. Megállapítható, hogy a Btk. 314. § (2) bekezdés b) pontja szerinti *terrorista csoport szervezésének büntette valósul meg, ha a terroristák toborzását a terrorista csoport szervezésének fázisában követik el*, így ezen elvárásnak a Btk. eleget tesz.

Az *Európai Unió* a 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdésével a terrorista csoporthoz kapcsolódó elkövetési magatartások közül a terrorista csoport irányítása [a) pont] és a terrorista csoport tevékenységében részvétel [b) pont] büntetendővé nyilvánítását⁷⁰³ írta elő. Ezek azonban már létrejött terrorista csoporthoz kapcsolódó cselekmények, így megállapítható, hogy az EU olyan elvárást nem fogalmazott meg, hogy a terrorista csoport szervezését büntetendővé kell nyilvánítania a tagállamoknak.

b) A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített esete [Btk. 315. § (2) bekezdés]

A terrorcselekmény előkészületi cselekményeit – a bűncselekmény kiemelkedő veszélyessége miatt - a Btk. 315. §-ában *sui generis előkészületként*,⁷⁰⁴ azaz önálló, befejezett bűncselekményként szabályozza. Az előkészületi jellegű elkövetési magatartások a konkrét terrorcselekményt megelőző, illetve azon kívüli cselekmények. A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű magatartást megvalósító elkövető a terrorcselekmény első és második változatának [Btk. 314. § (1) és (2) bekezdésének] *elkövetése érdekében, illetve az elkövetés elősegítése céljából* fejt ki a tevékenységét. Az elkövető tehát a terrorcselekmény elkövetésére/elősegítésére irányuló céllal jár el.

A sui generis előkészület súlyosabban minősül, ha azt a Btk. 314. §-a szerinti terrorcselekménynek *terrorista csoportban történő elkövetése érdekében* fejtik ki.⁷⁰⁵ Ekkor az előkészületi jellegű *elkövetési magatartások azonosak* az (1) bekezdés elkövetési magatartásaival, azonban másra irányulnak. A terrorcselekmény előkészületének súlyosabban minősülő esete megvalósításakor az elkövető *kettős céllal* jár el: a Btk. 315. § (1)

⁷⁰³ Ezen elkövetési magatartások értelmezéséről lásd. IV/B/3/a/ii. részt.

⁷⁰⁴ Belegi, 2015: 1198.

⁷⁰⁵ Belegi, 2015: 1198.

bekezdésében meghatározott célzatos cselekményeket terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg.

A terrorcselekmény *sui generis* előkészületi jellegű változatának minősített esetét elsőként *el kell határolni a terrorista csoport szervezésének büntetettétől*. Ez a bűncselekmény objektív tényállási elemeit tekintve az elkövetési magatartások különbözősége alapján történhet. A terrorista csoport szervezése büntetnének elkövetési magatartása a szervezés, amely vezető közreműködést jelent a terrorista csoport létrehozatalában, annak mind a személyi, mind a tárgyi, strukturális feltételeinek megteremtésére törekszik – tipikusan ismétlődő jelleggel kifejtve a cselekményt - az elkövető. Szubjektív oldalon a terrorista csoport szervezője kettős céllal jár el: egyrészt a terrorista csoport megalakítása más állam, állami szerv, nemzetközi szervez kényszerítése céljából történik, másrészt egyúttal a terrorista csoport céljának elérésére (terrorcselekmény elkövetésére) is törekszik. A terrorcselekmény *sui generis* előkészületi jellegű változatának minősített esetének elkövetési magatartásai a felhívás, ajánlkozás, vállalkozás, közös elkövetésben megállapodás, illetve a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása. Ezek közül a felhívást, a közös elkövetésben megállapodást, illetve a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítását a szervező is kifejtheti, hiszen ezek a magatartások a terrorista csoport létrehozásához (a személyi és tárgyi feltételek biztosításához) is szükségesek. A cselekmény akkor minősülhet a terrorcselekmény *sui generis* előkészületi jellegű változatának minősített eseteként, ha az előkészületi jellegű magatartások nem jelentenek vezető közreműködést, illetve ha azok kifejtésére egyszeri alkalommal, nem a terrorista csoport megszervezése érdekében kerül sor; továbbá, ha az elkövető az előkészületi jellegű cselekményével addig kívülállóként egy már működő, létrejött terrorista csoporthoz csatlakozik, annak további fennállásához járul hozzá, de még terrorcselekmény elkövetésére, vagy az elkövetés megkezdésére nem került sor. Szubjektív oldalon a terrorcselekmény *sui generis* előkészületi jellegű változatának minősített esetét megvalósító elkövető is kettős céllal jár el: egyrészt a terrorcselekmény elkövetése/elkövetés elősegítése a célja, másrészt szervezett keretek között, terrorista csoportban elkövetése érdekében járnak el. Megállapítható, hogy a szubjektív tényállási elemeket tekintve részleges átfedés tapasztalható: a terrorista csoport szervezőjének ugyanis célja a terrorista csoport céljának megvalósítása is, azaz a terrorcselekmény elkövetése ugyanúgy, mint a terrorcselekmény *sui generis* előkészületi jellegű változata minősített esetének elkövetői esetén is. A terrorista csoport szervezője esetén azonban azon túl, hogy a terrorcselekményt szervezett keretek között, terrorista csoportban kívánja megvalósítani, megállapíthatónak kell lennie a más állam, állami szerv, nemzetközi szervezet kényszerítése céljának is.

Az ENSZ egyezmények rendelkezései a terrorcselekmény szervezett elkövetésével kapcsolatban a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változata minősített esetére vonatkozóan nem tartalmaznak elvárást.⁷⁰⁶

Az Európa Tanács égisze alatt elfogadott egyezmények közül a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 6. cikk (1) bekezdése szerinti *terroristák toborzása a terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívást is magában foglalja* és ekként ezen magatartást is büntetendővé kell nyilvánítani a részes államoknak. *A terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívás megvalósulhat mind a terrorista csoport szervezésének fázisában, mind pedig egy már létrejött terrorista csoporthoz történő új tag szervezésével.* A terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívás előkészületi jellegű magatartás, amelyet a nemzeti büntetőjogban befejezett bűncselekményként – sui generis előkészületként – kell szabályoznia a tagállamoknak, mivel a bűncselekmény kísérletét is büntetendővé kell nyilvánítani, illetve a részesek büntethetőségét is biztosítani kell. Megállapítható, hogy a Btk. 315. § (2) bekezdése szerinti sui generis előkészületi jellegű változata minősített esete valósul meg, ha a terroristák toborzása egy már létező terrorista csoporthoz csatlakozásra felhívással történik, erre tekintettel a nemzetközi elvárásnak a Btk. eleget tesz.

Az Európai Unió a 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdésével a terrorista csoporthoz kapcsolódó elkövetési magatartások közül a terrorista csoport irányítása [a] pont] és a terrorista csoport tevékenységében részvétel [b] pont] büntetendővé nyilvánítását⁷⁰⁷ írta elő, amelyek már létrejött terrorista csoporthoz kapcsolódó cselekmények.

A terrorista csoport irányítása nem más, mint a fennálló terrorista csoport vezetése, a tevékenységnek, a csoporton belüli tagok feladatának meghatározása, a csoport működésének koordinálása. Ezen magatartás a Btk. 315. § (2) bekezdése szerinti terrorcselekmény elkövetése céljából felhívást avagy a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítását terrorista csoportban elkövetése érdekében valósítja meg. Ugyanakkor – egyetértve a jogirodalmi álláspontokkal – a magyar büntető anyagi jogi szabályozás „az irányítást a maga tejjességében nem, annak csak bizonyos tartalmi síkját rendeli”⁷⁰⁸ büntetni, pusztán a terrorista csoportban betöltött vezetői státusz büntetlen marad⁷⁰⁹.

⁷⁰⁶ Ugyanis az 1997-es egyezmény 2. cikk (3) bekezdés c) pontja, az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés c) pontja, valamint a 2005-ös ENSZ egyezmény 2. cikk (4) bekezdés c) pontja a terrorcselekmény terrorista csoportban történő tényleges elkövetése, illetve kísérlete esetén bűnsegédi magatartásként értékelendő cselekmények megfogalmazását tartalmazza. Ezen elkövetési magatartások értelmezéséről lásd. IV/B/1/c. részben.

⁷⁰⁷ Ezen elkövetési magatartások értelmezéséről lásd. IV/B/3/a/ii. részt.

⁷⁰⁸ Bartkó, 2011: 232.; Bartkó, 2015: 46-47.

⁷⁰⁹ Ligeti, 2012: 201.; Bartkó, 2015: 45-47.

A terrorista csoport tevékenységében részvétel – amennyiben még nem került sor a terrorcselekmény terrorista csoportban elkövetésére vagy az elkövetés megkezdésére – szintén a Btk. 315. § (2) bekezdése szerinti bűncselekményt valósítja meg. Ekként a Btk. az EU vonatkozó elvárásának eleget tesz.

c) A terrorizmus finanszírozásának minősített esete [Btk. 318. § (2) bekezdés]

A terrorizmus finanszírozásának büntetettét a Btk. önálló bűncselekményként, a 318. §-ban szabályozza. A bűncselekmény alapesetét a Btk. 318. § (1) bekezdése, míg a minősített esetét a Btk. 318. § (2) bekezdése rendeli büntetni, a Btk. 318. § (3) bekezdése értelmező rendelkezést tartalmaz.

A terrorizmus finanszírozása minősített esetének két fordulata van: (1) a terrorizmus finanszírozásának a terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében elkövetése, és (2) a terrorista csoport tevékenységének egyéb módon támogatása. Az első fordulat esetén az elkövetési magatartások azonosak a Btk. 318. § (1) bekezdés elkövetési magatartásaival (anyagi eszközök szolgáltatása vagy gyűjtése, illetve anyagi eszközzel támogatás), azonban másra irányulnak. Kifejthetőek akkor, amikor még nem jött létre a terrorista csoport, de a tevékenység erre irányul; továbbá akkor is, ha már fennálló terrorista csoport működéséhez járul hozzá, illetve annak tagja érdekében fejt ki tevékenységét. A második fordulat esetén az egyéb módon támogatás már fennálló terrorista csoportot feltételez, mivel az elkövetési magatartás a terrorista csoport fenntartásához-működéséhez kapcsolódik. Elkövető csak a terrorista csoporton kívül álló személy lehet.⁷¹⁰

Az *ENSZ egyezmények* és az *Európa Tanács* egyezmények nem tartalmaznak rendelkezést a terrorizmus finanszírozásának minősített esetére vonatkozóan.

Az *Európai Unió* a 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdés b) pontja a terrorista csoporthoz kapcsolódó elkövetési magatartások között a terrorista csoport tevékenységében részvétel büntetendővé nyilvánítását⁷¹¹ is előírta, amelybe beleértendő információk vagy anyagi források szolgáltatása vagy a tevékenység bármely módon történő finanszírozása is. A Btk. 318. § (2) bekezdése szerinti bűncselekmény ezen magatartásokat átfogja: amennyiben az anyagi eszközök szolgáltatása a terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése érdekében történik, a Btk. 318. § (2) bekezdés I. fordulata, míg a terrorista csoport

⁷¹⁰ Mezölaki, 2013a: 656.; Vida, 2013: 87.

⁷¹¹ Ezen elkövetési magatartások értelmezéséről lásd. IV/B/3/a/ii. részt.

tevékenységének egy módon történő támogatása esetén a Btk. 318. § (2) bekezdés II. fordulata valósul meg.

Ezen túlmenően a 2002-es kerethatározat 3. cikk c) pontja tartalmaz a terrorizmus finanszírozásával összefüggő rendelkezést, amely alapján a terrorista csoport finanszírozása elkövetése céljából elkövetett közokirat-hamisítást terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekménynek kell nyilvánítani a tagállamoknak. A 2002-es kerethatározatot módosító 2008-as kerethatározat három új terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményt határozott meg. Ezek közül a 2008-as kerethatározat 1. cikk (1) bekezdése alapján 2002-es kerethatározat 3. cikk (1) bekezdés b) pontjának helyébe lépő szövegezésben a terroristák toborzásának büntetendővé nyilvánításának előírásával a tagállamoknak szankcionálniuk kell a terrorista csoport finanszírozására felhívást is. A 3. cikk (3) bekezdése alapján ezen cselekmények esetén nem szükséges a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése. A magyar büntetőjogi szabályozásban a terrorista csoport finanszírozására felhívás – mint előkészületi cselekmény – nem büntetendő,⁷¹² a terrorista csoport finanszírozásának elkövetése céljából elkövetett közokirat-hamisítás pedig nem minősül terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekménynek. Ekként ezen cselekmények kriminalizálása hiányossággént jelentkezik a magyar büntetőjogban.

d) A terrorista csoport fogalma [Btk. 319. §]

A terrorista csoport fogalmát sem az ENSZ egyezmények, sem az Európa Tanács egyezmények nem tartalmazzák.

Az Európai Unió közelíteni kívánta a tagállamok terrorizmussal kapcsolatos büntetőjogi fogalmait, beleértve a terrorista csoportokkal kapcsolatos bűncselekményeket is.⁷¹³ Mivel a terroristatámadások tipikusan szervezett jellegűek, a terrorista csoport fogalmát is definiálta a 2002-es kerethatározat 2. cikk (1) bekezdése. Azonban ha alaposan megvizsgáljuk a 2002-es kerethatározat Európai Unió hivatalos lapjában megjelent különböző nyelvű fordításait,⁷¹⁴ a

⁷¹² Eltérő álláspontot képvisel Bartkó, aki szerint a terroristák toborzása e vonatkozásban a finanszírozás érdekében kifejtett felbujtással – azaz részesi magatartással – azonos, így a Btk. 318. §-át valósítja meg. Figyelemmel arra, hogy a terroristák toborzásának elkövetési magatartása a felhívás – azaz a sikertelen rábírás, tehát nem felbujtói cselekmény – álláspontja nem helytálló. Bartkó, 2015: 49.

⁷¹³ 2002-es kerethatározat, preambulum, (6) bekezdés.

⁷¹⁴ A hivatalos fordításokat lásd.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002F0475:HU:NOT> (Letöltés ideje: 2011. május 28.)

terrorcselekmény szervezett elkövetésével szembeni fellépés kapcsán *büntetőjogilag releváns fordítási hibára* figyelhetünk fel.

A német nyelvű hivatalos szöveg szó szerinti magyar fordításában „terrorista szervezet” egy *hosszabb időre létrehozott* („*auf längere Dauer angelegten*”), szervezett, kettőnél több személy olyan összefogása, ahol ezen személyek terrorista bűncselekmények elkövetése érdekében együttműködnek. Ha ezt a fordítást összevetjük a magyar nyelvű hivatalos szöveggel („e kerethatározat alkalmazásában a „terrorista csoport” kettőnél több személyből álló, *hosszabb idő alatt létrehozott*, szervezett csoportot jelent, amely terrorista bűncselekmények elkövetése végett összehangoltan működik”) megállapítható, hogy eszerint „terrorista csoport” egy hosszabb időre létrehozott, hanem egy *hosszabb idő alatt létrehozott* szervezett csoportot takar. Az angol („*established over a period of time*”), a spanyol („*establecida durante cierto período de tiempo*”), és a francia verzió („*établie dans le temps*”) is a magyar nyelvű változatnak megfelelően határozza meg a terrorista csoport fogalmát.

Tehát míg egyrészt a német fordításban annak az időtartamnak kell a definíció szerint hosszabbnak lennie, amelyre a terrorista szervezetet létrehozzák, azaz annak a *fennállása kell, hogy tartósabb legyen*; addig a többi vizsgált - szintén hivatalos - nyelv alapján a 2002-es kerethatározat *magának a létrehozatali folyamatnak a tartósságát* követeli meg. Mégis ez utóbbi fordítási változat tűnik ellentmondásosnak. Hiszen a 2002-es kerethatározat 2. cikkének (2) bekezdés 2. mondata meghatározza a „szervezett csoport” fogalmi ismérveit is. Ez pedig a vizsgált nyelveken egységesen egy olyan csoportot takar, amelyet – többek között - nem egy bűncselekmény azonnali elkövetésére hoztak létre alkalmoszerű jelleggel. Ha pedig a szervezett csoport megállapításához megköveteli a 2002-es kerethatározat, hogy az ne véletlenül, azaz ne alkalom adtán, ne csak egy terrorista bűncselekmény elkövetésére adandó alkalom kihasználásaképpen jöjjön létre, nincs értelme annak, hogy a terrorista csoport fogalmában a hosszabb idő alatti létrejövétel, mint fogalmi összetevő szerepeljen. Hiszen ez éppen ellentétes lenne a szervezett csoport lényegével! Ezen kívül pedig a terrorista csoport fogalma minden fordítás alapján a szervezett csoport fogalmára épül, így *mindenképpen logikusabb a kisebbségben lévő „hosszabb időre létrehozott” hivatalos német nyelvű fordítás*. A „bábeli zűrzavar” további érdekessége, hogy a terrorista csoport régi Btk. 261. § (9) bekezdés b) pontja és a Btk. 319. §-a szerinti fogalmában a 2002-es kerethatározat 2. cikkének mind nyelvtani, mind teleologikus értelmezésének megfelelő, de mégis a német nyelvű hivatalos fordítással egyező *„hosszabb időre szervezett”* fogalmi elem szerepel.⁷¹⁵

⁷¹⁵ Ráadásul a magyar szakirodalomban található egy harmadik féle fordítási változata is a terrorista csoport ezen ismérvének. Az ún. Kapcsos-kommentár megfogalmazásában „*egy ideje működő szervezett csoport*”-ot (lásd.

2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással

a) Terrorista csoport szervezése terrorista célból [Btk. 314. § (2) bekezdés b) pont]

A terrorista csoport szervezésének büntetettét a StGB 129a. §-a szerinti terrorista szövetség alakításával érdemes összevetni. A StGB. 129a. § (1)-(3) bekezdése szerinti változatainak – amelyek a terrorista szövetség jellegében térnek el egymástól - egyik lehetséges elkövetési magatartása az alapítás. Az alapító vezető, iránymutató szerepet vállal a terrorista szövetség szervezésében, ami megnyilvánulhat mások részvételre való rábeszélésében, beszerzésében, azaz a későbbi tagok eredményes toborzásában; illetve a szövetség szervezetének megalkotásában, régi, akár széthullott szervezet újjáélesztésében. Tehát a tevékenysége irányulhat a terrorista szövetségben elkövetés mind alanyi, mind tárgyi feltételeinek biztosítására is. A felhívás, azaz sikertelen rábírás esetén az alapító Németországban büntetendő, hiszen az alapításnak, mint büntettnek a kísérlete is szankcionált. Ráadásul ezen kívül a büntetőjogi felelősség további kiterjesztéseként a StGB. 30. § (1) bekezdése alapján aki eredménytelenül bűjt fel valakit alapításra, illetve aki a (2) bekezdés szerinti egyéb előkészületi cselekményeket („késznek nyilatkozás”, „ajánlkozás elfogadása”, „megállapodás” büntett elkövetésére vagy arra való felbujtásra) követi el az alapítás érdekében, az is a tényállásszerű elkövetési magatartást fejt ki.⁷¹⁶

A Btk. 314. § (2) bekezdés b) pontja vonatkozásában a terrorista csoport szervezése minden olyan tevékenységet átfog, amellyel a szervező a terrorista csoport létrejöttét koordinálja, másokat az abban való részvételre rábír vagy rábírti törekszik; valamint megteremti a terrorista csoport önállóan működni képes struktúráját. Erre tekintettel a magyar büntető anyagi jogban is büntetendő, a terrorista csoport tagjainak mind az eredményes toborzása, mind a tagkénti részvételre eredménytelen rábírás, azaz a felhívás is. A terrorista csoport szervezése büntetettéhez is kapcsolódhat részesség az Általános Részi szabályok szerint; továbbá – figyelemmel a terrorcselekmény sui generis előkészületi változata törvényi

Belegi, 2010: 720.) tekinthetünk terrorista csoportnak, ami ismét kérdéseket vethet fel. A „hosszabb időre szervezettség” ugyanis nem feltétlen jelenti azt, hogy a szervezett csoport „már egy ideje működik” is, hiszen míg az előbbinél elegendő lehet, ha a csoport tagjai az együttműködésüket csupán tartósan szánták, az utóbbi megfogalmazás viszont már egy létező, időben elhúzódó tényleges együttműködésre utal. Egy esetleges büntető eljárás során azonban egyáltalán nem mindegy, hogy a terrorista csoport fennállásának megállapításához milyen fogalmi elemek bizonyítására van szükség. A terrorista csoport egyes fogalmi elemeinek kibontásáról részletesen lásd. II/E. részt.

⁷¹⁶ Schönke-Schröder, 2006: 1293.

szövegére⁷¹⁷ – a terrorista csoport szervezésére felhívás, ajánlkozás, vállalkozás, közös elkövetésben megállapodás, illetve az elősegítése érdekében a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása szintén büntetendő [Btk. 315. § (1) bekezdés]. Sőt, a Btk. 315. § (2) bekezdésének nyelvtani értelmezése alapján aki, az előkészületi jellegű cselekmények valamelyikét a terrorista csoport szervezése büntetettének terrorista csoportban történő elkövetése érdekében fejt ki,⁷¹⁸ a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített esete [Btk. 315. § (2) bekezdés] miatt vonandó felelősségre. A büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét ilyen tág körben már nem teszi lehetővé a StGB.: a terrorista szövetség alapítására szerveződő terrorista szövetség alapítását ugyanis nem rendeli büntetni.

b) A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített esete [Btk. 315. § (2) bekezdés]

A Btk. 315. § (2) bekezdése terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatának minősített esetét szabályozza, amely a terrorista csoportban történő elkövetés érdekében kifejtett tevékenységet pönalizálja. Azaz ebben a változatban a Btk. 315. § (1) bekezdése elkövetési magatartásait a Btk. 314. § (1) vagy (2) bekezdése szerinti terrorcselekmény terrorista csoportban elkövetése érdekében fejt(k) ki az elkövető(k). Azonban az elkövető(k) cselekménye nem valósíthat meg a terrorista csoport szervezése során vezető közreműködést avagy ahhoz segítségnyújtást (szervezéshez járuló bűnsegélyt), arra rábírást (szervezéshez járuló felbujtást), illetve arra irányuló előkészületet (hiszen a terrorista csoport szervezésének büntetettére felhívás, ajánlkozás stb. is büntetendő a Btk. 315. § (1) bekezdése alapján). Azaz a terrorista csoport tagjai által kifejtett tevékenységeket rendeli ehelyütt büntetni a Btk.

A StGB. 129a. § (1)-(3) bekezdéseinek egyik lehetséges elkövetési magatartása a tagként részvétel. A terrorista szövetségben tagként az a személy vesz részt, aki annak szervezetébe beilleszkedik, és aktív tevékenységet fejt ki a terrorista szövetség céljainak elősegítése, illetve a terrorista szövetség felépítésének, fennállásának érdekében.⁷¹⁹ A terrorista szövetségben

⁷¹⁷ Btk. 315. § (1) bekezdése alapján büntethető, aki „a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntett”, azaz a Btk. 314. § (2) bekezdés b) pontja szerinti terrorista csoport szervezésének büntetettének elkövetése, illetve az elkövetés elősegítése érdekében fejt ki az előkészületi jellegű elkövetési magatartások valamelyikét.

⁷¹⁸ Hiszen a Btk. 315. § (2) bekezdése alapján büntethető, aki „az (1) bekezdésben meghatározott cselekményeket a Btk. 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntettnék terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg”, a terrorista csoport szervezésének büntetettét pedig a Btk. 314. § (2) bekezdés b) pontjában szabályozta a jogalkotó. Ugyanakkor a terrorista csoport szervezése érdekében szerveződő terrorista csoport a gyakorlatban nehezen elképzelhető, bizonyítása pedig igencsak kétséges.

⁷¹⁹ Kindhäuser, 2010: 563.; Sternberg-Lieben, 2014b: 1506.

tagként részvétel a német büntetőjogi szabályozásban (is) büntetést valósít meg, és mint ilyen a kísérlete is büntetendő, valamint kapcsolódhatnak hozzá a StGB. 30 §-ának előkészületi cselekményei. A tagkénti részvétel megállapításának korábban is említett fontos feltétele, hogy a tag aktív tevékenységet fejtson ki a szövetség céljainak elősegítése érdekében, amely bármilyen jellegű lehet. Megnyilvánulhat többek között a terrorista katalógus-bűncselekmény előkészítésében, a terrorista csoport megszervezése során az ajánlkozásban, elkövetéshez szükséges, vagy azt könnyítő feltételek biztosításában, avagy a már létező csoport fennállásának támogatásában is.

c) A terrorizmus finanszírozásának minősített esete [Btk. 318. § (2) bekezdés]

A terrorizmus finanszírozásának büntette minősített esetének [Btk. 318. § (2) bekezdés] két fordulata van: (1) a terrorizmus finanszírozásának a terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében elkövetése, és (2) a terrorista csoport tevékenységének egyéb módon támogatása.

A StGB. 129a. § (5) bekezdése szerinti terrorista szövetség támogatása bűncselekményét az követi el, aki a StGB. 129a. § (1), (2) vagy (3) bekezdésében meghatározott (terrorista) szövetséget támogat. A támogatás a terrorista szövetség fennállását, a terrorista szövetség által tervezett bűncselekmények realizálását, avagy bármilyen más olyan támogatást jelent, ami a terrorista szövetség cselekvési lehetőségeit és célkitűzéseit előmozdítja.⁷²⁰ Tényállászerű lehet pl. a tanácsadás, információk, anyagok és eszközök szállítása stb., amelyek a szövetségnek előnyösek, de az már közömbös, hogy ezek a későbbiek során fel lesznek-e használva.⁷²¹ Támogató csak a szövetségen kívülálló, tagként részt nem vevő személy lehet.⁷²²

A magyar szabályozásban a terrorista csoport tevékenységének támogatása a Btk. 318. § (2) bekezdés 2. fordulata révén büntetendő. A terrorizmus finanszírozása bűncselekményét e körben az követi el, aki a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja. Az egyéb módon támogatás elkövetési magatartás gyakorlatilag a támogatás bármilyen formájával – így különösen logisztikai, távközlési segítségnyújtással⁷²³ – megvalósulhat, és a terrorista csoport fenntartásához-működéséhez kapcsolódik. Elkövető csak a terrorista csoporton kívül álló személy lehet.⁷²⁴ Viszont míg a németeknél „a tettességre önállósodott részesség”-hez részesi

⁷²⁰ BGH 14. 8. 2009., 3 StR 552/08.

⁷²¹ Schönke – Schröder, 2006: 1284.; Lehner: 191.

⁷²² Fischer, 2008: 840.; Zöller, 2009: 532.; Lehner: 191.

⁷²³ Gál – Dávid, 2015: 84.; Gál, 2013a: 53.; Gál, 2014a: 338.; Gál, 2013b: 20.

⁷²⁴ Vida, 2013: 87.; Mezölaki, 2013a: 656.

magatartások nem kapcsolódhatnak és ezért a támogatásra felbujtás vagy a bűnségély a támogatáshoz tettesi támogatásként értékelendő⁷²⁵, addig itthon a támogatónak szándékosan segítséget nyújtó bűnségédként, a támogatásra szándékosan rábíró pedig felbujtóként vonandó felelősségre. A támogatás vétséget valósít meg Németországban, így kísérlete nincs. Magyarországon viszont a sui generis bűncselekménykénti szabályozásra tekintettel a támogatás kísérlete is büntetendő lesz.

d) A terrorista csoport fogalma [Btk. 319. §]

A Btk. 319. §-ának értelmező rendelkezése alapján a terrorista csoport a Btk. 315. § és a Btk. 318. § alkalmazásában három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja az (1)-(2) bekezdésben meghatározott bűncselekmények elkövetése.

A StGB. nem tartalmazza a terrorista szövetség törvényi fogalmát, így a megállapításához szükséges ismérveket az állandó joggyakorlat valamint a jogirodalom alakította ki. A StGB. 129a. § vonatkozásában *terrorista szövetség*: egy meghatározott időtartamra létesített, szervezett, legalább három személy olyan összefogása, amelyben az egyesek akaratát a közösség akaratának alárendelve közös célokat követnek, és egymáshoz való viszonyukat egy egységes kötelék fűzi össze.⁷²⁶ Tehát a német joggyakorlat lényegi ismérvként jelöli meg azt is, hogy a terrorista szövetség tagjai az akaratukat alárendelik a közös akaratnak (a szövetség terrorista céljának), és így a tagok között egyfajta kötelék alakul ki.⁷²⁷ Azaz ha egy fő parancsokra és engedelmességre alapuló rendszerrel vezeti a csoportot, semmiképp sem lesz terrorista csoportnak tekintendő.⁷²⁸ A BGH a terrorista bűncselekmények alkalmazásakor felmerült jogértelmezési tevékenysége során nyitva hagyta azt a kérdést, hogy a jogalkalmazóknak ragaszkodniuk kell-e ehhez a szigorúbb definícióhoz, vagy vizsgálják-e felül a 2002-es kerethatározatnak megfelelően, amely csak annyit követel meg, hogy a csoport tagjai ne alkalomadtán „verődjenek össze” a megjelölt bűncselekmények elkövetésére; mindenesetre a bíróság a közelítés szükségességét elismerte.⁷²⁹

⁷²⁵ Tröndle-Fischer, 2006: 844. p.

⁷²⁶ BGH v. 12. 10. 2001. – AK 14/01

⁷²⁷ Fischer 2008: 947.

⁷²⁸ Weisser, 2008: 389.

⁷²⁹ BGH v. 10. 01. 2006. – 3 StR 263/05 („Freikorps-Fall”)

e) Toborzó jellegű [StGB. 129a. § (5) bekezdés második mondat] elkövetési magatartás a Btk.-ben

A StGB. 129a. § (5) bekezdés második mondatának elkövetési magatartása a toborzás. Hasonlóan a terrorista szövetség támogatásához, a tagokért vagy támogatókért toborzásnak is előfeltétele a fennálló terrorista szövetség, amelynek azonban a toborzó sem tagja. A terrorista szövetség támogatásához hasonlóan ennek az elkövetőnek a tevékenysége is a terrorista szövetség fennállásának, erősítésének elősegítésére irányul, de a toborzás csak eredménytelenség esetén állapítható meg. Tehát a német törvényhozó a támogatás vétségére felbujtás kísérletét - azaz a felhívást megvalósító eredménytelen felbujtást, ami a támogatás esetén büntetlen maradna - és a tagkénti részvétel büntetése felbujtás kísérletét rendeli külön büntetni a toborzás elkövetési magatartás alatt. A toborzás önálló tettese szintén vétséget követ el, azaz kísérlete a StGB. Általános Részi szabályára figyelemmel nem lehetséges. Azonban a toborzáshoz járulhat felbujtás vagy bűnsegély.

A magyar szabályozás nem nevesíti külön a toborzást, hiszen a tagkénti részvételre irányuló sikertelen felbujtói tevékenységéért, mint a sui generis előkészületi változat minősített esetének önálló tettese vonandó felelősségre (felhívás) a Btk. 315. § (2) bekezdése alapján; míg támogatásra irányuló sikertelen felbujtói tevékenységéért, mint a terrorizmus finanszírozása büntette minősített esetének önálló tettese vonandó felelősségre (egyéb módon támogatás) a Btk. 318. § (2) bekezdése alapján.

f) A háttérből irányító személyek [StGB. 129a. § (4) bekezdés] büntetőjogi felelősségének hiánya a Btk.-ben

A StGB. 129a. § (4) bekezdése a már megalakult terrorista szövetség minősített eseteként büntetni rendeli a terrorista szövetség tevékenységét koordináló szervezőt, valamint a meghatározó befolyással rendelkező, szintén a háttérből irányító értelmi szerzőt. A konkrét terrorista katalógus-bűncselekmények kivitelezésében ezen elkövetők nem vesznek részt, de feltétel, hogy legalább egy ilyen bűncselekményt a kísérlet vagy a befejezettség szakába juttasson a terrorista szövetség⁷³⁰ (a terrorista szövetség jellegétől függően a további feltételek teljesülésével együttesen).

A magyar törvényhozó a terrorista csoportban terrorcselekmény elkövetésének megkezdését, illetve befejezetten történő megvalósítását a lehető legsúlyosabb büntetési tétellel

⁷³⁰ Tröndle-Fischer, 2006: 844.

fenyegeti, ezért nem lehetséges ezen közreműködők tevékenységének kiemeltebb szankcionálása (büntetéskiszabási kérdés marad).

3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok

Az első, magyar büntető anyagi jogi szabályozással kapcsolatos probléma a terrorcselekmény szervezett elkövetése kapcsán, hogy a Btk. a terrorista csoport irányítását nem nyilvánítja büntetendővé az Európai Unió 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdés a) pontjának megfelelően.

A terrorista csoport irányítása nem más, mint a fennálló terrorista csoport vezetése, a tevékenységnek, a csoporton belüli tagok feladatának meghatározása, a csoport működésének koordinálása. Ezen magatartás a Btk. 315. § (2) bekezdése szerinti terrorcselekmény elkövetése céljából felhívást avagy a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítását terrorista csoportban elkövetése érdekében valósítja meg. Ugyanakkor – egyetértve a jogirodalmi álláspontokkal – a magyar büntető anyagi jogi szabályozás „az irányítást a maga tejjességében nem, annak csak bizonyos tartalmi síkját rendeli”⁷³¹ büntetni, pusztán a terrorista csoportban betöltött vezetői státusz büntetlen marad⁷³².

Álláspontom szerint is⁷³³ szükség lenne – az Európai Unió elvárásoknak teljes megfelelés érdekében - a terrorista csoport irányításának/vezetésének explicite nevesített elkövetési magatartásként büntetni rendelkezésre, mégpedig akként, hogy az ezen elkövetők által kifejtett magasabb társadalmi veszélyességű cselekményeket magasabb büntetési tételű büntetéssel kellene fenyegetni, mint a sui generis előkészületi változat minősített esetét. Ezzel együtt lenne indokolt a terrorista csoport irányítására felhívás büntetendővé nyilvánítása is.⁷³⁴

Továbbá a hatályos büntető anyagi jogi szabályozás jogalkotó által kiküszöbölendő hiányosságaként jelentkeznek:

- a terrorista csoport finanszírozása céljából elkövetett közokirat-hamisítás terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekménykénti szabályozása /2002-es kerethatározat 3. cikk c) pont, amelynek szükségességét a 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat 3. cikk f) pontjával fenntartja/

⁷³¹ Bartkó, 2011: 232.

⁷³² Ligeti, 2012: 201.

⁷³³ Hasonlóképpen lásd. Bartkó, 2016: 538.

⁷³⁴ Bartkó, 2015: 49.

- a terrorista csoport finanszírozására felhívás büntetendővé nyilvánítása⁷³⁵ /2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat 3. cikk (1) bekezdés b) pontja/,
- a terrorizmus finanszírozása mások általi elkövetésének szervezése és irányítása büntetendővé nyilvánítása /1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (5) bekezdés b) pont, FATF 2012-es ajánlás, 5. pont, értelmező megjegyzések B/11. pont b) alpontja/.

Fentiekén kívül a magyar büntető anyagi jogi szabályozással kapcsolatos probléma a terrorcselekmény szervezett elkövetése kapcsán a terrorista csoport fogalma kapcsán jelentkezik. A 2002-es kerethatározat 2. cikk (1) bekezdés 1. mondata szerinti terrorista csoport definícióban büntetőjogilag releváns fordítási hiba fedezhető fel a különböző nyelvű hivatalos fordításokban.⁷³⁶ Ugyanakkor a terrorista csoport Btk. 319. §-a szerinti fogalmában a 2002-es kerethatározat 2. cikkének mind nyelvtani, mind teleologikus értelmezésének megfelelő, - ám a német nyelvű hivatalos fordítással egyező „hosszabb időre szervezett” fogalmi elem szerepel – ekként ezen probléma feloldása ehelyütt szükségtelen.

C) A terrorcselekmény sui generis előkészületére, a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazásra, valamint a terrorizmus támogatására uszításra [Btk. 315. §, Btk. 316. § b) pont, Btk. 331. § (2) bekezdés] vonatkozó büntetőjogi rendelkezések

1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata

a) A terrorcselekmény sui generis előkészülete [Btk. 315. § (1) bekezdés]

A terrorcselekmény előkészületi cselekményeit – a bűncselekmény kiemelkedő veszélyessége miatt - a Btk. 315. §-ában *sui generis előkészületként*,⁷³⁷ azaz önálló, befejezett bűncselekményként szabályozza. Az előkészületi jellegű elkövetési magatartások a konkrét terrorcselekményt megelőző, illetve azon kívüli cselekmények, az elkövető kizárólag a

⁷³⁵ Eltérő álláspontot képvisel *Bartkó*, aki szerint a terroristák toborzása e vonatkozásban a finanszírozás érdekében kifejtett felbujtással – azaz részesi magatartással – azonos, így a Btk. 318. §-át valósítja meg. Figyelemmel arra, hogy a terroristák toborzásának elkövetési magatartása a felhívás – azaz a sikertelen rábírás, tehát nem a felbujtói cselekmény – álláspontja véleményem szerint nem helytálló. *Bartkó*, 2015: 49.

⁷³⁶ Lásd. IV/B/1/d. részben.

⁷³⁷ *Belegi*, 2015: 1198.

terrorcselekmény előkészítésében, személyi vagy tárgyi feltételeinek biztosításában vállal szerepet. Ugyanakkor a terrorcselekmény előkészülete mindig egy konkrét, tervbe vett terrorcselekmény véghezvitelére törekvést feltételez, és az elkövető ennek a megvalósítása, elkövetése, illetve elősegítése érdekében fejt ki a magatartást.

Az ENSZ egyezmények⁷³⁸ a terrorizmus tipikus megjelenési formájának tekintett eszköz jellegű bűncselekmények megelőzése érdekében az előkészületi cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását nem írják elő.

Az Európai Unió 2008-as kerethatározata az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös egyezményére épül, az abban megfogalmazottakat veszi át.⁷³⁹ A 2008-as kerethatározat három speciális előkészületi cselekménnyel módosította a 2002-es kerethatározatot, és „előírja a *terrorista tevékenységhez kapcsolódó* cselekmények bűncselekménnyé nyilvánítását, annak érdekében, hogy az egyes személyeket terrorista támadások *elkövetésére ösztönző* anyagok terjesztésének korlátozása révén hozzájáruljon a terrorizmus megelőzésére vonatkozó általánosabb politikai cél eléréséhez”.⁷⁴⁰ Azaz az Európai Unió ezzel a dokumentummal nem csak a terrorcselekményeket szankcionálná, hanem az arra valószínűsíthetően ösztönző cselekményeket is. Ez a célkitűzés tehát a büntetőjogi felelősséget bővíti, hiszen egy lehetőség, feltételezés alapján kíván büntetni olyan cselekményeket, amelyek a terrorcselekmények előterében merülnek fel, azt „ösztönözik”, emellett a szubjektív oldal elemeire alapozza a büntetőjogi felelősséget, azaz alapvetően az elkövető szándékára épít, nem az elkövetendő cselekményből indul ki, ahogy az a jogállamok közösségében érvényesülő tettebüntetőjogi szemlélet szerint megkövetelt lenne.

Az új terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények a terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás,⁷⁴¹ a terroristák toborzása, és a terroristák kiképzése voltak, amelyek a konkrét terrorcselekmény elkövetését megelőzően valósulhatnak meg. Speciális veszélyességük, és egyben büntetendőségük indoka abban rejlik, hogy a jövőben terrorcselekmények elkövetését motiválhatják.

A *terroristák toborzása*, azaz más személyek terrorcselekmények elkövetésére⁷⁴² való felhívása a magyar büntetőjogban a régi Btk. 261. § (4) bekezdése alapján – a 2007. évi XXVII.

⁷³⁸ A vonatkozó ENSZ elvárásokról lásd. IV/C/1. részében.

⁷³⁹ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 593.

⁷⁴⁰ 2008-as kerethatározat (7) preambulumbekkezdése.

⁷⁴¹ A terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás elemzésére a terrorizmus támogatására uszítás büntette kapcsán kerül sor.

⁷⁴² A 2002-es kerethatározat 3. cikk (1) bekezdés b) pontja szerinti toborzás más személyek terrorista bűncselekmények vagy a terrorista csoport irányítására és annak finanszírozására felhívás büntetendővé nyilvánítását is előírja. Az értekezés ezen részében a terrorcselekmények előkészületének elemzésére kerül sor.

törvény módosítása révén -, valamint a Btk. 315. § (1) bekezdése alapján büntetendő⁷⁴³, így ennek specialitása csupán elnevezésében rejlik.

A *terroristák kiképzése* elkövetési magatartása a robbanóanyagok, lőfegyverek stb. alkalmazására vonatkozó oktatás nyújtása. Itt is bűncselekmény tényállásának szubjektív oldalára helyeződik a hangsúly: egyrészt az oktatást terrorista bűncselekmények elkövetése céljából kell nyújtani, másrészt annak tudatában, hogy a későbbi lehetséges elkövető ezt az átadott tudást ugyanezen célra valamikor fel is kívánja használni. A robbanóanyagok, lőfegyverek stb. alkalmazására vonatkozó oktatás nyújtása tulajdonképpen az elkövetéshez szükséges, vagy ezt könnyítő feltételek biztosításának, mint előkészületi magatartásnak felel meg, ami a régi Btk. 261. § (4) bekezdése, valamint a Btk. 315. § (1) bekezdése vonatkozásában tényállásszerű. Ugyanakkor a terroristák kiképzése „nem feltétlenül egy konkrét terrorcselekmény megvalósításának előzménye, hiszen a dokumentum azt sugallja, hogy az elkövető hosszabb távon hasznosítható gyakorlati tudást biztosít a terrorcselekményt ténylegesen is végrehajtó csoport tagjainak. Ez tehát egy támogatási forma az elkövető részéről, melynek profitálója egyértelműen maga a terrorista sejt. [...]”⁷⁴⁴ Ebben az esetben a Btk. 318. § (2) bekezdés II. fordulata alapján büntetendő a terroristák kiképzése a magyar büntetőjogban.

Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy a specifikus terrorista bűncselekmények magyar büntetőjogba átültetésre valójában nem volt szükség, hiszen az egyébként is tág értelmezést engedő előkészületi jellegű elkövetési magatartások a három új, csupán elnevezésében specifikus elkövetési magatartást átfogták. Az esetlegesen szükségessé váló jogalkalmazás során pedig a közösségű értelmezést alapul véve, az előkészületi jellegű elkövetési magatartások tartalmának kibontásakor a 2008-as kerethatározattal megfogalmazott cselekményekre is alkalmazni kell a Btk. terrorizmus elleni fellépést biztosító törvényi tényállásait.

⁷⁴³ Eltérő álláspontot képvisel *Bartkó*, aki szerint a terroristák toborzása e körben „az elkövető a Btk. 314. § (1)-(2) bekezdésében foglalt cselekményekhez kapcsoltn fejt ki felbujtói magatartást”. *Bartkó*, 2015: 49.

Álláspontom szerint azonban *Bartkó* álláspontja etekintetben nem helytálló. A 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat 3. cikk (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az új terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények esetén – így a terroristák toborzása esetén - nem szükséges a terrorista bűncselekmény tényleges elkövetése. Azaz a cselekmények előkészületi jellegűek, nem pedig részesei magatartások. Ekként a terroristák toborzása a felhívás sui generis előkészületi magatartást jelenti, és nem az eredményes rábírást, azaz a felbujtást takarja, amely a már legalább kísérleti szakba lépett Btk. 314. § (1)-(2) bekezdésében foglalt cselekményekhez kapcsolódhatna.

⁷⁴⁴ *Bartkó*, 2013: 56.; *Bartkó*, 2015: 49.

b) A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntette [Btk. 316. § b) pont]

A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntette [Btk. 316. § b) pont] is a terrorcselekmény tényleges elkövetését - befejezett megvalósulását, illetve kísérletét - megelőző, illetve azon kívüli cselekmény, amely az elkövető speciális célja alapján jelent kiemelkedő veszélyt napjainkban.

A Btk. 316. §-ának jelenleg hatályos állapota két alternatív bűncselekményi változatot tartalmaz: az a) pont a terrorcselekménnyel fenyegetést szabályozza, míg a b) pontba beiktatásra került a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás. A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetést a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvénnyel kriminalizálta a jogalkotó, azonban ennek indokaival adós maradt.⁷⁴⁵ A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló T/10307. számú törvényjavaslat általános vitája alapján a „közelmúltban elkövetett párizsi és brüsszeli terrorcselekmények” és a „tömeges bevándorlási hullám” közti összefüggések, azok veszélyei elleni hatékony fellépés érdekében látták szükségesnek a Btk.-t módosítani, és az újabb bűncselekményeket beiktatni,⁷⁴⁶ azaz a bűncselekmények kriminalizálásának szükségessége a jogalkotó saját felismeréséből fakadt.

Megállapítható azonban, hogy a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetést érintik a nemzetközi elvárások.

A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetést illetően a 2178 (2014) ENSZ BT határozat 6/a. és 6/c. pontjai, a Kiegészítő Jegyzőkönyv 4. cikk (1) bekezdése és a 6. cikk (1) bekezdése, valamint a Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslatának 9. és 10. cikke tartalmazznak releváns rendelkezéseket. Ezek a lakóhelytől/állampolgárságtól eltérő államba utazást és kísérletét, valamint az ilyen utazás szervezését, illetve más módon történő

⁷⁴⁵ A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetést a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény indokolása ugyanis igen szűkszavúan fogalmaz: mind az általános indokolás („A Büntető Törvénykönyv kiegészül a terrorizmushoz kapcsolódó néhány jogsértő magatartást szankcionáló tényállással, illetve egyéb módosítással.”), mind a részletes indokolás („A Btk. két tényállása módosításra kerül a terrorizmussal összefüggő elkövetési magatartásokkal kapcsolatban.”) a szankcionálás tényét emeli ki csupán. Lásd. A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény indokolása. Általános indokolás X. pont; részletes indokolás a 61-64. §-okhoz.

⁷⁴⁶ Lásd. a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló T/10307. számú törvényjavaslat általános vitája elérhető: http://www.parlament.hu/iromanyok-lekerdezese?p_auth=9WZBwYhX&p_p_id=pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8_pairAction=%2Fintern-et%2Fcpql%2Fogy_naplo.naplo_szoveg%3FP_CKL%3D40%26p_uln%3D146%26p_felsz%3D1%26p_szoveg%3D%26p_stilus%3D (letöltés ideje: 2016. december 30.)

elősegítését szankcionálnák a nemzeti büntetőjogban. Az utazást, amely teljesen hétköznapi tevékenység, speciális célja alapján kívánják büntetendővé nyilvánítani. Azonban a nemzetközi elvárások éppen e téren nincsenek teljesen összhangban annak ellenére, hogy egymásra épülnek.⁷⁴⁷ A 2178 (2014) ENSZ BT határozat 6/a. pontja szerinti utazás célzata az, hogy terrorcselekményt kövessenek el, tervezzenek, készítsenek elő, vagy abban részt vegyenek, vagy terroristákat képezzenek ki, vagy terrorista kiképzésben vegyenek részt. A Kiegészítő Jegyzőkönyv 4. cikk (1) bekezdése szerinti utazás célzata ennél szűkebb körű: terrorcselekmény elkövetése, abban részvétel, terrorista kiképzés nyújtása, vagy terrorista kiképzésben részvétel, azaz a terrorcselekmény előkészítését, tervezését nem tartalmazza. A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslatának 9. cikke szerinti utazás célzata a terrorista bűncselekmény elkövetése vagy ahhoz való hozzájárulás, a terrorista csoport tevékenységében való részvétel, terroristák kiképzése vagy terrorista kiképzésben való részvétel; amely ekként a terrorcselekmény előkészítését, tervezését szintén nem tartalmazza, de kibővül a terrorista csoport tevékenységében való részvétellel.

Ezen nemzetközi dokumentumok még nem kötelezik a magyar jogalkotót az összhang megteremtésére, mivel a kézirat lezárásáig a Kiegészítő Jegyzőkönyv aláírására és kihirdetésére nem került sor, illetve a Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslatának megfelelő irányelv elfogadására nem került sor. Azonban a közeljövőben várhatóan meg fog születni az új irányelv a terrorizmus elleni fellépés érdekében, így ezt követően (a Kiegészítő Jegyzőkönyv aláírásától és kihirdetésétől függetlenül) meg kell teremtenie a magyar jogalkotónak az összhangot az egymásra épülő nemzetközi elvárásokkal. Amennyiben a Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata elfogadásra kerül, a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntettének szabályozását módosítania kell a jogalkotónak.

c) A terrorizmus támogatására uszítás büntette [Btk. 331. § (2) bekezdés]

A terrorizmus támogatására uszítás büntette [Btk. 331. § (2) bekezdés] is a terrorcselekmény tényleges elkövetését - befejezett megvalósulását, illetve kísérletét - megelőző, illetve azon kívüli cselekmény, amely az elkövető speciális célja alapján jelent kiemelkedő veszélyt napjainkban.

A Btk. 331. §-a szerinti háborús uszítás büntette 2016. július 17. napjától kiegészült egy új alapesettel, a terrorizmus támogatására uszítással. A terrorizmus támogatására uszítás

⁷⁴⁷ Lásd. IV/C. részben.

büntették a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvénnyel kriminalizálta a jogalkotó, azonban ennek indokaival adós maradt.⁷⁴⁸ A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló T/10307. számú törvényjavaslat általános vitája alapján a „közelmúltban elkövetett párizsi és brüsszeli terrorcselekmények” és a „tömeges bevándorlási hullám” közti összefüggések, azok veszélyei elleni hatékony fellépés érdekében látták szükségesnek a Btk.-t módosítani, és az újabb bűncselekményeket beiktatni,⁷⁴⁹ azaz a bűncselekmények kriminalizálásának szükségessége a jogalkotó saját felismeréséből fakadt.

Megállapítható azonban, hogy a terrorizmus támogatására uszítás büntettét is érintik a nemzetközi elvárások.

A terrorizmus támogatására uszítás büntettét illetően a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény 5. cikke és a 2008-as kerethatározat 3. cikk (1) bekezdés a) pontja tartalmaz releváns rendelkezéseket, amelyek a terrorcselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás bűncselekménnyé nyilvánítását írják elő. Magyarországot ezen nemzetközi elvárások már kötelezik az összhang megteremtésére.⁷⁵⁰ A *terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás* esetén nem szükséges, hogy az „ösztönzési szándék” hatására terrorista bűncselekményt kövessenek el, és a veszélyességet sem a terrorista bűncselekményhez kapcsolja a jogalkotó, hanem az azt megelőző magatartás jár a későbbi elkövetés „veszélyével”. Magából az üzenet terjesztéséből, annak egyéb módon (pl. internet útján) hozzáférhetővé tételéből, mint külső magatartásból kell levonni következtetést a veszéllyel járó „ösztönző szándékra”. A nyilvános izgatással az Európai Unió – a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény rendelkezéseire építve – a terrorizmus alapját képező ideológia térnyerését elősegítő, a terrortámadások legitimizálására alkalmas szellemiség terjedését szolgáló magatartásokat kívánja kriminalizálni.⁷⁵¹ Magyarország a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény aláírásakor a nyilvános izgatás vonatkozásában olyan nyilatkozatot tett, hogy a tényállásban szereplő veszély fogalma alatt „nyilvánvaló és közvetlen veszélyt” ért, amelynek indoka az volt, hogy a nyilvános izgatás nemzetközi elvárás szerinti fogalma

⁷⁴⁸ Lásd. A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény indokolása. Általános indokolás X. pont; részletes indokolás a 61-64. §-okhoz.

⁷⁴⁹ Lásd. a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló T/10307. számú törvényjavaslat általános vitája elérhető: http://www.parlament.hu/iromanyok-lekerdezese?p_auth=9WZBwYhX&p_id=pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8&p_lifecycle=1&p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_col_count=1&pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8_pairAction=%2Fintern-et%2Fcpls1%2Fogy_naplo.naplo_szoveg%3FP_CKL%3D40%26p_uln%3D146%26p_felsz%3D1%26p_szoveg%3D%26p_stilus%3D (letöltés ideje: 2016. december 30.)

⁷⁵⁰ Lásd. IV/C. részben.

⁷⁵¹ Bartkó, 2013: 54.; Bartkó, 2015: 48.

magában foglalja a terrorcselekmények elkövetésére irányuló, azonban nem közvetlen, csupán indirekt felhívást is, ami a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot korlátozza. Kétségtelen tehát, hogy a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény és a 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat rendelkezései alapján a nyilvános izgatásnak adható olyan értelmezés, hogy az más személy terrorizmus irányába radikalizálódását előmozdító üzenet terjesztését a terrorcselekmény közvetlen elkövetésére irányuló felhívás nélkül is átfogja, amely még nem tekinthető a terrorcselekmény előkészületének.⁷⁵² A magatartás ekként történő értelmezése – és így a büntetni rendelése – azonban a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot korlátozná, amelyet a 2008-as kerethatározat (13) preambulum-bekezdésével kizár.⁷⁵³ A terrorista bűncselekmény elkövetésére való nyilvános izgatás tehát a terrorcselekmény elkövetésére való felhívásként értelmezhető, amennyiben az a terrorcselekmény közvetlen elkövetésére irányul. Ekként sui generis előkészületi magatartást, a felhívást valósítja meg. Az izgatás specialitása azonban – mind a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezmény, mind a 2008-as kerethatározat megfogalmazásának megfelelően – egyrészt a tényállásban megfogalmazott elkövetés körülményeiben (üzenet terjesztése vagy egyéb módon a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele), másrészt az elkövető uszításra irányuló szándékában rejlik, amellyel a személyre gyakorolt érzelmi hatás révén ösztönöz, bűjt fel mást a terrorizmus támogatására. Mindezekre figyelemmel a terrorizmus támogatására uszítás büntette is a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű cselekményét szabályozza, amely – az elkövetési magatartás, valamint a szituációs elem révén – speciális a Btk. 315. §-a szerinti bűncselekményhez képest, és nem feltétlenül kapcsolódik konkrét terrorcselekményhez.

2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással

A terrorizmus elleni hatékony, minél korábbi stádiumban fellépés érdekében a StGB. három olyan bűncselekményi tényállást – a StGB. 89a., 89b. és 91. §§-ait – tartalmaz, amelyek a terrorcselekményeket megelőző magatartásokat fenyegetnek büntetéssel. A Btk.-ban a terrorcselekmény sui generis előkészületi változatának alapesete [Btk. 315. § (1) bekezdése] mellett a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntette [Btk. 316. § b) pont],

⁷⁵² Bartkó, 2013: 54-55.; Bartkó, 2015: 49.

⁷⁵³ „[...] Ennek a kerethatározatnak egyetlen rendelkezése sem értelmezhető úgy, mintha olyan alapvető jogok vagy szabadságok szűkítésére vagy korlátozására irányulna, mint a véleménynyilvánítás szabadsága [...]” 2008-as kerethatározat. (13) preambulum-bekezdés.

valamint a terrorizmus támogatására uszítás büntette [Btk. 331. § (2) bekezdés] az, amely a terrorcselekmény befejezett avagy kísérleti stádiumát megelőző magatartásokat szabályoz a kiemelkedően súlyos bűncselekmény megelőzése érdekében.

Alapvető különbségként megfigyelhető azonban, hogy a StGB. 89a., 89b. és 91. §§-ait vétségként szabályozta a német jogalkotó, így a kísérletük nem büntetendő. A terrorcselekmény sui generis előkészületi változatának alapesete [Btk. 315. § (1) bekezdése] a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntette [Btk. 316. § b) pont], valamint a terrorizmus támogatására uszítás büntette [Btk. 331. § (2) bekezdés] kísérlete is büntetendő, e vonatkozásban tehát a magyar büntetőjogi szabályozás átfogóbb, a büntetőjogi felelősségre vonás határait tágabb körben teszi lehetővé.⁷⁵⁴

a) A terrorcselekmény sui generis előkészülete [Btk. 315. § (1) bekezdés]

A terrorcselekmény sui generis előkészületét a StGB. 89a. § (1) és (2) bekezdése szerinti súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete vétségével, valamint a StGB. 89b. § szerinti kapcsolatfelvétel a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetése érdekében vétségével érdemes összevetni.

1. A StGB. 89a. §-a szerinti súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete

A StGB. 89a. §-a szerinti bűncselekményt az követi el, aki súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekményt készít elő. A konkrét előkészületi cselekményeket, azaz az elkövetési magatartásokat a StGB. 89a. § (2) bekezdés 1-3. pontjai határozzák meg. A továbbiakban az elkövetési magatartásokat – mint szükségképpeni tényállási elemeket – vetem össze a vonatkozó magyar szabályozással.

i. StGB. 89a. § (2) bekezdés 1. pont: oktatás nyújtása és oktatásban részvétel

A StGB. 89a. § (2) bekezdés 1. pontja két, vagylagos elkövetési magatartást határoz meg. Az első, az oktatás nyújtása a tényállásban meghatározott tipikus terrorista eszközök

⁷⁵⁴ Azonban a fogalmilag előkészületi cselekmények kísérlete nehezen elképzelhető. Hiszen például a terrorcselekmény elkövetésére felhívás esetén a kísérlet más személy terrorcselekmény elkövetésére felhívására rábírnai törekvést jelent, azaz „a későbbi felhívó felhívását”. Amennyiben a felhívás eredménnyel jár, és a másik személy egy harmadik személyt törekszik terrorcselekmény elkövetésére rábírnai, a sui generis bűncselekmény felbujtója lesz az elkövető, amennyiben nem jár sikerrel, cselekménye szintén előkészületi cselekményként, a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából szükséges feltétel biztosításaként értékelhető.

előállításához vagy kezeléséhez szükséges tudás átadását jelenti,⁷⁵⁵ amelyek a későbbi (tipikus terrorista) katalógus-bűncselekmények legalább egyikének végrehajtásához szükségesek, annak elkövetésére szolgálnak.

A Btk. 315. § (1) bekezdése öt, vagylagos elkövetési magatartás határoz meg. A terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása átfogó jellegű: amit ugyanis nem említ külön a törvény mint előkészületi cselekményt (pl. robbanóanyag beszerzését, a robbanószerkezet összeszerelését, elkövetésre alkalmassá tételét), az a feltételek biztosítása körében nyer értékelést.⁷⁵⁶ Tehát a német tényállás szerinti tipikus terrorista eszközök előállításához vagy kezeléséhez szükséges tudás átadását, azaz az oktatás nyújtását a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása átfogja, a magyar büntetőjogban e körben értékelhető.

Az oktatásban részvétel a későbbi súlyos államot veszélyeztető cselekmény elkövetéséhez szükséges ismeretek megszerzésére irányul, ennek során aktívan együttműködik, kommunikál az oktatást nyújtó személlyel.⁷⁵⁷ Az oktatásban résztvevő személy tehát azon képességek, jártasságok elsajátítására törekszik, amelyek a későbbi súlyos, államot veszélyeztető cselekmény elkövetését lehetővé teszik, de még konkrét katalógus-bűncselekményt nem tervez.

Ez az elkövetési magatartás a Btk. 315. § (1) bekezdésében szabályozott elkövetési magatartások közül szintén a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása körébe vonható, ha az oktatás során megszerzett ismeretek, jártasságok elsajátításának a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése a célja.

- ii. StGB. 89a. § (2) bekezdés 2. pont: előállítás, megszerzés, tartás, átengedés jellegű elkövetési magatartások a Btk-ben

A StGB. 89a. § (2) bekezdés 2. pontja szintén vagylagos elkövetési magatartásokat tartalmaz, amelyek az 1. pont szerinti tipikus terrorista eszközökkel kapcsolatosak. Ezekkel kapcsolatban hasonló megállapítás tehető, mint az oktatásban részvételnél: a magyar szabályozásban az előkészületi cselekmények általános fogalma alá, a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása körébe vonhatóak, amennyiben az előállításnak, megszerzésnek, tartásnak vagy átengedésnek a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése a célja.

⁷⁵⁵ Fischer, 2011: 792.

⁷⁵⁶ Nagy, 2010: 194.

⁷⁵⁷ Fischer, 2011: 792.

iii. StGB. 89a. § (2) bekezdés 3. pont: megszerzés, tartás jellegű elkövetési magatartások a Btk-ben

A StGB. 89a. § (2) bekezdés 3. pontja szerinti bűncselekmény elkövetési magatartásai részben azonosak a StGB. 89a. § (2) bekezdés 2. pontja szerinti bűncselekmény elkövetési magatartásaival, a megszerzés vagy a tartás azonban a tipikus terrorista eszközök előállításához szükséges tárgyak vagy anyagok vonatkozásában valósíthatja meg ezt az előkészületi változatot. Tehát ez a változat a StGB. 89a. § (2) bekezdés 2. pontja szerinti változatot megelőzően valósulhat meg, ekként még távolabbi jogi tárgy veszélyeztetést jelent.

Összehasonlítva a magyar büntetőjogi szabályozással, szintén az a megállapítás tehető, hogy az előkészületi cselekmények általános fogalma alá, a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása körébe vonhatóak, amennyiben az előállításához szükséges anyagok vagy tárgyak megszerzése, illetve a tartása a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése céljából történik.

2. A StGB. 89b. §-a szerinti kapcsolatfelvétel a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetése érdekében

A StGB. 89b. § (1) bekezdése szerinti bűncselekmény két vagylagos elkövetési magatartással valósítható meg. A kapcsolat felvétel a kapcsolat, azaz a hosszabb időre létrehozott tényleges összeköttetés létesítésére irányul; míg a kapcsolat tartása a már meglévő kapcsolat fenntartását szolgálja⁷⁵⁸ valamely terrorista szövetséggel, abból a célból, hogy a tipikus terrorista eszközökre vonatkozó oktatásban vehessen részt az elkövető. Tehát mindkét elkövetési magatartás a későbbi súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetéséhez szükséges ismeretek, képességek megszerzése – amely büntetendő előkészületi cselekmény mind a német, mind a magyar büntetőjogban – céljából, azt megelőzően valósulhat meg, ekként igen távoli jogi tárgy veszélyeztetést jelent.

Összehasonlítva a magyar büntetőjogi szabályozással, szintén az a megállapítás tehető, hogy az előkészületi cselekmények általános fogalma alá, a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása körébe vonhatóak, mivel a kapcsolat felvétele és a kapcsolat tartása a terrorcselekmény elkövetésének elősegítése – azaz az ahhoz szükséges tudás megszerzése - céljából történik.

⁷⁵⁸ Kindhäuser, 2010: 496.

b) A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntette [Btk. 316. § b) pont]

A terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntettét a StGB. 89a. § (2a) bekezdése szerinti súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészülete vétségével érdemes összevetni.

A StGB. 89a. § (2a) bekezdésének elkövetési magatartása a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény előkészítése azáltal, hogy az elkövető a Német Szövetségi Köztársaság területéről *kiutazást elhatározza*. Ezzel a megfogalmazással a német jogalkotó célja a terrorcselekmény elkövetése érdekében a legalább megkísérelt kiutazás, valamint a terrorista kiképző táborokban részvétel érdekében a legalább megkísérelt kiutazás büntetni rendelése.⁷⁵⁹ Tehát amíg a StGB. 89a. § (2) bekezdés szerinti elkövetési magatartások a terrorista cselekményekhez szükséges alapvető ismeretek megszerzését fogják át, a (2a) bekezdés alapján már az az elkövető is büntethető, aki elhatározza a kiutazást egy külföldi kiképző- vagy harci táborba, tehát még azelőtt büntetendő cselekményt követ el, mielőtt elhagyta volna a Német Szövetségi Köztársaság területét.⁷⁶⁰

A Btk. 316. § b) pontja szerinti bűncselekmény két, alternatív elkövetési magatartása a Magyarország területéről kiutazás vagy az azon átutazás.⁷⁶¹ A kiutazás Magyarország területének elhagyását jelenti, míg az átutazás esetén az elkövető a Magyarország területére történő belépést követően rövid idővel – amely alapján az elkövető Magyarországon hozamosabb ideig nem kívánt tartózkodni – az ország területét elhagyja. Az elkövető célzata ugyanis a terrorista csoporthoz csatlakozás, azaz a terrorista csoportban tagkénti részvétel. Hasonlóan tehát a német bűncselekményhez, a Btk. 316. § b) pontja megvalósul még mielőtt az elkövető az ország területét elhagyta volna, hiszen a bűncselekmény kísérlete is büntetendő. A magyar szabályozás azonban tágabb körben teszi lehetővé a felelősségre vonást, hiszen az ország területén átutazást is büntetni rendeli, sőt annak kísérletét is.

Eltérés fedezhető fel a két bűncselekményi tényállás célzatának meghatározásában is. Míg a StGB. 89a. § (2a) bekezdése esetén az elkövető célzata a súlyos, államot veszélyeztető

⁷⁵⁹ Zöller, 2016: 103.

⁷⁶⁰ Zöller, 2016: 104.

⁷⁶¹ *Bartkó* álláspontja szerint a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntettének törvényi tényállásának hiányossága, hogy a Magyarország területére *beutazást* nem rendelte büntetni, ekként ugyanis a jogalkotó nem számolt „azzal a lehetőséggel, hogy egy adott csoport hazánkban is szerveződhet.” Ugyanakkor *Bartkó* indokolatlannak tartja a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetni rendelését, mivel a csupán „a szándék, a megfogalmazott gondolat előzetes büntetendővé nyilvánítása”, amelyet az elkövető még a csoport tagjainak, vezetőjének sem hozott tudomására. *Bartkó*, 2016: 538.

erőszakos cselekmény elkövetése vagy a terrorista oktatás nyújtása/oktatásban részvétel, addig a Btk. 316. § b) pontja szerinti bűncselekmény esetén az elkövető célzata a terrorista csoporthoz csatlakozás. Ekként bár az utazás elkövetési magatartásban hasonlóság fedezhető fel, a szubjektív oldalt tekintve jelentősen eltérő feltételeket fogalmazott meg a magyar és a német jogalkotó.

c) A terrorizmus támogatására uszítás büntette [Btk. 331. § (2) bekezdés]

A terrorizmus támogatására uszítás büntettét a StGB. 91. §-a szerinti útmutatás nyújtása a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmény elkövetéséhez vétségével érdemes összevetni. A StGB. 91. § (1) bekezdése két önálló bűncselekményi változatot tartalmaz, amelyekben az elkövetési tárgy, a tartalma alapján útmutatóként szolgáló írás a közös.⁷⁶²

1. StGB. 91. § (1) bekezdés 1. pont: felmagasztalás és hozzáférhetővé tétel jellegű elkövetési magatartás a Btk.-ben

A StGB. 91. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott változat vagylagos elkövetési magatartásai közül az első a felmagasztalás, illetve a hozzáférhetővé tétel. A felmagasztalás meggyőző, az írás tartalmát különösen kiemelő nyilatkozat,⁷⁶³ az elkövető az írás léteire rábeszélés során utal.⁷⁶⁴

A Btk. 331. § (2) bekezdésének vagylagos elkövetési magatartásai a terrorizmus támogatására uszítás és a terrorizmust támogató hírverés folytatása. A terrorizmus támogatására uszítás alatt az a tevékenység értendő, amellyel valaki a személyekre gyakorolt érzelmi hatás révén ösztönöz, bujtogat mást a terrorizmus támogatására. Ez egy felbujtásszerű cselekmény, a terrorizmus támogatására való nyílt felhívást jelent.

A német tényállás felmagasztalás elkövetési magatartása a terrorizmus támogatására uszításnak feleltethető meg, hiszen az is egy kezdeményező magatartás, az elkövető más személyt terrorizmus támogatására érzelmi ráhatással törekszik rábírnival. Ez történhet úgy is, hogy a rábírnival törekvés során az elkövető a tartalmilag útmutatóként szolgáló írást dicsőíti, tünteti fel pozitívan a másik személynek.

A StGB. 91. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott bűncselekményi változat másik lehetséges elkövetési magatartása a hozzáférhetővé tétel, amely az útmutatásra alkalmas írás

⁷⁶² Fischer, 2011: 807.

⁷⁶³ Fischer, 2011: 807.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 602.

⁷⁶⁴ Fischer, 2011: 807.

több, meghatározatlan számú személy részére történő terjesztését, valamint egy meghatározott személy részére történő elérhetővé tételét takarja.⁷⁶⁵

A hozzáférhetővé tétel a Btk. 331. § (2) bekezdésében szabályozott elkövetési magatartások közül az átfogó jellegű terrorizmust támogató hírverés folytatása körébe vonható - amely az uszításnál tágabb körű, átfog minden olyan egyéb propagáló magatartást, amely a terrorizmus támogatását pozitívan, kedvező színben tünteti fel -, mivel az útmutatásra alkalmas írás hozzáférhetővé tétele terrorizmus támogatását szolgálja.

2. StGB. 91. § (1) bekezdés 2. pont: megszerzés jellegű elkövetési magatartás a Btk.-ben

A StGB. 91. § (1) bekezdés 2. pontjában meghatározott bűncselekményi változat elkövetési magatartása a megszerzés. A megszerzés esetén az elkövető szándéka az útmutatásra alkalmas írás birtokba vételére irányul,⁷⁶⁶ megállapításához szükséges, hogy az íráshoz hozzáférés ne csak pillanatszerűen és időlegesen történjen,⁷⁶⁷ az írás fizikai birtokba vétele azonban nem feltétel.⁷⁶⁸

Összehasonlítva a magyar büntetőjogi szabályozással az a megállapítás tehető, hogy az útmutatásra alkalmas írás megszerzése a terrorcselekmény elkövetése céljából a Btk. 315. § (1) bekezdése szerinti terrorcselekmény sui generis előkészületi változata vonatkozásában tényállásszerű, mint az átfogó jellegű terrorcselekmény elkövetésének elősegítéséhez szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása.

3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslat

A sui generis előkészületi jellegű bűncselekményekkel kapcsolatban a német jogirodalom arra hívja fel a figyelmet, hogy igen tág keretet engednek a büntetőjogi felelősségre vonásnak azáltal, hogy az új bűncselekmények bármely jogi tárgy sértését jóval megelőző magatartásokat rendelnek büntetni.⁷⁶⁹ Ennek oka az, hogy a törvényhozó szeme előtt egyrészt a vallásától motivált öngyilkos merénylő, mint magányos elkövető képe lebegett a kriminalizáláskor: az öngyilkos merényletek elkövetésekor az előkészületet, a kísérletet és a

⁷⁶⁵ Fischer, 2011: 807.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 602.

⁷⁶⁶ Kindhäuser, 2010: 499.; Fischer, 2011: 809.

⁷⁶⁷ Kindhäuser, 2010: 499.; Kühl, 2011: 610.; Fischer, 2011: 807.

⁷⁶⁸ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 603.

⁷⁶⁹ Kindhäuser, 2010: 492.

befejezettség stádiumát igen rövid időköz választja csak el egymástól. Egy ilyen esetben pedig annak, hogy a nyomozó hatóság a cselekmény kísérleti szakba lépéséig csupán kivárjon, tétlen maradjon, igen súlyos következményei lehetnek.⁷⁷⁰ Ezért a büntetőjogi felelősség előrehozatalát a biztonság garantálása teszi szükségessé. Emellett a tényállásokkal a Német Szövetségi Köztársaság a nemzetközi elvárásoknak, így a terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös ET egyezménynek, valamint a 2008-as kerethatározatnak kívánt eleget tenni.⁷⁷¹

Ami a tényállások gyakorlati jelentőségét illeti, a jogirodalmi álláspontok szerint valószínűleg nem az elkövetők üldözését és elítélését fogják lehetővé tenni ezen bűncselekmények, hanem valódi „hasznuk” a felderítést szolgáló büntető eljárásjogi eszköztár – mindenekelőtt a titkos információgyűjtés – alkalmazásában fog állni.⁷⁷² Ekként valószínűleg nem is a joggyakorlatban történő alkalmazás volt jogalkotói célja a sui generis előkészületi cselekmények kriminalizálásának, ez inkább csak másodlagos jelentőségű. A terrorizmus elleni büntetőjogi fellépést szolgáló sui generis előkészületi jellegű bűncselekmények szabályozása azt hivatott deklarálni, hogy az állampolgárok védelme érdekében a jogalkotó mindent megtett, ami csak lehetséges volt.⁷⁷³ Ezáltal szimbolikus büntetőjogi fellépésnek lehetünk tanúi: hiszen a büntetőjogi tényállások valójában nem alkalmazhatóak,⁷⁷⁴ de a terrorveszély miatti félelmet a beiktatásuk csillapította.⁷⁷⁵

A félelem és a rémület légkörének, mint kommunikációs stratégiának a terjesztésével a terrorizmus a végcéljának, a számára ideológiailag megfelelő társadalmi rend kialakítására törekszik.⁷⁷⁶ Ha a köztes célját eléri, és a félelem eluralkodik, különösen ügyelni kell a meghozott intézkedésekre. Hiszen amennyiben a terrorizmus elleni küzdelem jegyében a jogállami alapelveket áldozzuk fel, leépítjük a jogállami garanciákat, végül egyfajta önbeteljesítő jóslatként a terroristák érik el végcéljukat, a jogállam megszűnését.⁷⁷⁷

⁷⁷⁰ Sternberg-Lieben, 2010: 1236.; Bader, 2009: 2853.

⁷⁷¹ Fischer, 2011: 786.; Bader, 2009: 2856.

⁷⁷² Ezt alátámasztja a tényállásokat beiktató törvény elnevezése is, ami „az előkészület üldözését” és nem az – eddigi szóhasználatnak megfelelő – leküzdését hangsúlyozza. Ezáltal már a módosító törvény címében megjelenik a tényállások jogállami-repressziós jellege, amelynek az indoka - jellegével ellentétben - túlnyomórészt a prevenció. Fischer, 2011: 786.; Zöller, 2010: 620.; Zöller, 2012: 372.; Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 593.; Deckers – Heusel, 2008: 172.

⁷⁷³ Deckers – Heusel, 2008: 169.; Zöller, 2010: 619.

⁷⁷⁴ Hiszen nehezen elképzelhető, hogy az az iszlamista elkövető, aki a számítógépére letöltötte a dzsihád egyik kiképzéshez szükséges könyvét, a tárgyaláson a szívére teszi a kezét és töredelmesen bevallja majd, hogy akkoriban ezt azért tette, mert meg szeretne volna tanulni, hogyan lehet hatékonyan erőszakos cselekményeket elkövetni. Zöller, 2010: 619.

⁷⁷⁵ Zöller, 2010: 619.

⁷⁷⁶ Zöller, 2010: 620.; Zöller, 2012: 367.

⁷⁷⁷ Zöller, 2010: 620.

A terrorizmus elleni fellépést biztosító magyar és a német büntető anyagi jogi szabályozás összehasonlítása révén megállapíthatóvá vált, hogy a német büntetőjog sui előkészületi jellegű bűncselekményei (StGB. 89a. §, 89b. §, 91. §) az elkövetési magatartások értelmezése révén megfeleltethetők a magyar büntetőjog sui generis előkészületi jellegű bűncselekményeinek (Btk. 315. §, 316. § b) pont, 331. § (2) bekezdés). Ekként a fenti, német jogirodalomban kifejtett aggályok a magyar büntetőjogi szabályozással kapcsolatban is relevánsak.

A már meglévő problémákon kívül a közeljövőben várható, hogy az Európai Unió új alapokra helyezi a terrorizmus elleni harmonizált büntetőjogi fellépést, és elfogadásra kerül az Európai Parlament és a Tanács irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata a 2178 (2014) BT határozat, az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös egyezményének Kiegészítő Jegyzőkönyve, valamint a FATF 2012-es ajánlásának büntetőjogi rendelkezéseivel összhangban tovább bővítené a terrorizmus elleni büntető anyagi jogi fellépést. Az újabb tervezett terrorista tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekmények ekörben a terrorista kiképzésben való részvétel és a terrorizmus céljából külföldre utazás lesznek. A terrorista kiképzésben részvételt a Btk. 315. § (1) bekezdése szerinti sui generis előkészületi jellegű változat átfogja. A terrorizmus céljából külföldre utazás a Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata szerint háromféle célzattal lenne elkövethető. A terrorista bűncselekmény elkövetése vagy abban részvétel célja esetén a Btk. 315. § (1) bekezdése szerinti terrorcselekmény elkövetése elősegítése céljából szükséges feltétel biztosításaként tényállásszerű; míg a terrorista csoport tevékenységében való részvétel céljából történő utazás a Btk. 316. § b) pontja alapján büntetendő, amennyiben a kiutazó elkövető célja a terrorcselekmény későbbi elkövetése már az utazásakor. Amennyiben az utazás a terroristák kiképzése vagy a terrorista kiképzésben részvétel céljából történik, a magatartás tulajdonképpen a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatát megelőzően valósulhat meg, annak előkészületét jelenti. A német jogirodalom már a terroristák kiképzése kapcsán rámutatott arra, hogy az a tényleges terrorista bűncselekmény elkövetése előtt, több köztes döntéstől függően vezethet a terrorcselekmény megvalósításához. Ha ez a képzeletbeli történeti láncolat valahol megszakad (azaz a terrorcselekmény elkövetésére valamilyen okból nem kerül sor), az összefüggés hiányában egy nem kívánatos, de önmagában nem büntetésre érdemes cselekmény valósul meg.⁷⁷⁸ Ekként a

⁷⁷⁸ Gierhake, 2008: 401.

terroristák kiképzése vagy a terrorista kiképzésben részvétel céljából más országba utazás büntetendővé nyilvánítása a jogállamiság elve mellett elkötelezett büntetőjoggal ellentétes lenne, hiszen a büntetőjogi felelősség kiterjesztése a már befejezett, sui generis előkészületi jellegű magatartások „előkészületére” a tettesbüntetőjog irányába mutat. Amennyiben azonban a Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata a jelenlegi formájában elfogadásra kerül, meg kell teremtenie a magyar jogalkotónak az összhangot az egymásra épülő nemzetközi elvárásokkal, és a terrorista csoporthoz csatlakozás céljából utazás büntetékének szabályozását módosítani kell. A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslatának 9. cikke szerinti utazás célzat változatai közül a terrorista csoport tevékenységében részvétel célját a terrorista csoporthoz csatlakozás célja már átfogja. A terrorista bűncselekmény elkövetése vagy ahhoz való hozzájárulás céljából más országba utazás tulajdonképpen speciális előkészületi jellegű elkövetési magatartás, hiszen a terrorcselekmény elkövetése/elkövetés elősegítése céljából szükséges feltételt – az elkövetési helyen jelenlétet – biztosítja (amennyiben a kiutazó elkövető célja a terrorcselekmény későbbi elkövetése már az utazásakor). Ha az utazás a terroristák kiképzése vagy a terrorista kiképzésben részvétel céljából történik, a magatartás tulajdonképpen a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változatát megelőzően valósulhat meg, annak előkészületét jelenti. Ennek ellenére a nemzetközi elvárásoknak Magyarországnak is eleget kell tennie, ezért álláspontom szerint a Btk. 316. § b) pontja szerinti bűncselekmény tényállását a terrorcselekmény elkövetése, az elkövetés elősegítése, terroristák kiképzése vagy a terrorista kiképzésben részvétel céljával ki kell majd egészíteni. A Btk. 316. § b) pontja szerinti bűncselekmény e megfogalmazásában is sui generis előkészületi jellegű cselekményt fog szabályozni, amely az elkövetési magatartás, valamint az elkövető célzata alapján határozható el a Btk. 315. §-a szerinti bűncselekménytől.

D) A terrorcselekménnyel fenyegetés büntette [Btk. 316. § a) pont]

1. A nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata

A terrorcselekménnyel fenyegetés büntetét a terrorcselekmény bűncselekményének törvényi tényállásán belül, a Btk. 316. § a) pontja alatt találhatjuk meg.

Az ENSZ egyezmények⁷⁷⁹ rendelkezéseit összevetve megállapítható, hogy a terrorizmus egyes megnyilvánulási formái kapcsán eltérő szabályozást ír elő a nemzetközi közösség a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változata vonatkozásában, amennyiben egyáltalán rendelkezik ilyenről. Összegzőképpen az állapítható meg, hogy a terrorizmus elleni ENSZ egyezményekben nem fedezhető fel egységes koncepció a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatának büntetendőségére vonatkozóan.

Az *Európa Tanács* terrorizmus elleni küzdelem jegyében született egyezményei nem tartalmazzak rendelkezéseket a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatban.

Az *Európai Unió*⁷⁸⁰ 2002-es kerethatározatában előírta, hogy a tagállamoknak büntetendővé kell nyilvánítaniuk a terrorista célzattal végrehajtott terrorista eszköz jellegű bűncselekmények elkövetésével fenyegetést, továbbá a terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetése végett létrejött terrorista csoport⁷⁸¹ szankcionálását is garantálniuk kell a tagállamoknak. Emellett a fenyegetési célú terrorista csoport irányítóját súlyosabb büntetéssel kell fenyegetni a megelőzés érdekében.

Bartkó rávilágít, hogy a magyar jogalkotó a 2002-es kerethatározat átültetése során figyelmen kívül hagyta az 5. cikk (3) bekezdés 2. mondatát. Ugyanis az Európai Unió ezen előírásából vonható le az a következtetés, hogy „a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a büntetési tétel speciális maximuma minimum nyolc év szabadságvesztés legyen az olyan elkövetővel szemben, aki olyan terrorista csoport vezetője, vagy abban résztvevő egyéb személy, mely csoportnak kizárólag a terrorcselekmény elkövetésével való fenyegetés a célja”.⁷⁸² Azonban a terrorcselekmény törvényi szabályozása a terrorcselekménnyel fenyegetés terrorista csoportban történő elkövetését nem szankcionálja. A problémák megoldásaként a terrorcselekmény tényállásának további bővítését szorgalmazza *Bartkó*. Álláspontja szerint a

⁷⁷⁹ A terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatára vonatkozó ENSZ elvárásokat a 4. számú táblázat foglalja össze az értekezés IV/D/1/f. részében.

⁷⁸⁰ A terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatával kapcsolatos Európai Uniós elvárásokat az 5. számú táblázat tartalmazza összefoglalóan az értekezés IV/D/3/c. részében.

⁷⁸¹ A 2002-es kerethatározat 2. cikk (1) bekezdésével meghatározott terrorista csoport definíció alapján ugyanis a terrorista csoport „terrorista bűncselekmények elkövetése végett” működik, az 1. cikk (1) bekezdés i) pontjára figyelemmel pedig a terrorcselekménnyel fenyegetést terrorista bűncselekménnyé kell nyilvánítaniuk a tagállamoknak. Ebből következik, hogy a terrorista csoport kizárólag terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetésére is létrejöhet, a terrorista csoportban elkövetésnek ekkor is megállapíthatónak kell lennie a tagállamok nemzeti jogában.

⁷⁸² *Bartkó*, 2013: 51.; továbbá *Bartkó*, 2015: 45. A szerző korábban írt tanulmányában is foglalkozott ezzel a problémakörrel, ám ekkor még a 2002-es kerethatározat 5. cikk (3) bekezdés 2. mondatát úgy értelmezte, hogy „minimum nyolc évnek kell lennie a kiszabható büntetés felső határának, ha és amennyiben az elkövető terrorszervezet, vagy terrorista csoport irányításával fenyeget”. (lásd. *Bartkó*, 2006: 236.) Sajnos a szerző nem indokolta meg a korábbi álláspontjától való eltérését, azonban véleményem szerint az európai uniós rendelkezés nyelvtani értelmezése egyértelműen a tanulmány főszövegében idézett, későbbi álláspontot támasztja alá.

Btk. 316. §-át ki kellene egészíteni egy új (2) bekezdéssel, amelyben a terrorcselekménnyel fenyegetés minősítő körülményeként kellene a terrorista csoportban történő elkövetést büntetni rendelni, valamint ezzel a módosítással összhangban – értelemszerűen - a Btk. 319. §-ában meghatározott terrorista csoport fogalmát is ki kellene terjeszteni a terrorcselekménnyel fenyegetésre.⁷⁸³

2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással

Megállapítható, hogy a német jogalkotó a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatának büntetendővé nyilvánítása kapcsán a magyar jogalkotótól teljesen eltérő szabályozási technikát választott. Alapvető különbségként jelentkezik, hogy a német szabályozásban terrorcselekményt elkövetni csak a meghatározott célokkal rendelkező terrorista szövetséggel kapcsolatban lehet. A természetes (vagy jogi) személyek magatartásai ehhez az önálló célokkal, tevékenységgel rendelkező szövetséghez való viszonyukban lesznek büntetendőek. A magyar szabályozás alapján – teljes összhangban a nemzetközi elvárásokkal - a terrorista célokkal nem a terrorista szövetség, azaz a terrorista csoport rendelkezhet, hanem közvetlenül maga a természetes (vagy jogi) személy elkövető.

Ugyanakkor az eltérő szabályozási koncepció ellenére a német szabályozás véleményem szerint jó példát szolgáltat a magyar szabályozás terrorcselekménnyel fenyegetéssel kapcsolatos egyetlen hiányosságára: a terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetésére létrejött terrorista csoport szankcionálásának mikéntjére.

3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok

A terrorcselekménnyel fenyegetés büntettének törvényi tényállását *Bartkó Róbert* több szempontból is aggályosnak tartja. Kritikai észrevételei abból a felismerésből indulnak ki, hogy a magyar jogalkotó a nemzetközi kötelezettségvállalásainak, különösen az Európai Unió 2002-es kerethatározatának kívánt eleget tenni, amikor a terrorcselekménnyel fenyegetést szankcionálni rendelte, azonban a „didaktikus átvétel”, a „gyakorlatilag szó szerinti” megfeleltetés mint jogtechnikai megoldás révén a régi Btk.-ban a kodifikálás félresiklott.⁷⁸⁴ Figyelemmel arra, hogy a 2013. július 1. napjától hatályos Btk. e körben módosítást nem hajtott

⁷⁸³ Bartkó, 2013: 56.; valamint a régi Btk. 261. §-a vonatkozásában Bartkó, 2009: 538.

⁷⁸⁴ Bartkó, 2006: 234.; Bartkó, 2009: 537.; Bartkó, 2011: 228.

vége, a jogalkotó a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette kapcsán felmerült problémákat továbbra sem oldotta fel.⁷⁸⁵

A tanulmányaiban visszatérően megfogalmazott fő neuralgikus pontokat az alábbiaképpen érdemes csoportosítani:

- a) a tényállás „stádium-elméleti” szempontból inkoherens
- b) a tényállás nem felel meg az alkotmányos büntetőjog követelményeinek
- c) a tényállás nem tesz eleget a 2002-es kerethatározat rendelkezéseinek⁷⁸⁶

Ad a) Stádium-elméleti szempontból⁷⁸⁷ *Bartkó* azt tartja aggályosnak, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés büntettét a jogalkotó jogtechnikailag – mind a régi Btk. 261. § (7) bekezdésével, mind a Btk. 316. §-ával – a terrorcselekmény befejezett alakzatait és *a sui generis előkészületi változatot követően szabályozta/szabályozza* a tényállásban. Ezáltal a jogalkotó egy rendszeridegen, ún. ante-előkészület stádiumot teremtett, és lehetővé vált, hogy „az elkövetőt már azelőtt felelősségre vonják tettéért, *mielőtt még az előkészület szakába jutott volna*”.⁷⁸⁸ Megállapítja azt is, hogy a 2002-es kerethatározat rendelkezései alapján a terrorcselekménnyel fenyegetést „*alaptényállási rangra emelt*” *elkövetési magatartásként kellett volna* a jogharmonizáció során kezelni, hiszen „a járulékos, azaz bűnsegélyszerű, felbujtásszerű, illetve az előkészítő jellegű tevékenységek külön cikkekben kerültek meghatározásra a fő tényállást követően”.⁷⁸⁹ Álláspontja szerint azzal, hogy a jogalkotó a terrorcselekménnyel fenyegetést a *sui generis* előkészületi változatot követően iktatta a Btk.-ba, valójában a magatartás „ante-előkészületi” jellegét erősítette meg.⁷⁹⁰

Ad b) Az alkotmányos büntetőjog követelményei nem teljesülnek *Bartkó* szerint a terrorcselekménnyel fenyegetés tényállása kapcsán, mivel „a fenyegetés, mint elkövetési magatartás szerepeltetése a Btk.-ban nem áll összhangban a jogbiztonság, az alkotmányos büntetőjogi határozottság és egyértelműség garanciális elveivel”.⁷⁹¹ Álláspontja szerint ugyanis a fenyegetés „*még az egyes előkészületi magatartások között sem szerepel*”⁷⁹² és „*a fenyegetés, mint elkövetési magatartás idegen a magyar büntető anyagi jog rendszerében*”⁷⁹³.

⁷⁸⁵ *Bartkó*, 2013: 50.

⁷⁸⁶ Ez utóbbi neuralgikus pont kifejtésére a IV/D/1. részben került sor.

⁷⁸⁷ A stádium-elméleti problémáról írtakat lásd. *Bartkó*, 2006.: 234.; *Bartkó*, 2009.: 537-538.; *Bartkó*, 2013: 50.

⁷⁸⁸ *Bartkó*, 2006: 234.

⁷⁸⁹ *Bartkó*, 2009: 537.; *Bartkó*, 2011: 228.

⁷⁹⁰ *Bartkó*, 2009: 538.

⁷⁹¹ *Bartkó*, 2006: 234.

⁷⁹² *Bartkó*, 2006: 234.

⁷⁹³ *Bartkó*, 2009: 538.

Így a fogalom határozatlansága révén sérti a jogbiztonságot,⁷⁹⁴ és – törvényi támpont híján – önkényes értelmezésére ad lehetőséget a jogalkalmazónak.⁷⁹⁵

Megállapítható, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés büntettét a terrorcselekmény bűncselekményén belül rendeli büntetni a jogalkotó. A szakirodalmi álláspontokat összevetve az is leszögezhető, hogy önálló, befejezett bűncselekményi változatról van szó. A hatályos Btk. terrorcselekmény tényállásának szerkezeti felépítését tekintve több ilyen önálló, befejezett bűncselekményi változatot rendel büntetni. A terrorcselekmény első változatait a Btk. 314. § (1)-(2) bekezdése szerinti – azonosan a legsúlyosabb büntetési tételkerettel⁷⁹⁶ – bűncselekmények képezik, amelyek a terrorcselekmény alapesetének tekintendők. A Btk. 315. §-a a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű, de befejezett bűncselekményként szabályozott változatát fenyegeti büntetéssel. Álláspontom szerint a terrorcselekmény előkészületi jellegű magatartásokkal megvalósuló változata – a befejezett bűncselekménykénti szabályozásra tekintettel – a terrorcselekmény enyhébben büntetendő változata. Ezt követően – a sui generis előkészületi változattal azonos büntetési tételkerettel⁷⁹⁷ –, a Btk. 316. § a) pontjában került elhelyezésre a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette a terrorcselekmény további befejezett bűncselekményi változataként.

Azonban *Bartkó* által kifejtett stádium-elméleti aggályok véleményem szerint csak részben helytállóak. Azon jogtechnikai megoldásból, hogy a jogalkotó a terrorcselekménnyel fenyegetés büntettét a terrorcselekmény alapeseteit és a sui generis előkészületi változatot követően szabályozta/szabályozza a tényállásban nem következik az, hogy a jogalkotó ezáltal egy rendszeridegen, ún. ante-előkészületi *stádiumot* teremtett volna. A büntető törvénykönyvben, a különös részben található egyes bűncselekmények esetén az alapeset(ek)et, minősített eset(ek)et követi az előkészület - avagy a sui generis előkészületi jellegű változat -, illetve gondatlan változat büntetni rendelése, majd a privilegizált eset(ek), és egyéb értelmező rendelkezések szabályozása következik⁷⁹⁸. Tehát a jogalkotó által a terrorcselekmény bűncselekménye kapcsán használt jogtechnikai megoldásból – összevetve a Btk. különös részében szabályozott többi, hasonló szerkezeti felépítésű bűncselekménnyel – éppen az

⁷⁹⁴ Bartkó, 2011: 224.

⁷⁹⁵ Bartkó, 2006: 234.; Bartkó, 2009: 536-537.; Bartkó, 2011: 227.; Bartkó, 2013: 50.

⁷⁹⁶ A terrorcselekmény első két változata tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő.

⁷⁹⁷ A terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változata és a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változata azonosan két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

⁷⁹⁸ Természetesen kizárólag akkor, ha a jogalkotó a bűncselekmény alapesetén kívül mást is szabályoz – így minősített esetet, előkészületet stb. - az adott bűncselekmény kapcsán. Lásd. pl. Btk. 160. §-a szerinti emberölés, avagy Btk. 176-177. §-ai szerinti kábítószer-kereskedelem, 178-180. §-ai szerinti kábítószer birtoklása bűncselekményeinek szerkezeti felépítését

következik, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetést „alaptényállási rangra emelt”, azaz önálló, befejezett bűncselekményként rendeli büntetni a magyar jogalkotó, amelyet – figyelemmel a sui generis előkészületi jellegű változatot követő elhelyezésére – a terrorcselekmény privilegizált változataként az alapeset(ek)hez képest enyhébb büntetéssel fenyeget. Ez a jogtechnikai megoldás pedig összhangban is van a 2002-es kerethatározat rendelkezéseivel: a terrorcselekmény önálló, befejezett terrorista bűncselekményként – és súlyának megfelelő büntetés kilátásba helyezésével⁷⁹⁹ – került szabályozásra. A *Bartkó* által kifejtettek azonban véleményem szerint annyiban helytállóak, hogy a jogalkotó alkalmazott jogtechnikai megoldása a terrorcselekménnyel fenyegetés „ante-előkészületi” *jellegét* megerősíti. A jogalkotó ugyanis a 2002-es kerethatározat rendelkezéseinek átültetése, azzal való jogharmonizáció megteremtése érdekében iktatta be a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetést. A 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdése nem tesz különbséget az a)-h) pontokban szabályozott terrorista bűncselekmények és az i) pont szerinti fenyegetéssel megvalósuló terrorista bűncselekmény között, azokra – egyezően⁸⁰⁰ - az 5. cikk (1) bekezdése szerinti hatásos, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciók kilátásba helyezését írja elő. A magyar jogalkotó azonban azt a jogtechnikai megoldást választotta, hogy privilegizált esetként⁸⁰¹ rendelte büntetni a terrorcselekménnyel fenyegetést. Erre minden bizonnyal a jelenleg a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontjában található második alapeset, a „hagyományos magyar” terrorcselekmény bűncselekmény miatt került sor. A terrorcselekmény ezen – jelenleg második – változatának büntetendősége nem a 2002-es kerethatározat rendelkezésein alapul, hanem az már a régi Btk. hatálybalépése óta büntetendő. Az átültetés során a magyar jogalkotó ezt a bűncselekményi változatot is „megtartotta”. Viszont ezáltal azon fenyegető tartalmú kijelentések, amelyekkel az elkövető úgy helyezi kilátásba állami szerv kényszerítése céljából a terrorcselekmény elkövetését, hogy emellett előzetes biztosítékot is szerez – tehát fenyegetését nyomatékosítja meghatározott terrorista eszközcselekmény elkövetésével - , a Btk. 314. § (2) bekezdés a) pontja szerint, mint a terrorcselekmény második alapesete váltak büntetendővé. Ezért például ha az elkövető robbanóanyagot helyez el középületben, ezáltal a jelentősnek tekinthető anyagi javakat hatalomba keríti, majd fenyegetés formájában követelést

⁷⁹⁹ A 2002-es kerethatározat 5. cikke a szankciók körében a terrorcselekménnyel fenyegetés kapcsán nem tartalmaz az (1) bekezdése szerinti általános szabálytól – a hatásos, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciókkal fenyegetettségétől – eltérő rendelkezést.

⁸⁰⁰ Hiszen ahol az Európai Unió a terrorcselekménnyel fenyegetésre vonatkozóan eltérő rendelkezések előírását látta szükségesnek, arról minden esetben kifejezetten rendelkezik. Lásd. pl. 2002-es kerethatározat 3. cikk c) pontja, 4. cikk (2) bekezdése, 5. cikk (3) bekezdése.

⁸⁰¹ Hasonlóan a nemzetközileg védett személye elleni erőszak bűncselekményéhez, ahol szintén a nemzetközi elvárásoknak megfelelően beiktatott fenyegetési változatot privilegizált esetként szabályozta.

intéz az állami szerv kényszerítése céljából, igen súlyos bűncselekmény, a terrorcselekmény második változata valósul meg. Ennél az igen jelentős tárgyi súlyú bűncselekményi változatnál látta enyhébb büntetéssel fenyegetést érdemlőnek a jogalkotó a terrorcselekmény elkövetésének kilátásba helyezésével fenyegetést akkor, ha a kinyilvánított fenyegetést az elkövető előzetes biztosíték szerzésével nem nyomatékosítja, de terrorcselekménnyel fenyegető tartalmú kijelentését komoly formában nyilvánosságra hozza. Így például az állami szerv kényszerítése céljából robbantással fenyegetés a terrorcselekmény privilegizált változataként csak akkor állapítható meg és rendel el enyhébb büntetési tételkeret alkalmazását a jogalkotó, ha az elkövető a terrorista eszközcselekményt még nem valósította meg, vagy megvalósítását még nem kezdte meg.⁸⁰² Azáltal pedig, hogy a jogalkotó a terrorcselekménnyel fenyegetést nem a sui generis előkészületi változatot megelőzően, hanem azt követően helyezte el a terrorcselekmény tényállásában, valójában tényleg megerősítette az ún. ante-előkészületi jellegét: hiszen ezáltal kifejezésre juttatta, hogy bár két azonos súlyú befejezett bűncselekményi változatról van szó, a sui generis előkészületi jellegű változat megállapíthatósága esetén megelőzi a terrorcselekmény fenyegetéssel megvalósuló változatát. Tehát amennyiben a terrorcselekménnyel fenyegető személynek valóban szándékában állt a terrorcselekmény elkövetése, azaz a terrorcselekmény későbbi elkövetésének elősegítésének céljából ténylegesen kifejtett előkészületi jellegű magatartást – amely azonban nem eshet a terrorista eszközcselekmények körébe –, a terrorcselekményhez képest specialitása folytán a terrorcselekmény sui generis előkészületi jellegű változata állapítható meg. Így a terrorcselekménnyel fenyegetés megvalósulására – álláspontom szerint – kizárólag akkor kerülhet sor, ha az elkövető terrorista célból jár el, de a terrorista eszközcselekmények, illetve az előkészületi jellegű elkövetési magatartások kifejtésére még nem került sor.⁸⁰³ Ezáltal pedig az alkalmazott magyar jogtechnikai megoldás, azaz a privilegizált esetként szabályozás megfelel a nemzetközi elvárásoknak is.

Bartkó azon ismertetett véleménye, miszerint a terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetési magatartása – azaz a fenyegetés – idegen a magyar büntetőjog rendszerében, határozatlansága révén pedig sérti a jogbiztonságot, álláspontom szerint téves. Az értekezés

⁸⁰² Hiszen a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés Btk. 324. § (1)-(2) bekezdése szerinti bűncselekménye már önmagában – tehát a robbanóanyag vagy robbantószer elhelyezése nélkül, az elkövető általi birtokban tartásával – is megvalósul, ha ehhez pedig terrorista cél is társul az elkövető vonatkozásában, a terrorcselekmény Btk. 314. § (1) bekezdése szerinti első változata megállapíthatóvá válik, függetlenül attól, hogy ebben az esetben az elkövető a terrorcselekménnyel fenyegető tartalmú kijelentésével maga hívta fel a figyelmet a bűncselekmény elkövetésére. Amennyiben azonban az elkövető ténylegesen rendelkezik robbanóanyaggal vagy robbantószerrel, majd jelentős anyagi javakban elhelyezésével előzetes biztosítékot is szerez, majd állami szerv kényszerítése céljából fenyeget, a terrorcselekmény első változatához képest speciális Btk. 314. § (2) bekezdése szerinti második változat válik megállapíthatóvá, szintén függetlenül attól, hogy ebben az esetben az elkövető a terrorcselekménnyel fenyegető tartalmú kijelentésével maga hívta fel a figyelmet a bűncselekmény elkövetésére.

⁸⁰³ Hasonlóképpen lásd. *Bartkó*, 2011: 227.; *Bartkó*, 2015: 43-44.

II/B/d/1. részében rámutattam, hogy a fenyegetés elkövetési magatartása a zaklatás második alapesetének, a nemzetközileg védett személy elleni erőszak privilegizált esetének és a rablás büntettének is. E bűncselekmények elkövetési magatartásának meghatározásakor, annak értelmezésekor a jogirodalomban nem merülnek fel alkotmányjogi aggályok, hiszen a fenyegetés fogalma büntető törvényben rögzített, jelenleg a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontjában található. Véleményem szerint a fenyegetés e törvényi fogalma a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette elkövetési magatartásának értelmezésekor is érvényes,⁸⁰⁴ fogalmi elemeinek megléte vagy hiánya a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette vonatkozásában is vizsgálendő. Arról azonban nem szabad elfelejtkezni, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette csak olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése esetén állapítható meg, amely az elkövető által állítottaknak megfelelő bekövetkezése esetén tényállásszerű lenne a terrorcselekmény Btk. 314. § (1) vagy (2) bekezdése vonatkozásában. E tekintetben tartalmaz ugyanis a Btk. kifejezett eltérő rendelkezést, amelyre a fenyegetés törvényi fogalma egyébként lehetőséget is teremt.

További dogmatikai problémaként jelentkezik, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette egyes szerzők szerint⁸⁰⁵ *szándékos és célzatos* bűncselekmény, azonban más álláspont alapján⁸⁰⁶ a Btk. 316. § a) pontja szerinti terrorcselekménnyel fenyegetés büntette *szándékos* deliktum, amely eshetőleg szándékkal is megvalósítható. A terrorcselekménnyel fenyegetés törvényi tényállása ugyanis a terrorista célzatot nem tartalmazza, az elkövető pusztán terrorista célzatú bűncselekmény elkövetésével fenyeget.⁸⁰⁷

A bűncselekmény törvényi tényállásának nyelvtani értelmezésre révén megállapítható, hogy a jogalkotó a terrorista célzatot nem tette a törvényi tényállás elemévé.⁸⁰⁸ A teleologikus (jogtárgyharmonikus) értelmezés révén valóban megállapítható, hogy a tényállás ekként nincs összhangban a jogalkotó által védett jogi tárggyal, ez azonban nem módosíthatja a nyelvtani értelmezés eredményt.⁸⁰⁹ A nemzetközi elvárásokra, különösen az Európai Unió 2002-es

⁸⁰⁴ Ezt alátámasztja, hogy a hivatkozott szerző de lege ferenda javaslata szerinti fenyegetés fogalom (Bartók, 2011: 245-246.) is valójában a fenyegetés jelenleg Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontjában található fogalmára épít. Lásd. pl. a javasolt fogalomban a címzetti körben komoly félelem keltésére alkalmasság kritériumát.

⁸⁰⁵ Mivel a terrorcselekménnyel fenyegetés a terrorcselekmény bűncselekményének egyik változata, a tankönyvek, kommentárok a terrorcselekmény bűncselekménye vonatkozásában emelik ki, hogy szándékosan követhető el és a terrorista célzatra figyelemmel annak valamennyi változata célzatos deliktum. Belovics, 2014: 513.; Mezőlaki, 2013: 651.; Sántha, 2013: 428.; Vida, 2013: 82-83.

⁸⁰⁶ A törvényi tényállás tehát a terrorcselekmény ezen változata esetén nem tartalmazza a terrorista célzatot. Ugyanakkor a bűncselekmény jellegéből adódóan a gyakorlatban az egyenes szándékkal elkövetés lesz a jellemző. Gál, 2013a: 7.; Gál, 2014a: 332-333.

⁸⁰⁷ Deák, 2014: 54. *Deák Zoltán* ugyanakkor a terrorista célzat törvényi tényállásba felvételét szorgalmazza a nemzetközi elvárásoknak megfelelés érdekében. Deák, 2014: 57.

⁸⁰⁸ Ezáltal pedig pusztán megfélemlítő bűncselekménnyé vált. Deák, 2014: 56.

⁸⁰⁹ Deák, 2014: 56.

kerethatározat 1. cikk (1) bekezdésére figyelemmel azonban egyértelműen kijelenthető, hogy a terrorista célzatot a jogalkotónak a törvényi tényállás elemévé kellett volna tennie a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetendővé nyilvánításakor,⁸¹⁰ hiszen az az i) pontban nevesített fenyegetésre is kiterjesztésre került. Jelenleg a jogalkalmazás során a közösségi jognak megfelelő értelmezés segítségül hívásával oldható fel ez a jogalkotói hiányosság, hiszen ha az adott közösségi normának nincs közvetlen alkalmazhatósága és a többi értelmezési módszerrel „többféle jogértelmezési eredményre is juthatunk, azt kell választani, ami a közösségi normában megfogalmazott célkitűzéseknek a leginkább megfelel”⁸¹¹. Ugyanakkor álláspontom szerint az Európai Unió elvárásoknak teljeskörű megfelelés érdekében a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetendőségének törvényi tényállását indokolt módosítani akként, hogy az a terrorista célzatot tartalmazza. Az Európai Unió 2002-es kerethatározat 1. cikk (1) bekezdésének a Btk. 316. § a) pontja abban a megfogalmazásban tette egyértelműen eleget, hogy „aki a Btk. 314. § (1) bekezdés a), b) vagy c) pontjában meghatározott célból a Btk. 314. § (4) bekezdésében felsorolt cselekmények elkövetésével fenyeget”.

A tekintetben, hogy a 2002-es kerethatározat rendelkezéseinek való egyértelmű és teljes megfelelés érdekében a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetendőségének minősített eseteként lenne szabályozandó a terrorista csoportban elkövetés, egyetértek *Bartkó* hivatkozott megállapításaival. Bár a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetendőségének – akár magányosan történő, akár szervezett keretek közötti - elkövetése esetére kilátásba helyezett büntetési tétel speciális maximuma – az Európai Unió erre vonatkozó elvárásának megfelelően – nyolc év szabadságvesztés, véleményem szerint is⁸¹² szükséges és indokolt lenne a magányos, illetve a terrorista csoportban elkövetés szerinti differenciált szabályozás akként, hogy a terrorista csoportban elkövetés esetén magasabb büntetési tételű büntetéssel kellene fenyegetni a bűncselekményt. Továbbá ezzel a módosítással összhangban – értelemszerűen - a Btk. 319. §-ában meghatározott terrorista csoport fogalmát is ki kellene terjeszteni a terrorcselekménnyel fenyegetésre.

A fentiekén kívül álláspontom szerinti is⁸¹³ a fenyegetési célú terrorista csoport irányítóját súlyosabb büntetéssel kell fenyegetni a megelőzés érdekében. A 2002-es kerethatározat szankciókról szóló 5. cikkének (3) bekezdés 2. mondata szerint ugyanis „[...] Amennyiben a 2. cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett bűncselekmény csak az 1. cikk

⁸¹⁰ Hasonlóképpen lásd. Deák, 2014: 56.

⁸¹¹ Nagy, 2008: 74.

⁸¹² Bartkó, 2013: 56.; Bartkó, 2015: 45.; valamint a régi Btk. 261. §-a vonatkozásában Bartkó, 2009: 538.; Bartkó, 2011: 249.

⁸¹³ Hasonlóképpen Bartkó, 2011: 247-248.; Bartkó, 2015: 45.

(1) bekezdésének i) pontja szerinti cselekményre vonatkozik, a büntetés felső határa legalább nyolc év legyen”. A 2002-es kerethatározat 2. cikk (2) bekezdésének a) pontja a terrorista csoport irányításának büntetendővé nyilvánítását írja elő a tagállamok számára. A tagállamok szankciókra vonatkozó szabályainak harmonizálása körében tehát arra utaló rendelkezést találhatunk, amely alapján a terrorizmus fenyegetéssel megvalósuló változatát szankcionálni kell a tagállamoknak akkor is, ha az a terrorcselekmények szervezett elkövetésével kapcsolatos. Az 5. cikk (3) bekezdés 2. mondata alapján ugyanis az olyan terrorista csoport irányítója is büntetőjogi felelősséggel tartozik, amely szervezet kizárólag a terrorcselekménnyel fenyegetés elkövetésére jött létre. Mivel a magyar büntetőjogban a terrorcselekménnyel fenyegetés terrorista csoportban történő elkövetése is hiányosságként jelenik meg, annak kriminalizálása mellett a teljeskörű összhang megteremtése érdekében biztosítani kell az ilyen terrorista csoport irányítójának külön nevesített büntetni rendelését is.

E) A terrorizmus finanszírozásának büntette [Btk. 318. §]

1. Nemzetközi elvárásoknak megfelelés vizsgálata

A terrorizmus finanszírozásának büntetést a Btk. önálló bűncselekményként, a 318. §-ban szabályozza. A bűncselekmény alapesetét a Btk. 318. § (1) bekezdése, míg a minősített esetét a Btk. 318. § (2) bekezdése rendeli büntetni, a Btk. 318. § (3) bekezdése értelmező rendelkezést (anyagi eszköz fogalma) tartalmaz. A terrorizmus finanszírozása minősített esetét a terrorcselekmény szervezett elkövetésére vonatkozó rendelkezések között vizsgáltam, az értekezés ezen részében kizárólag a terrorizmus finanszírozásának alapesetét veszem górcső alá.

A nemzetközi elvárásokat áttekintve ⁸¹⁴ megállapítható, hogy a terrorizmus finanszírozása büntetendővé nyilvánítása az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikkének, illetve az arra építő 1373 (2014) ENSZ BT határozatnak, valamint a FATF 2012-es ajánlásának rendelkezésein alapul.

Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (1) bekezdése előírta a forrás biztosításának és gyűjtésének bűncselekménnyé nyilvánítását, amennyiben azzal a szándékkal vagy annak tudatában történik, hogy azt az a) vagy b) pontban meghatározott bűncselekmények elkövetésére használják fel. A magyar büntetőjogban az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (1)

⁸¹⁴ Lásd. IV/D. részben.

bekezdése szerinti bűncselekmény megfogalmazása a Btk. 318. § (1) bekezdés 1. fordulatával történt meg. Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikk (3) bekezdése alapján nem szükséges a forrás tényleges felhasználása, a 2. cikk (4) bekezdése alapján a kísérletet, az (5) bekezdés alapján a bűnsegélyt, a szervezést és irányítást, valamint a terrorizmus finanszírozása terrorista csoport általi elkövetéséhez hozzájárulást is büntetendővé kell nyilvánítani. A magyar büntetőjogi szabályozás azonban csaknem teljeskörűen – a szervezés/irányítás szankcionálását kivéve – megfelel az ENSZ elvárásának: a Btk. 318. § (1) bekezdés 1. fordulata előkészületi jellegű, azonban a sui generis bűncselekménykénti meghatározására tekintettel a kísérlete és az ahhoz járuló bűnsegély is büntetendő, a terrorizmus finanszírozása terrorista csoport általi elkövetéséhez hozzájárulás büntetendővé nyilvánítása pedig a Btk. 318. § (2) bekezdés 2. fordulatával történt meg.

A FATF 2012-es ajánlásának 5. pontja előírta azt is, hogy nem csak a terrorizmus finanszírozását kell a részes államoknak büntetendővé nyilvánítani, hanem a terrorista csoportok finanszírozása mellett a magányos terroristák finanszírozását egy konkrét terrorcselekményhez fűződő kapcsolat hiányában is. A magyar szabályozásban a Btk. 318. § (1) bekezdés 2. fordulata, a terrorcselekmény elkövetésére készülő személy vagy rá tekintettel más anyagi eszközzel támogatása a terrorista személy kiképzéséhez szükséges feltételek megteremtését, a terrorista személy megélhetésének biztosítását jelenti,⁸¹⁵ kriminalizálására kifejezetten a nemzetközi elvárások teljesítése miatt került sor.⁸¹⁶ Az 5. pont értelmező megjegyzései között a B/3. pont rögzíti, hogy a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye magában foglalja azon személyek más államba utazását, akik utazásának célja a terrorcselekmény későbbi elkövetése, megtervezése, előkészítése, vagy terrorcselekményben részvétel, illetve terrorista kiképzés nyújtása, avagy terrorista kiképzésben részesülés. A B/6. pontja megerősíti, hogy a terrorizmus finanszírozása bűncselekménye megvalósulásához nem szükséges, hogy anyagi eszközök felhasználásra kerüljenek a terrorcselekmény végrehajtásához, vagy kísérletéhez, illetve az sem, hogy konkrét terrorcselekményhez kapcsolódjon. Ezen kívül a B/10. pont alapján a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének kísérletét; a B/11. pont alapján pedig a részesi, szervezői/irányítói, valamint a terrorizmus finanszírozása terrorista csoport általi elkövetéséhez hozzájárulás magatartások büntethetőségét is meg kell teremteni. E körben – a magányos terrorista cselekményére fókuszálva – a magyar büntetőjogi szabályozásban hiányosságok figyelhetők meg. Hiányosságként jelenik meg ugyanis a szervezői/irányítói magatartások, valamint a terrorcselekmény későbbi elkövetése,

⁸¹⁵ Sántha, 2013: 429.

⁸¹⁶ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

megtervezése, előkészítése, vagy terrorcselekményben részvétel, illetve terrorista kiképzés nyújtása, avagy terrorista kiképzésben részesülés célú utazás büntetendővé nyilvánítása.

2. Összehasonlítás a német büntető anyagi jogi szabályozással

A terrorizmus finanszírozására vonatkozó büntetőjogi szabályozást a StGB. két tényállásban találhatunk: egyrészt a StGB. 129a. § (5) bekezdése szerinti terrorista szövetség támogatása és a StGB. 89c. §-a szerinti terrorizmus finanszírozása tartalmaz releváns rendelkezéseket. Ezek közül a StGB. 129a. § (5) bekezdése szerinti terrorista szövetség támogatása a terrorcselekmények szervezett elkövetéséhez kapcsolódó szabályozást tartalmaz, így a Btk. 318. § (2) bekezdése szerinti terrorizmus finanszírozása minősített esetével vethető össze. A továbbiakban tehát a StGB. 89c. §-a szerinti terrorizmus finanszírozása és a Btk. 318. § (1) bekezdése szerinti terrorizmus finanszírozása összehasonlítására kerül sor.

Alapvető különbségként jelentkezik, hogy a német bűncselekmény vétség, ekként a kísérlete nem büntetendő. A magyar szabályozásban a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének a kísérlete is büntetendő. E vonatkozásban tehát a magyar büntetőjog tágabb körben teszi lehetővé a felelősségre vonást.

Mindkét szabályozásban közös azonban, hogy a magyar és a német jogalkotónak is olyan büntetőjogi tényállásokat kellett meghatározni, amelyek a nemzetközi elvárásoknak – különösen az 1999-es ENSZ egyezmény, a 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározat rendelkezéseinek, valamint a FATF 2012-es ajánlásának – megfelelnek. A tényállások megfogalmazásának különbözősége ellenére tehát mindkét országnak azonos nemzetközi követelményeknek kellett eleget tennie. A továbbiakban az elkövetési magatartások – mint szükségképpen tényállási elemek – összehasonlítására helyezem a hangsúlyt.

A StGB. 89c. §-a szerinti terrorizmus finanszírozása bűncselekményét az követi el, aki anyagi eszközöket a gyűjt, átvesz, vagy rendelkezésre bocsát a StGB. 89c. § (1) bekezdés 1-8. pontjaiban meghatározott bűncselekmények elkövetéséhez. A terrorizmus finanszírozása bűncselekménye beiktatásával a magányos elkövető cselekménye és a StGB. 129a. § vonatkozásában nem tényállásszerű szövetséget finanszírozó magatartás is büntetendővé vált a német büntetőjogban.⁸¹⁷ A gyűjtés az anyagi eszközök célirányos átvételére,⁸¹⁸ az anyagi

⁸¹⁷ Sieber – Vogel, 2015: 76.

⁸¹⁸ Petzsche, 2013: 160.

eszközök több alkalommal történő megszerzésére irányul⁸¹⁹, így általában egy folyamatos magatartásban nyilvánul meg⁸²⁰ és harmadik személyek felé irányuló kérés formáját ölti anyagi eszközök szolgáltatására, amelyeket ezt követően az elkövető meg is szerzi.⁸²¹ A német jogirodalom tehát annak ellenére, hogy a gyűjtés nyelvtani értelmezése a célirányosság nélküli egyszerű felhalmozás büntetni rendelését is átfogja, a jogalkotói szándékra hivatkozással – amely szerint a katalógus-bűncselekményekkel konkrét kapcsolat nélküli, hétköznapi pénzügyi tevékenységek kívül esnek a tényállás körén - ezen elkövetési magatartást megszorítóan értelmezi.⁸²² A gyűjtés az átvételt is magában foglalja. Az átvétel mint önállóan nevesítésre került elkövetési magatartás az anyagi eszközök elfogadását jelenti harmadik személytől anélkül, hogy ezt megelőzően a szolgáltatásra felhívta volna a harmadik személyt az átvevő; és általában a továbbítás érdekében történik.⁸²³ Az átvevő saját vagy más érdekében birtokába veszi az anyagi eszközöket.⁸²⁴ A rendelkezésre bocsátás tulajdonképpen a gyűjtés és az átvétel tükörcépszerű magatartása. Az anyagi eszköznek a finanszírozó által történő átengedését jelenti harmadik személy részére.⁸²⁵ Az anyagi eszközök felhasználása, azaz a kapcsolat a katalógus-bűncselekménnyel csak a szubjektív oldalon jelenik meg.⁸²⁶ A finanszírozási cselekménynek szoros összefüggésben kell állnia a tervezett katalógus-bűncselekmény megvalósításával, konkrét kapcsolat nélkül az anyagi eszközökkel finanszírozás – mivel csupán általános pénzügyi támogatást jelent - nem állapítható meg.⁸²⁷

A magyar büntetőjogban a Btk. 318. § (1) bekezdése rendeli büntetni a magányos elkövető terrorizmus finanszírozását megvalósító cselekményeit. E körben azonban nem csak a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszköz szolgáltatása vagy gyűjtése [Btk. 318. § (1) bekezdés 1. fordulat], hanem a terrorcselekmény elkövetésére készülő személy vagy rá tekintettel más anyagi eszközzel támogatása [Btk. 318. § (1) bekezdés 2. fordulat] is tényállásszerű, amely a német büntetőjogi szabályozás esetén büntetlen marad. Tehát a magyar szabályozásban kizárólag a Btk. 318. § (1) bekezdés 1. fordulata szerinti bűncselekményi változat vehető össze a StGB. 89c. §-a szerinti bűncselekménnyel. A Btk. 318. § (1) bekezdés 1. fordulatának elkövetési magatartásai a gyűjtés és a szolgáltatás. Az átvétel mint elkövetési magatartás a Btk.-ban nem került nevesítésre. Az anyagi eszköz gyűjtése azonban magában

⁸¹⁹ Sieber – Vogel, 2015: 77.

⁸²⁰ Lehner: 172.

⁸²¹ Az eredménytelen kérés a gyűjtés kísérleteként értékelendő. Gazeas – Grosse-Wilde– Kiessling, 2009: 599.

⁸²² Sieber-Vogel, 2015: 77-78.

⁸²³ Gazeas – Grosse-Wilde– Kiessling, 2009: 599.

⁸²⁴ Petzsche, 2013: 161.

⁸²⁵ Lehner: 176.; Sieber – Vogel, 2015: 79.

⁸²⁶ Lehner:180.; Sieber – Vogel, 2015: 80.

⁸²⁷ Lehner: 173.; Sieber-Vogel, 2015: 82.

foglalja az anyagi eszköz átvételét más személytől, hiszen az elkövető tipikusan más személyektől „szerez be” anyagi eszközt.⁸²⁸ A gyűjtés elkövetési magatartás nyelvtani értelmezésével hasonló megállapításra juthatunk, mint a német büntetőjogban: a gyűjtés a célirányos begyűjtést,⁸²⁹ valamint az anyagi bázis pusztá létrehozását⁸³⁰ is átfogja. Ugyanakkor a Btk. miniszteri indokolása alapján a jogalkotói szándék a nemzetközi elvárásoknak való maradéktalan megfelelés volt,⁸³¹ amelyek az alapvetően hétköznapi tevékenységek – konkrét terrorcselekményhez kapcsolódás nélküli - büntetendővé nyilvánítását írják elő. E vonatkozásban tehát a tág teret engedő nyelvtani értelmezés és a szabályozással követett törvényi cél összhangban van, a megszorító értelmezés a jogalkotó eredeti akaratától való eltérést jelentene, amelyre a nullum crimen sine lege elv folytán csak a törvény jogosult. Így a gyűjtés elkövetési magatartás a magyar büntetőjogban tágabb értelmezésnek enged teret, mint a német tényállás kapcsán. Az anyagi eszköz szolgáltatása esetén az anyagi eszköz a terrorcselekmény vagy annak előkészülete elkövetője részére átadásra kerül,⁸³² azaz az anyagi eszköz birtokbaadását jelenti.⁸³³ Az anyagi eszköz szolgáltatásának értelmezése megegyezik a német tényállás megfogalmazásában szereplő rendelkezésre bocsátás értelmezésével. A terrorizmus finanszírozásának ezen változata csak akkor valósulhat meg, ha az anyagi eszköz szolgáltatása vagy gyűjtése a terrorcselekmény –akár személyi, akár anyagi⁸³⁴ - feltételeinek biztosításához történik. Ez egyrészt előkészületi jellegű – azaz a terrorcselekmény megvalósítását, avagy kísérletét megelőző – cselekményeket rendel büntetni, amelyek egyben sui generis bűnsegédi jellegűek is, mivel a terrorcselekmény tényleges elkövetése avagy kísérlete esetén a közvetlenül felhasznált vagy szükséges anyagi eszközöket szolgáltató vagy gyűjtő személy a terrorcselekmény bűnrészeseként vonandó felelősségre. A terrorizmus finanszírozása tehát a terrorcselekmény sui generis előkészületi változatától és a bűnsegédi részességtől azon az alapon határolható el, hogy a cselekmény közvetlenül kapcsolódik-e a terrorcselekményhez: ha igen, akkor terrorcselekmény, ha nem, akkor terrorizmus finanszírozása állapítandó meg.⁸³⁵ Tehát – hasonlóan a német büntetőjogi szabályozáshoz – a terrorizmus finanszírozása nem kapcsolódhat közvetlenül egy konkrét, ténylegesen megvalósított vagy kísérleti szakba lépett terrorcselekményhez, azonban az anyagi eszközt

⁸²⁸ Gál – Dávid, 2015: 83.; Gál, 2013a: 52.; Gál, 2014a: 337., Gál, 2013b: 21.

⁸²⁹ Vida, 2013: 87.

⁸³⁰ Belovics, 2014: 516.; Sántha, 2013: 429.; Mezőlaki, 2013a: 656.; Blaskó, 2013: 21.; Balogh, 2014: 349.

⁸³¹ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

⁸³² Vida, 2013: 86.

⁸³³ Belovics, 2014: 516.; Sántha, 2013: 429.; Mezőlaki, 2013a: 656.; Blaskó, 2013: 21.

⁸³⁴ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

⁸³⁵ Mezőlaki, 2013a: 656.

szolgáltató vagy gyűjtő személy szándéka szerint a későbbiekben terrorcselekmény feltételeit fogja biztosítani.

3. A dogmatikai problémák feloldása, illetve jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok

A terrorizmus finanszírozása büntetvére vonatkozó jogirodalom áttekintését követően megállapítható, hogy a tényállás értelmezése több ponton vitás. Így a bűncselekmény jogi tárgyát, valamint a szubjektív tényállási elemeket illetően is eltérő álláspontok találhatók. A tényállás egységes, a büntetőjogi dogmatikának megfelelő értelmezése érdekében a továbbiakban ezen vitás pontokat járom körül. Ezt követően kerülnek megfogalmazásra a terrorizmus finanszírozása büntetvére kapcsán a de lege ferenda javaslatok.

a) Jogi tárgy

A terrorizmus finanszírozása büntetvére jogi tárgyával kapcsolatosan három álláspont is található a jogirodalomban. Az első álláspont szerint a terrorcselekmény büntetvének és a terrorizmus finanszírozása büntetvének *azonos* a jogi tárgya⁸³⁶. Ezen álláspont figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a terrorizmus finanszírozásának büntetvére esetén önálló bűncselekményi tényállásról van szó, ekként szükségképpen rendelkezik az új bűncselekmény önálló jogi tárggyal. Azaz minden önálló bűncselekményi tényállás önálló, más tényállások jogi tárgyától elkülöníthető jogi tárggyal kell, hogy rendelkezzen, hiszen tényállástani szempontból a büntetőjogi norma a jogi tárgyból indul ki.⁸³⁷ Kétségtelen azonban, hogy a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének jogi tárgya komplex jellegű. Elsődleges jogi tárgyára a tényállás rendszerbeli helyéből következtethetünk. A terrorizmus finanszírozása büntetvére a közbiztonság elleni bűncselekmények között került szabályozásra úgy, hogy a terrorcselekmény bűncselekményéhez kapcsolódó, *sui generis* bűnsegédi jellegű magatartásokat rendel büntetni. Így a terrorizmus finanszírozásának elsődleges, jellegzetes jogi tárgyának azonosnak kell lennie a terrorcselekmény jogi tárgyával. Ugyanakkor a terrorizmus finanszírozása büntetvére által másodlagosan védett, a terrorcselekménytől eltérő jelenség meghatározására az első álláspont képviselői részéről nem került sor. A második álláspont

⁸³⁶ Belovics, 2014: 515.; Gál, 2013b: 18.; Gál, 2014a: 335.; Gál – Dávid, 2015: 82.; Gál, 2013a: 51.; Blaskó, 2013: 21.; Mezőlaki, 2013: 655.

⁸³⁷ A jogi tárgy tényállástani szempontból betöltött funkcióit lásd. Nagy 2010: 103.

szerint a bűncselekmény jogi tárgya „*részben azonos*”⁸³⁸ a terrorcselekmény jogi tárgyával, ekként a terrorizmus finanszírozása büntettének jogi tárgya egyrészt az állampolgárok, a lakosság biztonsága, másrészt az a társadalmi igény, hogy az államok, állami szervek, illetve nemzetközi szervezetek saját döntéseiknek megfelelően, kényszerből mentesen működjenek. Ez a megfogalmazás gyakorlatilag a terrorcselekmény büntettének jogi tárgyát idézi, és ez az álláspont sem emeli ki a terrorizmus finanszírozásával oltalmazott specifikus, büntetőjogi védelemre szoruló érdeket, amelyre tekintettel az új bűncselekmény törvényi tényállása a terrorcselekmény büntettének törvényi tényállásától elkülönítve meghatározásra került. A harmadik álláspont alapján a terrorizmus finanszírozásának büntette a terrorizmus megelőzéséhez és megakadályozásához fűződő társadalmi érdeket⁸³⁹ védi, tehát a bűncselekmény rendelkezik *önálló, a terrorcselekmény jogi tárgyától elkülöníthető jogi tárggyal*. Ugyanakkor ebben a megfogalmazásban sem jelenik meg a jogi tárgy azon specifikus veszélyeztetése, amelyet kifejezetten a terrorizmus finanszírozása jelent. Hiszen a terrorizmus megelőzéséhez és megakadályozásához fűződő társadalmi érdek védelmét szolgálja a terrorcselekmény bűncselekményének sui generis előkészületi jellegű változata és a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása kriminalizálása is.

Az új bűncselekményt a jogalkotó a terrorizmus finanszírozása megnevezés alatt szabályozza a Btk-ben. A terrorizmus finanszírozása kétségtelenül a terrorizmus ütőerét jelenti: a terrorizmus táplálása bizonyos mennyiségű anyagi eszközzel egy olyan absztrakt veszélyt teremt meg kontrollálatlansága folytán, amellyel szemben a nemzetközi közösség egyöntetű álláspontja szerint büntetőjogi eszközökkel is fel kell lépni.⁸⁴⁰ A terrorizmus finanszírozásának lényege az a tevékenység, amelynek során a terrortámadás megvalósításához anyagi eszközöket bocsátanak rendelkezésre.⁸⁴¹ A terrorizmus finanszírozása tehát bizonyos szempontból hasonlít a pénzmosáshoz: lényegét képezi az anyagi eszközök rejtett tranzakciója, amelynek során egy pénzösszeget valódi céljától elhatárolva juttatnak el más személyekhez, csoportokhoz, majd ezt követően valódi céljaiknak megfelelően használják fel. A „nyílt” pénzáramok ugyanis megnövelik a terrorcselekmények lelepleződésének, ezáltal a gyanúba keveredés veszélyét.⁸⁴² A pénzmosás, mint a bűnözésből – elsősorban a szervezett bűnözésből – származó haszon tisztára mosására, legalizálására való törekvés egyidős a bűnözés megjelenésével, napjainkra azonban olyan nagy méreteket öltött és olyannyira veszélyessé vált, hogy megelőzésének és

⁸³⁸ Sántha, 2013: 425. és 429.

⁸³⁹ Vida, 2013: 86.

⁸⁴⁰ Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009: 598.

⁸⁴¹ Gál, 2009: 42.

⁸⁴² Gál, 2014b: 48.

megakadályozásának lehetőségeivel nemzetközi és hazai szinten is hatékonyan fel kell lépni.⁸⁴³ A pénzmosás tehát egyfelől a terrorizmus finanszírozásának eszköze lehet, mivel jövedelmező tevékenység a terroristák számára.⁸⁴⁴ Másrészt a terrorizmus a bűnözés egyik legsúlyosabb és legveszélyesebb formája, a terrorcselekmény bűncselekménye szervezett bűnözéssel összefüggő bűncselekmény,⁸⁴⁵ amely a pénzmosás bűncselekményének egyik lehetséges alpbűncselekménye.⁸⁴⁶ Ekként a szakirodalom rokon jelenségnek, „tükörképszerű” jelenségeknek⁸⁴⁷ is tekinti a terrorizmus finanszírozását és a pénzmosást. A terrorizmus finanszírozása várhatóan rövid időn belül, mint „fordított pénzmosás”, vagy „pénzbepiszkítás” (money dirtying) be fog épülni a tágabb értelemben vett pénzmosás fogalomba is.⁸⁴⁸ A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása jelensége között tehát kétségtelenül szoros a kapcsolat.

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása közötti hasonlóság felismerésének eredményeképpen született meg az Európa Tanács 2005-ös egyezménye, amely a pénz- és bankrendszerrel történő visszaélések új formájának tekintette a terrorizmus finanszírozását a pénzmosás mellett. Felismerve azt, hogy a pénzmosás megelőzésére és megakadályozására hivatott bejelentési és azonosítási előírások rendszerére rá lehet építeni a terrorizmus pénzügyi alapjának gyengítése céljából meghirdetett harcot, a terrorizmus finanszírozásának szabályait a magyar jogalkotó is összekapcsolta a pénzmosásra vonatkozó rendelkezésekkel.⁸⁴⁹ A hatályos pénzmosás elleni törvény, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény preambulumban mind a pénzmosásnak, mind a terrorizmus finanszírozásának megelőzését és megakadályozását célozza ki. Ennek megfelelően a Btk. 401. §-ában szabályozott pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztásának vétsége a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésével és megakadályozásával – tehát mindkét bűncselekménnyel – kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettség elmulasztását egy tényállással – rendszertanilag a pénzmosás büntettét követően - rendeli büntetni a magyar jogalkotó.

A pénzmosás bűncselekményét a magyar Btk. külön fejezetben, a gazdasági bűncselekmények körében szabályozza. Jogi tárgya azonban kettős: elsődlegesen a bűnözés –

⁸⁴³ Korona, 1999: 293.

⁸⁴⁴ Gál, 2014b: 117.

⁸⁴⁵ A szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló 1999. évi LXXV. törvény 4. § se) alpontja.

⁸⁴⁶ Ugyanakkor az, hogy a terrorcselekményből, avagy a terrorizmus finanszírozásából származzon olyan dolog, amely a pénzmosás elkövetési tárgya lenne, csak ritkán képzelhető el. Zöller, 2012: 372.

⁸⁴⁷ Zöller, 2012: 372.

⁸⁴⁸ Gál, 2014b: 117.

⁸⁴⁹ Gál, 2013a: 48.

főként a szervezett bűnözés⁸⁵⁰ – elleni hatékony fellépéshez fűződő társadalmi érdek, másodlagosan a pénzügyi intézmények és a gazdaság egyéb szereplőinek törvényes működéséhez fűződő közérdek, valamint a bankok, a pénzügyi intézmények, és egyéb befektetéssel járó szolgáltatásokat nyújtó intézmények törvényes működésébe vetett bizalom.⁸⁵¹ Olyan, más bűncselekményekhez kapcsolódó járulékos tettről van szó, amelynek révén elfedik a bűnös úton szerzett pénz eredetét, lehetőséget teremtve annak legális gazdaságba történő visszaforgatására.⁸⁵²

A terrorizmus finanszírozása tehát tulajdonképpen ellentétes irányú a pénzmosással. Járulékos, a terrorcselekmény bűncselekményéhez kapcsolódó cselekmény, de nem követi, hanem megelőzi azt. A terrorizmus finanszírozására felhasznált anyagi javak származhatnak mind legális, mind illegális forrásból,⁸⁵³ de az elkövető az ezekkel kapcsolatos valódi szándékát – továbbá illegális forrásból származó anyagi javak esetén az anyagi eszköz eredetét is – elfedve, az állam pénzügyi rendszerét felhasználva fordítja a bűnös céljára.

A két hasonló jelenségben tehát a közös pont az, hogy mind a pénzmosás, mind a terrorizmus finanszírozása a legális pénzügyi rendszert veszi igénybe bűnözői célokra.⁸⁵⁴ Így a terrorizmus finanszírozása büntetendő, mint önálló bűncselekménynek az elsődleges jogi tárgya valóban azonos a terrorcselekmény bűncselekményének jogi tárgyával, hiszen ahhoz kapcsolódó, sui generis bűnsegédi jellegű magatartásokat rendel büntetni a jogalkotó. Azonban a bűncselekmény álláspontom szerint másodlagosan védi a pénzügyi rendszer működésébe vetett bizalmat is: hiszen a terrorizmust anyagi eszközzel elősegítő elkövető mind az illegális, mind a legális forrásból származó anyagi javakkal, a legális pénzintézeti rendszert felhasználva, leplezés alatt járul hozzá a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához.

b) Szubjektív tényállási elemek

⁸⁵⁰ Hiszen „valamennyi szervezett bűnözési forma sérti a legális gazdaság érdekeit, mert jelentős és ellenőrizhetetlen pénzmozgással jár együtt, továbbá a foglalkoztatás helyzetének állami kontroll alatt tartása és tervezetősége csorbát szenved. Ehhez társul a szervezett kriminalitás ár- és béreltérítő szerepe.” Finszter – Irk, 2001: 31.

⁸⁵¹ Molnár, 2014: 761.

⁸⁵² Tóth, 2002: 356-357.; Zöller, 2012: 372.

⁸⁵³ Zöller, 2012: 372. A terrorizmus finanszírozása háromféleképpen történhet: a) bűncselekmények elkövetése révén, b) adományok útján, c) törvényes üzleti tevékenységgel. Lásd. Gál, 2012: 49-52. A bűncselekmények elkövetése esetén az anyagi eszközök forrása illegális, míg az adományok útján avagy a törvényes üzleti tevékenységgel megszerzett anyagi eszközök forrása legális.

⁸⁵⁴ Zöller, 2012: 372.

A terrorizmus finanszírozása büntette kapcsán a jogirodalmi álláspontok nem egységesek a szubjektív tényállási elemeket illetően sem. Egyes szerzők szerint⁸⁵⁵ ugyanis a bűncselekmény *szándékos*, további szubjektív tényállási elemet ezen tényállás nem tartalmaz. A másik álláspontot képviselő szerzők szerint⁸⁵⁶ a bűncselekmény csak *szándékosan és célzatosan* valósulhat meg, mivel az elkövető a terrorizmus finanszírozásának céljával jár el.⁸⁵⁷ Tehát a terrorizmus finanszírozásának büntette a szükségképpeni szubjektív tényállási elemek kívül eshetőleges szubjektív tényállási elemet, a célzatot is tartalmazza.

Abban tehát egységesek a jogirodalmi álláspontok, hogy a terrorizmus finanszírozásának büntette szándékos bűncselekmény, hiszen a Btk. a gondatlan elkövetését nem rendeli büntetni. Az viszont, hogy e bűncselekmény törvényi tényállása tartalmaz-e célzatot, tisztázásra szorul.

A terrorizmus finanszírozásának alapesetét a Btk. 318. § (1) bekezdése szabályozza. Az első fordulata alapján az büntetendő, aki a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszközt szolgáltatót vagy gyűjt.

Az elkövetési tárgy az anyagi eszköz, amelynek definícióját a Btk. 318. § (3) bekezdésének értelmező rendelkezése rögzíti. A Btk. miniszteri indokolása alapján a fogalom meghatározás a Moneyval 2010-es ajánlásának és az 1999-es ENSZ egyezménynek megfelelően történt.⁸⁵⁸

Az elkövetési magatartás a szolgáltatás vagy a gyűjtés. A *nyelvtani értelmezés* alapján a szolgáltatás valakinek juttatást jelent, amely valamely lehetőségnek, történésnek az alapját megteremti, létrehozza;⁸⁵⁹ míg a gyűjtés valaminek az egy helyre hordása, egy helyen egyesítése, egyenként vagy részletekben megszerzése, összeszedése,⁸⁶⁰ a hétköznapi nyelvhasználat szerinti értelme további kritériumot nem tartalmaz. Az anyagi eszköz szolgáltatása tehát az anyagi eszköz rendelkezésre bocsátását, birtokba adását jelenti más személynek, amely a köznapi nyelvhasználat alapján magában foglalja valamely későbbi történés alapjának megteremtését. Az anyagi eszköz gyűjtése pedig az anyagi bázis létrehozását jelenti.

Ezen két konjunktív elkövetési magatartás kifejtésére a tényállás alapján „a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához” kerül sor. Ezzel a megfogalmazással kizárólag a

⁸⁵⁵ Belovics, 2014: 516.; Sántha, 2013: 429.; Blaskó, 2013: 22.

⁸⁵⁶ Gál – Dávid, 2015: 82.; Gál, 2013a: 53.; Gál, 2014a: 338., Gál, 2013b: 20.; Mezőlaki, 2013a: 656.; Vida, 2013: 87.

⁸⁵⁷ Vida, 2013: 87.

⁸⁵⁸ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása. Részletes indokolás a 314-319. §-hoz.

⁸⁵⁹ Pusztai, 2003: 1276.

⁸⁶⁰ Pusztai, 2003: 468.

terrorizmus finanszírozása tényállásában találkozhatunk. A feltételek biztosítása a szavak hétköznapi értelmében valaminek a lehetővé tételét⁸⁶¹ jelenti. Szaknyelvi jelentését keresve a bűncselekmény tanában a szükséges vagy könnyítő feltételek biztosítása az előkészület tárgyi oldalához tartozó magatartás, amely az előkészület általános fogalmaként minden olyan magatartást magában foglal, amit nem említ külön előkészületi magatartásként a törvény⁸⁶². Az előkészület célzatos, amelyet a jogalkotó az előkészület diszpozíciójában a „bűncselekmény elkövetése céljából” megfogalmazással juttat kifejezésre. A terrorizmus finanszírozása alapesetének első fordulata tehát előkészületi jellegű: a terrorcselekmény bűncselekményének feltételeit biztosítja az elkövető. Az elkövetési magatartások az előkészületi cselekmények általános fogalmának köréből kiemelt, külön nevesített elkövetési magatartások: a jogalkotó ezen tevékenységeket a terrorizmus finanszírozásának elkövetési magatartásaivá tette, amivel megfosztotta őket az előkészületi sajátosságaiktól úgy, hogy az előkészületi célzatot sem tette a különös részi tényállás részévé. A terrorcselekmény szó a Btk. 314-316. §-aiban szabályozott terrorcselekmény bűncselekményére utal vissza, tehát a terrorizmus finanszírozásának elkövetője a terrorcselekményhez kapcsolódóan, azt elősegítve fejt ki a magatartását. Erre tekintettel a terrorcselekmény bűncselekményének elkövetője és a terrorizmus finanszírozásának elkövetője szükségképpen elkülönül egymástól, mivel az utóbbi bűncselekmény járulékos, bűnsegédi jellegű magatartásokat szabályoz. Abból a tényből tehát, hogy a terrorizmus finanszírozásának tényállása a terrorcselekmény bűncselekményére utal vissza, nem következik az, hogy a terrorizmus finanszírozásának elkövetője részéről a törvényhozó célzatos elkövetést szabályozott volna, hiszen két külön bűncselekményről, önálló tényállásokról, és külön elkövetőkről van szó. A terrorcselekmény bűncselekménye célzatos, tehát megvalósulásához szükséges, hogy az elkövető a törvényi tényállásban meghatározott valamely célzattal járjon el. A terrorizmus finanszírozásának elkövetője azonban a terrorcselekmény elkövetőjétől elkülönülő más személy, akinek a vonatkozásában önmagában a terrorcselekmény bűncselekményére utalással nem határozott meg a jogalkotó törvény által értékelt célt.

Az anyagi eszköz szolgáltatása mint elkövetési magatartás nem idegen a Btk. Különös Részében: megjelenik az egészséget veszélyeztető bűncselekmények körében⁸⁶³, a prostitúció

⁸⁶¹ Pusztai, 2003: 136.

⁸⁶² Nagy, 2010: 195.

⁸⁶³ Btk. 176. § (4) bekezdése, 177. § (3) bekezdése, 178. § (3) bekezdése, 179. § (4) bekezdése, 182. § (2) bekezdése, 184. § (3) bekezdése, 184/A. § (3) bekezdése, 184/B. § (3) bekezdése, 184/C. § (3) bekezdése: „[...] bűncselekmény elkövetéséhez anyagi eszközt szolgáltat”.

elősegítésének harmadik alapesetében⁸⁶⁴, a gyermekpornográfia sui generis bűnsegédi alakzataiban⁸⁶⁵, továbbá az egyesülési joggal visszaélés sui generis alakzatában⁸⁶⁶. Az anyagi eszközök szolgáltatása ezen bűncselekmények esetén szintén egy másik elkövetési magatartáshoz⁸⁶⁷ kapcsolódó, járulékos jellegű cselekmény, amelynek az elkövetője ekként szükségszerűen más személy. E bűncselekményi változatok lényegi ismérveiben megegyeznek a terrorizmus finanszírozása alapesetének első fordulatával. Ezek esetén szándékos, de nem célzatos elkövetéssel megvalósuló bűncselekményekről van szó. Így az *argumentum a simile* alapján egy másik bűncselekményhez anyagi eszközök szolgáltatása esetén szándékos elkövetésről van szó, a tényállás ezen megfogalmazása nem utal arra, hogy a törvényi tényállás célzatot határozná meg.

A terrorizmus finanszírozása törvényi tényállásának megfogalmazása a nemzetközi kötelezettségvállaláson alapul, a jogalkotó elsődlegesen a Moneyval 2010-es jelentésének és az 1999-es ENSZ egyezmény rendelkezéseinek tett eleget. A *történeti értelmezés* alapján tehát a magyar jogalkotó szabályozási szándéka a nemzetközi elvárásoknak való maradéktalan megfelelés volt, így a büntetőjogi rendelkezés megfogalmazását illetően a vonatkozó egyezmények, kerethatározatok rendelkezéseiből, azok keletkezésének és fejlődésének körülményeiből kell következtetni a valódi tartalmára. A terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítását az 1999-es ENSZ egyezmény írta elő először, a 2005-ös ET egyezmény, a Moneyval 2010-es jelentése és a FATF 2012-es ajánlása is erre utal vissza, az ebben található bűncselekményi meghatározást veszik át. Az 1999-es ENSZ egyezmény 2. cikke a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye kapcsán a szándékos elkövetés büntetendővé nyilvánításáról rendelkezett, célzatot a bűncselekmény meghatározása nem tartalmazott. A terrorizmus finanszírozása a korábban a terrorizmus megnyilvánulási formájaként nevesített, és az 1999-es ENSZ egyezmény mellékeltében meghatározott bűncselekményekhez kapcsolódó magatartások büntetendővé nyilvánításának szükségességére mutatott rá: a gyűjtött vagy biztosított források az elkövető szándéka szerint a terrorizmus valamely meghatározott megnyilvánulási formájának elkövetésére kerülnek felhasználásra. A történeti értelmezés alapján sem tartalmaz a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye célzatot.

⁸⁶⁴ Btk. 201. § (3) bekezdése: „Aki bordélyház [...] működéséhez anyagi eszközöket szolgáltat”.

⁸⁶⁵ Btk. 204. § (3) bekezdése: „[...] bűncselekményhez anyagi eszközöket szolgáltat”, Btk. 204. § (5) bekezdés c) pontja: „[...] pornográf műsorban szerepeltetéséhez anyagi eszközöket szolgáltat”.

⁸⁶⁶ Btk. 351. § (3) bekezdése: „Aki a bíróság által felosztatott egyesület vezetéséhez vagy működéséhez [...] anyagi eszközöket szolgáltat”.

⁸⁶⁷ Illetve egy bordélyház, felosztatott egyesület működéséhez, vezetéséhez.

A *közösségi jognak megfelelő értelmezés* alapján szintén a fenti következtetésre juthatunk. Az Európai Unió 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározata sem tartalmaz ugyanis olyan rendelkezést, hogy a terrorizmus finanszírozása ezen fordulatát szándékos és célzatos bűncselekményként kellene bűncselekménnyé nyilvánítani.

A terrorizmus finanszírozása Btk. 318. § (1) bekezdése szerinti alapesetének második fordulata alapján az büntetendő, aki terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt vagy rá tekintettel mást anyagi eszközzel támogat.

A bűncselekmény ezen fordulatának elkövetési tárgya szintén az anyagi eszköz. Az elkövetési magatartás a támogatás. A támogatás a *nyelvtani értelmezés* alapján anyagi, katonai segítségnyújtást, erkölcsi pártfogolást⁸⁶⁸ jelent. Az anyagi eszközzel támogatás tehát a Btk. 318. § (3) bekezdés értelmező rendelkezésében meghatározott eszközzel történő segítségnyújtást foglalja magában. A második fordulat nem a terrorcselekmény feltételeinek biztosításához kapcsolódik, hanem a terrorcselekmény elkövetésére készülő személlyel kapcsolatos akár akként, hogy rá tekintettel más személynek történik. Hasonlóan az első fordulat értelmezésénél kifejtettekhez, a terrorcselekmény elkövetésére készülő személy e fordulatnál is szükségképpen más személy, tehát nem a terrorizmus finanszírozásának elkövetőjével esik egybe. A tényállásban ugyanis a terrorcselekmény szó a Btk. 314-316. §-ai szerinti bűncselekményre utal. A terrorcselekmény bűncselekménye célzatos, azonban a célzatnak nem a terrorizmus finanszírozását megvalósító elkövetőnél, hanem a terrorcselekmény elkövetésére készülő személynél kell fennállnia. Abból a tényből ugyanis, hogy a terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt támogatja anyagilag a terrorizmus finanszírozását megvalósító személy, még nem következik, hogy a támogató is szükségképpen a terrorcselekmény bűncselekményének célzatával jár el. A terrorizmus finanszírozását elkövető személy tudatának csak azt kell átfognia, hogy terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt (vagy rá tekintettel mást) támogat, és elegendő, ha erre a szándéka eshetőlegesen terjed ki.

A *történeti értelmezést* segítségül hívva szintén arra a megállapításra juthatunk, hogy a tényállás ezen fordulata is a nemzetközi kötelezettségvállalásoknak megfelelés jegyében született. A magányos terrorista kiképzéséhez szükséges feltételek megteremtését, a terrorista személy megélhetésének biztosítását átfogó ezen fordulat büntetendővé nyilvánítása a Moneyval 2010-es jelentésén és a FATF 2012-es ajánlásán alapul. Ezen nemzetközi dokumentumok azonban nem követelik meg a szándékos és célzatos bűncselekménykénti szabályozást, a megfeleléshez elegendő a szándékos elkövetés kriminalizálása.

⁸⁶⁸ Pusztai, 2003: 1302.

A *közösségi jognak megfelelő értelmezés* alapján szintén a fenti következtetésre juthatunk. Az Európai Unió 2008-as kerethatározattal módosított 2002-es kerethatározata sem tartalmaz ugyanis olyan rendelkezést, hogy a terrorizmus finanszírozása ezen fordulatát szándékos és célzatos bűncselekményként kellene bűncselekménnyé nyilvánítani.

A terrorizmus finanszírozása alapesete törvényi tényállása tehát *terrorista célzat nélküli*, kizárólag az egyes magatartások büntetendőségére alapított, a büntetőjogi felelősségre vonást igen tág körben lehetővé tevő tényállás.

A terrorizmus finanszírozása Btk. 318. § (2) bekezdése szerinti minősített esetét az követi el, aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében valósítja meg, vagy a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja.

A terrorizmus finanszírozásának minősített esete két fordulatot tartalmaz. Az első fordulat a terrorizmus finanszírozása alapesetére utal vissza azzal, hogy az elkövető azt a terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében valósítja meg. Ebben az esetben a minősített eset elkövetési magatartásai azonosak az alapesetben meghatározott elkövetési magatartásokkal, de az elkövető azokat a terrorista csoportban elkövetés vagy a terrorista csoport tagja érdekében fejt ki. A terrorista csoport fogalmát a Btk. 319. §-a tartalmazza. E körben értelmezésre az „érdekében” megfogalmazás szorul. A *nyelvtani értelmezés* alapján a szó köznapi jelentését tekintve valaminek az érdekében cselekvés valami megvalósulása végett⁸⁶⁹, azaz valamilyen céllal, amiatt történik. A Btk. Különös Részében több olyan bűncselekményi tényállás található, ahol a jogalkotó az „érdekében” megfogalmazással utal az elkövetés célzatosságára, így a Btk. 192. § (1) bekezdés b) pontja szerinti emberkereskedelem alapesete esetében⁸⁷⁰, a Btk. 252. § (1) bekezdése szerinti atomenergia alkalmazásával visszaélés esetében⁸⁷¹, a Btk. 303. § (1) bekezdése szerinti kényszervallatás esetében⁸⁷², a Btk. 326. § (3) bekezdés b) pontja szerinti nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés esetében⁸⁷³, valamint a Btk. 417. § (2) bekezdése szerinti

⁸⁶⁹ Puztai, 2003: 313.

⁸⁷⁰ „az a) pontban meghatározott cselekmény megvalósítása érdekében szállít, elszállásol, elrejt, vagy másnak megszerez, [...]”

⁸⁷¹ „aki az atomenergia alkalmazásához szükséges engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult szervet vagy személyt megtéveszti, [...]”

⁸⁷² „az a hivatalos személy, aki annak érdekében, hogy más vallomást vagy nyilatkozatot tegyen, illetve ne tegyen, erőszakot, fenyegetést, vagy más hasonló módszert alkalmaz, [...]”

⁸⁷³ „nemzetközi szerződés által tiltott fegyver előállítására alkalmas létesítmény üzemeltetéséhez a jogszabály által meghatározott engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult szervet vagy személyt megtéveszti.”

fogyasztók megtevesztése esetében⁸⁷⁴ is. Az érdekében megfogalmazással tehát a jogalkotó a terrorizmus finanszírozása minősített esetének első fordulataiban törvényi tényállási elemként célzatot szabályoz.

A második fordulat a terrorista csoport tevékenységének egyéb módon történő támogatása. A bűncselekmény ezen fordulatainak elkövetési tárgyát nem határozza meg. Az elkövetési magatartás a támogatás. A támogatás – a terrorizmus finanszírozása alapesetének második fordulata kapcsán kifejtettekkel egyezően - a *nyelvtani értelmezés* alapján anyagi, katonai segítségnyújtást, erkölcsi pártfogolást⁸⁷⁵ jelent. A támogatásnak mint elkövetési magatartásnak a módja bárhogyan megvalósulhat. Így az anyagi eszközzel támogatás mellett bármilyen formában történő segítségnyújtás tényállásszerű lehet. A második fordulat azonban csak a terrorista csoport tevékenységével lehet kapcsolatos. A terrorista csoport fogalmát a Btk. 319. §-a tartalmazza. A terrorista csoport tevékenységéhez kapcsolódás a már fennálló terrorista csoport működésének, fenntartásának biztosítását jelenti. A magatartás sui generis bűnsegédi jellegéből következik, hogy a bűncselekmény elkövetője e fordulatnál szükségképpen a terrorista csoporton kívülálló személy lehet. A terrorizmus finanszírozása minősített esetének második fordulata elkövető személy tudatának csak azt kell átfognia, hogy terrorista csoport működését, fenntartását támogatja, és elegendő, ha erre a szándéka eshetőlegesen terjed ki.

A terrorizmus finanszírozása minősített esetének első fordulata tehát *szándékos és célzatos* bűncselekményként került megfogalmazásra: az elkövető a terrorizmus finanszírozását abból a célból valósítja meg, hogy a terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetését vagy a terrorista csoport tagja érdekét szolgálja, mozdítsa elő. A második fordulat azonban nem tartalmazza a törvény által értékelt célt, azaz a terrorista csoport tevékenységének egyéb módon történő támogatása *szándékos* bűncselekmény.

c) Jogszabály módosító/kiegészítő javaslatok

A terrorizmus finanszírozásának büntetendővé nyilvánítására vonatkozó nemzetközi elvárások feltérképezését, valamint a hatályos büntető anyagi jogi szabályozás bemutatását követően az alábbiak állapíthatók meg.

A Btk. 318. § (1) bekezdése szerinti terrorizmus finanszírozása büntette csaknem teljeskörűen eleget tesz a – Magyarország által a kézirat lezárásának időpontjában vállalt -

⁸⁷⁴ „aki az áru értékesítése érdekében nagy nyilvánosság előtt vagy jelentős mennyiségű, illetve értékű áru lényeges tulajdonsága tekintetében valótlan tény vagy valós tény megtevesztésre alkalmas módon állít, megtevesztésre alkalmas tájékoztatást ad, [...]”

⁸⁷⁵ Pusztai, 2003: 1302.

nemzetközi elvárásoknak. Azonban a hatályos büntető anyagi jogi szabályozás jogalkotó által kiküszöbölendő hiányosságaként jelentkezik: a terrorcselekmény elkövetése, megtervezése, előkészítése, vagy terrorcselekményben részvétel, illetve terrorista kiképzés nyújtása, avagy terrorista kiképzésben részesülés célú utazás büntetendővé nyilvánítása /FATF 2012-es ajánlás, 5. pont, terrorizmus finanszírozásához fűzött értelmező megjegyzések B/3. pontja/.

Ezen kívül a közeljövőben várható, hogy az Európai Unió új alapokra helyezi a terrorizmus elleni harmonizált büntetőjogi fellépést, és elfogadásra kerül az Európai Parlament és a Tanács irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. A Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata a 2178 (2014) BT határozat, az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló 2005-ös egyezményének Kiegészítő Jegyzőkönyve, valamint a FATF 2012-es ajánlásának büntetőjogi rendelkezéseivel összhangban tovább bővítené a terrorizmus finanszírozása elleni büntető anyagi jogi fellépést is. Az újabb tervezett terrorista tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekmények ekörben a terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése, valamint a terrorizmus finanszírozása lesznek. A terrorizmus finanszírozása a Btk. 318. §-a alapján büntetendő. A probléma véleményem szerint a terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése kapcsán az, hogy már a tettesbüntetőjog irányába mutató rendelkezést fog jelenteni. A terrorizmus céljából külföldre utazás szervezése vagy egyéb módon történő elősegítése tényállása a terrorizmus céljából külföldre utazás, mint sui generis előkészületi jellegű változat bűnsegédi magatartásait sui generis bűnsegédi jellegű változatként szabályozná. Ekként a szervezési vagy elősegítési cselekmény igen távoli jogi tárgy veszélyeztetést jelent, és kizárólag az elkövető szándékos elkövetésén – mivel a javasolt új tényállás a célzatot nem tartalmazza - alapul a magatartás büntetést érdemlősége, ezért a tettesbüntetőjog irányába mutat. Amennyiben azonban a Bizottság 2015. december 2. napján kelt javaslata a jelenlegi formájában elfogadásra kerül, meg kell teremtenie a magyar jogalkotónak (is) az összhangot az Európai Unió elvárásával. Erre tekintettel a terrorizmus céljából külföldre utazás szervezését vagy egyéb módon történő elősegítését sui generis bűncselekményként kell majd szabályoznia a jogalkotónak.

A terrorizmus finanszírozása problémáját kizárólag büntetőjogi eszközökkel megoldani nem lehet. A büntetőjog önmagában ugyanis nem képes társadalmi jelenségeket orvosolni, az azonban kétségtelen, hogy ez a jogág nem nélkülözhető eszköz a „tüneti kezelésben”.⁸⁷⁶

⁸⁷⁶ Gál, 2013a: 55.

Azonban minél inkább prevenciós célokra használja a jogalkotó a büntetőjogot, annál inkább nehezebb lesz a törvényi tényállás pontos meghatározása, hiszen a prevenció jegyében születő büntetőjogi norma már nem egy veszélyes cselekmény meghatározására törekszik, hanem egy veszélyes elkövető van a látókörében.⁸⁷⁷

Annak ellenére, hogy a terrorcselekmények elkövetésének veszélye napjainkban valós problémaként jelentkezik, a büntetőjogi beavatkozás dogmatikai határokat szétfeszítő további segítségül hívására valóban csak a legvégső esetben, a legutolsó eszközként kellene, hogy sor kerüljön. Különben a „fortélyos” terroristák fognak a félelem általános légkörében „igazgatni minket”.

⁸⁷⁷ Backes, 2008: 660.

IRODALOMJEGYZÉK

A,Á

Aponte, 2006 = Aponte, Alejandro (2006): *Krieg und Politik – Das politische Feindstrafrecht im Alltag*. HRRS. 2006/8-9. 297-303. Forrás: <http://www.hrr-strafrecht.de/hrr/> (Letöltés ideje: 2008. május 6.)

B

Bader, 2009 = Bader, Markus (2009): *Das Gesetz zur Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten*. NJW. 2009/39. 2853-2856.

Balogh, 2005 = Balogh Ágnes (2005): *Büntetőjog II. Különös Rész*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs

Barna, 2004 = Barna Attila (2004): A jogállam önvédelme – a német büntetőjog-alkotás válasza a 70-es évek terrorhullámára. In: Mezey Barna (Szerk.): *Eckhart Ferenc Emlékkönyv*. Gondolat Kiadó, Budapest. 12-23.

Bartkó, 2006 = Bartkó Róbert (2006): *Kritikai észrevételek a terrorcselekmény törvényi szabályozásához*. Jogtudományi Közlöny 2006/6. 233-238.

Bartkó, 2009 = Bartkó Róbert (2009): *Büntetőjogi aggályok a terrorcselekmény tényállásával kapcsolatban*. Jogtudományi Közlöny, 2009/12. 535-540.

Bartkó, 2011 = Bartkó Róbert (2011): *A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései*. UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft., Győr

Bartkó, 2013 = Bartkó Róbert (2013): Kritikai észrevételek a terrorcselekmény 2012. évi C. törvény szerinti szabályozásával kapcsolatban. In: Szoboszlai-Kiss Katalin – Deli Gergely (Szerk.): *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére*. Universitas-Győr Nonprofit Kft.,

Győr. 48-58. Forrás: <http://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/bihari/bartk%C3%B3.pdf> (letöltés ideje: 2014. február 9.)

Bartkó, 2015 = Bartkó, Róbert (2015): *A terrorcselekmény tényállásának értékelése az uniós követelmények tükrében.* Belügyi Szemle. 2015/7-7.39-51.

Bartkó, 2016 = Bartkó Róbert (2016): *Változások a hazai terrorizmus elleni büntetőjogi küzdelemben.* Magyar Jog. 2016/9. 535-539.

Belegi, 2015 = Belegi József (2015): Btk. XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Kónya István (Szerk.): *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára.* II. kötet. 3. kiadás. HVG-ORAC, Budapest. 1191-1229.

Belovics, 2014 = Belovics Ervin (2014): Btk. XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Busch Béla (Szerk.): *Büntetőjog II. Különös Rész.* Harmadik kiadás. HVG-ORAC, Budapest. 509-538.

Blaskó, 2013 = Blaskó Béla (2013): Btk. XXX. Fejezete. A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Blaskó Béla – Hautzinger Zoltán – Madai Sándor – Pallagi Anikó – Polt Péter – Schubauer László: *Büntetőjog Különös Rész II.* Rejtjel Kiadó, Budapest. 13-53.

Bócz, 2016 = Bócz Endre (2016): *Egy terrorcselekményről.* Magyar Jog. 2016/3. 148-156.

Böröcz, 2014 = Böröcz, Miklós (2014): *Az illegális migráció és a terrorizmus közti összefüggések vizsgálata.* (T)error & Elhárítás. 2014/II. 1-20. Forrás: http://tek.gov.hu/tt_kiad.html (letöltés ideje: 2016. január 20.)

Bützler, 2011 = Bützler, Volker (2011): Die Vorverlagerung der Strafbarkeit am Beispiel der Terrorismusverfolgung aus deutscher Perspektive. In: Sinn, Arndt – Gropp, Walter – Nagy Ferenc (Szerk.): *Grenzen der Vorverlagerung in einem Tatstrafrecht. Eine rechtsvergleichende Analyse am Beispiel des deutschen und ungarischen Strafrechts.* Universitätsverlag Osnabrück, Göttingen-Osnabrück. 375-401.

C, Cs

Csizmadia, 2007 = Csizmadia Sándor (2007): Az ENSZ és a terrorizmus elleni harc problémái. In: Szabó Péter (Szerk.): *Pécsi Politikai Tanulmányok*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs. 130-146.
Forrás: http://publikon.hu/application/essay/182_1.pdf (letöltés ideje: 2013. január 4.)

Csizner, 2012 = Csizner Ildikó (Szerk.) (2012): *Büntetőjogi fogalomtár*. CompLex Kiadó, Budapest

Csúri –Ligeti, 2006 = Csúri András - Ligeti Katalin (2006): A szervezett bűnözés elleni állami fellépés eszközeiről. In: Nagy Ferenc (Szerk.): *Bűnügyi mozaik. Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged. 19-40.

D

Deák, 2014 = Deák Zoltán (2014): *A Szegedi Ítéltábla döntése a terrorcselekménnyel fenyegetés és a közveszéllyel fenyegetés elhatárolásáról. A fenyegetés fogalmának értelmezése. Jogesetek Magyarázata*. 2014/2. 46-57.

Deckers – Heusel, 2008 = Deckers, Rüdiger – Heusel, Johanna (2008): *Strafbarkeit terroristischer Vorbereitungshandlungen – rechtsstaatlich nicht tragbar*. ZRP. 2008/6. 169-173.

E, É

Erdősy – Földvári –Horváth, 1989 = Erdősy Emil – Földvári József – Horváth Tibor (1989): *A magyar büntetőjog különös része II*. Tankönyvkiadó, Budapest

F

Finszer – Irk, 2001 = Finszter Géza – Irk Ferenc (2001): *Gazdasági-társadalmi változások, a bűnözés új kihívásai. (Szervezett bűnözés Közép-Kelet Európában, az Európai Unió peremén.)* Kriminológiai Tanulmányok. XXXVIII. kötet. OKKRI, Budapest. 11-59.

Finszter, 2002 = Finszter Géza (2002): *Az alkotmányos jogállam esélyei a terrorizmus elleni küzdelemben*. Belügyi Szemle. 2002/6-7. 156-166.

Fischer, 2008 = Fischer, Thomas (2008): *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*. 55. Auflage. Verlag C.H. Beck, München

Fischer, 2011 = Fischer, Thomas (2011): *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*. 58. Auflage. Verlag C.H. Beck, München

Fischer, 2012 = Fischer, Thomas (2012): *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*. 59. Auflage. Verlag C.H. Beck, München

Fischer, 2016 = Fischer, Thomas (2016): *Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen*. 63. Auflage. Verlag C.H. Beck, München

G, Gy

Gál, 2009 = Gál István (2009): *Bejelentés vagy feljelentés? A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatos feladatok és kötelezettségek*. Penta Unió, Pécs

Gál, 2012 = Gál István (2012): *A pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos jogszabályok magyarázata*. Hvgorac, Budapest

Gál, 2013a. = Gál István (2013): *A terrorcselekmény és a hozzá kapcsolódó bűncselekmények hatályos szabályozása Magyarország Új Büntető Törvénykönyvében*. (T)error & Elhárítás. 2013/I. 1-21. Forrás: http://tek.gov.hu/tt_kiad.html (letöltés ideje: 2014. január 20.)

Gál, 2013b. = Gál István (2013): Btk. XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Polt Péter (Főszerk.): *Új Btk. Kommentár*. 6. kötet. Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó, Budapest. 7-53.

Gál, 2013c. = Gál István (2013): *A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása az új magyar büntetőjogban*. Belügyi Szemle. 2013/6. 26-56.

Gál, 2014a. = Gál István (2014): XXX. fejezet – A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Tóth Mihály – Nagy Zoltán (Szerk.): *Magyar Büntetőjog Különös rész.* Osiris Kiadó, Budapest. 329-359.

Gál, 2014b. = Gál István László (2014): *Bejelentés vagy feljelentés? A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatos feladatok és kötelezettségek az Új Büntető Törvénykönyv alapján.* Penta Unió, Budapest

Gál – Dávid, 2015 = Gál István László – Dávid Ferenc (2015): *A terrorizmus büntetőjogi oldala: a terrorcselekmény és a terrorizmus finanszírozása.* Belügy Szemle. 2015/7-8. 72-87.

Gazeas – Grosse-Wilde – Kiessling, 2009 = Gazeas, Nikolaos – Grosse-Wilde, Thomas – Kiessling, Alexandra (2009): *Die neuen Tatbestände im Staatsschutzstrafrecht – Versuch einer ersten Auslegung der §§ 89a, 89b, und 91 StGB.* NStZ. 2009/11. 593-604.

Gierhake, 2008 = Gierhake, Katrin (2008): *Zur geplanten Einführung neuer Straftatbestände wegen der Vorbereitung terroristischer Straftaten.* ZIS. 2008/9. 397-405. Forrás: www.zis-online.com (letöltés ideje: 2011. május 18.)

Griesbaum, 2010 = Griesbaum, Rainer (2010): *Strafrechtliche Bekämpfung des Terrorismus auf nationaler und internationaler Ebene.* DRiZ. 2010/11. 365-368.

H

Hassemer, 1976 = Hassemer, Winfried (1976): Konstanten kriminalpolitischer Theorie. In: Warda, Günther – Waider, Heribert – von Hippel, Reinhard – Meurer, Dieter (Szerk.): *Festschrift für Richard Lange zum 70. Geburtstag.* Walter de Gruyter, Berlin-New York. 501-519.

Hassemer, 1989 = Hassemer, Winfried (1989): *Symbolisches Strafrecht und Rechtsgüterschutz.* NStZ. 1989/12. 553-592.

Helm, 2006 = Helm, Martin (2006): *Die Bildung terroristischer Vereinigungen – Auslegungsprobleme beim neuen § 129a. StGB.* StV. 2006/12. 719-723.

Hollán, 2006 = Hollán Miklós (2006): *A bűncselekmény közös elkövetésében való megállapodás a magyar büntetőjogban*. Jogelméleti Szemle. 2006/3. 1-24. Forrás: <http://jesz.ajk.elte.hu/hollan27.html> (letöltés ideje: 2013. szeptember 17.)

Huber, 1999 = Huber Gábor (1999): *Terrorizmus: a szó misztériuma*. Belügyi Szemle. 1999/12. 26-35.

J

Jakobs, 1985 = Jakobs, Günther (1985): *Kriminalisierung im Vorfeld einer Rechtsgutverletzung*. ZStW. 1985/4. 751-785.

Janisch, 2008 = Janisch, Wolfgang (2008): *Terrorismus auf seinen Kern reduziert!* DRiZ. 2008/2. 47.

Józsa, 2002 = Józsa László (2002): Globális terrorizmus – fogalmi keretek. In: Tóth Péter (Szerk.): *Válaszok a terrorizmusra*. SVKH-Chartapress, Budapest. 88-92.

K

Kardos, 1999 = Kardos Gábor (1999): Miért nehéz a terrorizmus ellen jogi eszközökkel védekezni? In: Vadai Ágnes (Szerk.): *Terrorizmus. A nemzeti és nemzetközi biztonságot érintő kihívás*. Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Nemzetközi Kapcsolatok Tanszék. Budapest. 75-85.

Kardos, 2002 = Kardos Gábor (2002): Együttműködés vagy a szuverén döntés jogának védelme? A nemzetközi jog dilemmái és a terrorizmus elleni fellépés. In: Tóth Péter (Szerk.): *Válaszok a terrorizmusra*. SVKH-Chartapress, Budapest. 123-135.

Karsai – Nagy, 2003 = Karsai Krisztina – Nagy Ferenc (2003): *A kerethatározat. Az európai büntetőjog új kihívásai és a magyar büntető jogalkotás*. Büntetőjogi Kodifikáció. 2003/1-2. 3-28.

Kauder, 2008 = Kauder, Siegfried (2008): *Strafbarkeit terroristischer Vorbereitungshandlungen. Erwiderung zu Deckers/Heusel*, ZRP 2008, 169. ZRP. 2009/1. 20-22.

Kis, 2006 = Kis Norbert (Szerk.) (2006): *A Büntető Törvénykönyv magyarázata. III. kötet. Különös Rész (2)*. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest

Kindhäuser, 2010 = Kindhäuser, Urs (2010): *Strafgesetzbuch. Lehr- und Praxiskommentar*. 4. Auflage. Nomos Verlag. Baden-Baden

Korinek, 2005 = Korinek László (2005): Az antiterrorista harc eszközei, különös tekintettel a büntetőjogra. In: Gál István – Köhalmi László (Szerk.): *Emlékkönyv Losonczy István professzor halálának 25. évfordulójára*. Studia Iuridica, Auctoritate Universitatis Pécs Publicata. Pécs. 193-203.

Korinek, 2015 = Korinek László (2015): *A terrorizmus*. Belügyi Szemle. 2015/7-8. 7-38.

Korona, 1999 = Korona Lajos (1999): *A pénzmosás elleni harc eszközei a nemzetközi büntetőjogban*. Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok. XXXVI. kötet. OKKRI, Budapest. 293-299.

Köhalmi, 2015 = Köhalmi László (2015): *Gondolatok a vallási indíttatású terrorizmus ürügyén*. Belügyi Szemle. 2015/7-8. 52-71.

Kronstein, 1999 = Kronstein Gábor (1999): *Esszé a terrorizmusról*. Belügyi Szemle. 1999/12. 36-53.

Kühl, 2011 = Kühl, Kristian (2011): *Strafgesetzbuch Kommentar*. 27. Auflage. C.H. Beck Verlag, München

L

Lehner = Lehner, Andrea: *Die Straftatbestände zur Bekämpfung der Terrorismusfinanzierung. Eine rechtsvergleichende Untersuchung der österreichischen und deutschen Bestimmungen unter Berücksichtigung internationaler und europäischer Rechtsinstrumente*. Kézirat, Wien

Ligeti, 2012 = Ligeti Katalin (2012): Anti-terrorism related criminal law reforms and human rights in Hungary. In: Galli, Francesca – Weyembergh, Anne (Szerk.): *EU counter-terrorism offences. What impact on national legislation and caselaw?* Editions de l'Université de Bruxelles, Bruxelles. 195-210.

M

Mezőlaki, 2013a. = Mezőlaki Erik (2013): Btk. XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Karsai Krisztina (Szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. CompLex Kiadó, Budapest. 649-677.

Mezőlaki, 2013b. = Mezőlaki Erik (2013): Btk. XXXI. Fejezet. A köznyugalom elleni bűncselekmények. In: Karsai Krisztina (Szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. CompLex Kiadó, Budapest. 691-712.

Molnár, 2014 = Molnár Gábor (2014): Pénzmosás – Btk. XL. fejezet. In: Busch Béla (Szerk.) *Büntetőjog II. Különös Rész*. Harmadik kiadás. HVG-ORAC, Budapest. 758-776.

N, Ny

Nagy, 2006a. = Nagy Ferenc (2006): *Az ellenség-büntetőjogról, a jogállami büntetőjog eróziójáról*. Acta Jur. et Pol. Tom. LXVIII. Fasc. 17., Szeged. 1-21.

Nagy, 2006b. = Nagy Ferenc (2006): Landesberichte – Ungarn. In: Gropp, Walter (Szerk.): *Organisierte Kriminalität und kriminelle Organisationen: präventive und repressive Maßnahmen vor dem Hintergrund des 11. September 2001*. Nomos Verlag, Baden-Baden. 413-432.

Nagy, 2008a. = Nagy Ferenc (2008): *A magyar büntetőjog általános része*. HVG-ORAC, Budapest

Nagy, 2008b. = Nagy Ferenc (2008): Die deutsch-ungarischen strafrechtlichen Beziehungen in der Vergangenheit und Gegenwart. In: Karsai Krisztina (Szerk.): *Strafrechtlicher Lebensschutz in Ungarn und Deutschland. Beiträge zur Strafrechtsvergleichung*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged. 21-46.

Nagy, 2010 = Nagy Ferenc (2010): *A magyar büntetőjog általános része*. Második kiadás. HVG-ORAC, Budapest

Nagy, 2013 = Nagy Ferenc (2013): *Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjog tudományban*. Akadémiai Kiadó, Budapest

P

Payandeh, 2014 = Payandeh, Mehrdad (2014): *Globale Anti-Terrorgesetzgebung: Die deutsche Rechtsordnung im Sog des UN-Sicherheitsrats?* ZRP. 2014/8. 357-373.

Petsche, 2013 = Petzsche, Anneke (2013): *Strafrecht und Terrorismusbekämpfung. Eine vergleichende Untersuchung der Bekämpfung terroristischer Vorbereitungshandlungen in Deutschland, Großbritannien und Spanien*. Nomos Verlag. Baden-Baden

Póczik, 2005 = Póczik Szilveszter (2005): *A nemzetközi terrorizmus fontosabb összetevőiről*. Magyar Tudomány. 2005/10. 1269-1278.

Póczik, 2006a. = Póczik Szilveszter (2006): Bevezetés a terrorizmus kriminológiájába. I. rész. Definíció, tipológia, jog és történelem. In: Irk Ferenc (Szerk.): *Kriminológiai tanulmányok 43*. Országos Kriminológia Intézet, Budapest. 80-89.

Póczik, 2006b. = Póczik Szilveszter (2006): *A terrorizmus kriminológiai perspektívában. Definíció, jog, történelem*. Rendészeti Szemle. 2006/9. 45-59.

Póczik, 2014 = Póczik Szilveszter (2014): Régi terrorizmus – újfajta terrorizmus I. In: Vókó György (Szerk.): *Kriminológiai tanulmányok 51*. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest. 72-92.

Polt, 1989 = Polt Péter (1989): *Nemzetközi bűnözés, nemzetközi büntetőjog*. Belügyi Szemle 1989/5. 28-34.

Pusztai, 2003 = Pusztai Ferenc (Főszerk.) (2003): *Magyar Értelmező Kéziszótár*. Második kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest

R

Rebman, 1985 = Rebmann, Kurt (1985): *Probleme und Möglichkeiten der Bekämpfung des internationalen Terrorismus*. NJW. 1985/30. 1735-1738.

S, Sz

Sántha, 2013 = Sántha Ferenc (2013): XXX. fejezet – A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Horváth Tibor – Lévay Miklós (Szerk.): *Magyar Büntetőjog Különös Rész*. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest. 423-447.

Schönke – Schröder, 2006 = Schönke, Adolf – Schröder, Horst (2006): *Strafgesetzbuch Kommentar*. 27. Auflage. Verlag C.H. Beck, München

Selján, 2014 = Selján Péter (2014): *Harc az Iszlám Állam ellen*. Nemzet és Biztonság. 2014/5. 63-74.

Sieber, 2009 = Sieber, Ulrich (2009): *Legitimation und Grenzen von Gefährdungsdelikten im Vorfeld terroristischer Gewalt – Eine Analyse der Vorfeldtatbestände im „Entwurf eines Gesetzes zur Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten“*. NStZ. 2009/7. 353-364.

Sieber – Vogel, 2015 = Sieber, Ulrich – Vogel, Benjamin (2015): *Terrorismusfinanzierung. Prävention im Spannungsfeld von internationalen Vorgaben und nationalem Tatstrafrecht*. Duncker & Humblot, Berlin

Sinn, 2006 = Sinn, Arndt (2006): *Moderne Verbrechenverfolgung – auf dem Weg zu einem Feindstrafrecht?* ZIS. 2006/3. 107-117. Forrás: <http://www.zis-online.com> (letöltés ideje: 2008. május 6.)

Stauber, 2014 = Stauber Péter (2014): *Egy BT-határozat evolúciója: az 1267 (1999) ENSZ BT határozattal létrehozott terrorellenes szankciós mechanizmus fejlődése.* (T)error & Elhárítás. 2014/I. 1-18. Forrás: http://www.tek.gov.hu/tt_kiad.html (letöltés ideje: 2016. január 20.)

Sternberg-Lieben, 2014a. = Sternberg-Lieben, Detlev (2014): §§ 80-101a. In: Schönke, Adolf – Schröder, Horst: *Strafgesetzbuch Kommentar.* 29. Auflage. Verlag H.C.Beck, München. 1311-1400.

Sternberg-Lieben, 2014b. = Sternberg-Lieben, Detlev (2014): §§ 123–131. In: Schönke, Adolf – Schröder, Horst: *Strafgesetzbuch Kommentar.* 29. Auflage. Verlag H.C.Beck, München. 1464-1546.

Szomora, 2013 = Szomora Zsolt (2013): Záró Rész. In: Karsai Krisztina (Szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.* CompLex Kiadó, Budapest. 955-995.

T

Tálas, 2007 = Tálas Péter (2007): *A nemzetközi terrorizmus és a szervezett bűnözés hatása a nemzetközi biztonságra és Magyarország biztonságára.* Budapest. 1-19. Forrás: <http://www.kisebbsegkutato.tk.mta.hu/uploads/files/archive/904.pdf> (letöltés ideje: 2016. december 30.)

Tóth, 2002 = Tóth Mihály (2002): *Gazdasági bűnözés és bűncselekmények.* KJK-KERSZÖV, Budapest

Tóth, 2005 = Tóth Mihály (Szerk.) (2005): *Magyar Büntetőjog Különös Rész.* Osiris Kiadó, Budapest

Tóth, 2009 = Tóth Mihály (2009): *Bűnszövetség, bűnszervezet.* Complex Kiadó, Budapest

Tóth, 2013 = Tóth Mihály (2013): *A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának és gyakorlatának változásai*. Hadtudomány. 2013/1-2. 30-40. Forrás: http://mhtt.eu/hadtudomany/HT_2013_1-2_mhtt.pdf (letöltés ideje: 2014. március 8.)

Tröndle – Fischer, 2006 = Tröndle, Herbert – Fischer, Thomas (2006): *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*. 53. Auflage. Verlag H. C. Beck, München

V

Vida, 2005 = Vida Mihály (2005): A közrend elleni bűncselekmények. In: Nagy Ferenc (Szerk.): *A magyar büntetőjog különös része*. Második kiadás. Korona Kiadó, Budapest. 445-613.

Vida – Szomora, 2009 = Vida Mihály – Szomora Zsolt (2009): A közbiztonság elleni bűncselekmények. In: Nagy Ferenc (Szerk.): *A magyar büntetőjog különös része*. HVG-ORAC, Budapest. 384-424.

Vida, 2013 = Vida Mihály (2013): A közbiztonság elleni bűncselekmények (Btk. XXX. Fejezet). In: Karsai Krisztina (Szerk.): *Anyagi büntetőjog. Különös Rész II*. Iurisperitus Bt., Szeged. 76-111.

Vincze, 2002 = Vincze Hajnalka (2002): Az Európai Unió válasza a szeptember 11-i eseményekre. In: Tóth Péter (Szerk.): *Válaszok a terrorizmusra*. SVKH-Chartapress, Budapest. 201-225.

W

Weisser, 2008 = Weisser, Bettina (2008): *Der „Kampf gegen den Terrorismus“ – Prävention durch Strafrecht?* JZ. 2008/8. 388-395.

Wörner L– Wörner M, 2006 = Wörner, Liane – Wörner, Matthias (2006): Landesberichte – Deutschland. In: Gropp, Walter (Szerk.): *Organisierte Kriminalität und kriminelle Organisationen: präventive und repressive Maßnahmen vor dem Hintergrund des 11. September 2001*. Nomos Verlag, Baden-Baden. 75-132.

Z, Zs

Zhou, 2014 = Zhou, Zunyou (2014): *Balancing Security and Liberty. Counter-Terrorism Legislation in Germany and China*. Duncker & Humblot Verlag, Berlin

Zöller, 2009 = Zöller, Mark (2009): *Terrorismusstrafrecht: Ein Handbuch*. C.F. Müller Wissenschaft Verlag, Heidelberg

Zöller, 2010 = Zöller, Mark (2010): *Willkommen in Absurdistan. Neue Straftatbestände zur Bekämpfung des Terrorismus*. GA. 2010/11. 607-621.

Zöller, 2012 = Zöller, Mark (2012): *Zehn Jahre 11. September – Zehn Jahre Gesetzgebung zum materiellen Terrorismusstrafrecht in Deutschland. Versuch einer Bilanz*. StV. 2012/6. 364-373.

Zöller, 2016 = Zöller, Mark (2016): *Der Terrorist und sein (Straf-)Recht*. GA. 2016/2. 90-108.

Zsebe, 2015 = Zsebe Zsolt (2015): *Külföldi harcosok az Iszlám Állam mellett*. Nemzet és Biztonság. 2015/1. 23-29. Forrás: www.nemzetesbiztonsag.hu (letöltés ideje: 2016. január 20.)

FELHASZNÁLT JOGANYAGOK JEGYZÉKE

Törvények:

Az 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

Az 1998. november 13. napján kelt német Büntető Törvénykönyv (BGBl. I S. 3322)

A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény

A 2009. július 30. napján kelt, a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmények előkészületének üldözéséről szóló törvény (BGBl. I S. 2437)

A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

A 2015. június 12. napján kelt, a súlyos, államot veszélyeztető erőszakos cselekmények előkészületének üldözését módosító törvény (BGBl. I S. 926)

A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény

Törvények indokolása:

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény miniszteri indokolása. Magyar Közlöny. 1978/92. 1219.

A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény indokolása

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása

A terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény indokolása

Magyar bírósági döntések:

BH.1993.597

BH.2000. 333

BH.2006. 40

BH.2007.37

BH 2008.139

BH.2009.96

4/2005. Büntető jogegységi határozat

EBH 2005.1288

EBH 2006.1385

EBH 2007.1677.

EBD2012.B.14

Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505.

Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 1.Bf. 354/2006/21

Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.1096/2006

Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.844/2007/6

Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.642/2007/7.

Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.173/2008/5

Szegedi Ítéltábla Bf.II.240/2006/90

Vas Megyei Bíróság B.306/2006/68

BJD 9103

Német bírósági döntések:

BGH 34 329

BGH v. 29. 01. 1992. – StB 30/91

BGH v. 29. 07. 1992. – 3 StR 132/92

BGH v. 12. 10. 2001. – AK 14/01

BGH v. 21. 10. 2003. – AK 17/03

BGH v. 10. 01. 2006. – 3 StR 263/05 („Freikorps-Fall”)

BGH 3 StR 243/13 – Urteil vom 8. Mai 2014 (LG Frankfurt a.M.)

KG 26.10.2011 – 4 Ws 92/11, 4 Ws 93/11, 4 Ws 92,93/11 – 2 OAR 37/11

OLG Stuttgart, Beschluss vom 4. Februar 2014, Az. 4 Ws 16/14

Nemzetközi dokumentumok:

A légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekről és egyéb cselekményekről szóló Tokióban, az 1963. évi szeptember hó 14. napján kelt Egyezmény

A légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről Hágában, az 1970. december 16-án aláírt egyezmény

A polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről Montrealban, az 1971. szeptember 23. napján aláírt egyezmény

A nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló New Yorkban, 1973. december 14. napján elfogadott egyezmény

A New Yorkban, az 1979. december 18. napján aláírásra megnyitott túszedés elleni nemzetközi egyezmény

A nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló 1980. március 3. napján kelt egyezmény

A nemzetközi polgári repülést szolgáló repülőterek elleni jogellenes és erőszakos cselekmények visszaszorításáról szóló, 1988. február 24-én Montrealban aláírt jegyzőkönyv

A tengerhajózás biztonsága elleni jogellenes cselekmények visszaszorításáról szóló, 1988. március 10. napján Rómában elfogadott egyezmény 3. cikke, valamint a kontinentális talapzaton rögzített mesterséges szigetek biztonsága elleni jogellenes cselekmények visszaszorításáról szóló jegyzőkönyv

A robbantásos terrorizmus visszaszorításáról szóló 1997. december 15. napján, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 52. ülészakán, New Yorkban elfogadott nemzetközi egyezmény

A terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról szóló, New Yorkban, 1999. december 9. napján elfogadott egyezmény

A nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló, New Yorkban 2005. szeptember 14. napján elfogadott egyezmény

A külföldi terrorista harcosokról szóló 2178 (2014) ENSZ BT határozat

A terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről és a nemzetközi együttműködés javítása a terrorizmus elleni küzdelemben szóló 1373 (2001) ENSZ BT határozat

Az 1977. január 27-én Strasbourgban elfogadott, a terrorizmus visszaszorításáról szóló Európa Tanács egyezmény

A terrorizmus megelőzéséről szóló Varsóban, 2005. május 16-án kelt Európa Tanács egyezmény

A pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló Varsóban, 2005. május 16-án kelt Európa Tanács egyezmény

A Miniszteri Bizottság által 2015. május 19. napján elfogadott, a terrorizmus megelőzéséről szóló Európa Tanács Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve

Az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata

A Bizottság 2007. november 6. napján született javaslata a Tanács terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározatának módosításáról

Az Európai Unió Tanácsának 2008. november 28-án elfogadott, 2008/919/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) szóló kerethatározat módosításáról

Az Európai Unió Bizottságának 2015. december 2. napján kelt javaslata: Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, valamint a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

A Moneyval 2010. szeptember 30. napján Magyarországról készült jelentése

A FATF 2012-es ajánlása

Europol EU Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2015

Egyéb (internetes források):

<http://www.brak.de/>

<http://www.dejure.org>

<http://dip21.bundestag.de>

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://europa.eu>

www.europol.europa.eu/

<http://www.fatf-gafi.org>

www.parlament.hu

<https://wcd.coe.int>